

МКФУЗ

Международна
класификация на
функционирането,
уврежданията
и здравето

МИНИСТЕРСТВО
НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА

World Health
Organization

МКФУЗ

Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето

МИНИСТЕРСТВО
НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА

World Health
Organization

Международна класификация на функционирането,
уврежданията и здравето: МКФУЗ (ICF)

Публикувано от Световната здравна организация през 2001 г. под заглавието „International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)“

© Световна здравна организация 2001

Световната здравна организация предостави правата за превод и издаване на български език на Министерството на труда и социалната политика, което е единствено отговорно за качеството и верността на българския превод. В случай на несъответствие между английския и българския текст, текстът на английски език се счита за обвързващ и автентичен.

„Международна класификация на функционирането,
уврежданията и здравето (МКФУЗ)“

© Световна здравна организация (2018)

Изданието е изготвено с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Съдържание

А. Въведение.....	1
1. Обща информация	3
2. Цели на МКФУЗ	5
3. Свойства на МКФУЗ	7
4. Преглед на компонентите на МКФУЗ.....	9
5. Модел на функциониране и увреждане	17
6. Използване на МКФУЗ.....	20
Б. Класификация на едно ниво	23
В. МКФУЗ – Класификация на две нива.....	29
Функции на организма.....	31
Структури на организма.....	35
Г. Подробна класификация с определения	43
Функции на организма.....	45
Структури на организма.....	106
Дейности и участие	126
Фактори на околната среда/ Външни фактори	178
Д. Приложения	217
1. Таксономични и терминологични въпроси.....	219
2. Насоки за обозначаване с код в МКФУЗ.....	227
3. Възможно приложение на списъка с „Дейности и участие“	242
4. Клинични случаи.....	246
5. МКФУЗ и хората с увреждания	250
6. Етични насоки за използването на МКФУЗ.....	252
7. Резюме на процеса на преразглеждане.....	254

8. Бъдещи насоки на МКФУЗ	259
9. Препоръки към изискванията за данните в МКФУЗ с цел разработване на системи и проучвания за здравна информация със задължително минимално съдържание.....	262
10. Благодарност.....	263
Е. Азбучен указател на МКФУЗ.....	275

МКФУЗ

А. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Обща информация

Това издание представя *Международната класификация на функционирането, уврежданията и здравето*, позната като МКФУЗ¹. Основната цел на класификацията МКФУЗ е да предложи унифицирана и стандартизирана терминология и рамка за описание на здравното състояние и на състояния, свързани с него. Класификацията дава определение на компонентите на здравето и на някои свързани с него компоненти на благосъстоянието (напр. образование и труд). Поради тази причина областите/домейни, включени в МКФУЗ, могат да се разглеждат като *области на здравето и свързани със здравето области*. Тези области са описани от гледна точка на организма, индивида и обществото в два основни списъка: (1) „Функции и структури на организма“ и (2) „Дейности и участие“². Класификацията МКФУЗ групира по систематичен начин различни области³ по отношение на едно и също лице при наличието на определен здравен статус (напр. какво прави или може да направи лице с определено заболяване или разстройство). *Функционирането* е общ термин, който обхваща всички телесни функции, дейности и участие; по същата логика, *увреждания* е общ термин за нарушени функции, ограничени действия и ограничено участие. МКФУЗ изброява също така факторите на околната среда, които си взаимодействат с тези компоненти. По този начин класификацията позволява на ползвателя да състави архив от полезни профили, свързани с функционирането, уврежданията и здравния статус на индивида в различни области.

МКФУЗ принадлежи към „семейството“ на международните класификации, разработени от Световната здравна организация (СЗО) с цел да бъдат прилагани към различните аспекти на здравето. Семейството от международни класификации на СЗО създава рамка за класифициране на голям обем информация за здравното състояние (напр. диагностика, функциониране, увреждания, причини за връзка със услугите на здравеопазването) и използва стандартизирана, обща терминология, която позволява обмен на информация относно здравеопазването и грижите за здравето в цял свят, в различни научни дисциплини и клонове.

В международните класификации на СЗО, всички състояния и заболявания (болести, разстройства, травми и др.) се класифицират предимно в ICD-10 (съкращението

¹ Този текст е ревизия на Международната класификация на нарушените функции, уврежданията и физическата или психична инвалидност (ICIDH), публикувана за пръв път от Световната здравна организация през 1980 г. с изпитателна цел. Текстът е разработен в резултат на систематични изпитания в условията на практическа работа и международни консултации през последните пет години. На 22 май 2001 г. текстът е утвърден от 54-та Световна здравна асамблея за използване в международен мащаб (резолюция WHA54.21).

² Тези термини, които заменят предишните термини „нарушени функции“ (impairment), „трайни увреждания“ (disability) и „недъг/инвалидност“ (handicap), разширяват обхвата на класификацията и дават възможност в нея да се включи позитивният опит. Тези нови термини са определени в настоящото Въведение, а в самата класификация са описани подробно. Трябва да се отбележи, че тези термини имат конкретно изражение, което може да се отличава от тяхната ежедневна употреба.

³ Областта/домейнът представлява практическа и рационална система от взаимно свързани физиологични функции, анатомични структури, действия, задачи или области от живота.

означава Международна класификация на болестите (МКБ, десета версия)⁴ и създават етиологична рамка. Функционирането и уврежданията, свързани със здравното състояние, са класифицирани в МКФУЗ. Поради тази причина МКБ-10 и МКФУЗ са взаимно допълващи се⁵, а потребителите се приканват да използват тези два члена от семейството на международните класификации на СЗО заедно. МКБ-10 дава „диагноза“ на болестите, разстройствата и другите състояния и заболявания, като тази информация се обогатява от допълнителната информация, съдържаща се в МКФУЗ относно функционирането⁶. Вzeti заедно, информацията за диагнозата плюс тази за функционирането дават много по-широка и смислена картина на здравното състояние на хората и населението, която може да се използва и за вземане на решения.

Семейството на международни класификации на СЗО представлява ценно средство за описание и сравнение на здравното състояние на населението в международен мащаб. Информацията за смъртността (предоставяна от МКБ-10) и информацията за резултатите от лечението (предоставяна от МКФУЗ) могат да се съчетаят с цел да бъдат разработени мерки за повишаване на общественото здраве, здравен контрол и по-голяма информираност, а също така за оценка на съотношенията на различните причини на смъртност и заболяемост.

МКФУЗ се откъсва от концепцията на класификацията за „последствията от заболяването“ (версията от 1980 г.) и се превръща в класификация на „компонентите на здравето“. „Компонентите на здравето“ определят съставните части на здравето, докато „последствията“ обръщат внимание на влиянието на болестите и другите състояния, които могат да се проявят като резултат. По този начин МКФУЗ заема неутрална позиция относно етиологията; следователно, изследователите са свободни да правят изводи относно причинната зависимост, използвайки подходящи научни методи. Този подход се различава от подхода, основаващ се на „факторите, обуславящи здравето“ и от подхода, базиращ се на „рискови фактори“. С цел да улесни изследването на обуславящите и рисковите фактори, МКФУЗ съдържа списък с фактори на околната среда, които описват жизнената среда на лицата.

⁴ Международна статистическа класификация на болестите и проблемите, свързани със здравето десета версия, том 1-3, Женева, СЗО, 1992-1994 г.

⁵ Важно е да се разбере, че има припокриване между МКБ-10 и МКФУЗ. И двете класификации започват с телесните системи. Уврежданията се отнасят за телесните структури и функции, които са част от „болестния процес“, поради което се използват и в МКБ-10. Въпреки това, МКБ-10 използва термина „увреждания“ (като обективни и субективни симптоми), за да обозначи част от конфигурацията, формираща „болестта“, а понякога и като причина за свързване със здравните служби, докато системата на МКФУЗ използва термина „увреждания“ в смисъл на проблеми на телесните функции и структури, произтичащи от здравното състояние.

⁶ Двама души с едно и също заболяване могат да имат различно ниво на функциониране; двама души с едно и също ниво на функциониране нямат непременно едно и също здравно състояние. От тук следва, че едновременно използване на двете класификации повишава качеството на данните за медицински цели. Използването на МКФУЗ не означава заобикаляне на редовните диагностични процедури. В други случаи на употреба, МКФУЗ може да се използва самостоятелно.

2. Цели на МКФУЗ

МКФУЗ представлява класификация с широко предназначение, която има за цел да обслужва различни дисциплини и различни сектори. Нейните конкретни цели могат да бъдат резюмирани, както следва:

- Да предостави научна основа за разбирането и изследването на здравето и свързаните с него състояния, резултатите от лечението и факторите;
- Да предложи обща терминология за описание на здравето и свързаните с него състояния с цел да подобри комуникацията между отделните ползватели – здравните работници, учените, политиците и обществото, включително хората с увреждания;
- Да даде възможност за сравняване на данни, произхождащи от различни страни, здравни дисциплини и здравни услуги в различен период от време;
- Да предостави систематизирана класификационна схема за системите за здравна информация.

Тези цели са взаимно свързани, тъй като нуждата от МКФУЗ и нейното използване изискват създаването на рационална и практична система, която трябва да може да се използва от различни потребители на здравна политика, гарантиране на качеството и оценка на резултатите от лечението в страни с различна култура.

2.1. Приложения на МКФУЗ

След като през 1980 г. беше публикувана пробната версия на ICIDH, класификацията беше използвана за различни цели, например:

- Като статистическо средство – за събиране и обработка на данни (напр. в демографски изследвания и анкети и в системи за управление на информацията);
- Като средство за научни изследвания – за измерване на резултатите от лечението, качеството на живота и факторите на околната среда);
- Като клиничен инструмент – за оценка на потребностите на пациента, съгласуване на лечението със специфични условия, оценка на професионалната подготовка, рехабилитация и оценка на резултатите от лечението;
- Като средство за социална политика – при планиране на социално-осигурителните системи, системите на възнаграждения и разработването на стратегии и тяхното прилагане;
- Като образователно средство – за съставяне на учебни програми, повишаване на информираността и предприемане на социални действия.

Тъй като по същество МКФУЗ е класификация на здравето и на състоянията, свързани с него, тя се използва също в сектори, като застрахователно дело, социално осигуряване, трудова политика, образование, икономика, социална политика и общо законодателство, а също така и като начин за въздействие върху обкръжаващата среда. Кла-

сификацията е приета като една от социалните класификации на ООН и е включена в *Стандартните правила на ООН относно изравняване на възможностите на хората с увреждания*⁷; *Стандартните правила* се позовават на нея. Следователно, МКФУЗ е подходящ инструмент за прилагане както на приетите международни норми в областта на правата на човека, така и на националното законодателство.

МКФУЗ има богат спектър от области на приложение, например: социално осигуряване, оценка на управлението в областта на здравеопазването, изследвания на населението на местно, национално и международно ниво. Класификацията предлага концептуална рамка, която е приложима към грижата за личното здраве, включително профилактиката и промоцията на здравето, както и за подобряване на участието чрез премахване или ограничаване на социалните прегради и поощряване на предоставянето на социална подкрепа и фактори, улесняващи общуването в обществото. Тя е много полезна при изучаване на системите на здравеопазване, за оценка на политиките и при тяхното формиране.

---

⁷ *Стандартни правила относно изравняване на възможностите на хората с увреждания*, приети от 48-та сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации на 20 декември 1993 г. (резолюция 48/96), ООН, Ню Йорк, Отдел „Информация и печат“, 1994 г.

3. Свойства на МКФУЗ

Всяка класификация трябва да сочи ясно какво класифицира: какъв е нейният универсум, обхват, класификационни единици, организация и по какъв начин тези елементи са структурирани по отношение на връзката между тях. Следващите раздели поясняват тези основни свойства.

3.1. Универсум

МКФУЗ обхваща всички аспекти на човешкото здраве и някои свързани със здравето компоненти на благосъстоянието, като ги описва по отношение на *области на здравето и свързаните с него области*⁸. Класификацията е в общия контекст на здравето и не обхваща състояния, които не са свързани с него, например обстоятелства, породени от общественно-икономически фактори. Така например, в зависимост от своята раса, пол, религия и други общественно-икономически характеристики някои хора могат да бъдат ограничени при изпълнението на дадена задача в средата, в която се намират, но те не представляват ограничения на участието, свързани със здравето, според класификацията на МКФУЗ.

Широко е разпространено неправилното разбиране, че МКФУЗ се отнася само за хора с увреждания (disabilities); в действителност, МКФУЗ се отнася за *всички хора*. Здравето и свързаните с него състояния, които се отнасят за всички заболявания, могат да бъдат описани с помощта на МКФУЗ. С други думи, МКФУЗ има универсално приложение⁹.

3.2. Обхват

МКФУЗ дава описание на различни ситуации, свързани с функционирането на човешкия организъм и неговите ограничения, и служи като рамка, която може да се използва за организиране на тази информация. Класификацията структурира информацията по съдържателен, взаимно-свързан и лесно достъпен начин.

МКФУЗ организира информацията в два дяла. Дял 1 се отнася за функционирането и уврежданията, а Дял 2 обхваща контекстуалните фактори. Всеки дял има два компонента:

1. Компоненти на функционирането и уврежданията

Компонентът свързан с Тялото/Организма съдържа две класификации – една за **функциите** на системите на организма и втора – за **структурите** на организма. И в двете класификации главите са организирани според системите на организма.

Компонентът „Дейности и участие“ обхваща всички области, обозначаващи аспектите на функционирането, както от перспективата на индивида, така и от социалната перспектива.

⁸ Примери за области на здравето: зрение, слух, ходене, учене и запомняне; примерите за свързаните със здравето области включват: транспорт, образование и обществени отношения.

⁹ Bickenbach JE, Chatterji S, Badley EM, UstUn TB. Models of disablement, universalism and the ICIDH, *Social Science and Medicine*, 1999, 48:1173-1187.

2. Компоненти на контекстуалните фактори

Списъкът с факторите на околната среда е първият компонент на контекстуалните фактори. Външните фактори оказват влияние на всички компоненти на функционирането и уврежданията и са организирани последователно, като се започва от непосредствената среда на индивида и се преминава към общата обкръжаваща среда.

Личностните фактори също са компонент на контекстуалните фактори, обаче не са класифицирани в МКФУЗ поради големите социални и културни вариации в тях.

Компонентите „Функциониране“ и „Увреждания“ в Дял 1 на МКФУЗ могат да бъдат изразени по два начина. От една страна, те могат да сочат проблемите (напр. увреждане, ограничения в активността или ограничения в участието, като тези проблеми могат да бъдат включени под общия термин „увреждане“); от друга страна, те могат да сочат безпроблемни (т.е. неутрални) аспекти на здравето и състоянията, свързани със здравето, обобщени с общия термин „функциониране“.

Тези компоненти на функционирането и увреждането се тълкуват посредством четири отделни, но свързани помежду си *конструкта*. Тези конструкти се операционализират, като се използват *определители*. Функциите и структурите на организма се тълкуват чрез промените във физиологичните системи или анатомичните структури. При компонента „Дейности и участие“ се използват два конструкта: *функционална активност (capacity)* и *ефективност (performance)* (виж раздел 4.2).

Функционирането и уврежданията при даден индивид се разглеждат като динамично взаимодействие¹⁰ между болестните състояния (болести, разстройства, наранявания, травми и т.н.) и контекстуалните фактори. Както е посочено по-горе, контекстуалните фактори включват както личностни, така и външни фактори. МКФУЗ съдържа изчерпателен списък с фактори на обкръжаващата среда като съществен компонент на класификацията. Външните фактори взаимодействат с всички компоненти на функционирането и инвалидността. Основната концепция на компонента „Фактори на обкръжаващата среда“ е улесняващото или пречещо влияние на елементи от физическия и социален свят и обществените нагласи.

3.3. Класификационна единица

МКФУЗ прави класификация на здравето и на свързаните със здравето състояния. Следователно, класификационната единица е *категории* в рамките на области/домейните на здравето и на свързаните със здравето области/домейни. Затова е важно да се отбележи, че в МКФУЗ хората не са класификационни единици; с други думи, МКФУЗ не класифицира хора, а описва състоянието на всеки индивид според масив от данни в здравни или свързани със здравето области. Нещо повече, това описание се прави винаги в контекста на външните и личностни фактори.

3.4. Представяне на МКФУЗ

МКФУЗ е представена в две версии с цел да отговори на нуждите на различните ползватели, при което степените на конкретизация в двете версии са различни.

Пълната версия на МКФУЗ – настоящото издание – предлага класификация с четири степени на конкретизация. Тези четири степени могат да се обединят в една класификационна система от по-висока степен, която включва всички области до втора степен. Такава двустепенната система също е налична като *кратка версия* на МКФУЗ.

¹⁰ Това взаимодействие може да се разглежда като *процес* или като *резултат*, в зависимост от ползвателя.

4. Преглед на компонентите на МКФУЗ

ОПРЕДЕЛЕНИЯ¹¹

В контекста на здравето:

Функциите на организма (body functions) са физиологичните функции на системите на организма (включително психичните функции).

Структурите на организма (body structures) са анатомичните части на тялото, например органи, крайници и техните съставни части.

Уврежданията или нарушенията (Impairments) представляват проблеми в дадена функция или структура на организма, например съществено отклонение или загуба.

Дейността (activity) е изпълнението на дадена задача или действие от индивида.

Участието (participation) е включване в житейска ситуация.

Ограниченията в дейността (activity limitations) са затрудненията, които индивидът може да изпитва при изпълнение на дадена дейност(и).

Ограниченията в участието (participation restrictions) са проблемите, които индивидът може да изпитва във връзка с извършване на дейности в житейски ситуации.

Факторите на околната/обкръжаващата среда¹² (environmental factors) обхващат физическия и социален свят и нагласите, в който индивидите/хората съществуват и прекарват живота си.

В Таблица 1 е дадено резюме на тези понятия; те са пояснени по-подробно от оперативна гледна точка в раздел 5.1. Както е посочено в Таблицата:

- МКФУЗ има два дяла, всеки от които има по два компонента:
  - Дял 1. Функциониране и увреждане**
    - (а) Функции и структури на организма
    - (б) Дейности и участие
  - Дял 2. Контекстуални фактори**
    - (в) Фактори на околната среда
    - (г) Личностни фактори
- Всеки компонент може да бъде изразен по *положителен* и по *отрицателен* начин.

¹¹ Виж също Приложение 1 „Класификационни и терминологични въпроси“.

¹² Бел.пр. Околна среда по смисъла на класификацията следва да се разбира не като общоприетия термин, а като конкретната обкръжаваща индивида среда, както е видно и от определението.

- Всеки компонент се състои от различни области/домейни, а в рамките на всяка област има конструкти/категории, които представляват класификационните единици. Здравето и състоянията, свързани със здравето на всеки индивид, могат да бъдат записани, като се избере подходящият код или кодове на категорията (категориите) и се добавят *определителите*, които представляват цифров код, който посочва степента или сериозността/тежестта на функционирането или увреждането в дадената категория, или степента, в която външният фактор се е оказал фасилитатор или препятствие.

Таблица 1. Преглед на МКФУЗ

	Дял 1: Функциониране и увреждане		Дял 2: Контекстуални фактори	
Компоненти	Функции и структури на организма	Дейности и участие	Фактори на околната среда	Личностни фактори
Области	Функции на организма Структури на организма	Области от живота (задачи, действия)	Външни влияния върху функционирането и увреждането	Вътрешни влияния върху функционирането и увреждането
Конструкти/ категории	Изменение във функциите на организма (физиологично) Изменение в структурите на организма (анатомично)	Функционална активност – изпълнение на задачи в стандартна околна среда Ефективност – изпълнение на задачи, в настоящата/реалната среда	Улесняващо или възпрепятстващо влияние на характеристиките на физическия и социален свят и света на нагласата	Влияние на характерните черти на индивида
Положителен аспект	Функционална и структурна цялостност	Дейности Участие	Фасилитатори	Не е приложимо
	Функциониране			
Отрицателен аспект	Увреждане / нарушение (Impairment)	Ограничаване на дейността Ограничаване на участието	Бариери / препятствия	Не е приложимо
	Увреждане (Disability)			

4.1. Функции и структури на организма и увреждания

Определения: *Функциите на тялото/организма (body functions) са физиологичните функции на системите на организма (включително психологическите функции).*

Структурите на тялото/организма(*body structures*) са анатомичните части на тялото, например органи, крайници и техните съставни части.

Уврежданията представляват проблеми в дадена функция или структура на организма, например съществено отклонение или загуба.

- (1) Функциите и структурите на организма са класифицирани в два отделни раздела. Двете класификации са предназначени да се използват едновременно. Така например, функциите на организма включват сетивността на човека, например „функции на зрението“, а тяхната връзка със структурите на организма е дадена под формата на „око и свързаните с него структури“.
- (2) „Организъм“ означава човешкият организъм като цяло; следователно, този термин включва мозъка и неговите функции, напр. умствени способности. Следователно, умствените (или психичните) функции са включени към функциите на организма.
- (3) Функциите и структурите на организма са класифицирани в зависимост от системите на организма; следователно, структурите на организма не се разглеждат като органи¹³.
- (4) Уврежданията на структурата могат да означават аномалия, дефект, загуба или друго съществено отклонение от структурата на организма. Уврежданията са концептуализирани в съответствие с биологическите познания на ниво тъкани и клетки и на вътрешно клетъчно и молекулно ниво, но тези нива не са посочени по практически съображения¹⁴. Биологическата основа на уврежданията е основната насока при съставяне на класификацията и съществува възможност за разширяването ѝ чрез включване на клетъчните и молекулни нива. Потребителите на медицина следва да знаят, че уврежданията не са еквивалент на намиращата се в основата им патология, а са видимата проява на тази патология.
- (5) Уврежданията представляват отклонение от някои общоприети съвкупности от стандарти относно медико-биологичния статус на организма и неговите функции; определението на техните съставни части се извършва предимно от лицата, които притежават необходимата квалификация, за да дават преценка на физическите и умствени функции в съответствие с тези стандарти.
- (6) Уврежданията могат да бъдат временни или постоянни; прогресиращи, регресиращи или статични; периодични или постоянни. Отклонението от съвкупността от норми може да бъде леко или тежко и може да се променя във времето. Тези характеристики са посочени в по-подробно описание, предимно посредством кодовете, с помощта на определители след съответната точка.
- (7) Уврежданията не зависят от етиологията, нито от начина на своето развитие; така например, загубата на зрение или на крайник може да се дължи на наследствена аномалия или да се дължи на травма. Наличието на увреждане е свързано винаги

¹³ Въпреки че във версията на ICDH от 1980 г. се споменава ниво „орган“, определението на „орган“ не е ясно. Око и ухото се считат традиционно за органи; от друга страна, техните граници не могат да се идентифицират и определят ясно; същото се отнася и за крайниците и вътрешните органи. Вместо да използва подход към „отделен орган“, което означава наличие на определен обект или единица в тялото, МКФУЗ заменя този термин с термина „структура на организма“.

¹⁴ По този начин уврежданията, обозначени с код в пълната версия на МКФУЗ, са лесни за откриване и са видими за всеки, а също и за заинтересованото лице. чрез пряко наблюдение или чрез заключение в резултат на наблюдение.

с конкретна причина; обаче тази причина може да не е достатъчна, за да се опише полученото увреждане. Освен това, когато има увреждане, има и нарушаване на някоя функция на организма или на структурата на организма, но това може да е свързано с различно заболяване, разстройство или физиологично състояние.

- (8) Уврежданията могат да бъдат част от или израз на болестно състояние, но те не показват непременно наличие на заболяване, нито са указание за това, че индивидът трябва да се разглежда като болен.
- (9) Уврежданията са много по-широки и по-всеобхватни по мащаб, отколкото разстройствата или болестите; така например, загубата на крак е увреждане на структурата на организма, но не е разстройство или болест.
- (10) Уврежданията могат да доведат до други увреждания; така например, загубата на мускулна сила може да причини увреждане на двигателните функции, дефицит в дишателната функция може да наруши функционирането на сърцето, а нарушеното възприемане може да повлияе върху мисловните функции.
- (11) Някои категории от компонента „Функции и структури на организма“ се припокриват на пръв поглед с категориите в МКБ-10, особено що се отнася до симптоматиката. Но двете класификации имат различна цел. МКБ-10 класифицира симптомите в специални глави с цел да документира заболяемостта или ефективността на услугата, докато МКФУЗ ги посочва като част от функциите на организма, поради което те могат да се използват за профилактика или за установяване на нуждите на пациентите. И още нещо, което е особено важно: класификацията на „Функции и структури на организма“ по МКФУЗ има за цел да бъде използвана успоредно с категориите „Дейности“ и „Участие“.
- (12) Уврежданията са класифицирани в съответните категории чрез използване на определени идентификационни критерии (например за наличност или липса, в зависимост от съответния праг). Критериите са едни и същи по отношение на функциите и структурите на организма. Те са: (а) загуба или липса; (б) редукция; (в) натрупване или излишък; (г) отклонение. След като бъде установено наличието на увреждане, то може да бъде измерено според степента на тежест, като се използва генеричният определител в МКФУЗ.
- (13) Факторите на околната среда взаимодействат с функциите на организма; това взаимодействие личи например във връзката между качеството на въздуха и дишането, светлината и зрението, звуците и слуха, разсейващите стимули и вниманието, структурата на земната повърхност и равновесието, температурата на околната среда и регулирането на телесната температура.

4.2. Дейности и участие / ограничение на дейностите и на участието

Определения: *Дейността (activity) представлява изпълнение на дадена задача или действие от индивида.*

Участието (participation) е дейност в житейска ситуация.

Ограниченията в дейността (activity limitations) са затрудненията, които индивидът може да изпитва при изпълнение на дадена дейност(и).

Ограниченията в участието (participation restrictions) са проблемите, които индивидът може да изпитва във връзка с извършване на дейности в житейски ситуации.

- (1) Областите/домейните, обхванати от компонента „Дейности и участие“, са посочени в *общ списък*, който обхваща всички сфери от живота (от основни умения за обучение и наблюдение до сложни области, като междуличностни отношения и наемане на работа). Този компонент може да се използва за обозначаване на дейности (а), участие (р) или и двете. Областите на този компонент се класифицират чрез двата определителя – *ефективност (performance)* и *функционална активност (capacity)*. Следователно, информацията, събрана от списъка, дава възможност за съставяне на матрица от данни, която не се припокрива, нито създава дублиране на данни (виж Таблица 2).

Таблица 2. Дейности и участие: информационна матрица

Области		Определители	
		Ефективност	Функционална активност
d1	Обучение и прилагане на знанията		
d2	Общи задачи и изисквания		
d3	Комуникация		
d4	Мобилност		
d5	Самостоятелна грижа		
d6	Домашен бит		
d7	Междоличностни взаимодействия и отношения		
d8	Основни области от ежедневието		
d9	Граждански и обществен живот, живот в общността		

- (2) Определителят на *ефективност* описва какво прави индивидът в сегашната си среда. Тъй като сегашната среда има и социален контекст, ефективността може да се разбира също като „участие в жизнена ситуация“ или „жизненият опит“ на хората в реалния контекст на техния живот¹⁵. Този контекст включва факторите на околната среда – всички аспекти на физическия и социален свят и нагласите, които могат да бъдат обозначени с код чрез компонента „Фактори на околната среда“.
- (3) Определителят на *функционална активност* описва способността на индивида да изпълнява дадена задача или действие. Тази концепция има за цел да посочи най-високата възможна степен на функциониране, която може да бъде постигната от индивида в дадена област в даден момент. За да се оцени пълната функционална способност на индивида, е необходима „стандартизирана“ околна среда, която неутрализира различното влияние на външните фактори върху способно-

¹⁵ Определението на „участие“ внася понятието „включване“. Някои от предлаганите определения на „участие“ включват реално участие, включване или ангажираност в дадена област от живота, приемане в нея и достъп до необходимите ресурси. Според информационната матрица от Таблица 2, единственият възможен показател за участие е обозначаване с код на базата на ефективността. Това не означава, че участието се приравнява автоматично към ефективността. Понятието „включване“ също трябва да се отличава от субективното усещане за включеност (усещането, че си „част от нещо“). Потребителите, които искат да обозначат включването с отделен код, трябва първо да се запознаят с Насоките за обозначаване с код в Приложение 2.

стите на индивида. Тази стандартизирана околна среда може да бъде: (а) актуалната среда, която се използва обикновено при оценка на капацитета в тестови условия; (б) когато това не е възможно, предполагаема среда, която би могла да има еднородно влияние. Тази околна среда може да се нарече „уеднаквена“ или „стандартна“. И така, функционалната активност е отражение на способността на индивида да се адаптира към околната среда. Тази адаптация трябва да бъде една и съща за всички хора във всички страни, за да се използва като международен показател за сравнение. Характеристиките на тази уеднаквена или стандартизирана околна среда могат да бъдат обозначени с кодове, като се използва класификацията на „Факторите на околната среда“. Разликата между функционалната активност и ефективността отразява разликите във влиянието, оказвано от актуалната или стандартната среда, което от своя страна дава ценни насоки относно това, какво може да се направи в обкръжаващата среда на индивида, за да се подобри неговата ефективност.

- (4) Както определителят на функционална активност, така и определителят на ефективност могат да бъдат използвани по-нататък, за оценка на функционирането с или без помощни средства и/или персонална помощ. Въпреки че нито помощните средства, нито персоналният помощник отстраняват увреждането, те могат да премахнат ограниченията във функционирането в конкретни области. Този начин на обозначаване с код е особено полезен, ако искаме да определим доколко функционирането на индивида би било ограничено в отсъствие на помощни средства (виж Насоките за обозначаване с код в Приложение 2).
- (5) Трудностите и проблемите в тези области възникват, когато има качествена или количествена промяна в начина, по който индивидът извършва съответните функции в дадената област. *Ограниченията* се оценяват въз основа на общоприета съвкупност от стандарти. Стандартът или нормата, въз основа на която се сравняват функционалната активност и ефективността на дадено лице, са характеристиките на лице, което не притежава същото или сходно болестно състояние (болест, разстройство, травма и т.н.). Ограничението отразява разликата между наблюдаваната ефективност и очакваната ефективност. Очакваната ефективност е съвкупността от стандарти, която представлява опитът на хората, които нямат конкретното болестно състояние. Същата норма се използва и по отношение на определителя на функционална активност, за да може да се обобщи какво може да се направи с околната среда на индивида, ако искаме да увеличим неговата ефективност.
- (6) Проблем, свързан с ефективността, може да е причинен от социалната среда, дори ако индивидът няма увреждане. Така например, индивид, който е HIV-положителен, без проявени симптоми, или някой с генетично предразположение към дадено заболяване, без външна проява на увреждане и/или със запазена трудоспособност, но може и да не достигне очакваното ниво на ефективност поради липса на достъп до услуги, дискриминация или стигма.
- (7) Трудно е разграничението между „Дейности“ и „Участие“ въз основа на областите/домейните, включени в компонента „Дейности и участие“. По подобен начин, не е възможно да се установяват различия между „личната“ и „обществена“ перспектива въз основа на областите поради наличието на разнообразни варианти и разлики в международен план в подхода на специалистите и използваните теоретични рамки. Поради това МКФУЗ предлага общ списък, който може да се използва по желание на потребителя за диференциране на дейностите и участието в съответствие с

начините на работа и процедурите на потребителя. Това е пояснено по-подробно в Приложение 3. Посочени са четири възможности:

- (а) да се обозначат някои области като дейности, а други области като участие, като се избягва припокриване между тях;
- (б) също като (а), но с частично припокриване;
- (в) да се обозначат всички подробно описани области като дейности, а по-общите заглавия на категориите – като участие;
- (г) да се използват всички области и като дейности, и като участие.

4.3. Контекстуални фактори

Контекстуалните фактори представляват цялостния контекст на живота и жизнената дейност на индивида. Те съдържат два компонента: фактори на околната среда и личностни фактори, които могат да оказват влияние върху лице с болестно състояние, върху неговото здраве и състояния, свързани със здравето.

Факторите на околната среда представляват физическия и социален свят и обществените нагласи, в който хората живеят и се развиват. Тези фактори са външни за хората и могат да имат както положително, така и отрицателно влияние върху ефективността на даден човек като член на обществото, неговата способност да изпълнява действия и задачи и върху функционирането на неговия организъм и структури.

- (1) Факторите на околната среда са организирани в класификация по начин, който изтъква две основни нива:
  - а. *Индивидуални* – в непосредствената среда на индивида, което включва параметри на дома, работното място и училището. В това ниво са включени също физическите и материални характеристики на околната среда, с които индивидът се изправя лице в лице, както и прекият контакт с други хора – членове на семейството, познати, връстници и непознати.
  - б. *Социални* – формални и неформални социални структури, услуги и всеобхватни системи и подход от страна на обществото, които влияят на отделните хора. Това ниво включва организации и услуги, имащи отношение към работната среда, социални дейности, правителствени агенции, комуникационни и транспортни услуги и неформални социални мрежи, нормативни уредби, формални и неформални правила, гледни точки и идеологии.
- (2) Факторите на околната среда взаимодействат с компонентите на „Функциите и структурите на организма“ и „Дейностите и участието“. Характерът и обхватът на това взаимодействие с всеки компонент могат да бъдат допълнително разработени чрез бъдещи научни изследвания. Увреждането се характеризира като следствие или резултат от комплексно взаимоотношение между болестното състояние на индивида, личностните фактори и външните фактори, т.е. обстоятелствата, в които живее индивидът. Поради това взаимоотношение различната външна среда може да оказва съвсем различно влияние върху един и същ човек с определено болестно състояние. Околна среда, в която има препятствия и няма

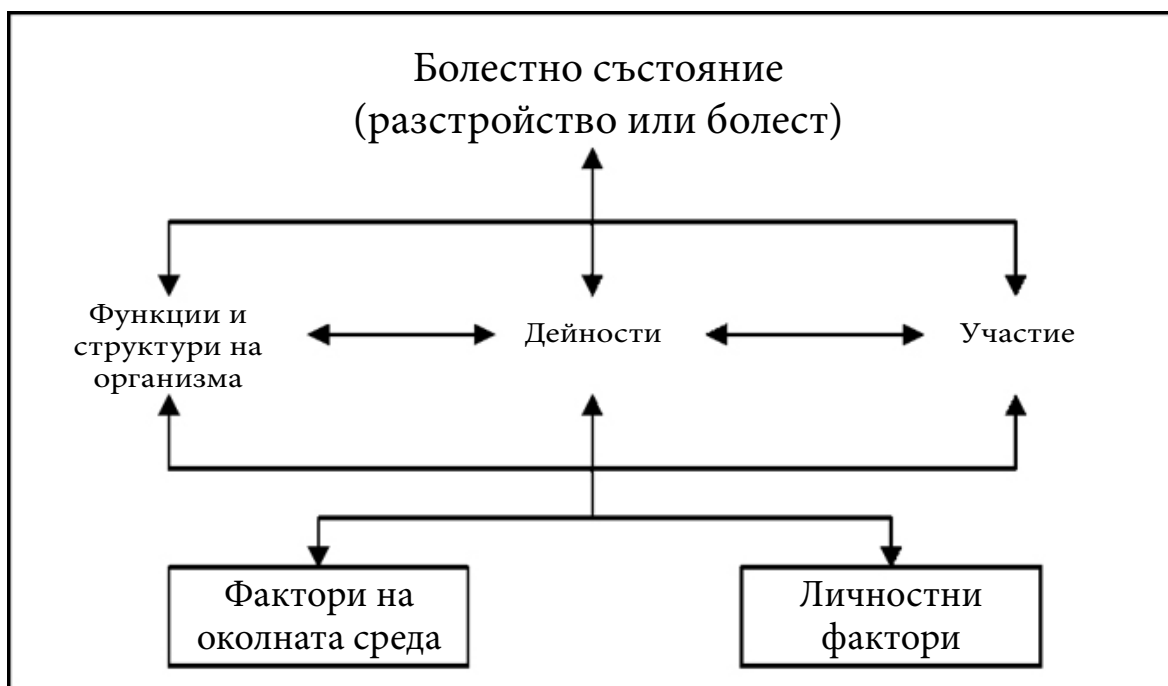
фасилитатори, ограничава ефективността на индивида; друг вид околна среда, която е по-подкрепяща, може да увеличи ефективността. Обществото може да пречи на ефективността на индивида, когато или създава препятствия (напр. липса на достъп до сгради), или не предоставя фасилитатори и подкрепа (напр. липса на достъп до помощни средства).

Личностните фактори са конкретната основа на живота и жизнената дейност на индивида и представляват характеристики на индивида, които не са част от неговото болестно състояние или здраве. Тези фактори могат да включват пол, раса, възраст, други болестни състояния, тренираност, начин на живот, навици, възпитание, начини на преодоляване на проблемите, социална среда, образование, професия, минал и сегашен опит (минали и сегашни събития), цялостен модел на поведението и тип характер, лични психологически качества и други характеристики, всеки от които, взети заедно или поотделно, могат да играят роля в инвалидизирането на което и да е ниво. Личностните фактори не са класифицирани в МКФУЗ. Те обаче са включени във Фиг.1, където се посочва техният принос към резултатите от различните интервенции.

5. Модел на функциониране и увреждане

5.1. Процесът на функциониране и увреждане

Като класификация, МКФУЗ не моделира „процеса“ на функциониране и увреждане. От друга страна, МКФУЗ може да се използва за описание на процеса, тъй като притежава средствата за картографиране на отделните конструкти/категории и области. МКФУЗ позволява многопосочен подход към класификацията на функционирането и инвалидността като един интерактивен и еволюиращ процес. Тя дава съставни елементи на онези ползватели, които желаят да разработват модели и да изучават различните аспекти на този процес. В този смисъл МКФУЗ може да се разглежда като език: текстовете, които могат да бъдат създадени с нея, зависят от ползвателите, от тяхната творческа мисъл и научна ориентация. Диаграмата на Фиг.1 има за цел да улесни визуализирането на сегашното разбиране за взаимодействието между отделните компоненти¹⁶.

В тази диаграма функционирането на индивида в дадена област е представено като взаимодействие или сложно взаимоотношение между болезното състояние и контекстуалните фактори (тоест външните и личностните фактори). Между тези единици има динамично взаимодействие: интервенцията в една единица може да проме-

¹⁶ МКФУЗ е коренно различна от версията на ICIDH от 1980 г. по отношение на взаимодействието между функционирането и инвалидността. Трябва да се отбележи, че всяка диаграма може да се окаже непълна и да се изтълкува неправилно поради сложния характер на взаимодействията в многоизмерния модел. Моделът е съставен с цел да илюстрира множеството от взаимодействия. Възможни са и други изображения, които поставят ударение върху други важни елементи от процеса. Тълкуването на взаимодействията между отделните компоненти и концепции може също да варира (например, влиянието на факторите на околната среда върху функциите на организма е съвсем различно от тяхното влияние върху участието).

ни една или повече други единици. Тези взаимодействия са специфични и не винаги представляват предвидимо взаимоотношение от типа „едно към едно“. Това взаимоотношение действа двупосочно; например инвалидизирането може от своя страна да предизвика промени в първоначалното болестно състояние. Предположението за ограничение на функционалната активност вследствие на едно или повече увреждания или за нарушение на ефективността в резултат на едно или повече ограничения изглежда логично в повечето случаи. От друга страна, трябва да се помни, че за тези конструкти данните трябва да се събират независимо, и едва след това да се проучат взаимодействията и причинните връзки между тях. Ако трябва да се опише цялата история на здравословното състояние, трябва да се вземат предвид всички компоненти. Така например, даден индивид може:

- Да има увреждания, без да има ограничения във функционалната активност (напр. обезобразяването при проказата може да не окаже влияние върху функционалната активност на индивида);
- Да има проблеми, свързани с ефективността, и ограничения във функционалната активност, без видими увреждания (напр. намалена ефективност при извършване на ежедневните дейности, която се дължи на наличието много заболявания);
- Да има проблеми, свързани с ефективността, без да има увреждания или намалена функционална активност (напр. индивид, който е HIV-положителен, или пациент, който се е възстановил след психическо заболяване, но се страхува от възможно заклеяване или дискриминация в междуличностните си отношения или на работното място);
- Да има ограничение на функционалната активност, оценена без помощни средства, но да няма проблеми, свързани с ефективността в настоящата си среда (напр. лице с ограничена мобилност което е получило от обществената среда помощни технологии, с които се придвижва свободно);
- Да се прояви обратно влияние върху първоначалното увреждане в различна степен (например неизползването на крайник може да предизвика атрофия на мускулите; институционализацията може да доведе до загуба на социални умения).

Примерите, посочени в Приложение 4, илюстрират по-подробно възможностите за взаимодействие между отделните конструкти.

Схемата на Фиг.1 показва ролята на контекстуалните фактори (т.е. външните и личностни фактори) в процеса. Тези фактори взаимодействат с лице, което има болестно състояние, и определят нивото и степента на функционирането на това лице. Факторите на околната среда са външни по отношение на индивида (напр. нагласите на обществото, архитектурните характеристики, правната система) и се класифицират в частта „Фактори на околната среда“. От друга страна, „Личностните фактори“ не са класифицирани в сегашната версия на МКФУЗ. Те включват раса, възраст, тренираност, начин на живот, навици, начини на преодоляване на проблемите и други подобни фактори. Тяхната оценка е оставена на усмотрението на ползвателя, ако счете това за необходимо.

5.2. Медицински и социални модели

Тук са предложени различни концептуални модели¹⁷ с цел да се разбере и поясни инвалидността/увреждането и функционирането. Те могат да се изразят чрез диалектиката на „медицинския модел“ в сравнение със „социалния модел“. *Медицинският модел* разглежда увреждането като проблем на индивида, който е пряко следствие от заболяване, травма или друго болестно състояние и изисква медицинска грижа, предоставена под формата на индивидуална терапия от страна на специалисти. Управлението на инвалидността има за цел изцеление или адаптиране и промяна в поведението. В този модел медицинската грижа е централен фокус; на ниво разработване на политики и основното решение се състои в промяна или реформа на политиката на общественото здравеопазване. От друга страна, *социалният модел* на инвалидността разглежда този проблем предимно като проблем, създаден от обществото; по принцип решението се състои в пълната интеграция на тези лица в обществото. Инвалидността не е свойство на индивида, а по-скоро сложен набор от условия, много от които са създадени от социалната среда. Следователно, управлението на проблема изисква социални действия; цялото общество носи колективна отговорност за реализиране на необходимите промени в околната среда, за да могат хората с увреждания да участват пълноценно във всички сфери на обществения живот. Следователно, това е въпрос на нагласи и на идеология и изисква социална промяна, която на политическо ниво се превръща във въпрос за човешките права. Според този модел инвалидността е политически проблем.

МКФУЗ се основава на интегрирането на тези два противопоставящи се модела. Класификацията използва „био-психологичен“ подход с цел да обхване интегрирането на различните перспективи на функционирането. По този начин МКФУЗ се опитва да постигне синтез и обрисова по-цялостна картина на здравето обхващайки различните перспективи – биологична, личностна и социална перспектива¹⁸.

¹⁷ Терминът „модел“, посочен тук, означава концепция или парадигма; той е различен от смисъла, даден на този термин в предишния раздел.

¹⁸ Виж също Приложение 5 „МКФУЗ и хората с увреждания“.

6. Използване на МКФУЗ

МКФУЗ е класификация на функционирането и уврежданията при човека. Тя групира систематично здравето и свързаните с него области. Във всеки отделен компонент тези области/домейни са групирани на свой ред според общи характеристики (например произход, тип и сходство) и са подредени по рационален начин. Класификацията е организирана в съответствие с набор от принципи (виж Приложение 1). Тези принципи се отнасят за взаимовръзката между отделните нива и йерархията на класификацията (класификационни нива/редове). От друга страна, някои категории в МКФУЗ са подредени по не-йерархичен начин, без номерация, но като равноправни членове на един и същ клон.

По-долу са дадени структурните характеристики на класификацията, които имат отношение към използването ѝ.

- (1) МКФУЗ дава стандартни работни определения на здравето и областите, свързани с него, за разлика от „популярните“ определения. Те описват най-важните характеристики на всяка област (напр. качества, свойства, взаимоотношения) и съдържат информация за това, какво е включено и изключено от дадената област. Определенията съдържат общоприети опорни точки за оценка, така че те могат да бъдат използвани и като въпросник. И обратно, резултатите от различни инструменти и въпросници за оценка могат да бъдат обозначени с код в съответствие с класификационните критерии на МКФУЗ. Така например, „зрителните функции“ се определят според функциите за възприемане на форма и очертание, от различно разстояние, с едното или и двете очи, като тежестта на проблемите със зрението може да бъде обозначена с код като съответстваща на някое от следните нива: слаба, умерена, тежка или пълна по отношение на всеки от тези параметри.
- (2) МКФУЗ използва буквено-цифрова система, в която буквите b, s, d и e се използват за обозначаване съответно на „функции на организма“, „структури на организма“, „дейности и участие“ и „фактори на околната среда“. След тези букви се изписва цифров код, който започва с номера на главата (една цифра), последван от второто ниво (две цифри) и третото и четвъртото ниво (всяко от тях обозначено с по една цифра).
- (3) Категориите на МКФУЗ са „вмъкнати една в друга“, т.е. общите категории включват подробни под-категории към вишестоящата категория. (Така например, в Глава 4 от компонента „Дейности и участие“, в категорията „Мобилност“, се включват отделни под-категории: за изправено положение/стоеж, седнало положение, ходене, носене на вещи и т.н.). Кратката (сбита) версия обхваща две нива, а пълната (подробна) версия обхваща четири нива. Кодовете на кратката и пълната версия си съответстват и кратката версия може да бъде извлечена от пълната версия.
- (4) Всяко лице може да има набор от кодове на всяко ниво. Те могат да бъдат самостоятелни или взаимно свързани.
- (5) Кодовете на МКФУЗ са пълни само при наличие на *определител*, който обозначава

чава степента или нивото на здравето (напр. тежестта на проблема). Определителите са обозначени с код, който представлява една, две или повече цифри след точка (или *разделител*). Използването на който и да е код трябва да се придружава най-малко от един определител. Без определителите кодовете нямат вътрешен смисъл.

- (6) Първият определител на „Функции и структури на организма“, определителите за ефективност и функционална активност в „Дейности и участие“ и първият определител във „Фактори на околната среда“ описват степента на проблемите в съответния компонент.
- (7) И трите компонента, класифицирани в МКФУЗ („Функции и структури на организма“, „Дейности и участие“ и „Фактори на околната среда“), са изразени в количествена форма чрез използване на една и съща обща (генерична) скала. Наличието на проблем може да означава увреждане, ограничение или препятствие, в зависимост от конструкта. При класифицирането трябва да се изберат подходящите определящи думи, както е показано по-долу в скоби, в зависимост от съответната класификационна област (xxx е поредният номер на второто ниво на областта). За да могат количествените показатели да се използват по универсален начин, трябва да се разработят научни процедури за оценка. По-големи поредици от параметри са посочени по отношение на онези случаи, за които има разработени калибрирани инструменти за оценка или има други стандарти, с които се дава количествен израз на увреждането, ограничението на трудоспособността, проблемите, свързани с ефективността или препятствието. Например там, където в кода е посочено „няма проблем“ или „пълнен проблем“, допустимата граница на грешката е до 5%. Определението за „умерен проблем“ означава не повече от половината от времето или половината от скалата на пълно затруднение. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентили спрямо съответната съвкупност от стандарти.

xxx.0	НЯМА проблем	(никакъв, липсващ, незначителен...)	0-4 %
xxx.1	ЛЕК проблем	(слаб, в ниска степен, ...)	5-24 %
xxx.2	УМЕРЕН проблем	(среден, в достатъчна степен, ...)	25-49 %
xxx.3	ТЕЖЪК проблем	(във висока степен, крайно, ...)	50-95 %
xxx.4	ПЪЛЕН проблем	(цялостен, ...)	96-100 %
xxx.8	не е уточнено		
xxx.9	не е приложимо		

- (8) При факторите на околната среда първият определител може да се използва, за да обозначи размера на положителното влияние на средата, тоест на т.н. фасилитатори, или размера на отрицателните влияния, т.е. препятствията. И двата определителя използват скалата 0-4, но фасилитаторът се обозначава със знак +: например, e110+2. Външните фактори могат да се обозначат с код: (а) по отношение на всеки конструкт поотделно или (б) съвкупно, без да се прави позоваване на конструкти. За предпочитане е първата опция, тъй като тя идентифицира ясно влиянието и приписваното значение.

- (9) Може би различните ползватели ще сметат, че е уместно и полезно да добавят още информация към кода на обозначаване. Има различни допълнителни определители, които могат да се окажат полезни. Таблица 3 представя подробности за определителите на всеки компонент и предложения за допълнителни определители, които подлежат на разработване.
- (10) Описанията на здравето и областите, свързани със здравето, се отнасят към момента на използването им (т.е. като моментна снимка). От друга страна, полезно е да се използва множество от времеви точки с цел описание на измененията във времето и на самия процес.
- (11) В МКФУЗ здравното състояние на индивида и състоянията, свързани със здравето, са представени като масив от кодове, които обхващат двете части на класификацията. Следователно, максималният брой кодове за едно лице може да възлиза на: 34 на едноразрядно ниво (8 функции на организма, 8 структури на организма, 9 кода за ефективност и 9 кода за функционална активност). По същата логика, общият брой кодове при позиции на две нива е 362. На още по-детайлно ниво броят на кодовете може да стигне 1424. Когато МКФУЗ се прилага на практика, 3 до 18 кода могат да се окажат достатъчни, за да се опише състоянието на пациент с точност до две нива (трицифрен код). По принцип, по-подробната версия на четири нива се използва за услуги при тесен специалист (напр. резултати от рехабилитацията, в гериатрията), докато класификацията на две нива може да се използва за анкети и оценка на клинични изследвания.

В Приложение 2 са дадени допълнителни указания за описание с кодове. Препоръчва се потребителят първо да получи обучение по начините за използване на класификацията чрез СЗО и нейната мрежа от партньорски центрове.

Таблица 3. Определители

Компоненти	Първи определител	Втори определител
Функции на организма (b)	Общ определител с отрицателна скала, използван за определяне на размера или степента на увреждането Пример: b167.3 означава тежко увреждане на конкретни психични функции на езика	Няма
Структури на организма (s)	Общ определител с отрицателна скала, използван за определяне на размера или степента на увреждането Пример: s730.3 означава тежко увреждане на горен крайник	Използва се за определяне на характера на промяната в съответната структура на организма: 0 Няма промяна в структурата 1 Пълна липса 2 Частична липса 3 Допълнителна част 4 Отклонения от нормата 5 Липса на закономерност 6 Отклонение в позицията 7 Качествени промени в структурата, вкл. натрупване на течност 8 Не е уточнено 9 Не е приложимо Пример: s730.32 означава частична липса на горен крайник
Дейности и участие (d)	Общ определител за ефективност Проблем в сегашната среда на лицето Пример: d5101.1 означава слабо затруднение при къпане на цялото тяло с използване на помощни средства, които са на разположение на лицето в сегашната му среда	Общ определител за функционална активност Ограничения, ако лицето не ползва помощ Пример: d5101. 2 означава средно голямо затруднение при къпане на цялото тяло; това подсказва, че е налице средно затруднение, ако лицето няма помощни средства или персонална помощ
Фактори на околната среда/Външни фактори (e)	Общ определител с отрицателна и положителна скала, който означава съответно размера на пречките и улесненията/фасилитаторите Пример: e130.2 означава, че образователните пособия представляват средно препятствие. И обратно, e130+2 означава, че пособията за образование са средно добър фасилитатор	Няма

54-та Световна здравна асамблея в подкрепа на международното използване на МКФУЗ

Резолюция WHA54.21 гласи следното:

Петдесет и четвъртата Световна здравна асамблея,

1. ПОДКРЕПЯ второто издание на Международната класификация на нарушените функции, уврежданията и физическата или психична инвалидност (ICIDH), като ѝ дава наименованието Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето, наричана по-долу накратко МКФУЗ (ICF);
2. ПРИЗОВАВА държавите-членки да използват МКФУЗ за целите на своите научни изследвания, епидемиологичен контрол и отчетност, както намерят за необходимо, като вземат предвид конкретната ситуация във всяка държава-членка и по-конкретно с оглед на евентуални бъдещи ревизии на документа;
3. ИЗИСКВА от Генералния директор да оказва съдействие на държавите-членки по тяхна молба във връзка с използването на МКФУЗ.

МКФУЗ

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ЕДНО НИВО

**Индекс на заглавията
на главите в класификацията**

Функции на организма

Глава 1	Психични функции
Глава 2	Сетивни функции и болка
Глава 3	Гласови и говорни функции
Глава 4	Функции на сърдечно-съдовата, кръвотворната, имунната и дихателната системи
Глава 5	Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи
Глава 6	Функции на пикочо-половата и репродуктивната системи
Глава 7	Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции
Глава 8	Функции на кожата и свързаните структури

Структури на организма

Глава 1	Структури на нервната система
Глава 2	Око, ухо и свързани структури
Глава 3	Структури, участващи в гласа и говора
Глава 4	Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи
Глава 5	Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи
Глава 6	Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи
Глава 7	Структури, свързани с движението
Глава 8	Кожа и свързани структури

Дейности и участие

Глава 1	Учене и прилагане на знанията
Глава 2	Общи задачи и изисквания
Глава 3	Комуникация/Общуване
Глава 4	Мобилност

- Глава 5   Самостоятелна грижа
- Глава 6   Домашен бит
- Глава 7   Междупличностни взаимодействия и взаимоотношения
- Глава 8   Основни области от ежедневиия живот
- Глава 9   Социален и обществен живот, живот в общността

Фактори на околната среда

- Глава 1   Продукти и технологии
- Глава 2   Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека
- Глава 3   Подкрепа и взаимоотношения
- Глава 4   Нагласа / Манталитет
- Глава 5   Услуги, системи и политики

МКФУЗ

**КЛАСИФИКАЦИЯ
НА ДВЕ НИВА**

**Индекс на заглавията
на главите и първо ниво
на разклоненията
в класификацията**

Функции на организма

Глава 1 Психични функции

Общи психични функции (b110-b139)

b110	Функции на съзнанието
b114	Функции на ориентацията
b117	Функции на интелекта
b122	Общи психосоциални функции
b126	Функции на темперамента и личността
b130	Функции на енергията и мотивацията
b134	Функции на съня
b139	Общи психични функции, други уточнени и неуточнени

Специфични психични функции (b140-b189)

b140	Функции на вниманието
b144	Функции на паметта
b147	Психомоторни функции
b152	Функции на емоциите
b156	Функции на перцепцията (възприятието)
b160	Функции на мисленето
b164	Висши когнитивни (познавателни) функции
b167	Психични функции на езика
b172	Изчислителни/математически функции
b176	Психична функция за секвениране (последователно подреждане) на сложните движения
b180	Функции за възприемане на времето и себевъзприятие
b189	Специфични психични функции, други уточнени и неуточнени
b198	Психични функции, други уточнени
b199	Психични функции, неуточнени

Глава 2 Сетивни функции и болка

Зрителни и свързани функции (b210-b229)

b210	Зрителни функции
b215	Функции на структурите, прилежащи към окото
b220	Усещания, свързани с окото и прилежащите структури
b229	Зрителни и свързани функции, други уточнени и неуточнени

Слухови и вестибуларни функции (b230-b249)

b230	Слухови функции
b235	Вестибуларни функции
b240	Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция
b249	Слухови и вестибуларни функции, други уточнени и неуточнени

Допълнителни сетивни функции (b250-b279)

b250	Вкусова функция
b255	Обонятелна функция

- b260 Проприоцептивна функция
- b265 Тактилна функция
- b270 Сетивни функции, свързани с температура и други стимули
- b279 Допълнителни сетивни функции, други уточнени и неуточнени

Болка (b280-b289)

- b280 Усещане за болка
- b289 Усещане за болка, друго определено и неопределено
- b298 Сетивни функции и болка, други уточнени
- b299 Сетивни функции и болка, неуточнени

Глава 3 Гласови и говорни функции

- b310 Гласови функции
- b320 Артикуляционни функции
- b330 Плавност и ритъм на говорните функции
- b340 Функции на алтернативната вокализация
- b398 Гласови и говорни функции, други уточнени
- b399 Гласови и говорни функции, неуточнени

Глава 4 Функции на сърдечно-съдовата, кръвотворната, имунната и дихателната системи**Функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429)**

- b410 Функции на сърцето
- b415 Функции на кръвоносните съдове
- b420 Функции на кръвното налягане
- b429 Функции на сърдечно-съдовата система, други уточнени и неуточнени

Функции на кръвотворната и имунната системи (b430-b439)

- b430 Функции на кръвотворната система
- b435 Функции на имунната система
- b439 Функции на кръвотворната и имунната системи, други уточнени и неуточнени

Функции на дихателната система (b440-b449)

- b440 Функции на дишането
- b445 Функции на дихателните мускули
- b449 Функции на дихателната система, други уточнени и неуточнени

Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи (b450-b469)

- b450 Допълнителни функции на дишането
- b455 Функции на поносимостта към физическо натоварване
- b460 Усещания, свързани със сърдечно-съдовите и дихателните функции
- b469 Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи, други уточнени и неуточнени
- b498 Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунната и дихателната системи, други уточнени
- b499 Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунната и дихателната системи, неуточнени

Глава 5 Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

Функции, свързани с храносмилателната система (b510-b539)

b510	Гълтателни функции
b515	Храносмилателни функции
b520	Функции на асимилацията
b525	Функции на дефекацията
b530	Функции на поддържането на телото
b535	Усещания, свързани с храносмилателната система
b539	Функции, свързани с храносмилателната система, други уточнени и неуточнени

Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система (b540-b559)

b540	Общи метаболитни функции
b545	Функции на водния, минерален и електролитен баланс
b550	Терморегулаторни функции
b555	Функции на ендокринните жлези
b559	Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система, други уточнени и неуточнени
b598	Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, други уточнени
b599	Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, неуточнени

Глава 6 Функции на пикочо-половата и репродуктивната системи

Функции на уринарната (пикочната) система (b610-b639)

b610	Функции на екскрецията (отделянето) на урина
b620	Функции на уринирането
b630	Усещания, свързани с функциите на уриниране
b639	Функции на уринарната (пикочната) система, други уточнени и неуточнени

Полови и репродуктивни функции (b640-b679)

b640	Сексуални функции
b650	Функции на менструацията
b660	Възпроизводителни функции
b670	Усещания, свързани с полови и репродуктивните функции
b679	Полови и репродуктивни функции, други уточнени и неуточнени
b698	Пикочо-полови и репродуктивни функции, други уточнени
b699	Пикочо-полови и репродуктивни функции, неуточнени

Глава 7 Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции

Функции на ставите и костите (b710-b729)

b710	Подвижност като част от ставните функции
b715	Стабилността като част от ставните функции
b720	Подвижност като част от функциите на костите
b729	Функции на ставите и костите, други уточнени и неуточнени

Функции на мускулите (b730-b749)

b730	Функции на мускулната сила
b735	Функции на мускулния тонус
b740	Функции на мускулната издръжливост
b749	Функции на мускулите, други уточнени и неуточнени

Функции на движението (b750-b789)

b750	Двигателни рефлексни функции
b755	Функции на реакциите (отговора) с неволеви движения
b760	Функции на контрола на волевите движения
b765	Функции на неволевите движения
b770	Функции на модела на походката
b780	Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение
b789	Функции на движението, други уточнени и неуточнени
b798	Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, други уточнени
b799	Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, неуточнени

Глава 8 Функции на кожата и свързаните структури

Функции на кожата (b810-b849)

b810	Защитни функции на кожата
b820	Възстановителни функции на кожата
b830	Други функции на кожата
b840	Усещане, свързано с кожата
b849	Функции на кожата, други уточнени и неуточнени

Функции на косата и ноктите (b850-b869)

b850	Функции на косата
b860	Функции на ноктите
b869	Функции на косата и ноктите, други уточнени и неуточнени
b898	Функции на кожата и свързаните структури, други уточнени
b899	Функции на кожата и свързаните структури, неуточнени

Структури на организма

Глава 1 Структури на нервната система

s110	Структура на мозъка
s120	Гръбначен мозък и свързани структури
s130	Структура на менингите
s140	Структура на симпатиковата нервна система
s150	Структура на парасимпатиковата нервна система
s198	Структура на нервната система, друга уточнена
s199	Структура на нервната система, неуточнена

Глава 2 Око, ухо и свързани структури

s210	Структура на очната кухина
s220	Структура на очната ябълка
s230	Структури около окото
s240	Структура на външното ухо
s250	Структура на средното ухо
s260	Структура на вътрешното ухо
s298	Око, ухо и свързани структури, други уточнени
s299	Око, ухо и свързани структури, неуточнени

Глава 3 Структури, участващи в гласа и говора

s310	Структура на носа
s320	Структура на устата
s330	Структура на фаринкса
s340	Структура на ларинкса
s398	Структури, участващи в гласа и говора, други уточнени
s399	Структури, участващи в гласа и говора, неуточнени

Глава 4 Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи

s410	Структури на сърдечно-съдовата система
s420	Структура на имунната система
s430	Структура на дихателната система
s498	Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, други уточнени
s499	Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, неуточнени

Глава 5 Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

s510	Структура на слюнчените жлези
s520	Структура на хранопровода
s530	Структура на стомаха
s540	Структура на червата
s550	Структура на панкреаса
s560	Структура на черния дроб
s570	Структура на жлъчния мехур и жлъчните канали
s580	Структура на ендокринните жлези
s598	Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, други уточнени
s599	Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, неуточнени

Глава 6 Структури, свързани с пикочо-полова и репродуктивна системи

s610	Структура на уринарната (пикочната) система
s620	Структура на тазовото дъно
s630	Структура на репродуктивната система
s698	Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, други уточнени
s699	Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, неуточнени

Глава 7 Структури, свързани с движението

s710	Структура на главата и шийната област
s720	Структура на раменната област
s730	Структура на горен крайник
s740	Структура на тазовата област
s750	Структура на долен крайник
s760	Структура на торса
s770	Допълнителни мускулно-скелетни структури, свързани с движението
s798	Структури, свързани с движението, други уточнени
s799	Структури, свързани с движението, неуточнени

Глава 8 Кожа и свързани структури

s810	Структура на области от кожата
s820	Структура на кожните жлези
s830	Структура на ноктите
s840	Структура на косата
s898	Кожа и свързани структури, други уточнени
s899	Кожа и свързани структури, неуточнени

Деятности и участие

Глава 1 Учене и прилагане на наученото

Целенасочени сетивни възприятия (d110 – d129)

d110	Гледане
d115	Слушане
d120	Други целенасочени възприятия
d129	Целенасочени сетивни възприятия, други уточнени и неуточнени

Основни умения за учене (d130 – d159)

d130	Имитиране
d135	Повторение
d140	Обучение по четене
d145	Обучение по писане
d150	Обучение по смятане
d155	Придобиване на умения
d159	Основни умения за учене, други уточнени и неуточнени

Прилагане на наученото (d160 – d179)

d160	Фокусиране на вниманието
d163	Мислене
d166	Четене
d170	Писане
d172	Смятане
d175	Решаване на проблеми
d177	Взимане на решения
d179	Прилагане на наученото, други уточнени и неуточнени
d198	Обучение и прилагане на знанията, друго, уточнено
d199	Обучение и прилагане на знанията, неуточнено

Глава 2 Общи задачи и изисквания

d210	Изпълнение на единична задача
d220	Изпълнение на множество задачи
d230	Изпълнение на рутинни ежедневни дейности
d240	Справяне със стреса и други психологични изисквания
d298	Общи задачи и изисквания, други уточнени
d299	Общи задачи и изисквания, неуточнени

Глава 3 Комуникация/Общуване

Общуване – възприемане, рецептивно (d-310-d329)

d310	Общуване чрез – приемане – на речеви съобщения
------	--

- d315 Общуване чрез – приемане – на невербални съобщения
- d320 Общуване чрез – приемане – на формални жестомимични съобщения
- d325 Общуване чрез – приемане – на писмени съобщения
- d329 Общуване – приемане, други уточнени и неуточнени

Общуване – съставяне, произвеждане, продуктивно (d330 – d349)

- d330 Говорене
- d335 Съставяне на невербални съобщения
- d340 Съставяне на съобщения на формален жестомимичен език
- d345 Писмени съобщения
- d349 Общуване – продуктивно, други уточнени и неуточнени

Разговор и използване на средства и техники за общуване (d350 – d369)

- d350 Разговор
- d355 Обсъждане
- d360 Използване на средства и техники за общуване
- d369 Разговор и използване на средства и техники за общуване, други уточнени и неуточнени
- d398 Общуване, други уточнени
- d399 Общуване, неуточнени

Глава 4 Мобилност

Промяна и поддържане на позиция на тялото (d410 – d429)

- d410 Промяна на основна позиция на тялото
- d415 Поддържане на тялото в едно и също положение
- d420 Преместване на тялото от едно място на друго
- d429 Промяна и поддържане на позиция на тялото, други уточнени и неуточнени

Носене, преместване и боравене с предмети (d430 – d449)

- d430 Вдигане и носене на предмети
- d435 Преместване на предмети с долните крайници
- d440 Умело използване на ръцете
- d445 Използване на цяла ръка и ръка от китката надолу
- d449 Носене, преместване и боравене с предмети, други уточнени и неуточнени

Ходене и придвижване (d450 – d469)

- d450 Ходене
- d455 Придвижване
- d460 Придвижване между различни места
- d465 Придвижване с помощни средства
- d469 Ходене и придвижване, други уточнени и неуточнени

Придвижване с ползване на транспорт (d470 – d489)

- d470 Използване на транспорт

d475	Шофиране
d480	Яздене на животни с цел превоз
d489	Придвижване с ползване на транспорт, други уточнени и неуточнени
d498	Придвижване с ползване на транспорт, други уточнени
d499	Придвижване с ползване на транспорт, неуточнени

Глава 5 Самообслужване

d510	Миене
d520	Грижа за частите на тялото
d530	Тоалет
d540	Обличане
d550	Хранене
d560	Пиене
d570	Грижа за собственото здраве
d598	Самообслужване, други уточнени
d599	Самообслужване, неуточнени

Глава 6 Домашен бит

Задоволяване на основни потребности (d610 – d629)

d610	Придобиване на място за живеене
d620	Придобиване на стоки и услуги
d629	Задоволяване на основни потребности, други уточнени и неуточнени

Домакинска работа (d630 – d649)

d630	Готвене
d640	Домакинска работа
d649	Домакинска работа, друга уточнена и неуточнена

Грижи за предметите в домакинството и помагане на други хора (d650-d669)

d650	Грижи за предметите в домакинството
d660	Полагане на грижи за други хора
d669	Грижи за предметите в домакинството и оказване на помощ на други хора, други, уточнени и неуточнени
d698	Домашен бит, друг, уточнен
d699	Домашен бит, неуточнен

Глава 7 Междоличностни взаимодействия и отношения

Общи междоличностни взаимоотношения (d710 – d729)

d710	Основни междоличностни взаимоотношения
d720	Сложни междоличностни взаимоотношения
d729	Общи междоличностни взаимоотношения, други уточнени и неуточнени

Специфични междуличностни взаимоотношения (d730 – d779)

d730	Общуване с непознати
d740	Официални взаимоотношения
d750	Неформални социални взаимоотношения
d760	Семейни взаимоотношения
d770	Интимни взаимоотношения
d779	Специфични междуличностни взаимоотношения, други уточнени и неуточнени
d798	Междоличностни взаимодействия и взаимоотношения, други, уточнени
d799	Междоличностни взаимодействия и взаимоотношения, неуточнени

Глава 8 Основни области от живота**Образование (d810 – d839)**

d810	Неформално образование
d815	Предучилищно образование
d820	Училищно образование
d825	Професионално образование
d830	Висше образование
d839	Образование, други уточнени и неуточнени

Работа и заетост (d840 – d859)

d840	Чиразуване (подготовка за работа)
d845	Получаване, запазване и напускане на работа
d850	Платена работа
d855	Неплатена работа
d859	Работа и заетост, други уточнени и неуточнени

Икономически дейности (d860 – d879)

d860	Основни икономически операции
d865	Сложни икономически операции
d870	Икономическа независимост
d879	Икономически дейности, други уточнени и неуточнени
d898	Основни области от живота, други уточнени
d899	Основни области от живота, неуточнени

Глава 9 Социален и обществен живот, живот в общността

d910	Живот в общността
d920	Отдых и свободно време
d930	Религия и духовност
d940	Човешки права
d950	Политически живот и гражданска активност
d998	Социален и обществен живот, живот в общността, друг уточнен
d999	Социален и обществен живот, живот в общността, неуточнен

Фактори на околната среда

Глава 1 Продукти и технологии

e110	Продукти и вещества за лична консумация
e115	Продукти и технологии за лична употреба в ежедневието
e120	Продукти и технологии за лична мобилност и транспорт в дома и извън него
e125	Продукти и технологии за общуване
e130	Продукти и технологии за образование
e135	Продукти и технологии за заетост
e140	Продукти и технологии за култура, отдих и спорт
e145	Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики
e150	Продукти и технологии в областта на проектиране и строителство на обществени сгради
e155	Продукти и технологии в областта на проектиране и строителство на частни сгради
e160	Продукти и технологии за застрояване на територията
e165	Активи
e198	Продукти и технологии, други уточнени
e199	Продукти и технологии, неуточнени

Глава 2 Естествена среда и предизвикани от човека промени в околната среда

e210	Физическа география
e215	Население
e220	Флора и фауна
e225	Климат
e230	Природни явления
e235	Предизвикани от човека явления
e240	Светлина
e245	Промени, свързани с времето
e250	Звук
e255	Вибрации
e260	Качество на въздуха
e298	Естествена среда и предизвикани от човека промени в околната среда, други уточнени
e299	Естествена среда и предизвикани от човека промени в околната среда, неуточнени

Глава 3 Подкрепа и взаимоотношения

e310	Най-близки членове на семейството
e315	Разширено семейство
e320	Приятели
e325	Познати, колеги, съседи и членове на общността
e330	Висшестоящи лица
e335	Лица, заемащи подчинена позиция

e340	Лични помощници и асистенти
e345	Непознати
e350	Домашни животни
e355	Здравни специалисти
e360	Специалисти в области, свързани със здравето
e398	Подкрепа и взаимоотношения, други уточнени
e399	Подкрепа и взаимоотношения, неуточнени

Глава 4 Нагласи

e410	Лични нагласи на най-близките членове на семейството
e415	Лични нагласи на членовете на разширеното семейство
e420	Лични нагласи на приятелите
e425	Лични нагласи на познати, колеги, съседи и членове на общността
e430	Лични нагласи на хора на висшестоящи позиции
e435	Лични нагласи на хора на подчинени позиции
e440	Лични нагласи на лични помощници и асистенти
e445	Лични нагласи на непознати
e450	Лични нагласи на здравните специалисти
e455	Лични нагласи на специалистите в области, свързани със здравето
e460	Обществени нагласи
e465	Социални норми, практики и идеологии
e498	Нагласи, други уточнени
e499	Нагласи, неуточнени

Глава 5 Услуги, системи и политики

e510	Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки
e515	Услуги, системи и политики за архитектура и строителство
e520	Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство
e525	Жилищни услуги, системи и политики
e530	Комунални услуги, системи и политики
e535	Комуникационни услуги, системи и политики
e540	Транспортни услуги, системи и политики
e545	Услуги, системи и политики за гражданска защита
e550	Правни услуги, системи и политики
e555	Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите
e560	Медийни услуги, системи и политики
e565	Икономически услуги, системи и политики
e570	Социални услуги, системи и политики
e575	Услуги, системи и политики за социално подпомагане
e580	Здравни услуги, системи и политики
e585	Образователни и обучителни услуги, системи и политики
e590	Услуги, системи и политики за заетост и труд
e595	Политически услуги, системи и политики
e598	Услуги, системи и политики, други уточнени
e599	Услуги, системи и политики, неуточнени

МКФУЗ

ПОДРОБНА КЛАСИФИКАЦИЯ С ОПРЕДЕЛЕНИЯ

**Всички категории
в класификацията с техните
определения, включвания
и изключвания**

ФУНКЦИИ НА ОРГАНИЗМА

Определения: *Функциите на организма са физиологичните функции на телесните системи (включително физиологични функции).*

Уврежданията са проблеми във функцията или структурата, като значително отклонение или загуба.

Определител

Общ определител с отрицателна скала, използван, за да се посочи степента или величината на увреждането:

xxx.0	НЯМА увреждане	(никакво, липсващо, незначително, ...)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО увреждане	(слабо, в ниска степен, ...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО увреждане	(средно, в достатъчна степен, ...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО увреждане	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО увреждане	(цялостно, ...)	96-100%
xxx.8	неопределено		
xxx.9	не е приложимо		

Предвидени са широки диапазони на процентите за случаите, при които са налице калибрирани инструменти за оценка или други стандарти за количествена оценка на увреждането във функцията на организма. Например, когато се кодира „няма увреждане“ или „пълно увреждане“ във функцията на организма, това оценяване по скалата може да има диапазон на грешката до 5%. „Умереното увреждане“ обикновено е до половината от скалата на пълното увреждане. Процентите трябва да бъдат калибрирани в различните области с позоваване на популационните стандарти като персентили. За да може тази количествена оценка да се използва по еднакъв начин, трябва да бъдат разработени, чрез изследвания, процедури за оценка.

За допълнително обяснение на конвенциите за кодиране в МКФУЗ вижте Приложение 2.

Глава 1

Психични функции

Тази глава е за функциите на мозъка: както глобалните психични функции, като съзнание, енергия и задвижване, така и специфичните психични функции като памет, език и изчислителни психични функции.

Глобални психични функции (b110-b139)

b 110   **Функции на съзнанието**

Общи психични функции на състоянието на осъзнаване и будност, включително яснота и непрекъснатост на будното състояние.

Включват: функции на състоянието, непрекъснатост и качество на съзнанието; загуба на съзнание, кома, вегетативни състояния, състояние на фуга, състояния на транс, състояния на обсебване, променено съзнание в резултат от прием на наркотици, делириум, ступор

Изключват: функции на ориентацията (b114); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на съня (b134)

b 1100   **Състояние на съзнанието**

Психични функции, които при промяна водят до състояния като замъгляване на съзнанието, ступор или кома.

b 1101   **Непрекъснатост на съзнанието**

Психични функции, свързани със състоянието на будност и осъзнаване и, когато се нарушат, могат да доведат до фуга, транс или други подобни състояния.

b 1102   **Качество на съзнанието**

Психични функции, които при изменение водят до промени в характера на усещанията в будното, бдително и съзнателно състояние, като променени състояния в резултат от прием на наркотици или делириум.

b 1108   **Функции на съзнанието, други уточнени**

b 1109   **Функции на съзнанието, неуточнени**

б 114   Функции на ориентацията

Общи психични функции на познаване и констатиране на връзката със собствената личност, с другите, с времето и със заобикалящата среда.

Включват: функции на ориентацията за време, място и личност; ориентацията за собствена идентичност и за другите; дезориентация за време, място и личност

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144)

б 1140   Ориентация за време

Психични функции, които водят до осъзнаване на деня, датата, месеца и годината.

б 1141   Ориентация за място

Психични функции, които водят до осъзнаване на собственото местонахождение, като непосредствено заобикаляща среда, град или страна.

б 1142   Ориентация за личност

Психични функции, които водят до осъзнаване на собствената идентичност и тази на индивидите в непосредствено заобикалящата среда.

б 11420   Ориентация за собствена идентичност

Психични функции, които водят до осъзнаване на собствената идентичност.

б 11421   Ориентация за другите

Психични функции, които водят до осъзнаване на идентичността на другите индивиди в непосредствено заобикалящата среда.

б 11428   Ориентация за личност, друга уточнена**б 11429   Ориентация за личност, неуточнена****б 1148   Функции на ориентацията, други уточнени****б 1149   Функции на ориентацията, неуточнени**

б 117 Функции на интелекта

Общи психични функции, необходими за разбирането и конструктивното интегриране на различните психични функции, включително всички когнитивни функции, и тяхното развитие през целия живот.

Включват: функции на интелектуалното развитие; интелектуално изоставане, умствено изоставане, деменция

Изключват: функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164)

б 122 Общи психосоциални функции

Общи психични функции, развивани през целия живот, необходими за разбиране и конструктивно интегриране на психичните функции, които водят до формирането на междуличностните умения, необходими за установяване на реципрочни социални взаимодействия, както по смисъл така и по цел.

Включват: такива както при аутизъм

б 126 Функции на темперамента и личността

Общи психични функции на конституционалната нагласа/предразположение на индивида да реагира по определен начин на ситуации, включително наборът от психични характеристики, който го отличава от другите индивиди/хора.

Включват: функции на екстравертността, интровертността, сговорчивост, съзнателност, психическа и емоционална стабилност и отвореност към опита; оптимизъм; новаторство; увереност; способност за създаване на доверие

Изключват: функции на интелекта (b117); функции на енергията и мотивацията (b130); психомоторни функции (b147); функции на емоциите (b152)

б 1260 Екстровеертност

Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с насоченост навън, общителност и показност, за разлика от тази, характеризираща се със срамежливост, самоограничение и потиснатост (интровертност).

- b 1261 Сговорчивост**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се със сътрудничене, любезност и услужливост, за разлика от тази, характеризираща се с недружелюбност, противопоставяне и предизвикателност.
- b 1262 Съзнателност**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с трудолюбивост, методичност и добросъвестност, за разлика от психичните функции, които произвеждат нагласи като мързел, ненадеждност и безотговорност.
- b 1263 Психическа стабилност**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с уравновесеност, спокойствие и улегналост, за разлика от тази, характеризираща се с раздразнителност, безпокойство, непостоянство и променливо настроение.
- b 1264 Отвореност към опита**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с любопитство, въображение, любознателност и търсене на преживявания, за разлика от тази, характеризираща се с инертност, невнимание и емоционална безизразност.
- b 1265 Оптимизъм**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с бодрост, жизнерадостност и изпълненост с надежда, за разлика от тази, характеризираща се с обезсърченост, мрачност и отчаяние.
- b 1266 Увереност**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се със самоувереност, смелост и самоизтъкване, за разлика от тази, характеризираща се с плахост, несигурност и самообезличаване.
- b 1267 Пораждане на доверие**
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с надеждност и принципност, за разлика от тази, която е измамническа и противообществена.
- b 1268 Функции на темперамента и личността, други уточнени**
- b 1269 Функции на темперамента и личността, неуточнени**

b 130 Функции на енергията и мотивацията

Общи психични функции на физиологичните и психологическите механизми, които карат индивида да се движи към задоволяване на конкретни нужди и общи цели по постоянен начин.

Включват: функции на енергийното ниво, мотивацията, апетита, силното влечение (включително силното влечение към вещества, с които може да се злоупотребява) и контрол на вътрешните импулси

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на темперамента и личността (b126); функции на съня (b134); психомоторни функции (b147); функции на емоциите (b152)

b 1300 Енергийно ниво

Психични функции, които предизвикват енергичност и издръжливост.

b 1301 Мотивация

Психични функции, които предизвикват стимул за действие; съзнателната или несъзнателната движеща сила за действие.

b 1302 Апетит

Психични функции, които предизвикват естествения копнеж или желание, особено естественото и повтарящо се желание за храна и напитки.

b 1303 Силно влечение

Психични функции, които предизвикват желанието за консумация на вещества, включително вещества, с които може да се злоупотребява.

b 1304 Контрол на вътрешните импулси

Психични функции, които регулират и се противопоставят на внезапен силен порив да се направи нещо.

b 1308 Функции на енергията и мотивацията, други уточнени

b 1309 Функции на енергията и мотивацията, неуточнени

b 134 Функции на съня

Общи психични функции на периодично, обратимо и избирателно физическо и психическо освобождаване от непосредствената заобикаляща среда, придружено от характерни физиологични промени.

Включват: функции на количеството на съня и на заспиването, поддържането и качеството на съня; функции, включващи цикъла на съня, както при инсомния, хиперсомния и нарколепсия

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на вниманието (b140); психомоторни функции (b147)

b 1340 Количество на съня

Психични функции, свързани с времето, прекарано в състояние на сън в рамките на дневния цикъл или циркадния ритъм.

b 1341 Заспиване

Психични функции, които предизвикват прехода между будното състояние и съня.

b 1342 Поддържане на съня

Психични функции, които поддържат състоянието на сън.

b 1343 Качество на съня

Психични функции, които предизвикват естествения сън, водещ до оптимална физическа и психическа почивка и отпускане.

b 1344 Функции, включващи цикъла на съня

Психични функции, които предизвикват фаза REM (rapid eye movement – свързана със сънуването) и фаза не-REM на съня (non-rapid eye movement, NREM) (характеризирана от традиционната концепция за съня като време на намалена физиологична и психологическа активност).

b 1348 Функции на съня, други уточнени

b 1349 Функции на съня, неуточнени

b 139 Общи психични функции, други уточнени и неуточнени

Специфични психични функции (b140-b189)

b 140 Функции на вниманието

Специфични психични функции на съсредоточаване върху външен стимул или вътрешно преживяване за необходимия период от време.

Включват: функции на поддържане на вниманието, прехвърляне на вниманието, разделяне на вниманието, споделяне на вниманието; концентрация; разсеяност

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на съня (b134); функции на паметта (b144); психомоторни функции (b147); функции на перцепцията (b156)

b 1400 Поддържане на вниманието

Психични функции, които водят до концентрация за необходимия период от време.

б 1401 Прехвърляне на вниманието

Психични функции, които позволяват пренасочване на концентрацията от един стимул към друг.

б 1402 Разделяне на вниманието

Психични функции, които позволяват съсредоточаването върху два или повече стимули по едно и също време.

б 1403 Споделяне на вниманието

Психични функции, които позволяват съсредоточаването върху един и същи стимул на два или повече индивида, напр. дете и детегледач, и двамата съсредоточени върху една играчка.

б 1408 Функции на вниманието, други уточнени

б 1409 Функции на вниманието, неуточнени

б 144 Функции на паметта

Специфични психични функции на регистриране и съхранение на информацията и нейното извличане при необходимост.

Включват: функции на краткотрайната и дълготрайна памет, незабавна, скорошна и отдалечена памет; обхват на паметта; извличане на спомени; спомняне; функции, използвани при припомняне и учене, както при номинална, селективна и дисоциативна амнезия

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на интелекта (b117); функции на вниманието (b140); функции на перцепцията (b156); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)

б 1440 Краткотрайна памет

Психични функции, които създават временно, разпадащо се съхранение на информацията в паметта с продължителност около 30 секунди, от което информацията се губи, ако не се затвърди в дълготрайната памет.

б 1441 Дълготрайна памет

Психични функции, които създават система на запаметяване, позволяваща дългосрочно съхранение на информацията от краткотрайната памет, както автобиографична памет за минали събития, така и семантична памет за езици и факти.

b 1442 Извличане на спомен
Специфични психични функции на припомняне на информация, съхранявана в дълготрайната памет и привеждането ѝ до осъзнаване.

b 1448 Функции на паметта, други уточнени

b 1449 Функции на паметта, неуточнени

b 147 Психомоторни функции

Специфични психични функции за контрол върху двигателните и психичните събития на нивото на организма.

Включват: функции на психомоторния контрол, като психомоторно забавяне, вълнение и възбуда, заемане на поза, кататония, негативизъм, амбигуенденция/амбивалентност, ехопраксия и ехолалия; качество на психомоторната функция

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на интелекта (b117); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на вниманието (b140); психични функции на езика (b167); психични функции за секвениране на сложните движения (b176)

b 1470 Психомоторен контрол
Психични функции, които регулират скоростта на поведението или времето за реакция, включващи както двигателни, така и психологични компоненти, както при разпадане на контрола, водещо до психомоторно забавяне (забавени движения и говор, намаляване на жестовите и спонтанността) или до психомоторна възбуда (прекомерна поведенческа и когнитивна активност, обикновено непродуктивна и често в отговор на вътрешно напрежение, както при потропване с пръстите на краката, кършене на ръце, възбуда или безпокойство).

b 1471 Качество на психомоторните функции
Психични функции, които създават невербално поведение в правилната последователност и естество на неговите подкомпоненти, като координация на ръцете и очите, или походка.

b 1478 Психомоторни функции, други уточнени

b 1479 Психомоторни функции, неуточнени

б 152   Функции на емоциите

Специфични психични функции, свързани с чувствените и афективни компоненти на процесите на психиката.

Включват: функции на уместност на емоциите, регулиране и диапазон на емоциите; афект; тъга, щастие, любов, страх, гняв, омраза, напрежение, тревожност, радост, скръб; лабилност на емоциите; изглаждане на афекта

Изключват: функции на темперамента и личността (ф126); функции на енергията и мотивацията/влечението (ф130)

б 1520   Уместност на емоцията

Психични функции, които създават съгласуваност между чувството или афекта и ситуацията, както щастие при получаването на добри новини.

б 1521   Регулиране на емоцията

Психични функции, които контролират преживяването и външната проява на афекта.

б 1522   Диапазон на емоцията

Психични функции, които създават спектъра на преживяванията на възбуда на афекта или чувствата, като любов, омраза, безпокойство, скръб, радост, страх и гняв.

б 1528   Функции на емоциите, други уточнени**б 1529   Функции на емоциите, неуточнени****б 156   Функции на перцепцията (възприятието)**

Специфични психични функции за разпознаване и интерпретиране на сетивните стимули.

Включват: функции на слуховите, зрителни, обонятелни, вкусови, тактилни и зрително-пространствени възприятия, като халюцинация или илюзия

Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); психични функции на езика (b167); зрителни и свързани функции (b210-b229); слухови и вестибуларни функции (b230-b249); допълнителни сетивни функции (b250-b279)

б 1560   Слухова перцепция

Психични функции, свързани с разграничаването на звуци, тонове, височини и други акустични стимули.

- b 1561 Зрителна перцепция**
Психични функции, свързани с разграничаването на формата, размера, цвета и други очни стимули.
- b 1562 Обонятелна перцепция**
Психически функции, свързани с разграничаването на разликите в миризмите.
- b 1563 Вкусова перцепция**
Психични функции, свързани с разграничаването на разликите във вкуса, като сладки, кисели, солени и горчиви стимули, идентифицирани от езика.
- b 1564 Тактилна перцепция**
Психични функции, свързани с различаването на различията в текстурата, като груби или гладки стимули, идентифицирани чрез докосване.
- b 1565 Зрително-пространствена перцепция**
Психична функция, включваща разграничаването чрез зрението на относителната позиция на обектите в заобикалящата среда или във връзка със собствената личност.
- b 1568 Функции на перцепцията, други уточнени**
- b 1569 Функции на перцепцията, неуточнени**

b 160 Функции на мисленето

Специфични психични функции, свързани с идеационния компонент на ума.

Включват: функции на хода, формата, контрола и съдържанието на мисленето; функции на целенасоченото мислене, функции на нецеленасоченото мислене; функции на логическото мислене, като наплив на мисли, полет на идеите, мисловен блокаж, несъгласуваност на мисленето, тангенциалност, обстоятелственост, заблуди, обесии (натрапчиви идеи) и компулсии (натрапчиви модели на поведение)

Изключват: функции на интелекта (b117); функции на паметта (b144); психомоторни функции (b147); функции на перцепцията (b156); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)

- b 1600 Ход на мисленето**
Психични функции, които управляват скоростта на мисловния процес.

b 1601 Форма на мисленето

Психични функции, които организират мисловния процес по отношение на неговата съгласуваност и логика.

Включват: увреждания като идеационна персеверация, тангенциалност и обстоятелственост

b 1602 Съдържание на мисленето

Психични функции, състоящи се от идеите, които присъстват в мисловния процес и концептуализациите.

Включват: увреждания като заблуди, свърхценни идеи и соматизация

b 1603 Контрол на мисленето

Психични функции, които осигуряват волевия контрол на мисленето и се разпознават като такива от личността.

Включват: увреждания като руминация (предъвкване), обсебване, излъчване на мисли и вмъкване на мисли

b 1608 Функции на мисленето, други уточнени**b 1609 Функции на мисленето, неуточнени****b 164****Висши когнитивни (познавателни) функции**

Специфични психични функции, особено зависими от фронталните дялове на мозъка, включително сложните целенасочени поведения като вземане на решения, абстрактно мислене, планиране и изпълнение на плановете, психическа гъвкавост и определяне кои поведения са подходящи при какви обстоятелства; често наричани изпълнителни функции.

Включват: функции на абстракцията и организацията на идеите; управление на времето, самопознание и преценка; формиране на понятия, категоризация и когнитивна гъвкавост

Изключват: функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)

b 1640 Абстракция

Психични функции на извличане на общи идеи, качества или характеристики от и различни от конкретните реалности, специфичните обекти или актуалните събития.

b 1641 Организация и планиране

Психични функции на координиране на частите в едно цяло, на систематизиране; психичната функция, участваща в разработването на начина на постъпване или действие.

- b 1642 Управление на времето**
Психични функции на подреждане на събитията в хронологична последователност, определяйки количествата време за събитията и дейностите.
- b 1643 Когнитивна гъвкавост**
Психични функции на промяна на стратегиите или прехвърляне на психични набори, особено като тези, включени в решаването на проблеми.
- b 1644 Самопознание**
Психични функции на осъзнаване и разбиране на собствената личност и поведение.
- b 1645 Преценка**
Психични функции, свързани с разграничаването между и различните възможности и тяхното оценяване, като тези, които участват във формирането на мнение.
- b 1646 Решаване на проблеми**
Психични функции на идентифицирането, анализирането и интегрирането на несъгласувана или противоречива информация в решение.
- b 1648 Висши когнитивни функции, други уточнени**
- b 1649 Висши когнитивни функции, неуточнени**

b 167**Психични функции на езика**

Специфични психични функции на разпознаване и използване на знаци, символи и други компоненти на езика.

Включват: функции на рецепция (приемане) и декодиране на говорими, писмени или други форми на езика, като жестомимичен език; функции на експресия (изразяване) на говорими, писмени или други форми на езика; интегративни функции на езика, говорими и писмени, като участващите в рецептивна, експресивна, афазия на Broca, афазия на Wernicke и проводна афазия

Изключват: функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); функции на перцепцията (b156); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); изчислителни функции (b172); психични функции за секвениране на сложните движения (b176); Глава 2 Сетивни функции и болка; Глава 3 Гласови и говорни функции

b 1670 Рецепция на езика

Специфични психични функции на декодиране на съобщения в говорими, писмени или други форми, като жестомимичен език, за получаване на значението им.

- б 16700   Рецепция на говоримия език**
Психични функции на декодиране на съобщения в говорима форма, за получаване на значението им.
- б 16701   Рецепция на писмения език**
Психични функции на декодиране на съобщения в писмена форма, за получаване на значението им.
- б 16702   Рецепция на жестомимичния език**
Психични функции на декодиране на съобщения на езици, които използват знаци, правени с ръце и други движения, за получаване на значението им.
- б 16708   Рецепция на езика, друга определена**
- б 16709   Рецепция на езика, неопределена**
- б 1671   Експресия на езика**
Специфични психични функции, необходими за създаване на смислени послания в говорими, писмени, жестомимични или други форми на езика.
- б 16710   Експресия на говоримия език**
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания в говорима форма.
- б 16711   Експресия на писмения език**
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания в писмена форма.
- б 16712   Експресия на жестомимичния език**
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания на езици, които използват знаци, правени с ръце и други движения.
- б 16718   Експресия на езика, друга определена**
- б 16719   Експресия на езика, неопределена**
- б 1672   Интегративни функции на езика**
Психични функции, които организират семантично и символно значение, граматическа структура и идеи за създаването на послания в говорими, писмени или други форми на езика.

б 1678 Психични функции на езика, други уточнени

б 1679 Психични функции на езика, неуточнени

б 172 Изчислителни функции

Специфични психични функции на определяне, сравнение и манипулиране на математически символи и процеси.

Включват: функции на събиране, изваждане и други прости математически изчисления; функции на сложните математически операции

Изключват: функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167)

б 1720 Просто изчисление

Психични функции на изчисляване с числа, като събиране, изваждане, умножение и деление.

б 1721 Сложно изчисление

Психични функции на превеждане на задачи с думи в аритметични процедури, превеждане на математически формули в аритметични процедури, както и други сложни манипулации с числа.

б 1728 Изчислителни функции, други уточнени

б 1729 Изчислителни функции, неуточнени

б 176 Психична функция за секвениране (последователно подреждане) на сложните движения

Специфични психични функции на последователно подреждане и координиране на сложни, целенасочени движения.

Включват: увреждания като при идеационна, идеомоторна, апраксия на обличането, окуломоторна и говорна апраксия

Изключват: психомоторни функции (b147); висши когнитивни функции (b164); Глава 7 Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции

б 180 Функции на преживяването за собствена идентичност и време

Специфични психични функции, свързани с осъзнаването на собствената идентичност, тяло, позиция в реалността на заобикалящата среда и времето.

Включват: функции на преживяването за собствена идентичност/самоличност, представа за тялото и времето

- б 1800 Преживяване за собствена идентичност**
Специфични психични функции на осъзнаване на собствената идентичност и позиция в реалността на заобикалящата среда.

Включват: увреждания като деперсонализация и дереализация

- б 1801 Представа за тялото**
Специфични психични функции, свързани с представата за и осъзнаването на собственото тяло.

Включват: увреждания като фантомен крайник и чувство за прекалена дебелина или прекалена слабост

- б 1802 Преживяване за времето**
Специфични психични функции на субективните преживявания, свързани с продължителността и преминаването на времето.

*Включват: увреждания като *jamais vu* (никога невидяно) и *déjà vu* (вече видяно)*

- б 1808 Функции на преживяването за собствена идентичност и време, други уточнени**

- б 1809 Функции на преживяването за собствена идентичност и време, неуточнени**

б 189 Специфични психични функции, други уточнени и неуточнени

б 198 Психични функции, други уточнени

б 199 Психични функции, неуточнени

Глава 2

Сетивни функции и болка

Тази глава е за функциите на сетивата, зрението, слуха, вкуса и т.н., както и усещането за болка.

Зрителни и свързани функции (b210-b229)

b 210 Зрителни функции

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на светлина и усещането за формата, големината, контура и цвета на визуалните стимули.

Включват: функции на зрителната острота; функции на зрителното поле; качество на зрението; функции на усещането за светлина и цвят, зрителна острота на зрението на далечно и близко разстояние, монокулярно и бинокулярно зрение; визуално качество на картината; увреждания като миопия, хиперметропия, астигматизъм, хемианопия, цветна слепота, тунелно зрение, централна и периферна скотома, диплопия, нощна слепота и нарушена способност за адаптиране към светлината
Изключват: функции на перцепцията (възприятието) (b156)

b 2100 Функции на зрителната острота

Зрителни функции на усещането за форма и контур, както бинокулярно, така и монокулярно, на зрението на далечно и близко разстояние.

b 21000 Бинокулярна острота на зрението на далечно разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки и двете очи, за обекти на далечно разстояние от окото.

b 21001 Монокулярна острота на зрението на далечно разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки само или дясното или лявото око, за обекти на далечно разстояние от окото.

b 21002 Бинокулярна острота на зрението на близко разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки и двете очи, за обекти на близко разстояние от окото.

b 21003 Монокулярна острота на зрението на близко разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки само или дясното или лявото око, за обекти на близко разстояние от окото.

b 21008 Функции на зрителната острота, други уточнени

b 21009 Функции на зрителната острота, неуточнени

b 2101 Функции на зрителното поле

Зрителни функции, свързани с цялото пространство, което може да се види при фиксиране на погледа.

Включват: увреждания като скотома, тунелно зрение, анопия

b 2102 Качество на зрението

Зрителни функции, включващи чувствителността към светлина, цветното виждане, чувствителността към контраст и цялостното качество на картината.

b 21020 Чувствителност към светлина

Зрителни функции на усещането за минимално количество светлина (светлинен минимум) и минимална разлика в интензитета (светлинна разлика).

Включват: функции на адаптирането към тъмнина; увреждания като нощна слепота (намалена чувствителност към светлина) и фотофобия (свръхчувствителност към светлина)

b 21021 Цветно виждане

Зрителни функции на разграничаване и съчетаване на цветовете.

b 21022 Чувствителност към контраст

Зрителни функции на разграничаване на фигура от фона, включващи минималното количество на необходима яркост.

b 21023 Визуално качество на картината

Зрителни функции, включващи качеството на картината.

Включват: увреждания като виждане на блуждаещи светлини, повлияване на качеството на картината (плаващи петна или паяжини), изкривяване на картината и виждане на звезди или светкавици

b 21028 Качество на зрението, друго уточнено

b 21029 Качество на зрението, неуточнено

b 2108 Зрителни функции, други уточнени

b 2109 Зрителни функции, неуточнени

b 215

Функции на структурите, прилежащи към окото
Функции на структурите във и около окото, които улесняват зрителните функции.

Включват: функции на вътрешните мускули на окото, клепача, външните мускули на окото, включително волевите и проследяващи движения и фиксиране на окото, слъзни жлези, акомодация, зеничен рефлекс; увреждания като при нистагъм, ксерофталмия и птоза

Изключват: зрителни функции (b210); Глава 7 Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции

b 2150 Функции на вътрешните мускули на окото

Функции на мускулите във вътрешността на окото, като ириса, които регулират контура и големината на зеницата и лещата на окото.

Включват: функции на акомодацията; зеничен рефлекс

b 2151 Функции на клепача

Функции на клепача, като защитен рефлекс.

b 2152 Функции на външните мускули на окото

Функции на мускулите, които се използват за гледане в различни посоки, проследяване на обект, който се движи през зрителното поле, за произвеждане на сакадни скокообразни движения (сакади) за улавяне на движеща се мишена и фиксиране на окото.

Включват: нистагъм, съгласувани движения на двете очи

b 2153 Функции на слъзните жлези

Функции на слъзните жлези и канали

b 2158 Функции на структурите, прилежащи към окото, други уточнени**b 2159 Функции на структурите, прилежащи към окото, неуточнени****b 220**

Усещания, свързани с окото и прилежащите структури
Усещания за уморено, сухо и сърбящо око и свързани усещания.

Включват: усещане за натиск зад окото, чуждо тяло в окото, напрежение в окото, парене в окото; дразнене в окото

Изключват: усещане за болка (b280)

b 229

Зрителни и свързани функции, други уточнени и неуточнени

Слухови и вестибуларни функции (b230-b249)

b 230 Слухови функции

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звуци и разграничаването на местонахождението, височината, силата и качеството на звуците.

Включват: функции на слуха, слухово разграничаване, локализиране на източника на звука, латерализация на звука, разграничаване на говор; увреждания като глухота, увреждане на слуха и загуба на слуха

Изключват: функции на перцепцията (b156) и психични функции на езика (b167)

b 2300 Долавяне на звук

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звуци.

b 2301 Разграничаване на звук

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звук, включващи разграничаването на фоновия и бинаурален синтез, отделяне и смесване.

b 2302 Локализиране на източника на звука

Сетивни функции, свързани с определянето на местонахождението на източника на звука.

b 2303 Латерализация на звука

Сетивни функции, свързани с определянето дали звукът идва от дясната или от лявата страна.

b 2304 Разграничаване на говор

Сетивни функции, свързани с определянето на говорим език и различаването му от другите звуци.

b 2308 Слухови функции, други уточнени

b 2309 Слухови функции, неуточнени

b 235 Вестибуларни функции

Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с позицията, равновесието и движението.

Включват: функции на позицията и усещането за позиция; функции на равновесието и движението на тялото

Изключват: усещане, свързано със слуха и вестибуларната функция (b240)

- b 2350 Вестибуларна функция на позицията**
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на позицията на тялото.
- b 2351 Вестибуларна функция на равновесието**
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на равновесието на тялото.
- b 2352 Вестибуларна функция на определяне на движение**
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на движение на тялото, включително неговата посока и скорост.
- b 2358 Вестибуларни функции, други уточнени**
- b 2359 Вестибуларни функции, неуточнени**

b 240 Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция
Усещания за замайване, падане, тинитус и вертиго.

Включват: усещания за шум в ушите, дразнене в ухото, аурално (слухово) налягане, гадене, свързано със замайване или вертиго (световъртеж)

Изключват: вестибуларни функции (b235); усещане за болка (b280)

- b 2400 Шум в ушите или тинитус**
Усещане за нискочестотен шум, съскане или звънтене в ухото.
- b 2401 Замайване**
Усещане за движение, включващо или собственото тяло или заобикалящата среда; усещане за въртене, люлеене или накланяне.
- b 2402 Усещане за падане**
Усещане за загуба на сцепление и падане.
- b 2403 Гадене, свързано със замайване или вертиго**
Усещане на позив за повръщане, който възниква от замайване или световъртеж.
- b 2404 Дразнене в ухото**
Усещане за сърбеж или други подобни усещания в ухото.
- b 2405 Аурално (слухово) налягане**
Усещане за налягане в ухото.
- b 2408 Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция, други уточнени**

б 2409 Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция, неуточнени

б 249 Слухови и вестибуларни функции, други уточнени и неуточнени

Допълнителни сетивни функции (b250-b279)

б 250 Вкусова функция

Сетивни функции на усещането за качества горчиво, сладко, кисело и солено.

Включват: вкусови функции; увреждания като агеузия и хипогеузия

б 255 Обонятелна функция

Сетивни функции на усещането за аромати и миризми.

Включват: обонятелни функции; увреждания като аносмия или хипосмия

б 260 Проприоцептивна функция

Сетивни функции на усещането за относителната позиция на частите на тялото.

Включват: функции на статестезията и кинестезията

Изключват: вестибуларни функции (b235); усещания, свързани с мускулите и функциите на движение (b780)

б 265 Тактилна функция

Сетивни функции на усещането за повърхности и тяхната текстура или качество.

Включват: функции на докосването, усещане за докосване; увреждания като скованост, анестезия, мравучкане, парестезия и хиперестезия

Изключват: сетивни функции, свързани с температурата и други стимули (b270)

б 270 Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули

Сетивни функции на усещането за температура, вибрации, налягане и вредни стимули.

Включват: функции на чувствителността към температура, вибрации, разклащане или трептене, повърхностен натиск, дълбок натиск, усещане за парене или вредни стимули

Изключват: тактилни функции (b265); усещане за болка (b280)

- б 2700 Чувствителност към температура**
Сетивни функции на усещането за студ и горещина.
- б 2701 Чувствителност към вибрация**
Сетивни функции на усещането за разклащане или трептене.
- б 2702 Чувствителност към натиск**
Сетивни функции на усещането за натиск срещу или върху кожата.
- Включват: увреждания като чувствителност към докосване, скованост, хипоестезия, хиперестезия, парестезия и мравучкане*
- б 2703 Чувствителност към вреден стимул**
Сетивни функции на чувството за болезнени или неприятни усещания.
- Включват: увреждания като хипалгезия, хиперпатия, алодиния, аналгезия и анестезия долороза*
- б 2708 Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули, други уточнени**
- б 2709 Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули, неуточнени**

б 279 Допълнителни сетивни функции, други уточнени и неуточнени

Болка (b280-b289)

б 280 Усещане за болка

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма.

Включват: усещания за генерализирана или локализирана болка, в една или повече части на тялото, болка в дерматом, пронизваща болка, изгаряща болка, тъпа болка, болезнена болка; увреждания като миалгия, аналгезия и хипералгезия

б 2800 Генерализирана болка

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано навсякъде по или в цялото тяло.

б 2801 Болка в част от тялото

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в определена част или части от тялото.

б 28010 Болка в главата и шията

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в главата и шията.

б 28011 Болка в гърдите

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в гръдния кош.

б 28012 Болка в стомаха или корема

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в стомаха или корема.

Включва: болка в тазовата област

б 28013 Болка в гърба

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в гърба.

Включва: болка в торса; болка в долната част на гърба

б 28014 Болка в горен крайник

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в единия или двата горни крайника, включително в китката.

б 28015 Болка в долен крайник

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в единия или двата горни крайника, включително в стъпалата.

б 28016 Болка в ставите

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в една или повече стави, включително в малките и големите стави.

Включва: болка в бедрото; болка в рамото

б 28018 Болка в част от тялото, друга определена

б 28019 Болка в част от тялото, неопределена

б 2802 Болка в множество части на тялото

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в няколко части на тялото.

б 2803 Ирадираща болка в дерматом

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в кожни участъци, обслужвани от едно и също нервно коренче.

б 2804 Ирадираща болка в сегмент или област

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в кожни участъци в различни части на тялото, необслужвани от един и същи нервни коренчета.

б 289 Усещане за болка, друго уточнено и неуточнено

б 298 Сетивни функции и болка, други уточнени

б 299 Сетивни функции и болка, неуточнени

Глава 3

Гласови и говорни функции

Тази глава е за функциите на произвеждане на звуци и реч.

Ъ 310 Гласови функции

Функции на произвеждане на различни звуци в резултат от преминаването на въздуха през ларинкса.

Включват: функции на произвеждането на глас и качество на гласа; функции на фонацията, височината, силата на звука и други качества на гласа; увреждания като афония, дисфония, сипкавост, хиперназализация и хипоназализация

Изключват: психични функции на езика (b167); артикулационни функции (b320)

Ъ 3100 Произвеждане на глас

Функции на произвеждането на звук чрез координиране на ларинкса и заобикалящите го мускули с дихателната система.

Включват: функции на фонацията, силата на звука; увреждане като афония

Ъ 3101 Качество на гласа

Функции на произвеждането на характеристиките на гласа, включително височина, резонанс и други особености.

Включват: функции на висока или ниска височина; увреждания като хиперназализация, хипоназализация, дисфония, сипкавост или дрезгавост на гласа

Ъ 3108 Гласови функции, други уточнени

Ф 3109 Гласови функции, неуточнени

Ъ 320 Артикулационни функции

Функции на произвеждането на звуци на речта.

Включват: функции на изговарянето, артикулацията на фонемите; спастична, атаксична, вяла дизартрия; анартрия

Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310)

б 330 Плавност и ритъм на говорните функции

Функции на произвеждане на потока и темпа на речта.

Включват: функции на плавността, ритъма, скоростта и мелодията на речта; прозодика и интонация; увреждания като заекване, неясно произношение (мънкане), изопачаване на звуците, брадилалия и тахилалия

Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310); артикулационни функции (b320)

б 3300 Плавност на речта

Функции на произвеждането на плавен, непрекъснат поток на речта.

Включват: функции на гладко свързване на речта; увреждания като заекване, неясно произношение (мънкане), изопачаване, нарушена плавност, повторение на звуци, думи или части от думи и неравномерни наклъсвания на речта

б 3301 Ритъм на речта

Функции на моделите на модулация, темп и ударение в речта.

Включват: увреждания като стереотипен или репетативен (повтарящ се) ритъм на речта

б 3302 Скорост на речта

Функции на скоростта на произвеждане на речта.

Включват: увреждания като брадилалия и тахилалия

б 3303 Мелодия на речта

Функции на модулиране на височината на гласа.

Включват: прозодика на речта, интонация, мелодия на речта; увреждания като монотонна реч

б 3308 Плавност и ритъм на говорните функции, други уточнени**б 3309 Плавност и ритъм на говорните функции, неуточнени**

б 340   **Функции на алтернативната вокализация**

Функции на произвеждането на други форми на вокализация.

Включват: функции на произвеждане на (музикални) тонове и диапазон от звуци, като пеене, монотонно повтаряне/скандиране, гукане и тананикане; плачене с глас и пищене

Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310); артикулационни функции (b320); плавност и ритъм на говорните функции (b330)

б 3400   **Произвеждане на (музикални) тонове**

Функции на произвеждане на музикални вокални звуци.

Включват: поддържане, модулиране и прекратяване на произвеждането на единични или свързани вокализации с промяна във височината на гласа, като пеене, тананикане и монотонно повтаряне/скандиране

б 3401   **Произвеждане на диапазон от звуци**

Функции на произвеждане на разнообразие от вокализации.

Включват: функции на гукане при децата

б 3408   **Функции на алтернативната вокализация, други уточнени****б 3409**   **Функции на алтернативната вокализация, неуточнени****б 398**   **Гласови и говорни функции, други уточнени****б 399**   **Гласови и говорни функции, неуточнени**

Глава 4

Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунната и дихателната системи

Тази глава е за функциите, свързани със сърдечно-съдовата система (функции на сърцето и кръвоносните съдове), хематологичната и имунната системи (функции на кръвотворенето и на имунитета) и дихателната система (функции на дишането и на поносимостта към физическо натоварване).

Функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429)

б 410 Функции на сърцето

Функции на изпомпването на кръвта в достатъчно или необходимо количество и налягане в организма.

Включват: функции на сърдечната честота, ритъм и дебит; сила на съкращението на камерната мускулатура; функции на сърдечните клапи; изпомпване на кръвта през белодробния кръг на кръвообращението; динамика на циркулацията към сърцето; увреждания като тахикардия, брадикардия и неравномерен сърдечен ритъм, и както при сърдечна недостатъчност, кардиомиопатия, миокардит и коронарна недостатъчност

Изключват: функции на кръвоносните съдове (b415); функции на кръвното налягане (b420); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

б 4100 Сърдечна честота

Функции, свързани с броя на съкращенията на сърцето за минута.

Включват: увреждания като честоти, които са прекомерно бързи (тахикардия) или прекомерно бавни (брадикардия)

б 4101 Сърдечен ритъм

Функции, свързани с равномерността на биенето на сърцето.

Включват: увреждания като аритмии

б 4102 Сила на съкращението на камерната мускулатура

Функции, свързани с количеството кръв, изпомпвано от камерната мускулатура при всеки удар.

Включват: увреждания като намален сърдечен дебит

- b 4103 Кръвоснабдяване на сърцето**
 Функции, свързани с обема на кръвта към сърдечния мускул.

Включват: увреждания като коронарна исхемия

- b 4108 Сърдечни функции, други уточнени**

- b 4109 Сърдечни функции, неуточнени**

b 415 Функции на кръвоносните съдове

Функции на пренасяне на кръвта в организма.

Включват: функции на артериите, капилярите и вените; вазомоторна функция; функции на белодробните артерии, капиляри и вени; функции на венозните клапи; увреждания като блокаж или стеснение на артериите; атеросклероза, артериосклероза, тромбоемболизъм и варикозни вени

Изключват: функции на сърцето (b410); функции на кръвното налягане (b420); функции на хематологичната система (b430); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

- b 4150 Функции на артериите**

Функции, свързани с кръвотока в артериите

Включват: увреждания като артериална дилатация (разширение); артериална констрикция (стеснение), както при интермитентно клаудикацио (периодично накуцване)

- b 4151 Функции на капилярите**

Функции, свързани с кръвотока в капилярите.

- b 4152 Функции на вените**

Функции, свързани с кръвотока във вените и с функциите на венозните клапи.

Включват: увреждания като венозна дилатация (разширение); венозна констрикция (стеснение); недостатъчно затваряне на клапите, както при варикозни вени

- b 4158 Функции на кръвоносните съдове, други уточнени**

- b 4159 Функции на кръвоносните съдове, неуточнени**

Б 420   Функции на кръвното налягане

Функции на поддържане на кръвното налягане в артериите.

Включват: функции на поддържане на кръвното налягане; високо (повишено) и ниско (понижено) кръвно налягане; увреждания като хипотония, хипертония и ортостатична хипотония

Изключват: функции на сърцето (b410); функции на кръвоносните съдове (b415); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

Б 4200   Високо кръвно налягане

Функции, свързани с повишаването на систоличното или диастоличното кръвно налягане над нормалното за възрастта.

Б 4201   Ниско кръвно налягане

Функции, свързани с понижаването на систоличното или диастоличното кръвно налягане под нормалното за възрастта.

Б 4202   Поддържане на кръвното налягане

Функции, свързани с поддържане на подходящо кръвно налягане в отговор на промени в организма.

Б 4208   Функции на кръвното налягане, други уточнени**Б 4209   Функции на кръвното налягане, неуточнени****Б 429**

Функции на сърдечно-съдовата система, други уточнени и неуточнени

**Функции на хематологичната и имунната системи
(b430-b439)****Б 430**

Функции на хематологичната система

Функции на кръвотворенето, преноса на кислород и метаболити, и кръвосъсирването.

Включват: функции на кръвотворенето и на костния мозък; функции на кръвта, свързани с пренасянето на кислород; функции на слезката, свързани с кръвта; функции на кръвта, свързани с пренасянето на метаболити; кръвосъсирване; увреждания като анемия, хемофилия и други нарушени функции на кръвосъсирването

Изключват: функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429); функции на имунната система (b435); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

- б 4300 Кръвотворене**
Функции, свързани с образуването на кръвта и всичките ѝ съставки.
- б 4301 Функции на кръвта, свързани с пренасянето на кислород**
Функции, свързани със способността на кръвта да пренася кислород в организма.
- б 4302 Функции на кръвта, свързани с пренасянето на метаболити**
Функции, свързани със способността на кръвта да пренася метаболити в организма.
- б 4303 Функции на кръвосъсирването**
Функции, свързани с коагулацията (съсирването) на кръвта, напр. в участъка на нараняване.
- б 4308 Функции на хематологичната система, други уточнени**
- б 4309 Функции на хематологичната система, неуточнени**

б 435**Функции на имунната система**

Функции на организма, свързани със защитата срещу чужди вещества, включително инфекции, чрез специфични и неспецифични имунни отговори.

Включват: имунен отговор (специфичен и неспецифичен); реакции на свръхчувствителност; функции на лимфните съдове и възли; функции на клетъчно-медиирания имунитет, антияло-медиирания имунитет; отговор на имунизация; увреждания като автоимунни нарушения, алергични реакции, лимфаденит и лимфедем

Изключват: функции на хематологичната система (b430)

б 4350 Имунен отговор

Функции на отговора на организма под формата на сенсibiliзация към чужди вещества, включително инфекции.

б 43500 Специфичен имунен отговор
Функции на отговора на организма под формата на сенсibiliзация към специфично чуждо вещество.

б 43501 Неспецифичен имунен отговор
Функции на общия отговор на организма под формата на сенсibiliзация към чужди вещества, включително инфекции.

b 43508   **Имунен отговор, друг уточнен**

b 43509   **Имунен отговор, неуточнен**

b 4351   **Реакции на свръхчувствителност**

Функции на отговора на организма под формата на повишена сенсибилизация към чужди вещества, както при чувствителност към различни антигени.

Включват: увреждания като свръхчувствителност или алергии

Изключват: поносимост към храна (b5153)

b 4352   **Функции на лимфните съдове**

Функции, свързани със съдовите канали, по които се пренася лимфата.

b 4353   **Функции на лимфните възли**

Функции, свързани с жлезите по протежението на лимфните съдове.

b 4358   **Функции на имунната система, други уточнени**

b 4359   **Функции на имунната система, неуточнени**

b 439

Функции на хематологичната и имунната системи, други уточнени и неуточнени

Функции на дихателната система (b440-b449)

b 440

Функции на дишането

Функции на вдишването на въздух в белите дробове, обмяна на газове между въздуха и кръвта, и издишването на въздух.

Включват: функции на честотата, ритъма и дълбочината на дишането; увреждания като апнея, хипервентиляция, неравномерно дишане, парадоксално дишане и бронхиален спазъм, и както при белодробен емфизем

Изключват: функции на дихателните мускули (b445); допълнителни дихателни функции (b450); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

b 4400   **Дихателна честота**

Функции, свързани с броя на вдишванията за минута.

Включват: увреждания като честоти, които са прекомерно бързи (тахипнея) или прекомерно бавни (брадипнея)

b 4401 Дихателен ритъм
 Функции, свързани с периодичността и равномерността на дишането.

Включват: увреждания като неравномерно дишане

b 4402 Дълбочина на дишането
 Функции, свързани с обема на разширяване на белите дробове по време на дишането.

Включват: увреждания като повърхностно или плитко дишане

b 4408 Функции на дишането, други уточнени

b 4409 Функции на дишането, неуточнени

b 445 Функции на дихателните мускули

Функции на мускулите, участващи в дишането.

Включват: функции на гръдните дихателни мускули; функции на диафрагмата; функции на спомагателните дихателни мускули

Изключват: функции на дишането (b440); допълнителни дихателни функции (b450); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)

b 4450 Функции на гръдните дихателни мускули
 Функции на гръдните мускули, участващи в дишането.

b 4451 Функции на диафрагмата
 Функции на диафрагмата, участваща в дишането.

b 4452 Функции на спомагателните дихателни мускули
 Функции на допълнителните мускули, участващи в дишането.

b 4458 Функции на дихателните мускули, други уточнени

b 4459 Функции на дихателните мускули, неуточнени

b 449 Функции на дихателната система, други уточнени и неуточнени

Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи (b450-b469)

b 450 Допълнителни функции на дишането

Допълнителни функции, свързани с дишането, като кашлица, кихане и прозяване.

Включват: функции на духане, свирене и дишане през устата

b 455 Функции на поносимост към физическо натоварване

Функции, свързани с дихателния и сърдечно-съдов капацитет, необходим за издържане на продължително физическо натоварване.

Включват: функции на физическата издръжливост, аеробен капацитет, издръжливост/жилавост и уморяемост

Изключват: функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429); функции на хематологичната система (b430); функции на дишането (b440); функции на дихателните мускули (b445); допълнителни дихателни функции (b450)

b 4550 Обща физическа издръжливост

Функции, свързани с общото ниво на поносимост към физическо натоварване или с издръжливостта.

b 4551 Аеробен капацитет

Функции, свързани със степента, до която човек може да поема физическо натоварване, без да остане без дъх.

b 4552 Уморяемост

Функции, свързани с податливостта към умора, на което и да е ниво на физическо усилие.

b 4558 Функции на поносимост към физическо натоварване, други уточнени

b 4559 Функции на поносимост към физическо натоварване, неуточнени

b 460 Усещания, свързани със сърдечно-съдовите и дихателните функции

Усещания като пропускане на удар на сърцето, палпитация (сърцебиене) и задух.

Включват: усещания за стягане в гърдите, усещане за неравномерен ритъм, диспнея (задух), недостиг на въздух, задушаване, задавяне и хриптене

Изключват: усещане за болка (b280)

Ъ 469	Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи, други уточнени и неуточнени
Ъ 498	Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунологичната и дихателната системи, други уточнени
Ъ 499	Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунологичната и дихателната системи, неуточнени

Глава 5

Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

Тази глава е за функциите на поглъщане/приемане на храна, храносмилане и елиминиране, както и функциите, свързани с метаболизма и ендокринните жлези.

Функции, свързани с храносмилателната система (b510-b539)

b 510 Гълтателни функции

Функции, свързани с поемането и обработването на твърди вещества или течности през устата в тялото.

Включват: функции на смучене, дъвчене и захапване, придвижване на храната в устата, слюноотделяне, гълтане, хълцане/оригване, регургитация, плюене и повръщане; увреждания като дисфагия, аспирация на храна, аерофагия, прекомерно слюноотделяне, лигавене и недостатъчно слюноотделяне

Изключват: усещания, свързани с храносмилателната система (b535)

b 5100 Смучене

Функции на притегляне в устата чрез смукателна сила, предизвикана от движенията на бузите, устните и езика.

b 5101 Захапване

Функции на разрязване, пробиване или откъсване на храната с предните зъби.

b 5102 Дъвчене

Функции за раздробяване, смилане и сдъвкване на храната със задните зъби (напр. с моларите).

b 5103 Придвижване на храната в устата

Функции на придвижване на храната в устата със зъбите и езика.

b 5104 Слюноотделяне

Функция на произвеждането на слюнка в устата.

b 5105 Гълтане

Функции на освобождаване на храната и напитките през устната кухина, фаринкса и хранопровода към стомаха с подходяща честота и скорост.

Включват: орална, фарингеална или езофагеална дисфагия; увреждания при преминаването на храната през хранопровода

b 51050 Орално гълтане

Функция на преминаване на храната и напитките през устната кухина с подходяща честота и скорост.

b 51051 Фарингеално гълтане

Функция на преминаване на храната и напитките през фаринкса с подходяща честота и скорост.

b 51052 Езофагеално гълтане

Функция на преминаване на храната и напитките през хранопровода с подходяща честота и скорост.

b 51058 Гълтане, друго уточнено

b 51059 Гълтане, неуточнено

b 5106 Регургитация и повръщане

Функции на придвижване на храна или течност в посока, обратна на поглъщането, от стомаха към хранопровода към устата и навън.

b 5108 Гълтателни функции, други уточнени

b 5109 Гълтателни функции, неуточнени

b 515 Храносмилателни функции

Функции на пренасяне на храната през стомашно-чревния тракт, разграждане на храната и абсорбиране на нутриентите (хранителните вещества).

Включват: функции на пренасяне на храната през стомаха, перисталтика; разграждане на храната, произвеждане на ензими и действие в стомаха и червата; абсорбция на нутриентите и поносимост към храната; увреждания като хиперацидитет на стомаха, малабсорбция, непоносимост към храна, хипермотилитет на червата, чревна парализа, чревна обструкция и намалено произвеждане на жлъчни сокове

Изключват: гълтателни функции (b510); функции на асимилацията (b520); функции на дефекацията (b525); усещания, свързани с храносмилателната система (b535)

- b 5150 Пренасяне на храната през стомаха и червата**
Перисталтика и свързаните функции, които механично придвижват храната през стомаха и червата.
- b 5151 Разграждане на храната**
Функции на механично намаляване на храната на по-малки частици в стомашно-чревния тракт.
- b 5152 Абсорбция на нутриентите**
Функции на преминаване на нутриентите от храната и напитките в кръвотока, по хода на червата.
- b 5153 Поносимост към храната**
Функции на приемането на подходящата храна и напитки за храносмилането и отхвърлянето на това, което е неподходящо.
- Включват: увреждания като свръхчувствителност, непоносимост към глютен*
- b 5158 Храносмилателни функции, други уточнени**
- b 5159 Храносмилателни функции, неуточнени**

b 520**Функции на асимилацията**

Функции, чрез които нутриентите се превръщат в компоненти на живия организъм.

Включват: функции на складиране на нутриентите в организма

Изключват: храносмилателни функции (b515); функции на дефекацията (b525); функции на поддържането на телото (b530); общи метаболитни функции (b540)

b 525**Функции на дефекацията**

Функции на елиминиране на отпадъците и несмляната храна като фекалии и свързаните функции.

Включват: функции на елиминиране, консистенция на фекалиите, честота на дефекацията; фекална континенция (задръжка), метеоризъм; увреждания като констипация (запек), диария, воднисти изпражнения и некомпетентност или инконтиненция на аналния сфинктер

Изключват: храносмилателни функции (b515); функции на асимилацията (b520); усещания, свързани с храносмилателната система (b535)

b 5250 Елиминиране на фекалиите

Функции на елиминиране на отпадъците от ректума, включително функциите на съкращение на коремните мускули в този процес.

- b 5251 Фекална консистенция**
Консистенция на фекалиите като твърди, меки или воднисти.
- b 5252 Честота на дефекацията**
Функции, свързани с честотата на дефекация.
- b 5253 Фекална континенция**
Функции, свързани с волевия контрол върху функциите на елиминиране.
- b 5254 Метеоризъм**
Функции, свързани с изпускането на прекомерни количества въздух или газове от червата.
- b 5258 Функции на дефекацията, други уточнени**
- b 5259 Функции на дефекацията, неуточнени**

b 530 Функции на поддържането на теллото

Функции на поддържане на подходящо телесно тегло, включително увеличаване на теглото по време на периода на развитие.

Включват: функции на поддържане на приемлив индекс на телесната маса (ИТМ); и увреждания като поднормено тегло, кахексия, загуба на тегло, наднормено тегло, измършавяване и такива като при първично и вторично затлъстяване

Изключват: функции на асимиляцията (b520); общи метаболитни функции (b540); функции на ендокринните жлези (b555)

b 535 Усещания, свързани с храносмилателната система

Усещания, свързани с храненето, пиенето и свързаните храносмилателни функции.

Включват: чувство на гадене, усещане за подуване и усещане за коремни крампи; пълнота на стомаха, усещане за буца, спазъм на стомаха, газове в стомаха и киселини

Изключват: усещане за болка (b280); гълтателни функции (b510); храносмилателни функции (b515); функции на дефекацията (b525)

- b 5350 Чувство на гадене**
Усещане на позив за повръщане.

- b 5351 Усещане за подуване**

Усещане за раздуване на стомаха или корема.

b 5352 Усещане за коремни крампи

Усещане на спазматични или болезнени мускулни съкращения на гладките мускули на стомашно-чревния тракт.

b 5358 Усещания, свързани с храносмилателната система, други уточнени

b 5359 Усещания, свързани с храносмилателната система, неуточнени

b 539

Функции, свързани с храносмилателната система, други уточнени и неуточнени

Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система (b540-b559)

b 540

Общи метаболитни функции

Функции на регулиране на основните компоненти на организма като въглехидрати, протеини и мазнини, преобразуването на едните в другите и тяхното разграждане в енергия.

Включват: функции на метаболизма, базова метаболитна скорост, метаболизъм на въглехидратите, протеините и мазнините, катаболизъм, анаболизъм, произвеждане на енергия в организма; увеличаване или намаляване на метаболитната скорост

Изключват: функции на асимилацията (b520); функции на поддържането на телото (b530); функции на водния, минерален и електролитен баланс (b545); терморегулаторни функции (b550); функции на ендокринните жлези (b555)

b 5400 Базова метаболитна скорост

Функции, свързани с консумацията на кислород от организма при уточнени условия на почивка и температура.

Включват: увеличаване или намаляване на базовата метаболитна скорост; увреждания като хипертиреозидизъм и хипотиреоидизъм

b 5401 Метаболизъм на въглехидратите

Функции, участващи в процеса, чрез който въглехидратите в храната се складираат и разграждат до глюкоза и впоследствие, до въглероден двуокис и вода.

b 5402 Метаболизъм на протеините

Функции, участващи в процеса, чрез който протеините в храната се превръщат в аминокиселини и се разграждат по-нататък в организма.

b 5403   Метаболизъм на мазнините

Функции, участващи в процеса, чрез който мазнините в храната се складират и разграждат в организма.

b 5408   Общи метаболитни функции, други уточнени

b 5409   Общи метаболитни функции, неуточнени

b 545   Функции на водния, минерален и електролитен баланс

Функции на регулиране на водата, минералите и електролитите в организма.

Включват: функции на водния баланс, баланса на минерали като калций, цинк и желязо, и баланса на електролити като натрий и калий; увреждания, като задържане на вода, дехидратация, хиперкалиемия, хипокалиемия, железен дефицит, хипернатриемия, хипонатриемия, хиперкалиемия и хипокалиемия

Изключват: функции на хематологичната система (b430); общи метаболитни функции (b540); функции на ендокринните жлези (b555)

b 5450   Воден баланс

Функции, свързани с поддържане на нивото или количеството вода в организма.

Включват: увреждания като дехидратация и рехидратация

b 54500   Задържане на вода

Функции, свързани със съхраняване на водата в организма.

b 54501   Поддържане на водния баланс

Функции, свързани с поддържане на оптималното количество вода в организма.

b 54508   Функции на водния баланс, други уточнени

b 54509   Функции на водния баланс, неуточнени**b 5451   Минерален баланс**

Функции, свързани с поддържане на равновесие между приема, складирането, оползотворяването и екскрецията на минерали в организма.

b 5452   Електролитен баланс

Функции, свързани с поддържане на равновесие между приема, складирането, оползотворяването и екскрецията на електролити в организма.

b 5458   Функции на водния, минерален и електролитен баланс, други уточнени**b 5459   Функции на водния, минерален и електролитен баланс, неуточнени****b 550   Терморегулаторни функции**

Функции на регулиране на телесната температура.

Включват: функции на поддържане на телесната температура; увреждания като хипотермия, хипертермия

Изключват: общи метаболитни функции (b540); функции на ендокринните жлези (b555)

b 5500   Телесна температура

Функции, свързани с регулиране на вътрешната температура на организма.

Включват: увреждания като хипертермия или хипотермия

b 5501   Поддържане на телесната температура

Функции, свързани с поддържане на оптимална телесна температура както при промени в температурата на околната среда.

Включват: поносимост към горещина или студ

b 5508   Терморегулаторни функции, други уточнени**b 5509   Терморегулаторни функции, неуточнени****b 555   Функции на ендокринните жлези**

Функции на производство и регулиране на хормоналните нива в организма, включително цикличните промени.

Включват: функции на хормоналния баланс; хиперпитуитаризъм, хипопитуитаризъм, хипертиреозидизъм, хипотиреозидизъм, хиперадренализъм, хипоадренализъм, хиперпаратиреозидизъм, хипопаратиреозидизъм, хипергонадизъм, хипогонадизъм

Изключват: общи метаболитни функции (b540); функции на водния, минерален и електролитен баланс (b545); терморегулаторни функции (b550); сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650)

b 559**Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система, други уточнени и неуточнени****b 598****Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, други уточнени****b 599****Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, неуточнени**

Глава 6

Функции на пикочо-половата и репродуктивната системи

Тази глава е за функциите на уринирането и репродуктивните функции, включително сексуалните и възпроизводителни функции.

Функции на уринарната (пикочната) система (b610-b639)

b 610 Функции на екскрецията (отделянето) на урина

Функции на филтриране и събиране на урината.

Включват: функции на филтриране на урината, събиране на урината; увреждания както при бъбречна недостатъчност, анурия, олигурия, хидронефроза, хипотоничен пикочен мехур и обструкция на уретера

Изключват: функции на уринирането (b620)

b 6100 Филтриране на урината

Функции на филтриране на урината от бъбреците.

b 6101 Събиране на урината

Функции на събиране и съхранение на урината от уретерите и пикочния мехур.

b 6108 Функции на екскрецията на урина, други уточнени

b 6109 Функции на екскрецията на урина, неуточнени

b 620 Функции на уринирането

Функции на освобождаване на урината от пикочния мехур.

Включват: функции на уринирането, честота на уринирането, континенция (задържане) на урината; увреждания както при стресова, императивна, рефлекторна, преливна, непрекъсната инконтиненция (изпускане на урината), изпускане на урина на капки, автоматичен пикочен мехур, полиурия, ретенция (невъзможно спонтанно освобождаване) на урината и императивни позиви за уриниране

Изключват: функции на екскрецията на урина (b610); усещания, свързани с функциите на уриниране (b630)

b 6200 Уриниране

Функции на изпразване на пикочния мехур.

Включват: увреждания както при ретенция на урината

б 6201 Честота на уринирането
Функции, участващи в броя на уриниранията.

б 6202 Континенция (задържане) на урината
Функции на контрола върху уринирането.

Включват: увреждания както при стресова, императивна, рефлексорна, непрекъсната и смесена инконтиненция

б 6208 Функции на уринирането, други уточнени

б 6209 Функции на уринирането, неуточнени

б 630 Усещания, свързани с функциите на уриниране
Усещания, възникващи от изпразването и свързани функции на уринирането

Включват: усещания за непълно изпразване на урината, усещане за пълнота на пикочния мехур

Изключват: усещания за болка (b280); функции на уринирането (b620)

б 639 Функции на уринарната (пикочната) система, други уточнени и неуточнени

Полови и репродуктивни функции (b640-b679)

б 640 Сексуални функции
Психически и физически функции, свързани със сексуалния акт, включително фазите на възбуда, подготовка, оргазъм и разрешение.

Включват: функции на сексуалната възбудна, подготвителна, оргазмична и отпускателна фаза: функции, свързани със сексуалния интерес, изпълнение, ерекция на пениса, ерекция на клитора, вагинална лубрикация, еякулация, оргазъм; увреждания като импотентност, фригидност, вагинизъм, преждевременна еякулация, приапизъм и забавена еякулация

Изключват: възпроизводителни функции (b660); усещания, свързани с половите и репродуктивни функции (b670)

б 6400 Функции на сексуалната възбудна фаза
Функции на сексуален интерес и вълнение.

b 6401 Функции на сексуална подготвителна фаза
Функции на извършване на полово сношение.

b 6402 Функции на оргазмичната фаза
Функции за достигане на оргазъм.

b 6403 Функции на фазата на сексуално разрешение
Функции на удовлетворение след оргазъм и съпътстващо отпускане.

Включват: увреждания като неудовлетвореност от оргазма

b 6408 Сексуални функции, други уточнени

b 6409 Сексуални функции, неуточнени

b 650 Функции на менструацията

Функции, свързани с менструалния цикъл, включително редовност на менструацията и отделяне на менструалните течности.

Включват: функции на редовност и интервал на менструацията, степента на менструално кървене, менархе, менопауза; увреждания като първична и вторична аменорея, менорагия, полименорея и ретроградна менструация, предменструално напрежение

Изключват: сексуални функции (b640); възпроизводителни функции (b660); усещания, свързани с полови и репродуктивни функции (b670); усещане за болка (b280)

b 6500 Редовност на менструалния цикъл
Функции, свързани с редовността на менструалния цикъл.

Включват: твърде честа или твърде рядка поява на менструация

b 6501 Интервал на менструацията
Функции, свързани с продължителността на периода между два менструални цикъла.

b 6502 Степен на менструално кървене
Функции, свързани с количеството на менструалното течение.

Включват: прекалено оскъдно менструално течение (хипоменорея); прекалено обилно менструално течение (менорагия, хиперменорея)

b 6508 Функции на менструацията, други уточнени

b 6509 Функции на менструацията, неуточнени

б 660**Възпроизводителни функции**

Функции, свързани с фертилитета, бременността, раждането и кърменето.

Включват: функции на мъжкия фертилитет и женския фертилитет, бременността и раждането, и кърменето; увреждания като азооспермия, олигозооспермия, агалакторея, галакторея, алактация и такива като субфертилитет, стерилитет, спонтанни аборти, ектопична бременност, помятане, малък фетус, хидрамнион и преждевременно раждане и забавено раждане

Изключват: сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650)

б 6600 Функции, свързани с фертилитета

Функции, свързани със способността за произвеждане на гамети/полови клетки за възпроизводство.

Включват: увреждания както при субфертилитет и стерилитет

Изключват: сексуални функции (b640)

б 6601 Функции, свързани с бременността

Функции, свързани със забременяването и износването на бременността.

б 6602 Функции, свързани с раждането

Функции, участващи по време на раждането.

б 6603 Кърмене

Функции, участващи в произвеждането и доставянето на кърма за детето.

б 6608 Възпроизводителни функции, други уточнени**б 6609 Възпроизводителни функции, неуточнени****б 670****Усещания, свързани с половите и репродуктивните функции**

Усещания, възникващи от сексуалната възбуда, сношението, менструацията и свързаните полови или репродуктивни функции.

Включват: усещания за диспареуния, дисменорея, горещи вълни по време на менопаузата и нощни изпотявания по време на менопаузата

Изключват: усещане за болка (b280); усещания, свързани с функциите на уриниране (b630); сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650); възпроизводителни функции (b660)

- б 6700**   **Дискомфорт, свързан със сексуалното сношение**
Усещания, свързани със сексуалната възбуда, подготовка, сношение, оргазъм и разрешение.
- б 6701**   **Дискомфорт, свързан с менструалния цикъл**
Усещания, свързани с менструацията, включително фазите, предшестващи и последващи менструацията.
- б 6702**   **Дискомфорт, свързан с менопаузата**
Усещания, свързани с прекратяването на менструалния цикъл.
- Включват: горещи вълни и нощни изпотявания по време на менопаузата*
- б 6708**   **Усещания, свързани с полови и репродуктивни функции, други уточнени**
- б 6709**   **Усещания, свързани с полови и репродуктивни функции, неуточнени**

б 679   **Полови и репродуктивни функции, други уточнени и неуточнени**

б 698   **Пикочо-полови и репродуктивни функции, други уточнени**

б 699   **Пикочо-полови и репродуктивни функции, неуточнени**

Глава 7

Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции

Тази глава е за функциите на движение и подвижност, включително функции на ставите, костите, рефлексите и мускулите.

Функции на ставите и костите (b710-b729)

b 710 Подвижността като част от ставните функции

Функции на обхвата и лекотата на движение на ставата.

Включват: функции на подвижността на една или няколко стави, междупреиленни, раменни, лакътни, стави на китката, тазобедрени, коленни, глезенни, малките стави на ръцете и стъпалата; обща подвижност на ставите; увреждания както при увеличена подвижност на ставите, блокирани стави, блокирано рамо, артрит

Изключват: стабилността като част от ставните функции (b715); контрол на волевите функции на движение (b760)

b 7100 Подвижност на единична става

Функции на обхвата и лекотата на движение на една става.

b 7101 Подвижност на няколко стави

Функции на обхвата и лекотата на движение на повече от една става.

b 7102 Обща подвижност на ставите

Функции на обхвата и лекотата на движение на ставите в целия организъм.

b 7108 Подвижност като част от ставните функции, друга определена

b 7109 Подвижност като част от ставните функции, неопределена

b 715 Стабилността като част от ставните функции

Функции на поддържане на структурната цялост на ставите.

Включват: функции на стабилността на единична става, няколко стави и ставите като цяло; увреждания като нестабилна раменна става, луксация (изместване) на ставата, луксация (изместване) на рамото и бедрото

Изключват: подвижността като част от ставните функции (b710)

- б 7150 Стабилност на единична става**
Функции на поддържане на структурната цялост на една става.
- б 7151 Стабилност на няколко стави**
Функции на поддържане на структурната цялост на повече от една става.
- б 7152 Обща стабилност на ставите**
Функции на поддържане на структурната цялост на в целия организъм.
- б 7158 Стабилност като част от ставните функции, друга уточнена**
- б 7159 Стабилност като част от ставните функции, неуточнена**

б 720**Подвижността като част от функциите на костите**

Функции на обхвата и лекотата на движение на скапулата (лопатката), таза, карпалните и тарзални кости.

Включват: увреждания като блокирана скапула и блокиран таз

Изключват: подвижността като част от ставните функции (b710)

- б 7200 Подвижност на скапулата**
Функции на обхвата и лекотата на движение на скапулата.

Включват: увреждания като протракция, ретракция, латерална ротация и медиална ротация на скапулата
- б 7201 Подвижност на таза**
Функции на обхвата и лекотата на движение на таза.

Включват: ротация на таза
- б 7202 Подвижност на карпалните кости**
Функции на обхвата и лекотата на движение на карпалните кости.
- б 7203 Подвижност на тарзалните кости**
Функции на обхвата и лекотата на движение на тарзалните кости.

б 7208 Подвижност като част от функциите на костите, друга уточнена

б 7209 Подвижност като част от функциите на костите, неуточнена

б 729 Функции на ставите и костите, други уточнени и неуточнени

Функции на мускулите (b730-b749)

б 730 Функции на мускулната сила

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускул или мускулни групи.

Включват: функции, свързани със силата на специфични мускули и мускулни групи, мускулите на единия крайник, едната страна на тялото, долната половина на тялото, всички крайници, торса и тялото като цяло; увреждания като слабост на малките мускули на стъпалата и ръцете, мускулна пареза, мускулна парализа, моноплегия, хемиплегия, параплегия, квадриплегия и акинетичен мутизъм

Изключват: функции на структурите, прилежащи към окото (b215); функции на мускулния тонус (b735); функции на мускулната издръжливост (b740)

б 7300 Сила на отделни мускули и мускулни групи

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на специфични и отделни мускули и мускулни групи.

Включват: увреждания като слабост на малките мускули на стъпалата или ръцете

б 7301 Сила на мускулите на един крайник

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на едната ръка или крак.

Включват: увреждания като монопареза и моноплегия

б 7302 Сила на мускулите в едната страна на тялото

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи, които се намират в лявата или дясната страна на тялото.

Включват: увреждания като хемипареза и хемиплегия

б 7303 Сила на мускулите в долната половина на тялото

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи, които се намират в долната половина на тялото.

Включват: увреждания като парапареза и параплегия

b 7304 Сила на мускулите на всички крайници

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на всичките четири крайника.

Включват: увреждания като тетрапареза и тетраплегия

b 7305 Сила на мускулите на торса

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на торса.

b 7306 Сила на всички мускули на тялото

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на всички мускули и мускулни групи на тялото.

Включват: увреждания като акинетичен мутизъм

b 7308 Функции на мускулната сила, други уточнени

b 7309 Функции на мускулната сила, неуточнени

b 735 Функции на мускулния тонус

Функции, свързани с напрежението на мускулите в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на мускулите.

Включват: функции, свързани с напрежението на отделни мускули и мускулни групи, мускулите на единия крайник, едната страна на тялото и долната половина на тялото, мускулите на всички крайници, мускулите на торса и всички мускули на тялото; увреждания като хипотония, хипертония и мускулна спастичност

Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на мускулната издръжливост (b740)

b 7350 Тонус на отделни мускули и мускулни групи

Функции, свързани с напрежението на отделни мускули и мускулни групи в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания както при фокални дистонии, напр. тортиколис

b 7351 Тонус на мускулите на един крайник

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на едната ръка или единия крак в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания, свързани с монопареза и моноплегия

b 7352 Тонус на мускулите в едната страна на тялото

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи в дясната или лявата страна на тялото в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания, свързани с хемипареза и хемиплегия

b 7353 Тонус на мускулите в долната половина на тялото

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи в долната половина на тялото в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания, свързани с парапареза и параплегия

b 7354 Тонус на мускулите на всички крайници

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на всичките четири крайника в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания, свързани с тетрапареза и тетраплегия

b 7355 Тонус на мускулите на торса

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на торса в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

b 7356 Тонус на всички мускули на тялото

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на цялото тяло в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

Включват: увреждания както при генерализирани дистонии и болест на Parkinson, или обща пареза и парализа

б 7358   **Функции на мускулния тонус, други уточнени**

б 7359   **Функции на мускулния тонус, неуточнени**

б 740   **Функции на мускулната издръжливост**

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция за необходимия период от време.

Включват: функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускули и мускулни групи, и на всички мускули на тялото; увреждания както при миастения гравис

Изключват: функции на поносимостта към физическо натоварване (b455); функции на мускулната сила (b730); функции на мускулния тонус (b735)

б 7400   **Издръжливост на отделни мускули**

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускули за необходимия период от време.

б 7401   **Издръжливост на мускулни групи**

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускулни групи за необходимия период от време.

Включват: увреждания, свързани с монопареза, монопарезия, хемипареза и хемиплегия, парепареза и пареплегия

б 7402   **Издръжливост на всички мускули на тялото**

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на всички мускули на тялото за необходимия период от време.

Включват: увреждания, свързани с тетрапареза, тетрапарезия, обща пареза и парализа

б 7408   **Функции на мускулната издръжливост, други уточнени**

б 7409   **Функции на мускулната издръжливост, неуточнени**

б 749   **Функции на мускулите, други уточнени и неуточнени**

Функции на движението (b750-b789)

б 750   **Двигателни рефлексни функции**

Функции на неволева контракция на мускулите, автоматично предизвикана чрез специфични стимули.

Включват: функции на рефлекс на разтягане (stretch reflex) или миотатичен рефлекс, автоматичния рефлекс на близко разположена става, рефлекс, генерирани от вредни стимули и други екстероцептивни стимули; рефлекс на отдръпване, рефлекс на бицепса, радиален рефлекс, рефлекс на квадрицепса, пателарен рефлекс, ахилов рефлекс

b 7500 Стреч двигателен рефлекс

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от разтягане (стречинг).

b 7501 Рефлекс, генерирани от вредни стимули

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от болезнени или други вредни стимули.

Включват: рефлекс на отдръпване

b 7502 Рефлекс, генерирани от други екстероцептивни стимули

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от външни стимули, различни от вредните стимули.

b 7508 Двигателни рефлексни функции, други уточнени

b 7509 Двигателни рефлексни функции, неуточнени

b 755 Функции на реакциите (отговора) с неволеви движения

Функции на неволевите контракции на големите мускули или на цялото тяло, предизвикани от позата на тялото, равновесието и заплашващи стимули.

Включват: функции на постуралните реакции, реакциите на изправяне, реакциите на коригиране позата на тялото, реакциите на равновесие, поддържащите реакции, отбранителните реакции

Изключват: двигателни рефлексни функции (b750)

b 760 Функции на контрола на волевите движения

Функции, свързани с контрола върху и координацията на волевите движения.

Включват: функции на контрола на простите волеви движения и сложните волеви движения, координацията на волевите движения, функции на задържането на ръката или крака, десностранна левостранна двигателна координация, координация око-ръка, координация око-стъпало; увреждания като проблеми с контрола и координацията, напр. дисдиадохокинезия

Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на неволевите движения (b765); функции на модела на походката (b770)

b 7600 Контрол на простите волеви движения

Функции, свързани с контрола върху и координацията на прости или отделни волеви движения.

b 7601 Контрол на сложните волеви движения

Функции, свързани с контрола върху и координацията на сложните волеви движения.

b 7602 Координация на волевите движения

Функции, свързани с координацията на простите и сложните волеви движения, извършването на движения в подредена комбинация.

Включват: десностранна левостранна координация, координация на визуално насочваните движения, като координация око-ръка, координация око-стъпало; увреждания като дисдиадохокинезия

b 7603 Функции на задържането на ръката или крака

Функции, свързани с контрола върху и координацията на волевите движения чрез поставяне на тежест върху ръцете (лактите или ръцете) или върху краката (коленете или стъпалата).

b 7608 Функции на контрола на волевите движения, други уточнени

b 7609 Функции на контрола на волевите движения, неуточнени

b 765 Функции на неволевите движения

Функции на непреднамерените, не- или полу-целевите неволеви контракции на мускул или група мускули.

Включват: неволеви контракции на мускулите; увреждания като тремор, тикове, маниеризми, стереотипии, двигателна персеверация (многократни повторения на едни и същи движения), хорея, атетоза, вокални тикове, дистонични движения и дискинезия

Изключват: функции на контрола на волевите движения (b760); функции на модела на походката (b770)

b 7650 Неволевы контракции на мускулите

Функции на непреднамерените, не- или полу-целевите неволевы контракции на мускул или група мускули, като тези, участващи като част от психична дисфункция.

Включват: увреждания като хорейтични и атетотични движения; свързани със съня увреждания на движението,

b 7651 Тремор

Функции на редуващо се съкращаване и отпускане на група мускули около става, което води до треперене.

b 7652 Тикове и маниеризми

Функции на повтарящи се, квази-целеви, неволевы контракции на група мускули.

Включват: увреждания като вокални тикове, копролалия и бруксизъм

b 7653 Стереотипии и двигателна персеверация

Функции на спонтанни, не-целевы движения, като повтарящо се люлеене назад и напред и кимане с глава или въртене/шаване.

b 7658 Функции на неволевыте движения, други уточнени

b 7659 Функции на неволевыте движения, неуточнени

b 770 Функции на модела на походката

Функции на моделите на движение, свързани с ходене, тичане или други движения на цялото тяло.

Включват: моделите на ходене и моделите на тичане; увреждания като спастична походка, хемиплегична походка, париплегична походка, асиметрична походка, модела на походка с накуцване и скованост

Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на мускулния тонус (b735); функции на контрола на волевите движения (b760); функции на неволевыте движения (b765)

b 780 Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение

Усещания, свързани с мускулите или мускулните групи на тялото и тяхното движение.

Включват: усещания за мускулна скованост и стягане на мускулите, мускулен спазъм (крампа) или съкращение, и тежест на мускулите

Изключват: усещане за болка (b280)

- b 7800**   **Усещане за мускулна скованост**
Усещане за стягане или скованост на мускулите.
- b 7801**   **Усещане за мускулен спазъм (крампа)**
Усещане за неволево съкращение на мускула или група мускули.
- b 7808**   **Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение, други уточнени**
- b 7809**   **Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение, неуточнени**

b 789   **Функции на движението, други уточнени и неуточнени**

b 798   **Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, други уточнени**

b 799   **Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, неуточнени**

Глава 8

Функции на кожата и свързаните структури

Тази глава е за функциите на кожата, ноктите и косата.

Функции на кожата (b810-b849)

b 810

Защитни функции на кожата

Функции на кожата за защита на организма от физически, химични и биологични заплахи.

Включват: функции за защита срещу слънчевите и други лъчения, фоточувствителност, пигментация, качество на кожата; изолираща функция на кожата, образуване на калус, втвърдяване; увреждания като нарушена цялост на кожата, язви, декубитални язви и изтжняване на кожата

Изключват: възстановителни функции на кожата (b820); други функции на кожата (b830)

b 820

Възстановителни функции на кожата

Функции на кожата за възстановяване на нарушена цялост и други увреждания на кожата.

Включват: функции на образуване на коруста, зарастване без белег, с белег; образуване на кръвонасядане и келоид

Изключват: защитни функции на кожата (b810); други функции на кожата (b830)

b 830

Други функции на кожата

Функции на кожата, различни от защитни и възстановителни, като охлаждане и потоотделяне.

Включват: функции на потене, функции на кожните жлези и произвежданата телесна миризма

Изключват: защитни функции на кожата (b810); възстановителни функции на кожата (b820)

b 840

Усещане, свързано с кожата

Усещания, свързани с кожата, като сърбеж, усещане за парене и мравучкане.

Включват: увреждания като усещане за изтръпване и ползване

Изключват: усещане за болка (b280)

b 849

Функции на кожата, други уточнени и неуточнени

Функции на косата и ноктите (b850-b869)**b 850   Функции на косата**

Функции на косата, като защита, оцветеност и външен вид.

Включват: функции на растежа на косата, пигментация на косата, местоположение на косата; увреждания като косопад или алопеция

b 860   Функции на ноктите

Функции на ноктите, като защита, надраскване и външен вид.

Включват: растеж и пигментация на ноктите, качество на ноктите

b 869   Функции на косата и ноктите, други уточнени и неуточнени**b 898   Функции на кожата и свързаните структури, други уточнени****b 899   Функции на кожата и свързаните структури, неуточнени**

СТРУКТУРИ НА ОРГАНИЗМА

Определения: *Структурите на организма са анатомични части на тялото, като органи, крайници и техните компоненти.*

Уврежданията са проблеми във функцията или структурата на организма, като значително отклонение или загуба.

Първи определител

Общ определител с отрицателна скала, използван, за да се посочи степента или величината на увреждането:

xxx.0	НЯМА увреждане	(никакво, липсващо, незначително, ...)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО увреждане	(слабо, в ниска степен, ...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО увреждане	(средно, в достатъчна степен, ...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО увреждане	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО увреждане	(цялостно, ...)	96-100%
xxx.8	неопределено		
xxx.9	не е приложимо		

Предвидени са широки диапазони на процентите за случаите, при които са налице калибрирани инструменти за оценка или други стандарти за количествена оценка на увреждането в структурата на организма. Например, когато се кодира „няма увреждане“ или „пълно увреждане“ в структурата на организма, това оценяване по скалата може да има диапазон на грешката до 5%. „Умереното увреждане“ обикновено е до половината от скалата на пълното увреждане. Процентите трябва да бъдат калибрирани в различните области с позоваване на популационните стандарти като персентили. За да може тази количествена оценка да се използва по еднакъв начин, трябва да бъдат разработени чрез изследвания процедури за оценка.

Втори определител

Използван, за да се посочи естеството на промяната в съответната структура на организма:

0	няма промяна в структурата
1	пълна липса
2	частична липса
3	допълнителна част
4	анормални размери
5	нарушена цялост
6	анормално положение
7	качествени промени в структурата, включително натрупване на течност
8	неопределена
9	не е приложимо

Трети определител (предложен)

Да се разработи, за да се посочи локализацията

0	повече от една област
1	вдясно
2	вляво
3	от двете страни
4	отпред
5	отзад
6	проксимално
7	дистално
8	неопределена
9	не е приложимо

За допълнително обяснение на конвенциите за кодиране в МКФУЗ вижте Приложение 2.

Глава 1

Структури на нервната система

s 110

Структура на мозъка

s 1100 Структура на коровите дялове

s 11000 Фронтален (челен) дял

s 11001 Темпорален (слепоочен) дял

s 11002 Париетален (теменен) дял

s 11003 Окципитален (тилен) дял

s 11008 Структура на коровите дялове, друга уточнена

s 11009 Структура на коровите дялове, неуточнена

s 1101 Структура на средния мозък

s 1102 Структура на междинния мозък

s 1103 Базални ганглии и свързани структури

s 1104 Структура на малкия мозък

s 1105 Структура на мозъчния ствол

s 11050 Продълговат мозък

s 11051 Понс (мост)

s 11058 Структура на мозъчния ствол, друга уточнена

s 11059 Структура на мозъчния ствол, неуточнена

s 1106 Структура на черепно-мозъчните нерви

s 1108 Структура на мозъка, друга уточнена

s 1109 Структура на мозъка, неуточнена

s 120

Гръбначен мозък и свързани структури

s 1200 Структура на гръбначния мозък

s 12000 Цервикален (шиен) отдел на гръбначния мозък

- s 12001 Торакален (гръден) отдел на гръбначния мозък
- s 12002 Лумбо-сакрален (поясно-кръстцов) отдел на гръбначния мозък
- s 12003 Кауда еквина
- s 12008 Структура на гръбначния мозък, друга уточнена
- s 12009 Структура на гръбначния мозък, неуточнена
- s 1201 Гръбначномозъчни нерви
- s 1208 Гръбначен мозък и свързани структури, други уточнени
- s 1209 Гръбначен мозък и свързани структури, неуточнени

s 130 Структура на менингите (мозъчните обвивки)

s 140 Структура на симпатиковата нервна система

s 150 Структура на парасимпатиковата нервна система

s 198 Структура на нервната система, друга уточнена

s 199 Структура на нервната система, неуточнена

Глава 2

Око, ухо и свързани структури

s 210 Структура на очната кухина

s 220 Структура на очната ябълка

- s 2200 Конюнктива, склера, хороидея
- s 2201 Корнея (роговица)
- s 2202 Ирис
- s 2203 Ретина
- s 2204 Леща на очната ябълка
- s 2205 Стъкловидно тяло
- s 2208 Структура на очната ябълка, друга уточнена
- s 2209 Структура на очната ябълка, неуточнена

s 230 Структури около окото

- s 2300 Слезна жлеза и свързани структури
- s 2301 Клепач
- s 2302 Вежда
- s 2303 Външни очни мускули
- s 2308 Структури около окото, други уточнени
- s 2309 Структури около окото, неуточнени

s 240 Структура на външното ухо

s 250 Структура на средното ухо

- s 2500 Тъпанчева мембрана
- s 2501 Евстахиева тръба
- s 2502 Слухови костици
- s 2508 Структура на средното ухо, друга уточнена

s 2509 Структура на средното ухо, неуточнена

s 260 Структура на вътрешното ухо

s 2600 Кохлеа (охлюв)

s 2601 Вестибуларен лабиринт

s 2602 Полуокръжни канали

s 2603 Вътрешен слухов проход

s 2608 Структура на вътрешното ухо, друга уточнена

s 2609 Структура на вътрешното ухо, неуточнена

s 298 Око, ухо и свързани структури, други уточнени

s 299 Око, ухо и свързани структури, неуточнени

Глава 3

Структури, участващи в гласа и говора

s 310 Структура на носа

- s 3100 Външен нос
- s 3101 Носна преграда
- s 3102 Носни конхи (раковини)
- s 3108 Структура на носа, друга определена
- s 3109 Структура на носа, неопределена

s 320 Структура на устата

- s 3200 Зъби
- s 3201 Венци
- s 3202 Структура на небцето
  - s 32020 Твърдо небце
  - s 32021 Меко небце
- s 3203 Език
- s 3204 Структура на устните
  - s 32040 Горна устна
  - s 32041 Долна устна
- s 3208 Структура на устата, друга уточнена
- s 3209 Структура на устата, неуточнена

s 330 Структура на фаринкса

- s 3300 Носна част на фаринкса
- s 3301 Устна част на фаринкса

s 3308 Структура на фаринкса, друга уточнена

s 3309 Структура на фаринкса, неуточнена

s 340 Структура на ларинкса

s 3400 Гласни гънки/връзки

s 3408 Структура на ларинкса, друга уточнена

s 3409 Структура на ларинкса, неуточнена

s 398 Структури, участващи в гласа и говора, други уточнени

s 399 Структури, участващи в гласа и говора, неуточнени

Глава 4

Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи

s 410

Структури на сърдечно-съдовата система

s 4100 Сърце

s 41000 Предсърдия

s 41001 Камери

s 41008 Структура на сърцето, друга уточнена

s 41009 Структура на сърцето, неуточнена

s 4101 Артерии

s 4102 Вени

s 4103 Капиляри

s 4108 Структура на сърдечно-съдовата система, друга уточнена

s 4109 Структура на сърдечно-съдовата система, неуточнена

s 420

Структура на имунната система

s 4200 Лимфни съдове

s 4201 Лимфни възли

s 4202 Тимус

s 4203 Слезка

s 4204 Костен мозък

s 4208 Структура на имунната система, друга уточнена

s 4209 Структура на имунната система, неуточнена

s 430

Структура на дихателната система

s 4300 Трахея

s 4301 Бели дробове

s 43010 Бронхиално дърво

s 43011 Алвеоли

s 43018 Структура на белите дробове, друга уточнена

s 43019 Структура на белите дробове, неуточнена

s 4302 Гръден кош

s 4303 Мускули на дишането

- s 43030 Междуребрени мускули
- s 43031 Диафрагма
- s 43038 Дихателни мускули, други уточнени
- s 43039 Дихателни мускули, неуточнени
- s 4308 Структура на дихателната система, друга уточнена
- s 4309 Структура на дихателната система, неуточнена

s 498**Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, други уточнени****s 499****Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, неуточнени**

Глава 5

Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

s 510 Структура на слюнчените жлези

s 520 Структура на хранопровода

s 530 Структура на стомаха

s 540 Структура на червата

s 5400 Тънки черва

s 5401 Дебело черво

s 5408 Структура на червата, друга уточнена

s 5409 Структура на червата, неуточнена

s 550 Структура на панкреаса

s 560 Структура на черния дроб

s 570 Структура на жлъчния мехур и жлъчните канали

s 580 Структура на ендокринните жлези

s 5800 Хипофизна жлеза

s 5801 Щитовидна жлеза

s 5802 Паращитовидна жлеза

s 5803 Надбъбречна жлеза

s 5808 Структура на ендокринните жлези, друга уточнена

s 5809 Структура на ендокринните жлези, неуточнена

s 598**Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и
ендокринната системи, други уточнени****s 599****Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и
ендокринната системи, неуточнени**

Глава 6

Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи

s 610

Структура на уринарната (пикочната) система

- s 6100 Бъбреци
- s 6101 Уретери
- s 6102 Пикочен мехур
- s 6103 Уретра
- s 6108 Структура на уринарната система, друга уточнена
- s 6109 Структура на уринарната система, неуточнена

s 620

Структура на тазовото дъно

s 630

Структура на репродуктивната система

- s 6300 Яйчници
- s 6301 Структура на матката
  - s 63010 Тяло на матката
  - s 63011 Цервикс (шийка на матката)
  - s 63012 Фалопиеви тръби
  - s 63018 Структура на матката, друга уточнена
  - s 63019 Структура на матката, неуточнена
- s 6302 Гърда и зърно
- s 6303 Структура на влагалището и гениталиите (външните полови органи)
  - s 63030 Клитор
  - s 63031 Голяма устна
  - s 63032 Малка устна
  - s 63033 Вагинален канал
- s 6304 Тестиси
- s 6305 Структура на пениса
  - s 63050 Главичка на пениса
  - s 63051 Ствол на пениса
  - s 63058 Структура на пениса, друга уточнена

s 63059 Структура на пениса, неуточнена

s 6306 Простатна жлеза

s 6308 Структури на репродуктивната система, други уточнени

s 6309 Структури на репродуктивната система, неуточнени

s 698

Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, други уточнени

s 699

Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, неуточнени

Глава 7

Структури, свързани с движението

s 710

Структура на главата и шийната област

- s 7100 Кости на черепа
- s 7101 Кости на лицето
- s 7102 Кости на шийната област
- s 7103 Стави на главата и шийната област
- s 7104 Мускули на главата и шийната област
- s 7105 Лигаменти и фасции на главата и шийната област
- s 7108 Структура на главата и шийната област, друга уточнена
- s 7109 Структура на главата и шийната област, неуточнена

s 720

Структура на раменната област

- s 7200 Кости на раменната област
- s 7201 Стави на раменната област
- s 7202 Мускули на раменната област
- s 7203 Лигаменти и фасции на раменната област
- s 7208 Структура на раменната област, друга уточнена
- s 7209 Структура на раменната област, неуточнена

s 730

Структура на горен крайник

- s 7300 Структура на мишницата
  - s 73000 Кости на мишницата
  - s 73001 Лакътна става
  - s 73002 Мускули на мишницата

- s 73003 Лигаменти и фасции на мишницата
- s 73008 Структура на мишницата, друга уточнена
- s 73009 Структура на мишницата, неуточнена
- s 7301 Структура на предмишницата
  - s 73010 Кости на предмишницата
  - s 73011 Стави на китката
  - s 73012 Мускули на предмишницата
  - s 73013 Лигаменти и фасции на предмишницата
  - s 73018 Структура на предмишницата, друга уточнена
  - s 73019 Структура на предмишницата, неуточнена
- s 7302 Структура на ръката
  - s 73020 Кости на ръката
  - s 73021 Стави на ръката и пръстите
  - s 73022 Мускули на ръката
  - s 73023 Лигаменти и фасции на ръката
  - s 73028 Структура на ръката, друга уточнена
  - s 73029 Структура на ръката, неуточнена
- s 7308 Структура на горен крайник, друга уточнена
- s 7309 Структура на горен крайник, неуточнена

s 740

- Структура на тазовата област
  - s 7400 Кости на тазовата област
  - s 7401 Стави на тазовата област
  - s 7402 Мускули на тазовата област
  - s 7403 Лигаменти и фасции на тазовата област
  - s 7408 Структура на тазовата област, друга уточнена
  - s 7409 Структура на тазовата област, неуточнена

s 750**Структура на долен крайник****s 7500 Структура на бедрото****s 75000 Кости на бедрото****s 75001 Тазобедрена става****s 75002 Мускули на бедрото****s 75003 Лигаменти и фасции на бедрото****s 75008 Структура на бедрото, друга уточнена****s 75009 Структура на бедрото, неуточнена****s 7501 Структура на подбедрицата****s 75010 Кости на подбедрицата****s 75011 Колянна става****s 75012 Мускули на подбедрицата****s 75013 Лигаменти и фасции на подбедрицата****s 75018 Структура на подбедрицата, друга уточнена****s 75019 Структура на подбедрицата, неуточнена****s 7502 Структура на глезена и стъпалото****s 75020 Кости на глезена и стъпалото****s 75021 Глезенна става и стави на стъпалото и пръстите на краката****s 75022 Мускули на глезена и стъпалото****s 75023 Лигаменти и фасции на глезена и стъпалото****s 75028 Структура на глезена и стъпалото, друга уточнена****s 75029 Структура на глезена и стъпалото, неуточнена****s 7508 Структура на долен крайник, друга уточнена****s 7509 Структура на долен крайник, неуточнена**

s 760**Структура на торса****s 7600 Структура на гръбначния стълб****s 76000 Цервикален (шиен) отдел на гръбначния стълб****s 76001 Торакален (гръден) отдел на гръбначния стълб****s 76002 Лумбален (поясен) отдел на гръбначния стълб****s 76003 Сакрален (кръстцов) отдел на гръбначния стълб****s 76004 Опашна кост****s 76008 Структура на гръбначния стълб, друга уточнена****s 76009 Структура на гръбначния стълб, неуточнена****s 7601 Мускули на торса****s 7602 Лигаменти и фасции на торса****s 7608 Структура на торса, друга уточнена****s 7609 Структура на торса, неуточнена****s 770****Допълнителни мускулно-скелетни структури,
свързани с движението****s 7700 Кости****s 7701 Стави****s 7702 Мускули****s 7703 Извънставни лигаменти, фасции, извънмускулни
апоневрози, ретинакулуми, септи, бурси, неуточнени****s 7708 Допълнителни мускулно-скелетни структури,
свързани с движението, други уточнени****s 7709 Допълнителни мускулно-скелетни структури,
свързани с движението, неуточнени**

s 798

Структури, свързани с движението, други уточнени

s 799

Структури, свързани с движението, неуточнени

Глава 8

Кожа и свързани структури

s 810

Структура на области от кожата

- s 8100 Кожа на главата и шийната област
- s 8101 Кожа на раменната област
- s 8102 Кожа на горния крайник
- s 8103 Кожа на тазовата област
- s 8104 Кожа на долния крайник
- s 8105 Кожа на торса и гърба
- s 8108 Структура на области от кожата, друга уточнена
- s 8109 Структура на области от кожата, неуточнена

s 820

Структура на кожните жлези

- s 8200 Потни жлези
- s 8201 Масни жлези
- s 8208 Структура на кожните жлези, друга уточнена
- s 8209 Структура на кожните жлези, неуточнена

s 830

Структура на ноктите

- s 8300 Нокти на пръстите на ръцете
- s 8301 Нокти на пръстите на краката
- s 8308 Структура на ноктите, друга уточнена
- s 8309 Структура на ноктите, неуточнена

s 840

Структура на косата

s 898

Кожа и свързани структури, други уточнени

s 899

Кожа и свързани структури, неуточнени

ДЕЙНОСТИ И УЧАСТИЕ

Определения: *Дейността* представлява изпълнение на дадена задача или действие от индивида.

Участието е дейност в житейска ситуация.

Ограниченията в дейността са затрудненията, които индивидът може да изпитва при изпълнение на дадена дейност(и).

Ограниченията в участието са проблемите, които индивидът може да изпитва във връзка с извършване на дейности в житейски ситуации.

Определители

Областите, обхванати от компонента „Дейности и участие“, са посочени в общ списък, който обхваща всички сфери от живота (от основни умения за обучение и наблюдение до сложни области, като социални задачи). Този компонент може да се използва за обозначаване на дейности (а), участие (р) или и двете.

Двата определителя за компонента „Дейности и участие“ са определителят за *ефективност* и определителят за *функционална активност*. Определителят за ефективност описва какво прави индивидът в своята среда, тъй като настоящата му среда е свързана и с обществен контекст, ефективността, която се регистрира от този определител, може да се подразбира и като „участие в жизнена ситуация“ или „жизненият опит“ на хората в реалния контекст на техния живот. Този контекст включва факторите на околната среда – всички аспекти на физическия и социален свят и нагласите, които могат да бъдат обозначени с код чрез компонента „Фактори на околната среда“.

Определителят за функционалната активност описва способността на индивида да изпълнява дадена задача или действие. Този определител характеризира възможно най-високата вероятна степен на функциониране, която може да бъде постигната от индивида в дадена област в даден момент. Функционалната активност се измерва в уеднаквена или стандартна среда, поради което отразява способността на индивида да се адаптира към околната среда. Компонентът „Фактори на околната среда“ може да се използва за описание на характеристиките на дадената уеднаквена или стандартна среда.

Както определителят за ефективност, така и определителят за функционална активност могат да се използват за оценка с или без използваните помощни средства или персонална помощ, в съответствие с посочената тук скала:

xxx.0	НЯМА затруднения	(никакви, липсващи, незначителни,)	0-4 %
xxx.1	ЛЕКИ затруднения	(слаби, в ниска степен, ...)	5-24 %
xxx.2	УМЕРЕНИ затруднения	(средни, в достатъчна степен)	25-49 %
xxx.3	ТЕЖКИ затруднения	(във висока степен, крайно, ...)	50-95 %
xxx.4	ПЪЛНИ затруднения	(всеобщи, цялостни...)	96-100 %
xxx.8	не е уточнено		
xxx.9	не е приложимо		

Посочен е широк спектър от проценти във връзка със случаите, при които съществуват калибрани инструменти за оценка или други стандарти, чрез които проблемът с ефективността или ограниченията във функционалната активност може да се изрази цифрово. Така например, при регистриран код, обозначаващ отсъствие на проблем с ефективността или наличие на пълен проблем с ефективността, по тази скала допустимата грешка няма да превишава 5%. „Умерен проблем“ с ефективността означава до половината от скалата на пълния/цялостния проблем. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентици спрямо съответната съвкупност от стандарти. За да може класификацията да се използва по един и същ начин навсякъде, трябва да се разработят научни процедури за оценка.

Приложение 2 съдържа по-подробно пояснение на начините за формиране на код според класификацията МКФУЗ.

Глава 1

Учене и прилагане на знанието

В тази глава става дума за ученето, прилагането на научените знания, мислене, решаване на проблеми и вземане на решения.

Целенасочени сетивни възприятия (d110-d129)

d110	Гледане Съзнателно използване на зрителните сетива с цел получаване на визуално стимулиране, например гледане на спортно събитие или наблюдаване на деца, които играят
d115	Слушане Съзнателно използване на слуховата способност с цел получаване на слухово стимулиране, например слушане на радио, музика или лекция
d120	Други целенасочени възприятия Целенасочено използване на други основни сетива в организма с цел стимулиране, например допир, усет за текстура, вкусване на нещо сладко, усещане мириса на цветя
d129	Целенасочени сетивни възприятия, други, уточнени и неуточнени

Научаване на основни умения (d130-d159)

d130	Копиране Имитирането и подражанието като основен компонент на обучението, например имитиране на жест, звук или копиране на буквите от азбуката
d135	Повторение (репетиране) Повтаряне на поредица от събития или символи като основен компонент на обучението, например броене по десет или упражнения по рецитиране на стихотворение

d140**Обучение по четене**

Развиване на способност за четене на писмени материали (включително Брайлово писмо) свободно и точно, например разпознаване на символи и азбуки, правилно произнасяне на думите, разбиране на думи и изрази

d145**Обучение по писане**

Развиване на способност за писане на символи, които представляват звуци, думи и изрази с цел предаване на смислово значение (включително Брайлово писмо), например правилно изписване на думите и спазване на граматичните правила

d150**Обучение по смятане**

Развиване на умение за боравене с числата и извършване на прости и сложни математически действия, например използване на математическите знаци за събиране и изваждане и извършване на правилните математически действия за решаване на задачи

d155**Придобиване на умения**

Развиване на основни и сложни компетенции в интегриран набор от действия и задачи с цел придобиване и развиване на умения, например манипулиране/работа с инструмент и игра на игри, например шах.

Включва: Придобиване на основни и комплексни умения

d 1550 Придобиване на основни умения

Изучаване на елементарни целенасочени действия, например научаване как се борави с прибори за хранене, с молив или с някое просто сечиво.

d 1551 Придобиване на сложни умения

Изучаване на интегрирани набори от действия с цел спазване на правила; извършване на последователни координирани движения, например игра на футбол или боравене със сечива.

d 1558 Придобиване на умения, други, уточнени**d 1559 Придобиване на умения, неуточнени****d159****Основни умения, други – уточнени и неуточнени**

Прилагане на получените знания (d160-d179)

d160

Съсредоточаване на вниманието

Целенасочено съсредоточаване върху конкретни стимули, например чрез филтриране на отвличащите/разсейващи звуци

d163

Мислене

Формулиране и боравене с идеи, понятия и образи, независимо от това, дали индивидът прави това целево или не, сам или с други, например създаване на художествено произведение, доказване на теорема, игра с идеи, „мозъчна атака“ (брейнсторминг), медитиране, обмисляне, изказване на предположения, размишляване.

Изключва: решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177)

d166

Четене

Извършване на дейности, свързани с разбиране и тълкуване на, вестници или писмен текст (напр. книги, указания, вестници или Брайлово писмо) с цел получаване на общи познания или конкретна информация.

Изключва: обучение по четене (d140)

d170

Писане

Използване или съставяне на символи и език с цел предаване на информация, например съставяне на писмен запис на събития и идеи или съставяне на писмо

Изключва: обучение по писане (d145)

d172

Смятане

Извършване на изчисления с използване на математически принципи с цел решаване на задачи, описани с думи, и съставяне или демонстриране на резултатите, например изчисляване на сбора от три числа или намиране на резултата при деление на едно число с друго.

Изключва: обучение по смятане (d150)

d175

Решаване на проблеми

Намиране на решения на въпроси и ситуации чрез идентифициране и анализиране на проблемите, разработване на възможни решения, оценка на потенциалните ефекти/резултати от решенията, изпълнение на избраното решение, например както при разрешаване на конфликт между двама души.

Включва: решаване на прости и сложни проблеми

Изключва: мислене (d163); вземане на решения (d177)

d 1750 Решаване на прости проблеми

Намиране на решение на прост проблем, свързан само с един въпрос или тема, чрез идентифициране и анализиране на въпроса, намиране на решения, оценяване на потенциалните ефекти/резултати на решенията и изпълнение на едно избрано решение.

d 1751 Решаване на сложни проблеми

Намиране на решение на сложен проблем, свързан с много взаимосвързани въпроси, или на няколко свързани помежду си въпроси, или на няколко свързани проблема чрез идентифициране и анализиране на проблема, намиране на решения, оценяване на потенциалните ефекти/резултати на решенията и изпълнение на едно избрано решение.

d 1758 Придобиване на умения, други, уточнени**d 1759 Придобиване на умения, неуточнени****d177****Вземане на решения**

Правене на избор между няколко възможности, прилагане на избраното решение и оценка на ефекта на това решение, например избор и покупка на конкретен предмет или вземане на решение за изпълнението на задача и изпълнение на една задача измежду няколко, които трябва да бъдат изпълнени.

Исключва: мислене (d163); решаване на проблеми (d175)

d179**Прилагане на научените знания; друго, уточнено и неуточнено****d198****Обучение и прилагане на знанията, друго, уточнено****d199****Обучение и прилагане на знанията, неуточнено**

Глава 2

Общи задачи и изисквания

В тази глава се разглежда изпълнението на една задача или множество от задачи, организиране на рутинна дейност и преодоляване на стрес. Тези позиции могат да се използват заедно с по-специфични задачи или действия с цел идентифициране на подлежащите характеристики на изпълнението на задачите при различни обстоятелства.

d210

Предприемане на една-единствена задача

Извършване на прости или сложни и координирани действия, свързани с умствения и физическия компоненти на една-единствена задача, например предприемане на задача, организиране на времето, пространството и материалите за тази задача, разпределяне на изпълнението на задачата във времето и извършване, приключване и поддържане на изпълнението на задачата.

Включва: предприемане изпълнението на проста и сложна задача; предприемане изпълнението на проста задача като самостоятелна работа или работейки в група.

Изключва: придобиване на умения (d155); решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177); предприемане на множество от задачи (d220)

d 2100 Предприемане на проста задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършването на проста задача; изпълнение на една-единствена задача, съдържаща един основен компонент, например четене на книга, писане на писмо или постилане на легло.

d 2101 Предприемане на сложна задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършването на една-единствена сложна задача; изпълнение на сложна задача, съдържаща повече от един компонент, които могат да се извършат последователно или едновременно, например подреждане на мебелите вкъщи или правене на домашно за училище.

d 2102 Самостоятелно извършване на една-единствена задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на проста или сложна задача; самостоятелно управление и изпълнение на задачата, без помощ от други хора.

d 2103 Предприемане на проста задача в група

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на една-единствена проста или сложна задача; управление и изпълнение на задачата заедно с други хора, които участват в отделни стъпки от нея или в цялото ѝ изпълнение.

d 2108 Предприемане на прости задачи, други, уточнени**d 2109 Предприемане на прости задачи, неуточнени****d220****Предприемане на множество от задачи**

Последователно или едновременно извършване на прости или сложни координирани действия, които са компоненти на множествени, интегрирани и сложни задачи.

Включва: предприемане на множество от задачи; завършване на множество от задачи; предприемане на множество от задачи едновременно и в група

Изключва: придобиване на умения (d155); решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177); предприемане на една-единствена задача (d210)

d 2200 Извършване на множество от задачи

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на няколко задачи и управление изпълнение на няколко задачи, едновременно или последователно

d 2201 Завършване на множество от задачи

Завършване на няколко задачи постепенно или самостоятелно.

d 2202 Самостоятелно предприемане на множество от задачи

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на множество от задачи и управление и изпълнение на няколко задачи едновременно или последователно, самостоятелно и без помощ от други хора.

d 2203 Предприемане на множество от задачи в група

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на множество от задачи и управление и изпълнение на няколко задачи едновременно или последователно, заедно с други хора, които участват в отделни стъпки или във всички от множеството от задачи.

d 2208 Предприемане на множество от задачи, други, уточнени

d 2209 Предприемане на множество от задачи, неуточнени

d230**Извършване на ежедневни /рутинни действия**

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел планиране, управление и завършване на изискванията на ежедневни процедури или задължения, например планиране на бюджета и съставяне на планове за отделни дейности през деня.

Включва: управление и завършване на ежедневните/ рутинни действия; управление на личната активност

Исключва: предприемане на многобройни задачи (d220)

d 2301 Управление на ежедневни/ рутинни действия

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел планиране и управление на изискванията на рутинни процедури и задължения.

d 2302 Приключване на ежедневните /рутинни действия

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел завършване на изискванията на рутинни процедури и задължения.

d 2303 Управление на собствената активност

Извършване на дейности и постъпки с цел организиране на изискванията по отношение на енергията и времето за рутинни процедури и задължения.

d 2308 Изпълнение на рутинни действия, други, уточнени

d 2309 Изпълнение на рутинни действия, неуточнени

d240**Преодоляване на стрес и други психологически изисквания**

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел управление и контролиране на психологически изисквания, необходими за изпълнение на задачи, изискващи голяма отговорност и включващи: стрес, отвличане на вниманието и кризисни положения, например управление на моторно превозно средство при натоварено движение на пътя или грижа за голям брой деца.

Включва: поемане на отговорност; преодоляване на стрес и контролиране на кризи

d 2400 Поемане на отговорност

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел управление на задълженията, свързани с изпълнението на задачи, и оценка на изискванията свързани с тези задължения.

d 2401 Преодоляване на стрес

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел преодоляване на напрежение, непредвидени ситуации или стрес, предизвикани от изпълнението на задачи.

d 2402 Контролиране на криза

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел преодоляване на важни обратни точки в дадена ситуация или по време на силна опасност или затруднение.

d 2408 Преодоляване на стрес и други психологически изисквания, други, уточнени**d 2409 Преодоляване на стрес и други психологически изисквания, неуточнени****d298****Общи задачи и изисквания, други, уточнени****d299****Общи задачи и изисквания, неуточнени**

Глава 3

Комуникация / Общуване

Тези глава се отнася за общите и специфични характеристики на общуването с помощта на езика, на знаци и символи, включително получаване и изпращане на съобщения, водене на разговор и използване на средства и техники за общуване.

Общуване – приемане (d310-d329)**d310****Общуване чрез – приемане – устни/речеви съобщения**

Разбиране на буквално и преносно значение на съобщения, предавани чрез говоримия език, например разбиране дали дадено съобщение утвърждава факт или е идиоматичен израз.

d315**Общуване чрез – приемане – невербални съобщения**

Разбиране на буквално и преносно значение на съобщения, предавани с жестове, символи и рисунки, например осъзнаване, че когато едно дете си търка очите, значи, че е уморено, или че аварийният звънец е сигнал за пожар.

Включва: общуване чрез – приемане – жестове на тялото, общи знаци и символи, картинки и снимки

d 3150 Общуване чрез – приемане – жестове на тялото

Разбиране на смисъла, предаван чрез израз на лицето, движение и знаци с тяло, движения или знаци с ръка, положения на тялото и други форми на езика на тялото.

d 3151 Общуване чрез – приемане – общи знаци и символи

Разбиране на смисъла, предаван чрез знаци и символи на обществени места, например светофар, предупредителни знаци, музикални и научни условни съкращения и иконки.

d 3152 Общуване чрез – приемане – рисунки/ скици и снимки

Разбиране на смисъла на рисунки (например линейна графика, графичен дизайн, картини, триизмерни изображения), графики, схеми и снимки, например разбиране, че възходящата линия на графичното измерване на височина означава, че детето расте.

d 3158 Общуване чрез – приемане – невербални съобщения, други, уточнено**d 3159 Общуване чрез – приемане – невербални съобщения, неуточнено**

d320**Общуване чрез – приемане – съобщения на официалния жестомимичен език**

Приемане и разбиране на съобщения на официалния жестомимичен език с буквално и преносно значение.

d325**Общуване чрез – приемане – писмени съобщения**

Разбиране на буквалното и преносно значение на съобщения, предадени с писмен език (включително Брайлово писмо), например следене на политически събития в ежедневниците и разбиране на смисъла/значението в религиозните писания.

d329**Общуване – приемане, други, уточнени и неуточнени****Общуване – съставяне/ произвеждане (d330-d349)****d330****Говорене**

Съставяне на думи, фрази и по-дълги изрази в устно съобщение с буквален и преносен смисъл, например съобщаване на факти или устен разказ на история

d335**Съставяне на невербални съобщения**

Използване на жестове, символи и рисунки за предаване на съобщения, например клатене с глава в знак на неодобрение или рисуване на картина или диаграма за предаване на факт или сложна идея.

Включва: произвеждане на език на тялото, знаци, символи, рисунки и снимки

d 3350 Произвеждане на език на тялото

Предаване на смисъл чрез движения на тялото, например лицева мимика (напр. усмихване, мръщене, потрепване), с движения на ръцете и тялото и със стойката (напр. прегръдка с цел изразяване на привързаност).

d 3351 Произвеждане на знаци и символи

Предаване на смисъл чрез използване на знаци и символи (напр. иконки, „блис карти/табели“¹⁹ (bliss board), научни символи) и чрез системи от символи за условно обозначение, например чрез използване на нотното писмо за предаване на мелодия.

¹⁹ Блиссимволиката е универсална система от символи, разработена от Чарлз К. Блис (1897–1985), австралиец от австрийски произход, включваща пиктограми-символи разбираеми за повечето хора независимо от родния им език. Използва се в обучението на деца с церебрална парализа и др. (бел. прев.).

d 3352 Произвеждане на рисунки и снимки

Предаване на смисъл чрез чертане, рисуване, скициране и съставяне на диаграми, рисунки и снимки, например съставяне на карта с цел указване някому посоката към дадено място.

d 3358 Съставяне на невербални съобщения, други, уточнени**d 3359 Съставяне на невербални съобщения, неуточнени****d340****Съставяне на съобщения на официалния жестомимичен език**

Предаване на буквален и преносен смисъл чрез официалния жестомимичен език

d345**Писане на съобщения**

Произвеждане на буквален и преносен смисъл в съобщения, предадени с писмен език, например писане на писмо на приятел.

d349**Общуване – съставяне на съобщения, други, уточнени и неуточнени*****Разговор и използване на средства и техники за общуване (d350-d369)*****d350****Разговор**

Започване, поддържане и свършване на обмен от мисли и идеи, осъществяван чрез устна реч, писмен език, знаци или с друга езикова форма с един човек или с повече лица, сред които има познат/и или непознат/и, в официална или неофициална среда.

Включва: започване, поддържане и свършване на разговор; разговор с едно или повече лица

d 3500 Започване на разговор

Започване на диалог или беседа, например чрез представяне на себе си, изразяване на обичайни приветствия и въвеждане на тема или задаване на въпроси.

d 3501 Поддържане на разговор

Продължаване и оформяне на диалог или беседа чрез добавяне на идеи, въвеждане на нова тема или връщане към тема, която е спомената преди това, както и чрез редуване на говор и знаци.

d 3502 Приключване на разговор

Приключване на разговор или беседа чрез използване на обичайните заключителни думи или изрази и чрез приключване на обсъжданата тема.

d 3503 Разговор с едно лице

Започване, поддържане, оформяне и свършване на диалог или беседа с едно лице, например обсъждане на времето с приятел.

d 3504 Разговор с много хора

Започване, поддържане, оформяне и свършване на диалог или беседа с повече от едно лице, например както при започване и участие в разговор в група.

d 3508 Разговор, други, уточнени**d 3509 Разговор, неуточнени****d355****Дискусия**

Започване, поддържане, оформяне и свършване на преглед на даден въпрос с аргументи за и против, или дебатиране чрез устна реч, писмен език, знаци или други езикови форми, с един човек или няколко души, сред които има познат/и или непознат/и, в официална или неофициална среда.

Допълнение: дискусия с един човек или много хора

d 3550 Дискусия с един човек

Започване, поддържане, оформяне или приключване на спор или дискусия с едно лице.

d 3551 Дискусия с много хора

Започване, поддържане, оформяне или приключване на спор или дискусия с повече от едно лице.

d 3558 Дискусия, други, уточнени**d 3559 Дискусия, неуточнени****d360****Използване на средства и техники за общуване**

Използване на средства, техники и други начини за целите на общуването, например обаждане на приятел по телефона.

Включва: използване на средства за телекомуникация, пишещи машини и техники за общуване

d 3600 Използване на средства за телекомуникация

Използване на телефони и други машини, например факс и телекс, като средство за общуване.

d 3601 Използване на пишещи машини

Използване на машини за писане, например пишещи машини, компютър и машини за писане с Брайлов шрифт като средство за общуване.

d 3602 Използване на техники за общуване

Извършване на действия и задачи, които са част от техники за общуване, например четене по устни.

d 3608 Използване на средства и техники за общуване, други, уточнени**d 3609 Използване на средства и техники за общуване, неуточнени****d359**

Разговор и използване на средства и техники за общуване, други, уточнени и неуточнени

d398

Общуване, други, уточнени

d399

Общуване, неуточнени

Глава 4

Мобилност

Тази глава се отнася за движение чрез промяна в позицията или местоположението на тялото или чрез преместване от едно място на друго чрез носене, придвижване или манипулиране с предмети; чрез вървене, тичане или изкачване и чрез използване на различни транспортни средства.

Променяне и запазване на положението на тялото (d410-d429)

d410

Променяне на основното положение на тялото

Заемане на дадена позиция на тялото и излизане от нея; придвижване от едно място на друго, например ставане от стола и лягане на леглото, заемане на положение клякане или приклякване и излизане от това положение.

Включва: промяна на положението от лежащо, клекнало или стоене на колене, от седящо или изправено положение, чрез навеждане и изместване на центъра на тежестта на тялото

Изключва: придвижване (d420)

d 4100 Легнало положение

Заемане на и излизане от лежащо положение и промяна в положението на тялото от хоризонтално в каквото и да е друго положение, например изправено или седящо.

Включва: заемане на легнало положение

d 4101 Приклякване

Заемане на и излизане от седящо или приклекнало положение с крака, свити близко към гърдите или седене на пети, което може да е необходимо при посещаване на тоалетна на нивото на пода, или промяна в положението на тялото от клечене в каквото и да е друго положение, например изправено.

d 4102 Стоене на колене

Заемане на и излизане от положение, при което тялото се поддържа от коленете с присвити крака, например при молитва, и промяна в положението на тялото от стоене на колене в каквото и да е друго положение, например изправено.

d 4103 Седене

Заемане на и излизане от седнало положение и промяна в положението на тялото от седящо в каквото и да е друго положение, например изправено или лежащо.

Включва: заемане на седящо положение с присвити или кръстосани крака; заемане на седящо положение с поддържане или без поддържане на краката.

d 4104 Правостоящо положение

Заемане на и излизане от правостоящо положение и промяна в положението на тялото от правостоящо в каквото и да е друго положение, например лежащо или седнало.

d 4105 Навеждане

Накланяне на гърба надолу или встрани от кръста нагоре, както при покланяне или навеждане за вземане на предмет.

d 4106 Променяне на центъра на тежестта на тялото

Адаптиране или преместване на тежестта на тялото от едно положение в друго в седнало положение, правостоящо положение и лежащо положение, например пристъпване от крак на крак в правостоящо положение.

Изключва: придвижване на тялото (d420); ходене (d450)

d 4108 Промяна в основната позиция на тялото, друго уточнено**d 4109 Промяна в основната позиция на тялото, неуточнено****d415****Поддържане на тялото в едно и също положение**

Оставане в едно и също положение на тялото, когато това е необходимо, например седене или стоене прав на работа или в училище.

Включва: оставане в лежащо, клекнало положение, на колене, седящо положение и изправено положение

d 4150 Поддържане на лежащо положение

Оставане в лежащо положение известно време, колкото е необходимо, например лежане по корем в легло.

Включва: оставане в лежащо положение по корем (с лице надолу), лежане по гръб и лежане на една страна

d 4151 Поддържане на клекнало положение

Оставане в клекнало положение известно време, колкото е необходимо, например както когато се седи направо на пода, вместо на стол.

d 4152 Поддържане на положение „на колене“

Оставане в положение „на колене“, при което тялото се подкрепя от коленете със свити крака толкова, колкото е необходимо, както по време на молитва в църква.

d 4153 Поддържане на седящо положение

Оставане в седящо положение на стол или на пода известно време, колкото е необходимо, както когато се седи на чин или на масата.

Включва: оставане в седящо положение с изправени или кръстосани крака, с или без опора за краката

d 4154 Поддържане на правостоящо положение

Оставане в правостоящо положение известно време, колкото е необходимо, както когато се чака на опашка.

Включва: оставане в правостоящо положение на склон, на хлъзгава и твърда повърхност

d 4158 Поддържане на положението на тялото, друго уточнено**d 4159 Поддържане на положението на тялото, неуточнено****d420****Придвижване/Преместване**

Придвижване от една повърхност на друга, както при изместване на пейка или местене от леглото на стол, без да се променя положението на тялото.

Включва:: придвижване в седящо положение или в лежащо положение

Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)

d 4200 Придвижване в седящо положение

Преместване от седящо положение от една седалка на друга на същото ниво или на различно ниво, както когато се отива от стол на легло.

Включва: преместване от стол на друга седалка, например седалката в тоалетната; преместване от инвалидната количка до седалката на колата

Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)

d 4201 Придвижване в лежащо положение

Преместване от едно лежащо положение в друго на същото или на друго ниво, например както придвижване от едно легло в друго.

Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)

d 4208 Придвижване на тялото, друго, уточнено**d 4209 Придвижване на тялото, неуточнено**

d429

Променяне и поддържане на положението на тялото, други, уточнени и неуточнени

Носене, преместване и боравене с предмети (d430-d449)

d430

Вдигане и носене на предмети

Вдигане на предмет или преместване на нещо от едно място на друго, както когато се премества чаша или се носи дете от една стая в друга.

Включва: вдигане, носене с ръце или на ръце, носене на рамо, на хълбок, на гръб или на главата; поставяне долу.

d 4300 Вдигане

Вдигане на предмет с цел да се премести от по-ниско на по-високо ниво, както например вдигане на чаша от масата.

d 4301 Носене с ръце

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго с помощта на ръцете, както когато се носи чаша с напитка или куфар.

d 4302 Носене на ръце

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго с помощта на ръцете, както когато се носи дете.

d 4303 Носене на рамо, на хълбок и на гръб

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго, като се използват раменете, хълбоците или гръбът, или комбинация от трите, както когато се носи голям пакет.

d 4304 Носене на глава

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго, като се използва главата, както когато на главата се носи съд с вода.

d 4305 Поставяне на предмети на пода

С помощта на ръцете и на други части на тялото, даден предмет се поставя на земята или на друга повърхност, както когато съд с вода се поставя на земята.

d 4308 Вдигане и носене, друго, уточнено

d 4309 Вдигане и носене, неуточнено

d435 Местене на предмети с долните крайници

Извършване на координирани действия с цел да се премести предмет с помощта на краката, както когато се рита топка или се въртят педалите на велосипед.

Включва: бутане с долните крайници; ритане

d 4350 Бутане с долните крайници

Използване на краката за употреба на сила върху предмет с цел той да бъде преместен встрани, както когато се избутва встрани стол с крака.

d 4351 Ритане

Използване на краката за изхвърляне на нещо встрани, както когато се рита топка.

d 4358 Местене на предмети с долните крайници, други, уточнено**d 4359 Местене на предмети с долните крайници, неуточнено****d440 Умело използване на ръцете**

Извършване на координирани действия на боравене с предмети, вдигането им, манипулиране с тях и оставянето им обратно с помощта на едната ръка, пръстите и палеца, както при вдигане на монета от земята, набиране на телефон с шайба или отваряне на врата с топка.

Включва: вдигане, хващане, манипулиране и пускане

Изключва: вдигане и носене на предмети (d430)

d 4400 Вдигане

Вдигане или хващане на малък предмет с помощта на ръцете и пръстите, както когато се вдига молив.

d 4401 Хващане

Използване на едната или двете ръце за хващане и задържане на нещо, както когато се държи прибор или дръжката на вратата.

d 4402 Манипулиране

Използване на пръстите и ръцете за осъществяване на контрол над нещо, неговото направление или управление, както когато се борави с монети или други дребни предмети.

d 4403 Пускане

Използване на пръстите и ръцете за отпускане или освобождаване на нещо, така че то да падне или да промени своето положение, както когато се пуска дреха.

d 4408 Умело използване на ръцете, друго, уточнено**d 4409 Умело използване на ръцете, неуточнено**

d445**Използване на ръката до китката и на цялата ръка**

Извършване на координирани действия, необходими за преместване на предмети или манипулиране с тях с помощта на ръцете, както когато се завъртат дръжки на врати или се хвърля или улавя предмет.

Включва: дърпане или бутане на предмети; докосване, въртене или извиване на ръцете; хвърляне, хващане

Исключва: умело използване на ръцете (d440)

d 4450 Дърпане

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за придръпване на предмет или за преместването му от едно място на друго, както когато се затваря вратата.

d 4451 Бутане

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за избутване на нещо встрани или за преместването му от едно място на друго, както когато се избутва животно настрани.

d 4452 Докосване

Използване на ръцете под китката и целите ръце за пресягане, докосване и хващане на нещо, както когато се е необходимо пресяга през масата или чина, за да се вземе книга.

d 4453 Обръщане или завъртане на ръцете под китката и целите ръце

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за завъртане, обръщане или извиване на предмет, както когато се борави с инструменти.

d 4454 Хвърляне

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за вдигане на нещо и хвърлянето му със замах във въздуха, както когато се хвърля топка.

d 4455 Хващане

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за хващане на движещ се предмет с цел да се спре и улови, както когато се хваща топка.

d 4458 Използване на ръката до китката и на цялата ръка, друго, уточнено**d 4459 Използване на ръката до китката и на цялата ръка, неуточнено****d449**

Носене, местене и боравене с предмети, други, уточнени и неуточнени

Ходене и движение (d450-d469)

d450   **Ходене**

Движение по повърхност пеша, крачка по крачка, така че единият крак да е стъпил на пода, както при разходка, бавен ход, движение напред, назад и встрани.

Включва: ходене на малки и дълги разстояния; ходене по различни повърхности; заобикаляне на препятствия

Изключва: придвижване/преместване (d420); местене от място на място (d455)

d 4500   **Ходене на кратки разстояния**

Изминаване на по-малко от един километър, например придвижване от една стая в друга или преминаване през вестибюл вътре в една сграда или на кратки разстояния навън.

d 4501   **Ходене на дълги разстояния**

Изминаване на повече от един километър, например пресичане на селото или града, придвижване от едно село в друго или прекосяване на открити пространства.

d 4502   **Ходене по различни повърхности**

Ходене по наклонени, неравни или движещи се повърхности, например по трева, чакъл, лед и сняг; ходене по палубата на кораб, във влак или в друго превозно средство.

d 4503   **Заобикаляне на препятствия**

Ходене по начин, който е необходим за заобикаляне на движещи се и неподвижни предмети, хора, животни и превозни средства, например ходене по пазарна улица или в магазин, пресичане на улица, като се внимава за минаващите коли, движение в други многолюдни райони и места.

d 4508   **Ходене, друго, уточнено**

d 4509   **Ходене, неуточнено**

d455**Придвижване от едно място на друго**

Придвижване на цялото тяло от едно място на друго различно от ходене, например с катерене по скали, тичане по улицата, подскачане, бягане, прескачане, преобръщане на 180° и тичане с препятствия.

Включва: пълзене, катерене, бягане, бягане за здраве, скачане и плуване

Изключва: придвижване/преместване (d420); ходене (d450)

d 4550 Пълзене

Придвижване на цялото тяло в легнало положение на корем от едно място на друго с помощта на ръцете под китката, на дланите и целите ръце и на коленете.

d 4551 Катерене

Придвижване на цялото тяло нагоре и надолу, върху повърхности или предмети, например изкачване на стъпала, скали, стълби, бордюри и други предмети.

d 4552 Бягане

Движение с бързи стъпки, така че и двата крака да бъдат едновременно над земята/повърхността.

d 4553 Скачане

Движение нагоре, над земята, със свиване и опъване на краката, както когато се скача на един крак, подскачане, скачане с въже, прескачане или скачане във водата.

d 4554 Плуване

Изтласкване на цялото тяло във водата с движения на тялото и крайниците без подкрепа отдолу.

d 4558 Придвижване, друго, уточнено**d 4559 Придвижване, неуточнено****d460****Придвижване на различни места**

Ходене и придвижване на различни места и в различни ситуации, например ходене от една стая в друга в къща, ходене в сграда и ходене по улицата в града.

Включва: придвижване в рамките на дома, пълзене и катерене в дома; ходене или придвижване в сгради, различни от дома; придвижване извън дома и другите сгради

d 4600 Придвижване в дома

Ходене и придвижване в собствения дом, в една стая, между отделните стаи, както и обикаляне на цялата къща или жилището.

Включва: придвижване от един етаж на друг, излизане на балкона, на двора, на верандата или в градината

d 4601 Придвижване в сгради, различни от дома

Ходене и придвижване в сгради, които не са жилището, например обикаляне из жилищата на други хора, други частни домове, в общински, частни и обществени сгради и в оградено място.

Включва: придвижване във всички части на сградите и затворени/оградени места, между етажите, вътре в, извън и около сгради, както частни, така и обществени .

d 4602 Придвижване извън дома и другите сгради

Ходене и придвижване в близост до дома или други сгради, обществени или частни, или далеч от тях, без да се използва транспортно средство, например ходене пеша на малки и дълги разстояния из града или селото.

Включва: ходене или придвижване по улиците в квартала, в града и селото; придвижване между градове и на по-дълги разстояния, без да се използва транспортно средство

d 4608 Придвижване на различни места, друго, уточнено**d 4609 Придвижване на различни места, неуточнено****d465****Придвижване с използване на специални средства**

Придвижване на цялото тяло от едно място на друго, по всякаква повърхност и всякакво пространство, с помощта на специални средства, предназначени да улесняват движението или да създават други способности за придвижване, например кърмачки, ски, леководолазни апарати, както и придвижване по улицата с инвалидна количка или с проходилка.

Изключва: придвижване/преместване (d420); ходене (d450); придвижване (d455); придвижване с транспортно средство (d470); шофиране (d475)

d469**Ходене и движение, друго, уточнено и неуточнено**

Придвижване с транспортно средство (d470-d489)

d470

Използване на транспортно средство

Използване на транспортно средство с цел придвижване като пътник, като лице, което използва лека кола или автобус, рикша, маршрутка, превозно средство, задвижвано от животинска сила, частно или обществено такси, автобус, влак, трамвай, метро, параход и самолет.

Включва: използване на транспортно средство, задвижвано от човешка сила; използване на частен автотранспорт или обществения транспорт

Изключва: придвижване със специални средства (d465); шофиране (d475)

d 4700 Използване на превозно средство, задвижвано от човешката сила

Транспортиране като пътник с превозно средство, задвижвано от един човек или от много хора, например пътуване с рикша или гребна лодка.

d 4701 Използване на частен автотранспорт

Транспортиране като пътник с частно моторно превозно средство по суша, въздух и вода, например такси или частен самолет или плавателен съд.

d 4702 Използване на обществени средства за транспорт

Транспортиране като пътник с обществено моторно превозно средство по суша, въздух и вода, например пътуване като пътник с автобус, влак, метро и самолет.

d 4708 Използване на транспортно средство, друго, уточнено

d 4709 Използване на транспортно средство, неуточнено

d475

Шофиране / Управление

Контролиране и управление на превозно средство или на животното, което го задвижва; пътуване чрез лично управление или ползване за собствено разположение на какъвто и да е вид транспортно средство, например: лек автомобил, велосипед, плавателно средство или средство, задвижвано от животинска сила.

Включва: управление на транспортно средство, задвижвано от човешка сила, моторни превозни средства, превозни средства, задвижвани от животинска сила

Изключва: придвижване със специални средства (d465); използване на транспортно средство (d470)

d 4750 Управление на превозно средство, задвижвано от човешка сила

Управление на превозно средство, задвижвано от човешка сила, например велосипед, триколка, гребна лодка.

d 4751 Управление на моторни превозни средства

Управление на моторно превозно средство, например лек автомобил, мотоциклет, моторна лодка или самолет

d 4752 Управление на превозни средства, задвижвани от животинска сила

Управление на превозно средство, теглено от животно, например кола или каляска, теглена от коне.

d 4758 Шофиране / Управление, други, уточнено**d 4759 Шофиране / Управление, неуточнено****d480 Яздене на животни с цел превоз**

Пътуване на гърба на животно, например яздене на кон, вол, камила, слон

Изключва: шофиране / управление (d475); отдых и почивка (d920)

d489 Придвижване с помощта на транспортно средство, друго уточнено и неуточнено**d498 Мобилност, друга, уточнена****d499 Мобилност, неуточнена**

Глава 5

Самообслужване

Тази глава се отнася за грижите, които човек полага за себе си, миене, сушене, грижа за тялото и частите на тялото, обличане, хранене, пиене, както и грижа за здравето.

d510 Миене

Миене и сушене на цялото тяло или на части от тялото с помощта на вода и подходящи миещи и подсушаващи материали или методи, например къпане, вземане на, душ, миене на ръцете и краката, лицето и косата и сушене с кърпа.

Включва: миене на части от тялото, миене на цялото тяло, изсушаване

Исключва: полагане на грижи за частите на тялото (d520); тоалет (d530)

d 5100 Миене на части от тялото

Използване на вода, сапун и други вещества по частите на тялото, например ръцете, лицето, краката, косата и ноктите с цел измиване.

d 5101 Измиване на цялото тяло

Използване на вода, сапун и други вещества по цялото тяло с цел измиване, например вземане на вана или душ.

d 5102 Изсушаване

Използване на кърпа или друго средство за подсушаване на част или части на тялото или на цялото тяло, например след вана или душ.

d 5108 Миене, друго, уточнено

d 5109 Миене, неуточнено

d520 Грижа за частите на тялото

Грижа за онези части на тялото, например кожата, лицето, зъбите, скалпа, ноктите и гениталиите, които изискват повече грижи, отколкото само измиване и изсушаване.

Включва: грижа за кожата, косата, ноктите на пръстите на ръцете и на краката

Исключва: миене (d510); тоалет (d530)

d 5200 Грижи за кожата

Грижа за текстурата и хидратацията на кожата, например премахване на кожиците и мазолите и използване на хидратиращи лосиони и козметични препарати.

d 5201 Грижи за зъбите

Грижи за зъбната хигиена, например чистене на зъбите, използване на конци за зъби, полагане на грижи за зъбна протеза или ортопедичен апарат.

d 5202 Грижи за косата

Грижи за косата по главата и лицето, например сресване, подстригване/оформяне, бръснене, почистване.

d 5203 Грижи за ноктите на ръцете

Почистване, подрязване и полиране на ноктите на пръстите на ръцете.

d 5204 Грижи за ноктите на краката

Почистване, подрязване и полиране на ноктите на пръстите на краката.

d 5208 Грижи за частите на тялото, друго уточнено**d 5209 Грижи за частите на тялото, неуточнено****d530****Тоалет**

Планиране и изпълнение на дейности, свързани с отстраняване на отпадъците, отделяни от човешкия организъм (менструация, уриниране и дефекация) и почистване на тялото след това.

Включва: регулиране на уринирането, грижа за дефекацията и менструацията

Изключва: измиване (d510); грижи за частите на тялото (d520)

d 5300 Регулиране на уринирането

Координиране и управление на уринирането, например чрез усет за тази нужда, заемане на правилно положение, избиране и заставане на подходящо място с цел уриниране, оправяне на дрехите преди и след уриниране и почистване след себе си след уриниране.

d 5301 Регулиране на дефекацията

Координиране и управление на дефекацията, например чрез усет за тази нужда, заемане на правилно положение, избиране и заставане на подходящо място с цел дефекация, оправяне на дрехите преди и след дефекация и почистване след себе си след дефекация.

d 5302 Грижи по време на менструация

Координиране, планиране и грижи за менструацията, например чрез предвиждане на нейното начало, и използване на дамски превръзки и хигиенни тампони.

d 5308 Тоалет, друг, уточнен**d 5309 Тоалет, неуточнен**

d540 Обличане

Извършване на координирани дейности и действия, свързани с обличане и събличане на дрехи и обувки в определена последователност, в зависимост от климатичните и обществени изисквания, например слагане, нагласяне и махане на ризи, поли, блузи, панталони, долни дрехи, сари, кимоно, чорапогащи, шапки, ръкавици, палта, обувки, ботуши, сандали и чехли.

Включва: обличане и събличане на дрехи, обуване и събуване на обувки, избиране на подходящо облекло

d 5400 Обличане на дрехи

Извършване на координирани задачи, свързани с обличане на дрехи върху различните части от тялото, например обличане на дрехи през главата, през ръцете и раменете, както и през горната и долната половина на тялото; слагане на ръкавици и шапки.

d 5401 Събличане на дрехи

Извършване на координирани задачи, свързани със събличане на дрехи от различните части от тялото, например събличане на дрехи през главата, през ръцете и раменете, както и през горната и долната половина на тялото; махане на ръкавици и шапки.

d 5402 Обуване

Извършване на координирани задачи, свързани с обуване на чорапи с различна дължина и на обувки.

d 5403 Събуване

Извършване на координирани задачи, свързани със събуване на чорапи с различна дължина и на обувки.

d 5404 Избиране на подходящо облекло

Следване на ясни и подразбиращи се изисквания за облекло и условности, свързани с даденото общество и култура, и обличане в съответствие с климатичните условия.

d 5408 Обличане, друго уточнено**d 5409 Обличане, неуточнено**

d550 Хранене

Извършване на координирани дейности и действия, свързани с приемането на сервирана храна, поднасянето ѝ до устата и консумирането ѝ по начин, който е в съответствие с дадената култура на хранене, разрязване или разчупване на храната на по-малки парчета, отваряне на бутилки и кенчета, използване на прибори за хранене, хранене, празнуване, канене на гости на вечеря.

Изключва: пиене (d560)

d560 Пиене

Хващане на напитка, поднасянето ѝ до устата и консумиране на напитката по начин, който е в съответствие с дадената култура на пиене, смесване, разбъркване и наливане на течности за пиене, отваряне на бутилки и кенчета, пиене със сламка или пиене на течаща вода, както от крана на чешмата или от извор; кърмене.

Изключва: хранене (d550)

d570 Грижа за здравето

Осигуряване на физически комфорт, добро здраве и физическо и психическо благополучие, например чрез балансирано хранене, както и на подходящо ниво на физическа дейност, стоене на топло или на хладно, избягване на увреждане на здравето, практикуване на безопасен секс, включително чрез използване на презервативи, имунизирание и редовни здравни прегледи.

Включва: осигуряване на физически комфорт, грижи за хранителната диета и фитнес, поддържане на здравето

d 5700 Осигуряване на физически комфорт

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите потребности; осигуряване на удобно положение за тялото, без да му е нито много горещо, нито студено, и осигуряване на подходящо осветление.

d 5701 Грижи за хранителната диета и фитнес

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите нужди и консумиране на избрани здравословни хранителни продукти и поддържане на добра физическа форма.

d 5702 Поддържане на здравето

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите нужди и правене на това, което е необходимо за тялото, както за да не се допусне риск за здравето, така и с цел профилактика на заболяване или влошаване на здравето; съобразяване с медицински и други съвети за здравето; избягване на риск за здравето в резултат на физическо нараняване, заразни болести, приемане на наркотици и болести, пренасяни по полов път.

d 5708 Полагане на грижи за здравето, друго, уточнено

d 5709 Полагане на грижи за здравето, неуточнено

d598 Самообслужване, друго, уточнено

d599 Самообслужване, неуточнено

Глава 6

Домашен бит

Тази глава се отнася за извършване на ежедневни дейности и задачи в домакинството. Областите от ежедневието включват намиране на място за живеене, храна, облекло и други стоки от първа необходимост, почистване и ремонти вкъщи, полагане на грижи за личните вещи и другите предмети в дома, както и грижа за други хора.

Снабдяване с вещи от първа необходимост (d610-d629)

d610

Намиране на подходящо място за живеене

Купуване, вземане под наем, обзавеждане и поддръждане на къщата, апартамента или друго жилище.

Включва: купуване или вземане под наем на място за живеене и обзавеждане на това място

Изключва: придобиване на стоки и услуги (d620); полагане на грижи за предметите в домакинството (d650)

d 6100 Купуване на място за живеене

Придобиване на собственост върху къща, апартамент или друго място за живеене.

d 6101 Вземане под наем на място за живеене

Придобиване на право за ползване на къща, апартамент или друго място за живеене, което принадлежи другиму, срещу заплащане.

d 6102 Обзавеждане на мястото за живеене

Обзавеждане и поддръждане на мястото за живеене с мебели, принадлежности и инвентар и украсяване на стаите.

d 6108 Придобиване на място за живеене, друго уточнено

d 6109 Придобиване на място за живеене, неуточнено

d620

Придобиване на стоки и услуги

Избиране, доставка и транспорт на всякакви стоки и услуги, каквито са необходими в ежедневието, например чрез подбор, доставка, транспортиране и складиране на хранителни продукти, напитки, дрехи, миешки препарати, гориво, вещи за домакинството, инструменти, кухненски съдове, домакински уреди и инструменти; уреждане доставката на комунални услуги и други видове услуги за дома.

Включва: пазаруване и придобиване на вещи, необходими в ежедневието

Изключва: намиране на подходящо място за живеене (d610)

d 6200 Пазаруване

Получаване на стоки и услуги, необходими в ежедневиия живот, срещу заплащане (включително инструктиране и наблюдаване на посредник при пазаруването), например избор на хранителни продукти, напитки, почистващи материали, домакински вещи и дрехи от магазин или супермаркет; сравняване на качеството и цените на необходимите вещи, пазарене и плащане за избраните стоки и услуги; транспортиране до вкъщи.

d 6201 Събиране на предмети от първа необходимост

Получаване, без заплащане, на стоки и услуги, необходими в ежедневиия живот (включително инструктиране и наблюдаване на посредник за получаването им), например чрез отглеждане на зеленчуци и плодове и получаване на вода и гориво.

d 6208 Снабдяване със стоки и услуги, друго уточнено**d 6209 Снабдяване със стоки и услуги, неуточнено****d629**

Придобиване на предмети от първа необходимост, друго, уточнено и неуточнено

Грижи за домакинството (d630-d649)**d630****Приготвяне на ястия**

Планиране, организиране, приготвяне и сервиране на прости и сложни ястия за себе си и за други хора, например съставяне на менюто, избиране на добри хранителни продукти и напитки, подбиране на съставките, необходими за приготвяне на ястията, готвене на висока температура и приготвяне на студени храни и напитки; сервиране на храната.

Включва: приготвяне на прости и сложни ястия

Исключва: хранене (d550); пиене (d560); снабдяване със стоки и услуги (d620); домакинска работа (d640); полагане на грижи за предметите в домакинството (d650); полагане на грижи за други хора (d660)

d 6300 Приготвяне на прости ястия

Организиране, приготвяне и сервиране на ястия с малък брой съставки, които се приготвят и сервират лесно, например приготвяне на закуска или леко ястие; трансформиране на хранителните съставки чрез рязане, разбъркване, варене и затопляне на храната, например ориз или картофи.

d 6301 Приготвяне на сложни ястия

Планиране, организиране, приготвяне и сервиране на ястия с голям брой съставки, които изискват сложен начин на подготовка и сервиране, например планиране на ядене от няколко блюда; трансформиране на хранителните съставки чрез комбинирани действия – белене, рязане, смесване, месене, разбъркване, оформяне и сервиране на храната по начин, който отговаря на дадения случай и на съответната култура.

Изключва: използване на битова техника (d6403)

d 6308 Приготвяне на ястия, друго, уточнено**d 6309 Приготвяне на ястия, неуточнено****d640****Домакинска работа**

Управление на домакинството чрез почистване на дома, пране на дрехите, използване на домакински прибори и уреди, складиране на хранителни продукти и изхвърляне на боклука, например метене, бърсане с парцал, измиване на работните повърхности, стените и други повърхности; събиране и изхвърляне на боклука; почистване на стаите, килерите и чекмеджетата; събиране, изпиране, изсушаване, сгъване и гладене на дрехите; почистване на обувките; използване на големи и малки четки и прахосмукачки, на перални машини и сушилни; използване на ютия.

Включва: пране и сушене на дрехи и облекло; почистване на готварската повърхност и приборите; почистване на жилищните пространства; използване на домакински уреди, поддръждане на предметите от първа необходимост и изхвърляне на боклука

Изключва: намиране на подходящо място за живеене (d610); снабдяване със стоки и услуги (d620); приготвяне на ястия (d630); полагане на грижи за предметите в домакинството d650); полагане на грижи за други хора (d660)

d 6400 Пране и сушене на дрехи и облекло

Пране на дрехи и облекло на ръка и простирането им да съхнат навън.

d 6401 Почистване на готварската повърхност и приборите

Почистване след готвене, например измиване на съдовете, тенджерите, тиганите и кухненските прибори, почистване на масата и пода там, където са приготвяни ястията и където те се консумират.

d 6402 Почистване на жилищното пространство

Почистване на жилищното пространство в дома, например чрез разтребване, почистване на праха, метене, използване на подомиячка, миене на пода с парцал, измиване на прозорците и стените, почистване на банята и тоалетната, почистване на мебелите вкъщи.

d 6403 Използване на битова техника

Използване на всички видове домакински прибори и уреди, например пералня, сушилня, ютия, прахосмукачка и миялна машина.

d 6404 Съхраняване на продукти от първа необходимост

Съхраняване на хранителни продукти, напитки, дрехи и други домакински предмети, които се използват в ежедневието; приготвяне на храни за консервиране – затваряне в буркани, осоляване и замразяване; поддържане на храната в прясно състояние на място, недостъпно за животни.

d 6405 Изхвърляне на боклука

Изхвърляне на боклука, например чрез събиране на отпадъците и боклуците в дома, подготвяне на боклука за изхвърляне, използване на приспособления за изхвърляне на боклука; изгаряне на боклука.

d 6408 Домакинска работа, друга, уточнена**d 6409 Домакинска работа, неуточнена****d649**

Грижи за домакинството, други, уточнена и неуточнена

**Грижи за предметите в домакинството
и помагане на други хора (d650-d669)****d650****Грижи за предметите в домакинството**

Поддържане и ремонт на домакинските и други лични предмети, включително самия дом и вещите в него, дрехите, превозните средства и помощните устройства, както и полагане на грижи за растенията и животните, например боядисване или слагане на тапети в стаите, ремонт на мебели, ремонт на ВиК, полагане на грижи за изправното състояние на превозните средства, поливане на цветята, полагане на грижи за домашните животни.

Включва: шиене и поправяне на дрехи; поддържане на жилището, мебелите и домакинските уреди; поддържане на превозните средства; поддържане на помощните уреди; поддържане на растенията (вътре в жилището и извън него) и грижи за животните

Изключва: намиране на подходящо място за живеене (d610); снабдяване със стоки и услуги (d620); домакинска работа (d640); полагане на грижи за други хора (d660); платена работа (d850)

d 6500 Шиене и поправяне на дрехи

Шиене и поправяне на дрехи, например чрез шиене и направа на нови дрехи и поправяне на стари; пришиване на копчета и закопчалки (ципове); гладене на дрехи, поправка и ваксане на обувки.

Изключва: използване на домакински уреди (d6403)

d 6501 Поддръжка на жилището и мебелировката

Ремонт и грижи за жилището, за външния му вид и вътрешното състояние и всички вещи в него, например с помощта на боядисване, ремонт на неподвижно закрепените предмети и мебелите, използване на подходящите инструменти за ремонта.

d 6502 Поддръжка на домакинските уреди

Ремонт и полагане на грижи за всички домакински уреди – за готвене, почистване и ремонтиране, например чрез смазване и поправка на инструментите и поддържане на пералнята в добро работно състояние.

d 6503 Поддръжка на превозните средства

Ремонт и грижи за моторните и не-моторни превозни средства за лично ползване, включително велосипеди, каруци, леки автомобили и лодки.

d 6504 Поддръжка на помощните средства

Ремонт и полагане на грижи за помощните средства, например протези, ортези и специализиране пособия и инструменти и за домакинстване и грижа за себе си; поддържане и поправка на пособия за лична мобилност, например бастуни, проходилки, инвалидни колички и моторолери; поддръжка на средствата за комуникация и почивка.

d 6505 Полагане на грижи за растенията въщи и извън от дома

Полагане на грижи за растенията въщи и извън дома, например чрез засаждане, поливане и торене; работа в градината и отглеждане на хранителни продукти за лична употреба.

d 6506 Грижа за животните

Полагане на грижи за домашните животни, например чрез хранене, почистване, грижи за външния им вид и извеждане на домашните животни на разходка; полагане на грижи за здравето на животните; планиране на грижата за домашните животни по време на отсъствието на собственика от дома.

d 6508 Грижи за предметите в домакинството, уточнено**d 6509 Грижи за предметите в домакинството, неуточнено****d660****Полагане на грижи за други хора**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора във връзка с обучението, общуването, самостоятелните грижи и придвижването в дома и извън него; проявяване на загриженост във връзка с благосъстоянието на членовете на домакинството и на други хора.

Включва: помагане на другите във връзка с полагането на самостоятелни грижи за себе си, придвижването, общуването, междуличностните отношения, храненето и грижата за здравето

Изключва: платена работа (d850)

d 6600 Помагане на други хора да се грижат за себе си самостоятелно

Помагане на членовете на домакинството и на други хора да се грижат за себе си самостоятелно, включително да си помагат взаимно по време на хранене, къпане и обличане; грижа за децата или за членове на домакинството, които са болни или изпитват затруднения при полагане на елементарни самостоятелни грижи за себе си; помагане на други хора при ползване на тоалетна.

d 6601 Помагане на други хора да се движат

Помагане на членовете на домакинството и на други хора по време на придвижването им извън дома, например в квартала или из града, до училището и обратно, до мястото на работа или до друго място.

d 6602 Помагане на други хора да общуват

Помагане на членовете на домакинството и на други хора при общуване, например оказване на помощ при говорене, писане и четене.

d 6603 Помагане на други хора в междуличностните им отношения

Помагане на членовете на домакинството и на други хора в междуличностните им отношения, например оказване на помощ във връзка със запознанство, поддържане и приключване на взаимоотношения.

d 6604 Помагане на други хора при хранене

Помагане на членовете на домакинството и на други хора по време на хранене, например оказване на помощ при сготвянето на храната и по време на хранене.

d 6605 Помагане на други хора да се грижат за своето здраве

Помагане на членовете на домакинството и на други хора чрез формална и неформална грижа за тяхното здраве, например полагане на грижи за редовни медицински прегледи на децата или проследяване дали възрастен роднина си взема предписаните лекарства.

d 6608 Помагане на други хора, друго, уточнено**d 6609 Помагане на други хора, неуточнено**

d669 Полагане на грижи за предметите в домакинството и оказване на помощ на други хора, други, уточнени и неуточнени

d698 Домашен/семеен живот, друг, уточнен

d699 Домашен/семеен живот, неуточнен

Глава 7

Междоличностни взаимодействия и отношения

Тази глава се отнася за извършване на действия и изпълнение на задачи, необходими във връзка с основни и сложни взаимодействия с други хора (непознати, приятели, роднини, членове на семейството и сексуални партньори) по начин, който е уместен при конкретните обстоятелства и отговаря на дадената култура на поведение.

Общи междоличностни взаимоотношения (d710-d729)

d710

Основни междоличностни взаимоотношения

Взаимодействие с хората по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например чрез проява на внимание и уважение, когато това е уместно, или чрез откликване на чувствата на другите.

Включва: проява на уважение, топлина, признателност и търпимост във взаимоотношенията; реагиране на критиката и социалните сигнали в отношенията с другите; използване на подходящ физически контакт в отношенията

d 7100 Проява на уважение и топлина във взаимоотношенията

Проява и откликване на внимание и уважение по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7101 Проява на признателност във взаимоотношенията

Проява и откликване на удовлетворение и благодарност по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7102 Търпимост във взаимоотношенията

Проява и откликване на разбирането и приемане на поведението на другите по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7103 Критично отношение във взаимоотношенията

Изразяване и откликване на скрити и явни различия в мнението или несъгласие по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7104 Социални сигнали във взаимоотношенията

Изразяване и откликване по подходящ начин на знаци и подсказки, каквито са характерни за отношенията между хората.

d 7105 Физически контакт във взаимоотношенията

Осъществяване и откликване на физически допир с други хора по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7108 Основни междуличностни взаимоотношения, други, уточнени**d 7109 Основни междуличностни взаимоотношения, неуточнени****d720****Сложни междуличностни взаимоотношения**

Поддържане и управление на взаимодействия с другите хора по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например чрез контролиране на емоциите и импулсивността, както и на вербалната и физическа агресия, чрез самостоятелни действия в социалните взаимоотношения, в съответствие с приетите социални норми и условия.

Включва: създаване и прекратяване на взаимоотношения; регулиране/контролиране на поведението в рамките на взаимодействието; взаимодействие в съответствие с обществените норми; спазване на социалното пространство

d 7200 Създаване на взаимоотношения

Създаване и поддържане на взаимодействие с други хора през кратък или дълъг период от време, по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например както при представяне, търсене и създаване на приятелства и професионални взаимоотношения, създаване на взаимоотношение, което може да се превърне в постоянно, романтично или интимно.

d 7201 Прекратяване на взаимоотношения

Прекратяване на взаимоотношения по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например като прекратяване на временните взаимоотношения в края на посещение; прекратяване на отдавнашнопродължително взаимоотношение с приятели поради преместване в друг град, или като прекратяване взаимоотношения с колеги по месторабота и по професия, или с доставчици на услуги, или като приключване на романтични или интимни взаимоотношения.

d 7202 Регулиране/контролиране на поведението в рамките на дадени взаимоотношения

Контролиране на емоциите и импулсите, както и на вербалната и физическа агресия във взаимодействията с другите хора, по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

d 7203 Взаимодействие в съответствие с обществените норми

Самостоятелно действие в рамките на социалните взаимоотношения и съобразяване с обществените условности, регламентиращи ролята, положението или друг статус при взаимодействието с другите хора.

d 7204 Спазване на социалното пространство

Осъзнаване и спазване на разстоянието между себе си и другите по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално и културно.

d 7208 Сложни междуличностни взаимоотношения, други, уточнени**d 7209 Сложни междуличностни взаимоотношения, неуточнени****d729**

Общи междуличностни взаимоотношения, други, уточнени и неуточнени

Специални междуличностни взаимоотношения (d730-d779)**d730****Отношения с непознати**

Създаване на временни познанства и връзки с непознати лица с конкретна цел, например когато се пита как да се стигне някъде или когато се пазарува.

d740**Официални взаимоотношения**

Създаване и поддържане на специални взаимоотношения при официални обстоятелства, например с работодатели, експерти или доставчици на услуги.

Включва: свързване с висшестоящи лица, с подчинени и с равнопоставени лица/ връстници

d 7400 Свързване с висшестоящи лица

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с хора, заемащи властова позиция, или с висшестоящо или по-престижно положение, в сравнение със собственото социално положение, например работодател.

d 7401 Свързване с подчинени

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с лица, заемащи по-ниско или по-малко престижно положение в сравнение със собственото социално положение, например служител или прислуга.

d 7402 Свързване с равнопоставени лица/ връстници

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с лица, заемащи същата ръководна позиция, със същия ранг или престижност, съпоставими със собственото социално положение.

d 7408 Официални взаимоотношения, други, уточнени**d 7409 Официални взаимоотношения, други, неуточнени****d750****Неформални социални взаимоотношения**

Встъпване във взаимоотношения с други хора, например случайни взаимоотношения с хора, които живеят в същия квартал или същото жилище, с колеги, студенти, приятели от детските години или хора със сходна съдба или професия.

Включва: неформални взаимоотношения с приятели, съседи, познати, съжители и колеги

d 7500 Неформални взаимоотношения с приятели

Създаване и поддържане на приятелски взаимоотношения, които се характеризират с взаимно уважение и общи интереси.

d 7501 Неформални взаимоотношения със съседи

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които живеят наблизо или в същия квартал.

d 7502 Неформални взаимоотношения с познати

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които са познати, но не са близки приятели.

d 7503 Неформални взаимоотношения със съжители

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които живеят в същия дом или в друго жилище, частно или обществено, независимо от целта на запознанството.

d 7504 Неформални взаимоотношения с партньори

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора на същата възраст, със същите интереси или с хора, които споделят някаква друга обща черта.

d 7508 Неформални социални взаимоотношения, други, уточнени**d 7509 Неформални социални взаимоотношения, неуточнени**

d760**Семейни взаимоотношения**

Създаване и поддържане на родствени взаимоотношения, например с членовете на основното семейство, разширеното семейство, приемното семейство или с доведени или заварени роднини, с по-далечни роднини, например втори братовчеди, или с официалния опекун/попечител.

Включва: взаимоотношения между родители и деца / деца и родители, между братя и сестри; взаимоотношения в разширеното семейство

d 7600   Взаимоотношения между родител и деца

Ставам родител; състояние на родител, естествен или приеман, например тъй като имам дете – свързване с него като родител или чрез създаване и поддържане на родителски отношения с осиновено дете; полагане на физически, интелектуални и емоционални грижи както за естествено, така и за осиновено дете.

d 7601   Взаимоотношения между деца и родител

Създаване и поддържане на взаимоотношения със своя родител, както при малките деца – с подчинение на своите родители, или при пълнолетните деца – с полагане на грижи за своя възрастен родител.

d 7602   Взаимоотношения между братя и сестри

Създаване и поддържане на братски и сестрински взаимоотношения с лице, което има общ родител или родители по рождение, чрез осиновяване или по силата на брак.

d 7603   Отношения с членовете на разширеното семейство

Създаване и поддържане на семейни взаимоотношения с членовете на своето разширено семейство, например братовчеди, лели, чичовци, баби и дядовци.

d 7608   Семейни взаимоотношения, други, уточнени**d 7609   Семейни взаимоотношения, неуточнени**

d770**Интимни взаимоотношения**

Създаване и поддържане на тесни или романтични взаимоотношения с друг човек, например съпруг или съпруга, любовник/ любовница или сексуални партньори.

Включва: романтични, съпружески и сексуални взаимоотношения

d 7700 Романтични взаимоотношения

Създаване и поддържане на взаимоотношение, основаващо се на емоционално и физическо привличане, водещо потенциално до дълготрайни интимни взаимоотношения.

d 7701 Отношения със съпруг/съпруга

Създаване и поддържане на взаимоотношение от правен характер с друг човек, например законен брак, включително като законен съпруг или съпруга или като съпруг/съпруга без сключен брак.

d 7702 Сексуални взаимоотношения

Създаване и поддържане на взаимоотношения от сексуален характер, със съпруг/съпруга или с друг партньор.

d 7708 Интимни взаимоотношения, други, уточнени**d 7709 Интимни взаимоотношения, неуточнени****d779**

Специални междуличностни взаимоотношения, други, уточнени и неуточнени

d798

Междуличностни взаимодействия и взаимоотношения, други, уточнени

d799

Междуличностни взаимодействия и взаимоотношения, неуточнени

Глава 8

Основни области от живота

Тази глава се отнася за изпълнение на задачите и дейностите, необходими за участие в сферата на образованието, работата и заетостта и с цел извършване на финансови операции.

Образование (d810-d839)

d810 Неформално образование

Обучение в дома или в друга не-институционална среда, например изучаване на занаят и други умения от родителите или от членове на семейството, или чрез домашно обучение.

d815 Предучилищно образование

Обучение в началното ниво от организираната подготовка, предназначено предимно, за да се въведе детето в училищна среда и да се подготви за задължителното образование, например чрез придобиване на умения в дневна занималня или в друга подобна среда като подготовка за училище.

d820 Училищно образование

Получаване на достъп до училище, образование, участие в обучението чрез поемане на всички отговорности и задължения, свързани с обучението, изучаване на учебните материали, обучение по предметите и другите изисквания, полагащи се съгласно учебната програма за основно и средно образование, включително редовно посещение на училище, занятия съвместно с другите ученици, приемане на указания от учителите, организиране, изучаване и завършване на дадените задачи и проекти; напредване към другите степени на образованието.

d825 Професионално обучение

Участие във всички дейности съгласно програмата за професионално обучение и изучаване на материала по програмата като подготовка за занаят, работа или професия.

d830 Висше образование

Участие в дейностите съгласно програмите в областта на висшето образование, в университети, колежи и професионални школи, и изучаване на всички аспекти на учебната програма, необходими за получаване на степен, диплом, удостоверение и друга акредитация, например завършване на университетския курс за придобиване на бакалавърска или магистърска степен, на висше медицинско училище или на друго професионално училище.

d839 Образование, друго, уточнено и неуточнено**Работа и заетост (d840-d859)****d840 Чиразуване (подготовка за работа)**

Участие в програми, свързани с подготовка за наемане на работа, например изпълнение на задачи, необходими за чиразуване, стажуване, стажуване в юридическа кантора или обучение без откъсване от работа.

Изключва: професионално образование (d825)

d845 Получаване, запазване и напускане на работа

Търсене, намиране и избор на работа, наемане на работа и приемане на предложената работа, поддържане на добро ниво на работа и напредване в занаята, работата, заетостта и професията, както и напускане на работата по подходящ начин.

Включва: търсене на работа; съставяне на кратка анотация или биографични данни; свързване с работодатели и подготовка за интервю; поддържане на добро ниво на работа; контролиране на качеството на своята дейност; подаване на молба за напускане; прекратяване на трудовото взаимоотношение

d 8450 Търсене на работа

Намиране и избор на работа в даден занаят, професия или друга форма на заетост; изпълнение на необходимите задачи с цел наемане на работа, например отиване на мястото на работа или участие в интервю за работа.

d 8451 Поддържане на добро ниво на работа

Извършване на задачи, свързани с работата с цел запазване на мястото на работа – занаят, професия, стопанска дейност или друга форма на заетост – и за получаване на служебно повишение или друг вид служебен напредък.

d 8452 Напускане на работа

Напускане на работа по подходящ начин.

d 8458 Получаване, запазване и напускане на работа, друго уточнено

d 8459 Получаване, запазване и напускане на работа, неуточнено

d850 Платена работа

Извършване на всички аспекти на дадената работа, занаят, професия или друга форма на заетост срещу заплащане, в качеството си на служител на пълно или непълно работно време, или като самонаето лице, например чрез търсене и намиране на работа, изпълнение на задачите, които се изискват от съответното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

Включва: самостоятелна заетост, работа на пълно и непълно работно време

d 8500 Самостоятелна заетост

Извършване на платена работа, търсена или генерирана от даденото лице или създадена по силата на сключен договор с други лица без наличието на официални трудовоправни отношения, например извършване на работа като сезонен работник в селското стопанство, работа като писател или консултант на свободна практика, извършване на краткосрочна работа по договор, работа като занаятчия или творец, или като лице, притежаващо и управляващо магазин или друг вид дейност.

Изключва: работа на пълно и непълно работно време (d 8501, d 8502)

d 8501 Работа на непълно работно време

Извършване на всички аспекти на работата срещу заплащане при непълно работно време, като служител, например търсене на заетост и получаване на работа, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

d 8502 Работа на пълно работно време

Извършване на всички аспекти на работата срещу заплащане при пълно работно време, като служител, например търсене на заетост и получаване на работа, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

d 8508 Платена работа, друга уточнена**d 8509 Платена работа, неуточнена****d855 Безвъзмезден труд**

Извършване на всички аспекти на работа без заплащане, на пълно или непълно работно време, включително извършване на организирани дейности, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група, например доброволческа дейност, благотворителни дейности, извършване на работа в полза на общност или религиозна група без възнаграждение, извършване на различни работи вкъщи без възнаграждение.

Изключва: Глава 6 Домашен бит

d859 Работа и заетост, друга уточнена и неуточнена**Икономически живот (d860-d879)****d860 Основни икономически/финансови операции**

Участие във всякакви форми на прости икономически/финансови операции, например използване на пари за купуване на хранителни продукти или размяна на стоки и услуги; спестяване на пари.

d865 Сложни икономически/финансови операции

Участие във всякакви форми на сложни икономически/финансови операции, свързани с обмен на капитал или имущество, и създаване на печалба или икономическа стойност, например купуване на предприятие, фабрика, техника, поддържане на банкова сметка или търгуване със стоки.

d870 Икономическа самостоятелност

Разполагане с икономически/финансови средства от частни или обществени източници с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

Включва: лични икономически средства и права върху обществени икономически средства

d 8700 Лични икономически/финансови ресурси

Разполагане с лични или частни икономически/финансови средства с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

**d 8701 Права върху обществени икономически/
финансови средства**

Разполагане с обществени икономически/финансови средства с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

d 8708 Икономическа самостоятелност, друга, уточнена**d 8709 Икономическа самостоятелност, неуточнена****d879** Икономически живот, друг, уточнен и неуточнен**d898** Основни области от живота, други, уточнени**d899** Основни области от живота, неуточнени

Глава 9

Социален и обществен живот, живот в общността

Тази глава се отнася за дейностите и задачите, необходими за участие в организиран социален живот извън семейството, в социалния и обществен живот, живот в общността.

d910 Живот в общността

Участие във всички аспекти на обществения живот в общността, например участие в благотворителни организации, клубове по интереси и професионални обществени организации.

Включва: неформални и формални сдружения; церемонии

Изключва: безвъзмезден труд (d855); отдих и почивка (d920); религия и духовни практики (d930); политически живот и гражданство (d950)

d 9100 Неформални сдружения

Участие в обществени или кооперативни сдружения, организирани от хора с общи интереси, например местни социални клубове или етнически групи.

d 9101 Формални сдружения

Участие в професионални или други подбрани социални групи, например сдружения на правистите, на лекарите или академични сдружения.

d 9102 Церемонии

Участие в нерелигиозни обреди или обществени церемонии, например сватби, погребения или ритуални церемонии за посвещаване.

d 9108 Живот в общността, друг, уточнен

d 9109 Живот в общността, неуточнен

d920 Отдых и почивка

Участие в различни форми на игри, развлекателни дейности и отди́х, например неформални или организирани игри и спорт, програми за физическа активност, почивка, забавление или развлечение, посещаване на художествени галерии, музеи, кино и театър, занимание със занаяти или хоби, четене за отмора, свирене на музикални инструменти; разглеждане на забележителности, туризъм и пътуване за удоволствие.

Включва: игри, спортове, изкуство и култура, занаяти, хоби и общуване

Изключва: яздене на животни с цел транспорт (d480); платена работа и безвъзмезден труд (d850 и d855); религия и духовни практики (d930); политически живот и гражданство (d950)

d 9200 Игри

Участие в игри с правила или в неструктурирани и не организирани игри и спонтанна почивка, например игра на шах, на карти или детски игри.

d 9201 Спорт

Участие в състезателни и неформални или официално организирани игри или спортни събития, сам или в група, например боулинг (игра на кегли), гимнастика, футбол.

d 9202 Изкуство и култура

Участие в или оценяване на събития, свързани с културата или изящните изкуства, например посещение на театър, кино, музей и художествена галерия, участие в постановка на пиеса, четене за развлечение или свирене на музикален инструмент.

d 9203 Занаяти

Участие в занаяти, например занимание с грънчарство или плетене.

d 9204 Хоби

Приятно прекарване на времето, например събиране на пощенски марки, монети или антични предмети.

d 9205 Общуване

Участие в неформални, неофициални събирания с други хора, например ходене на гости при приятели или роднини, неофициални срещи на обществени места.

d 9208 Отдых и почивка, други, уточнени**d 9209 Отдых и почивка, неуточнени**

d930 Религия и духовни практики

Участие в религиозни или духовни дейности, организации и практики с цел самореализация, търсене на смисъла на живота, на религиозни или духовни ценности, установяване на връзка с божествената сила, например ходене на църква, храм, джамия или синагога, молитви или песнопение с религиозна цел, както и духовна медитация/ съзерцание.

Включва: организирана религия и духовни практики

d 9300 Организирана религия

Участие в организирани религиозни церемонии, дейности и събития.

d 9301 Духовни практики

Участие в духовни дейности и събития извън организираната религия.

d 9308 Религия и духовни практики, други, уточнени**d 9309 Религия и духовни практики, неуточнени****d940 Човешки права**

Ползване на всички права, признати на национално и международно ниво, които се отнасят за хората по силата на това, че са човешки същества, например правата на човека, залегнали във Всеобщата декларация на ООН за правата на човека от 1948 г. и Стандартните правила на ООН за равни възможности на хората с увреждания от 1993 г.; правото на самоопределение и автономия; правото на контрол върху своята съдба.

Изключва: политически живот и гражданство (d950)

d950 Политически живот и гражданство

Участие в обществения, политическия и публично-властен живот като гражданин, ползващ се с еднакви права, както всички граждани, ползване на правен статут като гражданин и ползване на всички права, защита, привилегии и задължения, свързани с този статут, например правото на глас, правото да заема политически пост, правото да основава политически сдружения; ползване на правата и свободите, свързани с гражданството (например свобода на словото, на сдруженията, на вероизповеданието, защита срещу неоснователни заповеди за претърсване и изземване, правото на адвокатска защита, на справедлив съдебен процес и други юридически права, както и защита против дискриминация); притежаване на правен статут на гражданин.

Изключва: човешки права (d940)

d998 Социален и обществен живот, живот в общността, друг уточнен**d999 Социален и обществен живот, живот в общността, неуточнен**

ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА/ ВЪНШНИ ФАКТОРИ

Определение: Факторите на околната среда съставят физическия и социален свят и света на нагласата, в който живеят и се развиват хората.

Обозначаване на факторите на околната среда с код

Факторите на околната среда представляват компонент от Дял 2 (Контекстуални фактори) от класификацията. Тези фактори трябва да се вземат под внимание при всеки компонент от функционирането и да се отбелязват със съответен код (виж Приложение 2).

Факторите на околната среда трябва да се обозначават с код от гледна точка на лицето, чието здравно състояние се описва. Така например, намаляването на височината на бордюра (рампа) на тротоар с гладка повърхност може да се обозначи с код като фасилитатор за хора с инвалидна количка, но също и като препятствие за хора с увредено зрение (незрящи).

Първият определител показва доколко даден фактор е фасилитатор или препятствие. Има няколко причини, поради които даден външен фактор може да се окаже фасилитатор или препятствие и ако е така, следва да се посочи мащаба. Във връзка с фасилитаторите, кодиращото лице трябва да помни различни важни въпроси, например степен на достъпност на съответното средство, дали достъпът зависи от нещо или е променлив, какво е неговото качество – добро или не, и така нататък. Когато се описват препятствия, би било уместно да се посочи колко често даденият фактор пречи на лицето, дали препятствието е голямо или малко, дали може да се избегне или не. Трябва също да се има предвид, че факторите на околната среда могат да бъдат препятствие било поради своето присъствие (например отрицателното отношение на другите хора към хората с увреждания) или поради отсъствие (например липса на дадена услуга, от която лицето с увреждане има нужда). Влиянието на факторите на околната среда върху живота на хората с болестно състояние е най-разнообразно и много сложно; надяваме се бъдещите научни изследвания да доведат до по-добро разбиране на това взаимодействие и, евентуално, да докажат ползата от втория определител при тези фактори.

В някои случаи различният набор от външни фактори се обобщава с един-единствен термин, например бедност, развитие, селска или градска среда, социален капитал. Тези общи термини не са посочени в класификацията. По-скоро, кодиращото лице трябва да определи кои са съставните фактори и да ги обозначи с код. Повтаряме, че е необходима допълнителна изследователска работа, която ще определи дали общите термини съдържат недвусмислени, последователни групи от фактори на околната среда, които са част от общите термини.

Първи определител

Тук са дадени положителна и отрицателна скала, сочещи размера на въздействието на даден фактор на околната среда, когато се явява препятствие или фасилитатор. Точката, или разделителният знак, означава сама по себе си препятствие, а знакът + обозначава фасилитатор, както е посочено по-долу:

xxx.0	НЯМА препятствие	(никакво, липсващо, незначително)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО препятствие	(слабо, в ниска степен,...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО препятствие	(средно, в достатъчна степен,...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО препятствие	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО препятствие	(всеобщо, тотално,...)	96-100%
xxx+0	НЯМА фасилитатор	(липсва, незначителен,...)	0-4%
xxx+1	ЛЕК фасилитатор	(слабо, в ниска степен,...)	5-24%
xxx+2	УМЕРЕН фасилитатор	(средно, в достатъчна степен...)	25-49%
xxx+3	ТЕЖЪК фасилитатор	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx+4	ПЪЛЕН фасилитатор	(цялостно,...)	96-100%
xxx.8	препятствие, неуточнено		
xxx+8	фасилитатор, неуточнено		
xxx.9	не е приложимо		

Широк спектър от проценти е посочен при случаите, в които съществуват калибрани инструменти за оценка или други стандарти, чрез които обхватът на препятствието в околната среда или размерът на съответния фасилитатор може да се изрази цифрово. Така например, при регистриран код, обозначаващ „липса на препятствие“ или „пълно препятствие“, по тази скала допустимата грешка няма да превишава 5%. „Умереното препятствие“ се определя като заемащо до половината от скалата на пълното препятствие. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентили спрямо съответната съвкупност от стандарти. За да може класификацията да се използва по един и същ начин навсякъде, трябва да се разработят научни процедури за оценка.

Втори определител: Предстои да бъде разработен.

Глава 1

Продукти и технологии

Тази глава се отнася за продуктите и системите от продукти, оборудване и технологии в непосредствената околна среда на индивида, които имат естествен произход или са направени от човека, които събрани, сътворени, произведени или изработени. Стандарт ISO 9999 на техническите помощни средства ги определя като „всякакъв продукт, инструмент, апаратура и техническа система, която се използва от лице с увреждания, особено ако е произведена и общодостъпна, която има за цел предотвратяване, компенсиране, контролиране, облекчаване и неутрализиране“ на увреждането. Приема се, че всеки продукт или технология може да бъде помощно средство. (Виж ISO 9999: Технически помощни средства за хора с увреждания – Класификация (второ издание); ISO/TC 173/SC 2; ISO/DIS 9999 (rev.).) Обаче за целите на настоящата класификация на фактори на околната среда, помощните средства и технологии са дефинирани по-подробно, а именно – като всякакъв продукт, инструмент, машина или технология, които са приспособени или проектирани специално за подобряване на начина на функциониране на човек с увреждане.

e110 Продукти и вещества, предназначени за лична консумация

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен за вътрешен прием от човека.

Включва: храни и лекарствени средства

e 1100 Храни

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен с цел да бъде изяден, например в сурово състояние, преработен или като сготвена храна и течности с различна консистенция, билки и минерали (витамини и други добавки).

e 1101 Лекарства

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен с медицинска цел, например алопатични и натуропатични лекарства.

e 1108 Продукти и вещества за лична консумация, други, уточнени

e 1109 Продукти и вещества за лична консумация, неуточнени

e115 Продукти и технологии за лична употреба в ежедневието

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората в техните ежедневни дейности, включително такива, пригодени или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

Включва: общи и помощни продукти и технология за лично ползване

е 1150 Общи продукти и технология за лично ползване в ежедневиия живот

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората в техните ежедневни дейности, например дрехи, тъкани, мебели, прибори, почистващи продукти и инструменти, не приспособени, нито специално проектирани.

е 1151 Помощни продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората в ежедневиия им живот, например протези и ортози, невропротези (например средства за функционално стимулиране, които контролират стомашно-чревния тракт, пикочния мехур, дишането и сърдечния пулс), както и външни контролни средства, които имат за цел да улеснят контрола, упражняват от индивида, върху вътрешната среда (сканиращи устройства, системи за дистанционно управление, системи, управлявани с глас, таймери).

е 1158 Продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот, други, уточнени

е 1159 Продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот, неуточнени

е120

Продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с движение вътре в сгради и извън тях, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

Включва: общи и помощни продукти и технологии за лична мобилност и транспорт вътре в дома или извън него

е 1200 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с движение вътре в сгради и извън тях, например моторни и не-моторни превозни средства, използвани за транспорт на хора по сушата, водата и въздуха (например автобуси, автомобили, микробуси, други превозни средства, задвижвани с мотор, както и превозни средства с животинска тяга), които не са адаптирани, нито специално проектирани.

е 1201 Помощни продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората да се придвижват вътре в сгради или извън тях, например приспособления за ходене, специални автомобили и микробуси, приспособления към моторните превозни средства, инвалидни колички, моторолери, транспортно-подемни устройства.

е 1208 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, други, уточнени**е 1209 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, неуточнени****е125****Продукти и технологии за общуване**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с изпращане и получаване на информация, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

Включва: общи и помощни средства и технологии за общуване

е 1250 Общи продукти и технологии за общуване

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с изпращане и получаване на информация, например оптични и слухови устройства, аудио приемници и предаватели, телевизионна и видео апаратура, телефонни устройства, системи за предаване на звук и средства за лично общуване, не адаптирани, нито специално проектирани.

е 1251 Помощни продукти и технологии за общуване

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората да изпращат и получават информация, например специални устройства за гледане, електро-оптични устройства, специални устройства за писане, чертане или ръкопис, сигнални системи и специален компютърен софтуер и хардуер, кохлеарни импланти, слухови апарати, обучители за приемане на звуци на средни вълни (FM), гласови протези, комуникационни панели, очила и контактни лещи.

е 1258 Продукти и технологии за общуване, други, уточнени**е 1259 Продукти и технологии за общуване, неуточнени**

е130 Продукти и технологии за обучението

Оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

Включва: общи и помощни продукти и технологии за нуждите на обучението

е 1300 Общи продукти и технологии за обучението

Оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения на каквото и да е ниво, например книги, наръчници, играчки за разработване на игри, компютърен хардуер или софтуер, не адаптирани, нито специално проектирани.

е 1301 Помощни продукти и технологии за обучението

Адаптирано и специално проектирано оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения, например специални компютърни технологии.

е 1308 Продукти и технологии за обучението, други, уточнени**е 1309 Продукти и технологии за обучението, неуточнени****е135 Продукти и технологии, свързани със заетостта**

Оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности.

Включва: общи и помощни продукти и технологии в областта на заетостта

е 1350 Общи продукти и технологии, свързани със заетостта

Оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности, например инструменти, машини и офис техника, не адаптирани, нито специално проектирани.

е 1351 Помощни продукти и технологии, свързани със заетостта

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности, например регулируеми маси, бюра и класьори; дистанционно влизане и излизане от вратата на офиса; компютърен хардуер, софтуер, принадлежности и средства за контрол на параметрите на околната среда, които имат за цел да улеснят изпълнението на задачите, свързани с работата на индивида и да контролират параметрите на работната среда (например сканиращи устройства, системи за дистанционен контрол, системи, управлявани с глас и таймери).

е 1358 Продукти и технологии, свързани със заетостта, други, уточнени

е 1359 Продукти и технологии, свързани със заетостта, неуточнени

е140 Продукти и технологии за култура, отдих и спорт

Оборудване, продукти и технологии, използвани за извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

Включва: общи и помощни продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт

е 1400 Общи продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт

Оборудване, продукти и технологии, използване за извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, например играчки, ски, топки за тенис и музикални инструменти, които не са адаптирани, нито специално проектирани.

е 1401 Помощни продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, използвани извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, например модифицирани мобилни устройства за спортуване, приспособления за музикално изпълнение или за друг вид художествена дейност.

е 1408 Продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт, други, уточнени

е 1409 Продукти и технологии за културна дейност,отдих и спорт, непосочени

е145 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики

Продукти и технологии, уникални или масово производство, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

Включва: общи и помощни продукти и технологии, използвани при изповядването на религия и духовни практики

е 1450 Общи продукти и технологии, използвани при изповядването на религия или духовни практики

Продукти и технологии, уникални или масово производство, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, например санпрапум (дом за духовете-покровители), „майско дърво“, украшения за глава, маски, кръстове, менора (седмосвещник) и молитвени килимчета, не адаптирани, нито специално проектирани.

е 1451 Помощни продукти и технологии, използвани при изповядването на религия или духовни практики

Адаптирани или специално проектирани продукти и технологии, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, например молитвеници на Брайлово писмо, карти таро на Брайлово писмо, специална защита за колелата на инвалидната количка, когато се влиза в храм.

е 1458 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, други, уточнени

е 1459 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, неуточнени

е150

Предмети и технологии за проектиране, конструиране и построяване на сгради за обществено ползване

Продукти и технологии, отнасящи се до вътрешната и външна среда на индивида, направена от човека, планирана, проектирана и построена за обществено ползване, включително онази, която е адаптирана или специално проектирана.

Включва: продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на входи и изходи, съоръжения и маршрутни указания

- е 1500 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане с цел влизане в и излизане от обществени сгради**
 Продукти и технологии за вход и изход от среда, направена от човека, която е планирана, проектирана и построена за обществено ползване, например проектиране, изграждане и построяване на входи и изходи в сградите за обществено ползване (например офис сгради, магазини, театри), обществени сгради, портативни и стационарни рампи, електрически врати, дъгови дръжки за врати и ниво на праговете.
- е 1501 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане с цел влизане в съоръженията в сградите за обществено ползване.**
 Продукти и технологии за проектирането, изграждането и построяването на вътрешните съоръжения в сгради за обществено ползване, например тоалетни, телефони, индукционни линии, лифтове и ескалатори, термостати (за регулиране на температурата) и разпръснати достъпни седящи места в салони или стадиони.
- е 1502 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане, предназначени за намиране на пътя, маршрутни указания и описание на местоположението на обектите в обществената сграда**
 Продукти за вътрешно и външно проектиране, изграждане и построяване на сгради за обществено ползване, предназначени да помагат на хората да намерят пътя си вътре във сградата и непосредствено след излизане от нея и да открият местата, които искат да посетят, например чрез система от обозначения, на Брайлово писмо или друга азбука, на размера на коридорите, на подовата настилка, достъпа до павилиони и други форми на обозначаване.
- е 1508 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на сгради за обществено ползване, други, уточнени**
- е 1509 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на сгради за обществено ползване, неуточнени**

е155

Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване

Продукти и технологии, отнасящи се до вътрешната и външна среда на индивида, направена от човека, планирана, проектирана и построена за частно ползване, включително онази, която е адаптирана или специално проектирана.

Включва: продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на входи и изходи, съоръжения и маршрутни указания

е 1550 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане с цел влизане в и излизане от сгради за частно ползване

Продукти и технологии за вход и изход от среда, която е направена от човека, планирана, проектирана и изградена за частно ползване, например вход в и изход от частен дом, преносими и стационарни рампи, електрически врати, дъгови дръжки за врати и ниво на праговете.

е 1551 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане достъп до съоръженията в сгради за частно ползване

Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на вътрешното пространство на сградите за частно ползване, например баня, телефон, индукционни линии, кухненски шкафове, приспособления и уреди за електронен контрол в частните домове.

е 1552 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане, предназначени за намиране на пътя, маршрутни указания и описание на местоположението на обектите в сградите за частно ползване

Продукти за вътрешно и външно проектиране, изграждане и построяване с цел намиране на пътя в частен дом, а именно – помагане на хората да намерят пътя си вътре във сградата и непосредствено след излизане от нея и да открият местата, които искат да посетят, например чрез система от обозначения, на Брайлово писмо или друга азбука, на размера на коридорите и повърхността на подовата настилка.

е 1558 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване, други, уточнени

е 1559 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване, неуточнени

е160

Продукти и технологии за застрояване на територията

Продукти и технологии за земните площи, които оказват влияние върху външната среда на индивида посредством прилагане на политики за използване на земята, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

Включва: продукти и технологии за земните площи, които са организирани чрез прилагане на политики за използване на земята, например в селските райони, крайградските райони, градските райони, парковете, защитените зони и природните резервати

е 1600 Продукти и технологии за застрояване на селските райони

Продукти и технологии в селските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на селските земи, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например обработваемите земи, пътищата и поставянето на указателни стълбове/табелки.

е 1601 Продукти и технологии за застрояване на крайградските райони

Продукти и технологии за застрояване на крайградските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на земите в крайградските райони, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например намаляване височината на бордюра (рампа) на тротоара, пътеки, поставяне на указателни стълбове и улично осветление.

е 1602 Продукти и технологии за застрояване на градските райони

Продукти и технологии за застрояване на градските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на градските територии, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например намаляване височината на бордюра (рампа) на тротоара, пътеки, поставяне на указателни стълбове и улично осветление.

е 1603 Продукти и технологии в парковете, защитените зони и природните резервати

Продукти и технологии в районите, представляващи паркове, защитени зони и природни резервати, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на териториите, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например поставяне на указателни табелки в парковете и по пътеките на дивите животни.

е 1608 Продукти и технологии за застрояване на територията, други, уточнени**е 1609 Продукти и технологии за застрояване на територията, неуточнени**

е165**Активи**

Продукти или предмети за икономическа размяна, например пари, стоки, имущество и други ценни предмети, които са собственост на индивида или върху които той/тя притежава право на ползване.

Включва: материални и нематериални продукти и стоки, финансови активи

е 1650 Финансови активи

Продукти, например пари и други финансови инструменти, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

е 1651 Материални активи

Продукти и предмети, например къщи и земя, облекло, хранителни продукти и техника, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

е 1652 Нематериални активи

Продукти, например интелектуална собственост, знания и умения, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

е 1658 Активи, други, уточнени**е 1659 Активи, неуточнени****е198****Продукти и технологии, други, уточнени****е199****Продукти и технологии, неуточнени**

Глава 2

Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека

е210 Физическа география

Характеристики на релефа на местността и водните обекти.

Включва: Характеристики на географията, включени в орографията (релеф, качество и пространство на сушата и топографията, включително надморска височина) и хидрографията (водните обекти, например езера, реки, морета)

е 2100 Релеф на местността

Характеристики на релефа на местността, например планини, хълмове, долини и равнини.

е 2101 Водни обекти

Характеристики на водните обекти, например езера, язовири, реки и потоци.

е 2108 Физическа география, друга, уточнена

е 2109 Физическа география, неуточнена

е215 Население

Групи от хора, които живеят в дадена среда и споделят едни и същи особености, свързани с адаптиране към околната среда.

Включва: демографски промени; плътност на населението

е 2150 Демографски промени

Промени в рамките на групи хора, например състав и изменения в общия брой на лицата, населяващи даден район, в резултат на раждания, смърт, застаряване на населението и миграция.

е 2151 Плътност на населението

Брой на хората, населяващи единица площ, включително характеристики, като висока и ниска плътност.

е 2158 Население, друго уточнено

е 2159 Население, неуточнено

e220**Флора и фауна**

Растения и животни

Изключва: опитомени животни (e350); население (e215)

e 2200 Растения

Всяко едно от различните фото синтезиращи, еукариотични многоклетъчни организми от царството „Растения“, които се характеризират с производство на ембриони, съдържащи хлоропласти, с целулозни клетъчни стени, които са лишени от способност за придвижване, например дървета, цветя, храсти и увивни растения.

e 2201 Животни

Многоклетъчни организми от царство „Животни“, които се отличават от растенията по някои специфични характерни черти, например способност за придвижване, не-фотосинтезиращ метаболизъм, ясно изразена реакция на стимулиране, ограничен ръст и фиксирана телесна структура, например дивни или селскостопански животни, влечуги, птици, риби и бозайници.

Изключва: активни (e165); опитомени животни (e350)

e 2208 Флора и фауна, други, уточнени**e 2209 Флора и фауна, неуточнени****e225****Климат**

Метеорологични характеристики и явления, например времето.

Включва: температура, влажност, атмосферно налягане, валежи, вятър и сезонни промени.

e 2250 Температура

Степен на топло и студена, например ниски и високи температури, нормална или екстремна температура.

e 2251 Влага

Степен на влажност във въздуха, например ниска и висока влажност.

e 2252 Атмосферно налягане

Налягането на въздуха в околната среда, например атмосферното налягане в зависимост от надморската височина и метеорологичните условия.

e 2253 Валежи

Валеж от влага, например дъжд, роса, сняг, суграшица и градушка.

е 2254 Вятър

По-силно или по-слабо естествено движение на въздуха, например лек вятър, силен вятър или порив на вятъра.

е 2255 Сезонни промени

Естествени, периодични и предвидими промени при преминаване от един сезон в друг, например лято, есен, зима и пролет.

е 2258 Климат, друг уточнен**е 2259 Климат, неуточнен****е230 Природни явления**

Географски и атмосферни изменения, които водят до нарушаване на естествената физическа среда на индивида и които се случват редовно или от време на време, например земетресения, и екстремни и много резки промени във времето, например торнадо, ураган, тайфун, наводнение, горски пожари и ледена буря.

е235 Събития, причинени от човека

Изменения или нарушения в естествената среда, причинени от човешка дейност, които могат да предизвикат нарушаване на ежедневната дейност на човека, включително събития или обстоятелства, свързани с конфликти и войни, например разселване на хора, разрушаване на социалната инфраструктура, сгради и земи, екологични бедствия и замърсяване на сушата, водите и въздуха (напр. токсични разливи).

е240 Светлина

Електромагнитно излъчване, което прави нещата видими чрез слънчевата светлина или чрез изкуствено осветление (напр. свещи, маслени или парафинови лампи, огън и електричество) и което може да даде полезна или объркваща информация за света.

Включва: интензивност на светлината; качество на светлината; цвят-ови контрасти

е 2400 Интензивност на светлината

Степен или количество енергия, излъчвана от природен източник на светлина (напр. слънцето) или от изкуствен източник на светлина.

е 2401 Качество на светлината

Естеството на получаваната светлина и свързаните с нея контрасти в цветовете, създавани във видимата околна среда, които могат да дадат полезна информация за света (напр. визуална информация за наличието на стъпала или врата) или да създадат объркване (напр. прекалено много визуални образи).

е 2408 Светлина, друга, уточнена

е 2409 Светлина, неуточнена

е245 Промени, свързани с времето

Естествени, периодични и предвидими промени във времето.

Включва: цикъл на деня и нощта; лунни цикли

е 2450 Цикли на деня и нощта

Естествени, периодични и предвидими промени от ден към нощ и обратно, от нощ към ден, например ден, нощ, зазоряване и здрачаване.

е 2451 Лунни цикли

Естествени, периодични и предвидими промени в положението на Луната спрямо Земята.

е 2458 Промени, свързани с времето, други, уточнени

е 2459 Промени, свързани с времето, неуточнени

е250 Звук

Явление, което може да бъде чуто или не, например удар, звън, силен удар, пеене, свиркане, крещене и шепнене, с каквато и да е сила, тембър или тон, което може да даде полезна информация за света или да създаде объркване.

Включва: интензивност на звука; качество на звука

е 2500 Интензивност на звука

Ниво или сила на звуковото явление, определяни от количеството на генерираната енергия, при което високите енергийни нива се възприемат като силни звуци, а ниските енергийни нива – като тихи звуци.

е 2501 Качество на звука

Характер на звука, определян от дължината на вълната на звука и нейната характеристика, който се възприема като тембър и тон, например рязък или мелодичен; характерът на звука може да даде полезна информация за света (напр. лай на куче или мяукане на котка) или да създаде объркване (шумов фон).

е 2508 Звук, друг уточнен

е 2509 Звук, неуточнен

е255 Вибрация

Периодично или неперидично движение в една и обратна посока на предмет или лице, причинено от физическо нарушение на дадено положение, например клатене, друсане, треперене, бързи резки движения на предмети, сгради или хора, причинени от малки или големи машини, самолет или взрив.

Изключва: природни явления (е230), например вибриране или друсане на земята, причинено от земетресение

е260 Качество на въздуха

Характеристики на атмосферния въздух (извън сградите) и въздуха в затворени помещения (вътре в сградите), които могат да дадат полезна информация за света или да създадат объркване.

Включва: качество на атмосферния въздух и на въздуха в помещенията

е 2600 Качество на въздуха в затворени помещения

Естество на въздуха вътре в сградите и в затворени помещения, което се определя от наличието на миризми, пушек, влажност, климатична инсталация (контролирано качество на въздуха) или неконтролирано качество на въздуха, което може да даде полезна информация за света (напр. мирис на теч от газ) или да създаде объркване (напр. много силна миризма на парфюм).

е 2601 Качество на атмосферния въздух

Естество на въздуха извън сградите и затворените помещения, което се определя от наличието на миризми, пушек, влажност, ниво на озона и други характеристики на атмосферния въздух, което може да даде полезна информация за света (напр. мирис на дъжд) или да създаде объркване (напр. токсични миризми).

е 2608 Качество на въздуха, друго, уточнено**е 2609 Качество на въздуха, неуточнено****е298**

Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека, други, уточнени

е299

Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека, неуточнени

Глава 3

Подкрепа и взаимоотношения

Тази глава се отнася за хора и животни, които дават практическа физическа и/или емоционална подкрепа, грижи, защита и помощ, както и взаимоотношения с други лица, в техния дом месторабота, в училище или по време на игра или на други видове ежедневни действия. В тази глава не се говори за отношението на лицето или хората, които предоставят помощта. Описваният фактор на околната среда не е лицето или животното, а размерът на физическа и/или емоционална подкрепа, предоставяна от този човек и/или животно.

e310**Най-близки членове на семейството**

Лица, които имат кръвно родство или са свързани по съпругеска линия или някаква друга роднинска линия, и които се признават от обществената култура за непосредствено семейство, например съпруг/съпруга, партньори, родители, братя и сестри, деца, приемни родители (осиновители) и баби и дядовци.

Изключва: разширено семейство (e315); лица, които предоставят лична грижа, и персонални помощници (e340)

e315**Разширено семейство**

Лица, които имат кръвно родство по семейна или съпругеска линия или някаква друга роднинска линия, признато от обществената култура за разширено семейство, например лели, чичовци, племенници и племеннички.

Изключва: най-близките членове на семейството (e310)

e320**Приятел**

Близки лица, които участват във взаимоотношенията, ползващи се с доверие и взаимна подкрепа.

e325**Познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност**

Лица – например познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност – които се познават от местоработата, от училище или от място за почивка, или са се запознали при други житейски обстоятелства, които споделят сходни демографски характеристики, например възраст, пол, вяра, етническа принадлежност, или имат сходни интереси.

Изключва: сдружения и организационни услуги (e5550)

e330	Висшестоящи лица Лица, които имат правомощията да вземат решения от името на други лица, и чиято социална функция или власт е социално определена и се основава на тяхната обществена, икономическа, културна и религиозна роля в обществото, например учители, работодатели, инспектори, религиозни водачи, заместниците на лицата, които вземат решения, настойници и попечители.
e335	Лица, заемащи подчинена позиция Лица, чийто ежедневен живот се влияе от висшестоящи лица на работното място, в училището или другаде, например студенти, работници и служители и членове на религиозна група. <i>Изключва: най-близките членове на семейството (e310)</i>
e340	Лица, които предоставят лични грижи, и персонални помощници Лица, които предоставят необходимите услуги на други лица като помощ в ежедневните им дейности и за подпомагане на ефективността им на работното място, във връзка с тяхното обучение или при други житейски обстоятелства, при което услугите се заплащат или със социални или частни средства, или се дават на доброволна основа, например лица, предоставящи подкрепа във връзка с домакинството и грижите за дома, персонални помощници, помощници за транспорт, платени помощници, бавачки и други лица, които спадат към категорията на основните обгрижващи лица. <i>Изключва: най-близките членове на семейството (e310); разширеното семейство (e315); приятелите (e320); общи социални услуги за подпомагане (e5750); ерготерапевти (e355)</i>
e345	Непознати Непознати лица, които нямат връзка помежду си, или лица, които още не са установили взаимоотношения или връзка, включително лица, които даденото лице не познава, но които споделят житейската ситуация с него, например заместник-учители, колеги и доставчици на здравни услуги.
e350	Опитомени животни Животни, които дават физическа, емоционална и психична подкрепа, например домашни животни (кучета, котки, птици, риби и др.) и животни, използвани за лична мобилност и транспорт. <i>Изключва: животни (e2201); активи (e165)</i>

e355	Здравни специалисти Всички доставчици на услуги, които работят в сферата на здравеопазването, например лекари, медицински сестри, физиотерапевти, ерготерапевти (специалисти по трудова терапия), логопеди, отоларинголози, ортопеди-техници, протезисти, медицински социални работници. <i>Изключва: други специалисти (e360)</i>
e360	Други специалисти Всички доставчици на услуги, които работят извън сферата на здравната система, включително социални работници, юристи, учители, архитекти, проектанти. <i>Изключва: ерготерапевти (e355)</i>
e398	Подкрепа и взаимоотношения, други, уточнени
e399	Подкрепа и взаимоотношения, неуточнени

Глава 4

Нагласи

Тази глава се отнася за нагласата, т.е. видимия резултат от нравите и обичаите, практиките, идеологиите, ценностите, нормите, реалните убеждения и религиозните вярвания. Нагласите влияят върху индивидуалното поведение и социалния живот на всички нива – от междуличностните отношения и кварталната общност до политическите, икономически и правни структури; така например, личната и обществена нагласа относно благонадеждността и стойността на дадено лице като човешко същество може да мотивира положителни, почтителни практики или отрицателни и дискриминационни практики (например заклеявяване, вкарване в стереотип и маргинализиране или пренебрегване на лицето). По-долу е дадена класификация на нагласата от страна на хора, които се намират извън лицето, чието положение се описва. Това не е нагласа на самото лице. Личната нагласа е категоризирана според вида на взаимоотношенията, изброени в Глава 3 „Фактори на околната среда“. Ценностите и вярванията не са записани с код, различен от кода на вида на нагласата, тъй като се предполага, че именно те са движещата сила на нагласата.

e410**Лична нагласа на най-близките членове на семейството**

Общо и конкретно мнение и вярвания на най-близките членове на семейството за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

e415**Лична нагласа на членовете на разширеното семейство**

Общо и конкретно мнение и вярвания на членовете на разширеното семейство за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

e420**Лична нагласа от страна на приятели**

Общо и конкретно мнение и вярвания на приятели за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

e425**Лична нагласа на познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност**

Общо и конкретно мнение и вярвания на познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

e430**Лична нагласа на висшестоящите лица**

Общо и конкретно мнение и вярвания на висшестоящите лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

e435	Лична нагласа на подчинени лица Общо и конкретно мнение и вярвания на подчинени лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
e440	Лична нагласа на доставчиците на персонални грижи и персоналните помощници Общо и конкретно мнение и вярвания на доставчиците на персонални грижи и персоналните помощници за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
e445	Лична нагласа на непознати Общо и конкретно мнение и вярвания на непознати лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
e450	Лична нагласа на здравните специалисти Общо и конкретно мнение и вярвания на здравните специалисти за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
e455	Лична нагласа на другите специалисти Общо и конкретно мнение и вярвания на специалистите в сферата на здравеопазването и на другите специалисти за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
e460	Социални нагласи Общо и конкретно мнение и вярвания, характерни за хората от дадена културна среда, общност, субкултурна или друга социална група за други лица или по други социални, политически и икономически въпроси, които влияят върху груповата или лична нагласа и действия.
e465	Обществени норми, практики и идеологии Нрави и обичаи, практики, правила и абстрактни системи от ценности и нормативни вярвания (напр. идеологии, нормативен мироглед и нравствена философия), които възникват в рамките на определен социален контекст и влияят върху или създават социални и индивидуални практики и норми на поведение, например социални норми на нравствено и религиозно поведение и професионална етика; религиозни доктрини и произтичащите от тях норми и практики; норми на обредни и неофициални събирания.
e498	Нагласи, други, уточнени
e499	Нагласи, неуточнени

Глава 5

Услуги, системи и политики

В тази глава става дума за следното:

1. *Услуги*, които определят обезщетенията, структурираните програми и операции в отделните обществени сектори, които имат за цел да отговорят на нуждите на лицата. (В услугите са включени и лицата, които ги предоставят.) Услугите могат да бъдат обществени, частни и на доброволна основа; те могат да се предоставят на местно, общинско, регионално, щатско, провинциално, национално и международно ниво от лица, сдружения, организации, агенции и правителства. Стоките, предоставяни с тези услуги, могат да имат общ характер или да бъдат адаптирани или специално проектирани.
2. *Системи*, които представляват средства за административен контрол и организационни механизми, се създават от правителството или от друг признат орган на власт на местно, регионално, национално и международно ниво. Тези системи имат за цел да организират, контролират и инспектират услугите, които предоставят обезщетенията, структурираните програми и операциите в отделните обществени сектори.
3. *Политики*, които са съставени от правила, наредби, споразумения и стандарти, въведени от правителството или от друг признат орган на власт на местно, регионално, национално и международно ниво. Политиките управляват и регламентират системите, които организират, контролират и инспектират услугите, структурираните програми и операциите в отделните обществени сектори.

e510

Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки

Услуги, системи и политики, които управляват и осигуряват производството на предмети и продукти за консумация или употреба от хората.

e 5100 Услуги за производството на потребителски стоки

Услуги и програми за събиране, създаване, производство и преработване на потребителски стоки и продукти, например за продукти и технологии, използвани за мобилност, общуване, обучение, транспорт, заетост и домакинска работа, включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: услуги за обучение и квалификация (e5850); услуги за общуване (e5350); Глава 1

е 5101 Системи за производство на потребителски стоки

Механизми за административен контрол и мониторинг, например регионални, национални и международни организации, които разработват стандарти (например Международната организация по стандартизация) и органи на потребителите, които управляват събирането, създаването, производството и преработването на потребителските стоки и продукти.

е5102 Политики в областта на производството на потребителските стоки

Законодателство, наредби и стандарти за събиране, създаване, производство и преработване на потребителски стоки и продукти, например какви стандартни трябва да се приемат.

е 5108 Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки, други, уточнени**е 5109 Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки, неуточнени****е515****Архитектурни и строителни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за проектиране и строителство на сгради, обществени и частни.

Изключва: услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство (е520)

е 5150 Архитектурни и строителни услуги

Услуги и програми за проектиране, строителство и поддръжка на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например строителство на жилища, практическо внедряване на принципите на проектирането, строителни норми, правила и стандарти, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5151 Архитектурни и строителни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват планирането, проектирането, строителството и поддръжката на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например с цел внедряване и мониторинг на строителните норми и стандарти, както и стандартите за противопожарна и друга безопасност.

е 5152 Архитектурни и строителни политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират планирането, проектирането, строителството и поддръжката на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например политики относно строителните норми и стандарти и стандартите за противопожарна и друга безопасност.

е 5158 Архитектурни и строителни услуги, системи и политики, други, посочени**е 5159 Архитектурни и строителни услуги, системи и политики, други, неуточнени****е520****Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство**

Услуги, системи и политики за планиране, проектиране, благоустрояване и поддържане на обществените земи (напр. паркове, гори, крайбрежните линии, влажните зони) и частните земи в селската, крайградската и градската среда.

Изключва: архитектурни и строителни услуги, системи и политики (е515)

е 5200 Услуги за планиране на откритото пространство

Услуги и програми, които имат за цел планиране, създаване и поддържане на градска, крайградска, селска среда, среда за отдих и почивка, зони за опазване на природната среда, места за срещи и открити търговски пространства (търговски площи, открити пазари), както и пешеходни алеи и алеи за велосипедисти със специфична цел, включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: Продукти за проектиране, строителство и изграждане на сгради за обществено ползване (е150) и частно ползване (е155); продукти за благоустройство на територията (е160)

е 5201 Системи за планиране на откритото пространство

Механизми за административен контрол и мониторинг, например с цел прилагане на местни, регионални и национални закони за планирането, стандарти в проектирането, политики в областта на опазване на наследството и политики по благоустройство на околната среда, които управляват планирането, проектирането, благоустройството и поддържането на откритото пространство, включително селските, крайградски и градски земи, парковете, защитените зони и природните резервати.

е 5202 Политики за планиране на откритото пространство

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират планирането, проектирането, благоустройството и поддържането на откритото пространство, включително селските земи, крайградските земи, градските земи, парковете, защитените зони и природните резервати, например местно, регионално, национално законодателство в областта на планирането и благоустройството, стандарти в проектирането, политики в областта на опазване на наследството и политики по благоустройство на околната среда.

е 5208 Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство, други, уточнени**е 5209 Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство, неуточнени****е525****Жилищни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предоставяне на подслон и на жилища за настаняване на хора.

е 5250 Жилищни услуги

Услуги и програми, които имат за цел намиране, предоставяне и поддържане на къщи и подслони за настаняване на хора, например агенции за недвижими имоти, организации по настаняване, приюти за бездомни хора, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5251 Жилищни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват настаняването или приютяването на хора, например системи за внедряване и контрол на жилищната политика.

е 5252 Жилищна политика

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират настаняването и приютяването на хора, например закони и политики за определяне на пригодността на лицата да бъдат настанявани в жилища или приюти, политики относно участието на правителството в застрояването и поддържането на жилищата, както и политики относно най-подходящите места и начини за строителство на жилища.

е 5258 Жилищни услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5259 Жилищни услуги, системи и политики, неуточнени****е530****Комунални услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за комунални услуги, които са публична собственост, например снабдяване с вода, горива, електричество, канализация, обществен транспорт основни услуги.

Изключва: услуги, системи и политика в областта на гражданската защита (е545)

е 5300 Комунални услуги

Услуги и програми за снабдяване на цялото население с основни източници на енергия (напр. горива и електричество), канализация, вода и други основни услуги (напр. аварийен ремонт) за обитателите на жилищни и търговски комплекси, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5301 Комунални системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват предоставянето на комунални услуги, например Съвети за здраве и безопасност, Съвети на потребителите.

е 5302 Политики в областта на комуналните услуги

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предоставянето на комунални услуги, например стандарти в областта на здравето и безопасността, регламентиращи доставянето и снабдяването с вода и горива, подобряване на хигиенните условия в общностите, както и политики в областта на другите основни услуги и доставки по време на недостиг и природни бедствия.

е 5308 Комунални услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5309 Комунални услуги, системи и политики, неуточнени**

e535**Комуникационни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предаване и обмен на информация.

e 5350 Комуникационни услуги

Услуги и програми, които имат за цел предаване на информация по различен начин, например по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и други компютърни системи (напр. телефонно реле, телетип, теле текст, Интернет услуги), включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: медийни услуги (e 5600)

e 5351 Комуникационни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, например регулаторен орган за телекомуникациите и други подобни органи, които управляват предаването на информация по различен начин, включително по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и с компютърни системи.

e 5352 Комуникационни политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предаването на информация по различен начин, включително по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и с компютърни системи, например във връзка с пригодността за достъп до комуникационните услуги, изискванията за пощенски адрес и стандартите за предоставяне на телекомуникационни услуги.

e 5358 Комуникационни услуги, системи и политики, други, уточнени**e 5359 Комуникационни услуги, системи и политики, неуточнени****e540****Транспортни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики, които дават възможност на хората да се придвижват или да бъдат придвижвани от едно място на друго.

e 5400 Транспортни услуги

Услуги и програми, които имат за цел придвижване на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, с обществен или частен транспорт, включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: продукти за лична мобилност и транспорт (e115)

е 5401 Транспортни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват придвижването на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, например системи за определяне на пригодността за управление на превозни средства, както и въвеждане на и контрол върху стандартите за здраве и безопасност, които се използват във всеки отделен тип транспорт.

Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570)

е 5402 Транспортни политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират придвижването на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, например закони и политики за планиране и транспорт, политики за предоставяне и достъп на населението до обществените средства за транспорт.

е 5408 Транспортни услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5409 Транспортни услуги, системи и политики, неуточнени****е545****Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита**

Услуги, системи и политика, които имат за цел опазване на хората и имуществото.

Изключва: комунални услуги, системи и политики (е530)

е 5450 Услуги в областта на гражданската защита

Услуги и програми, организирани от общността, които имат за цел опазване на хората и имуществото, например противопожарна служба, полиция, аварийни служби и линейки, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5451 Системи за гражданска защита

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват опазването на хората и имуществото, например системи, които организират службите на полицията, противопожарната защита, спешните услуги и линейките.

е 5452 Политики в областта на гражданската защита

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират опазването на хората и имуществото, например политики за осигуряване на полиция, противопожарна защита, спешни услуги и линейки.

е 5458 Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита, други, уточнени

е 5459 Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита, неуточнени

е550**Правни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики в областта на законодателството; други национални закони.

е 5500 Правни услуги

Услуги и програми, които имат за цел а предоставят компетенциите на държавата, заложен в правните инструменти, например съдилища, трибунали и други органи за изслушване и уреждане на граждански спорове и наказателни дела, защита чрез адвокат, нотариални услуги, посредничество, арбитраж и изправителни домове и затвори, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5501 Правни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват правораздаването, например системи за прилагане и контрол върху формалните правила (напр. закони, наредби, обичайно право, религиозно право, международно законодателство и споразумения).

е 5502 Правни политики

Законодателство, наредби и стандарти, например закони, обичайно право, религиозно право, международно законодателство и споразумения, които регламентират правораздаването.

е 5508 Правни услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5509 Правни услуги, системи и политики, неуточнени****е555****Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите**

Услуги, системи и политики, които са свързани с групи хора, които са се обединили в търсене на общи, нетърговски интереси, чиято често срещана структура е асоциирано членство.

е 5550 Услуги на сдружения и организации

Услуги и програми, предоставяни от хора, които са обединили усилията си в преследване на общи, нетърговски интереси, заедно с хора със същите интереси, при което предоставянето на тези услуги може да бъде свързано с членство, например сдружения и организации, предоставящи почивка и развлечения, спортуване, културни и религиозни услуги и взаимопомощ.

е 5551 Системи на сдружения и организации

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват взаимоотношенията и дейностите на хората, които са се организирали, водени от общи, нетърговски интереси, и основаване и ръководство на сдружения и организации, например за взаимопомощ, за отдих, почивка и развлечения, културни и религиозни организации и организации с нестопанска цел.

е 5552 Политики на сдружения и организации

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират взаимоотношенията и дейностите на хората, които са се организирали, водени от общи, нетърговски интереси, например политики, които ръководят създаването и ръководството на сдружения и организации, например за взаимопомощ, за отдих, почивка и развлечения, културни и религиозни организации и организации с нестопанска цел.

е 5558 Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите, други, уточнени**е 5559 Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите, неуточнени****е560****Медийни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предоставяне на масови комуникации посредством радиото, телевизията, вестниците и Интернет.

е 5600 Медийни услуги

Услуги и програми, които имат за цел предоставяне на масови комуникации, например радио, телевизия, скрито субтитриране (за глухи), съобщения в печатните издания, вестници, услуги на Брайлово писмо и компютъризирани масови комуникации („световната мрежа“, Интернет), включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: комуникационни услуги (е5350)

е 5601 Медийни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват предоставянето на новини и информация за масовата публика, например стандарти, регламентиращи съдържанието, разпространението, достъпа до и методите на комуникация по радиото, телевизията, съобщенията в печатните издания, вестниците и компютъризираните масови комуникации („световната мрежа“, Интернет).

Включва: изисквания за предоставяне на скрити субтитри по телевизията, във вестникарските издания на Брайлово писмо и в други издания, както и радио предавания с теле текст

Изключва: комуникационни системи (е 5351)

е 5602 Медийни политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предоставянето на новини и информация за общата публика, например политики, които регламентират съдържанието, разпространението, достъпа до и методите на комуникация по радиото, телевизията, съобщенията в печатните издания, вестниците и компютъризираните масови комуникации („световната мрежа“, Интернет).

Изключва: комуникационни политики (е 5352)

е 5608 Медийни услуги, системи и политики, други уточнени**е 5609 Медийни услуги, системи и политики, неуточнени****е565****Икономически услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики, свързани с общата система на производство, разпространение, потребление и използване на стоки и услуги.

Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570)

е 5650 Икономически услуги

Услуги и програми, които имат за цел общия обем на производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например частния търговски сектор (напр. дружества, корпорации, частни предприятия с нестопанска цел), публичния сектор (напр. обществените и търговски услуги, както кооперативни, така и корпоративни), финансовите организации (напр. банки и застрахователни институти), включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: комунални услуги (е 5300); услуги в областта на труда и заетостта (е 5900)

е 5651 Икономически системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например за изпълнение на политики и упражняване на контрол.

Изключва: комунални системи (е 5301); услуги в областта на труда и заетостта (е 5901)

е 5652 Икономически политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например икономическите доктрини, приети и изпълнявани от правителството.

Изключва: комунални политики (е 5302); услуги в областта на труда и заетостта (е 5902)

е 5658 Икономически услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5659 Икономически услуги, системи и политики, неуточнени****е570****Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване**

Услуги, системи и политики, които имат за цел подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществена подкрепа, която се финансира от общите данъчни постъпления в бюджета или от схеми с плащане на вноски.

Изключва: икономически услуги, системи и политики (е565)

е 5700 Услуги в областта на социалното осигуряване

Услуги и програми, които имат за цел подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществено подпомагане, която се финансира от общите данъчни постъпления в бюджета или от схеми с плащане на вноски, например услуги за определяне на правото на подпомагане, доставка или разпределяне на плащанията на помощите съгласно следните видове програми: програми за социална помощ (напр. обезщетения без плащане на вноски, които служат за подпомагане на благосъстоянието, компенсиране на бедността и други компенсации, основаващи се на потребностите), програми за социално осигуряване (напр. схеми за осигуряване срещу злополука или безработица с плащане на вноски) и схеми за увреждания и свързаните с тях пенсионни схеми (напр. помощи за заместване на доходите), включително тези, които предоставят тези услуги.

Изключва: услуги в областта на здравеопазването (е 5800)

е 5701 Системи в областта на социалното осигуряване

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват програмите и схемите за подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществена подкрепа, например системи за прилагане на правилата и наредбите, регламентиращи достъпа до обезщетенията за социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието, плащанията на осигуровките за безработица, пенсиите за нетрудоспособност и обезщетенията за увреждания

е 5702 Политики в областта на социалното осигуряване

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират програмите и схемите за подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, например закони и наредби, регламентиращи правото на достъп до социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието, плащанията на осигуровките за безработица, пенсиите за нетрудоспособност и обезщетенията, свързани с нетрудоспособност.

е 5708 Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване, други, уточнени**е 5709 Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване, неуточнени****е575****Общи услуги, системи и политики в областта на социалното подпомагане**

Услуги, системи и политики, които имат за цел подпомагане на лицата, които се нуждаят от помощ в области, като пазаруване, домакинска работа, транспорт, самостоятелни грижи и грижи за други хора, с цел да функционират по-пълноценно в обществото.

Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570); доставчици на персонални грижи и персонални помощници (е340); услуги, системи и политики в областта на здравеопазването (е580)

е 5750 Общи услуги в областта на социалното подпомагане

Услуги и програми, които имат за цел социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане в области, като пазаруване, домакинска работа, транспорт, самостоятелни грижи и грижи за други хора, с цел да функционират по-пълноценно в обществото.

е 5751 Общи системи за социално подпомагане

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват програмите и схемите за социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, включително системи за прилагане на правилата и наредбите, регламентиращи достъпа до услугите за социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието и предоставянето на тези услуги.

е 5752 Общи политики за социално подпомагане

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентируют програмата и схемите за социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, включително законодателство и наредби, регламентиращи достъпа до социално подпомагане.

е 5758 Общи услуги, системи и политики в областта на социалната подкрепа, други, уточнени**е 5759 Общи услуги, системи и политики в областта на социалната подкрепа, неуточнени****е580****Здравни услуги, системи и политики**

Системи, услуги и политики за профилактика и лечение на здравословни проблеми, предоставяне на медицинска рехабилитация и насърчаване на здравословния начин на живот.

Изключва: общи услуги, системи и политики за социално подпомагане (е575)

е 5800 Здравни слуги

Услуги и програми на местно, общинско, регионално, щатско и национално ниво, които имат за цел извършване на процедури при лица с цел те да допринесат за подобряване на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, например услуги за подобряване на тяхното здравословно състояние и профилактика на заболявания, първично здравно обслужване, интензивно лечение, рехабилитация и дългосрочни здравни грижи; услуги, които се финансират от бюджета или от частни източници и които се предоставят на краткосрочна, дългосрочна, периодична или еднократна основа, които са част от широк набор от здравни услуги, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5801 Здравни системи

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват целия спектър от услуги, предоставяни на лицата с оглед на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, например системи за прилагане на наредби и стандарти, регламентиращи правото на достъп до услуги, предоставянето на прибори, помощни технологии или друго адаптирано оборудване, както и законодателство, например закони в сферата на здравеопазването, които регламентират определени характеристики на здравната система, например достъпност, универсалност, преносимост, обществено финансиране и обхват.

е 5802 Здравни политики

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират целия спектър от услуги, предоставяни на лицата с оглед на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, например политики и стандарти, регламентиращи правото на достъп до услугите, предоставянето на прибори, помощни технологии или друго адаптирано оборудване, както и законодателство, например закони в сферата на здравеопазването, които регламентират определени характеристики на здравната система, например достъпност, универсалност, преносимост, обществено финансиране и обхват.

е 5808 Здравни услуги, системи и политики, други, уточнени**е 5809 Здравни услуги, системи и политики, неуточнени****е585****Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението**

Услуги, системи и политики, които имат за цел придобиване, поддържане и усъвършенстване на познанията, експертните умения и професионалните и творчески способности. Виж Международната стандартна класификация в образованието на ЮНЕСКО (ISCED-1997).

е 5850 Услуги в областта на образованието и обучението

Услуги и програми в областта на образованието и придобиването, поддържането и усъвършенстването на познанията, експертните умения и професионалните и творчески способности, например услугите и програмите, предоставяни в различните степени на образователната система (напр. предучилищна подготовка, основно образование, средно образование, институции за обучение след средното образование, професионални програми, програми за обучение и придобиване на умения, стаж и продължаващо образование), включително тези, които предоставят тези услуги.

е 5851 Системи в областта на образованието и обучението

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват осъществяването на учебните програми, например системи за внедряване на политики и стандарти, които определят правото на достъп до общественото и частното образование и специалните програми за нуждаещи се лица; местни, регионални и национални съвети по образованието или други авторитетни структури, които управляват характеристиките на образователната система, включително учебните програми, броя на учениците в един клас, броя на училищата в даден регион, учебните такси и субсидии, специалните програми за хранене и услугите за следучилищни занимания.

е 5852 Политики в областта на образованието и обучението

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират осъществяването на образователните програми, например политики и стандарти, които определят правото на достъп до общественото и частното образование и специалните програми за нуждаещи се лица и определят структурата на местните, регионални и национални съвети по образованието или други авторитетни структури, които управляват характеристиките на образователната система, включително учебните програми, броя на учениците в един клас, броя на училищата в даден регион, учебните такси и субсидии, специалните програми за хранене и услугите за след-училищни занимания.

е 5858 Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението, други, уточнени**е 5859 Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението, неуточнени**

e590**Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда**

Услуги, системи и политики, свързани с намиране на подходяща работа на лицата, които са безработни или си търсят друга работа, както и в подкрепа на лица, които са вече наети, но търсят повишение.

Изключва: икономически услуги, системи и политики (e565)

e 5900 Услуги в областта на заетостта и труда

Услуги и програми, предоставяни от местните, регионални или национални власти или от частни организации с цел намиране на подходяща работа на лицата, които са безработни или си търсят друга работа, както и в подкрепа на лица, които са вече наети, например различни услуги на пазара на труда – търсене и подготовка за работа, възстановяване на работа, трудоустрояване, последващо професионално обучение, здраве и безопасност на работното място, както и услуги, свързани с работната среда (напр. услуги в областта на ергономията, човешките ресурси и управлението на служителите, услуги в областта на трудовите правоотношения, услуги в областта на професионалните сдружения), включително тези, които предоставят тези услуги.

e 5901 Системи в областта на заетостта и труда

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват разпределението на професиите и другите форми на труд срещу заплащане в икономиката, например системите за изпълнение на политиките и стандартите в областта на разкриване на нови работни места, гарантиране на заетостта, предварителна договореност за заетост и търсене на работа в конкурентна среда, трудови норми и трудово законодателство и професионални съюзи.

e 5902 Политики в областта на заетостта и труда

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират разпределението на професиите и другите форми на труд срещу заплащане в икономиката, например стандарти и политики за разкриване на нови работни места, гарантиране на заетостта, предварителна договореност за заетост и търсене на работа в конкурентна среда, трудови норми и трудово законодателство и професионални съюзи.

e 5908 Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда, други, уточнени**e 5909 Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда, неуточнени**

e595**Политически услуги и системи и политически курс**

Услуги, системи и политики, свързани с гласуване, избори и управлението на страната, на региони и общности, както и международни организации.

e 5950 Политически услуги

Услуги и структури, например органи на местното, регионалното и националното управление, международни организации и хората, които се избират или номинират за даден пост в тези структури, например Организацията на обединените нации, Европейския съюз, правителства, регионални органи на управление, местни селски органи на управление, традиционни лидери.

e 5951 Политически системи

Структури и свързаните с тях операции, които организират политическата и икономическа власт в обществото, например изпълнителната и законодателната сфера на управлението, както и конституционното право и другите правни източници, които ги обличат в правомощия, например науката за политическото устройство, конституцията, структурите на изпълнителната и законодателна сфери на властта, военните.

e 5952 Политически курс

Законите и политиките, формулирани и приложени чрез политическите системи, които управляват дейността на политическата система, например политиките, които управляват предизборните кампании, регистрацията на политическите партии, гласуването, членството в международни организации, включително договорите, конституционното право и другите закони, уреждащи законодателната рамка и регламентирането.

e 5958 Политически услуги и системи и политически курс, други, уточнени**e 5959 Политически услуги и системи и политически курс, неуточнени****e598****Услуги, системи и политики, други, уточнени****e599****Услуги, системи и политики, неуточнени**

МКФУЗ

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1

Таксономични и терминологични въпроси

Класификацията МКФУЗ е организирана в йерархична подредба въз основа на следните стандартни таксономични принципи:

- Компонентите на „Функции и структури на организма“, „Дейности и участие“ и „Фактори на околната среда“ са класифицирани отделно едни от други. Следователно, термин, който е включен в един от компонентите, не се повтаря в друг компонент.
- В рамките на всеки компонент са подредени категории, чиято графична структура напомня разклонено дърво, при което категорията от по-ниско ниво споделя отличителните черти на категориите от по-високо ниво, към които принадлежи.
- Категориите се изключват взаимно, т.е. няма две категории от едно и също ниво, които притежават еднакви отличителни черти. От друга страна, това не трябва да се смесва с използването на повече от една категория за класифициране на функционирането на дадено лице. Подобна практика се допуска и дори се насърчава там, където това е необходимо.

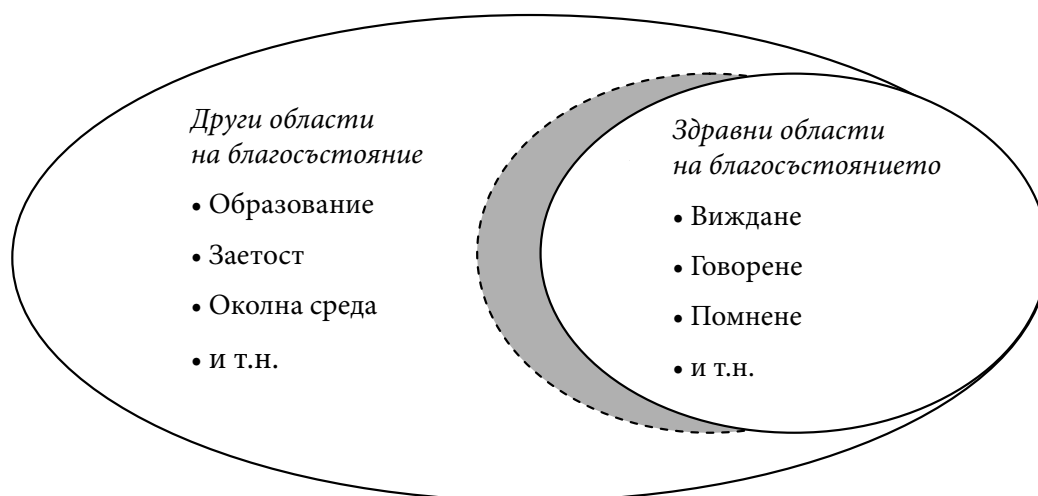
1. Термини за категориите в МКФУЗ

Термините представляват обозначаване на дефинирани понятия в езиков израз, например думи и фрази. Повечето термини, при които се появява объркване, са посочени със своето практическо значение, така както са известни във всекидневната реч и начин на изписване. Така например, нарушени функции, увреждания и трайни увреждания се използват често като взаимно-заменими термини в ежедневен контекст, въпреки че във версията на ICIDH от 1980 г. тези термини са дадени с определенията им, което означава, че имат точно определено значение. По време на ревизията терминът „трайно увреждане“ беше изоставен, а терминът „увреждане“ беше приет като обобщаващо понятие и за трите перспективи – телесна, индивидуална и обществена. От друга страна, необходимо е да се дефинират ясно и прецизно отделните понятия, за да може да се избере най-подходящият термин, за да се даде недвусмислен израз на основното понятие. Това е особено важно, защото в качеството си на писмена класификация МКФУЗ ще бъде преведена на много езици. Освен необходимостта от общо разбиране на понятията, много важно е да се постигне споразумение за онзи термин, който отразява най-добре съдържанието му в даден език. Възможно е да има много алтернативи; решенията трябва да се вземат въз основа на точността, приемливостта и цялостната полза от термина. Надяваме се, че ползата на МКФУЗ ще бъде толкова голяма, колкото яснотата на нейния стил.

За да се постигне тази цел, по-долу са дадени бележки относно някои термини, използвани в МКФУЗ:

Благосъстояние е обобщаващ термин, който обхваща цялата вселена от областите на човешкия живот, включително физическите, психични и социални аспекти, които съставляват това, което можем да наречем „добър живот“. Областите на здравето са подгрупа от области, които съставляват цялата вселена на човешкия живот. Това взаимоотношение е представено в следната диаграма, която представлява благосъстоянието:

Фиг. 1 Вселената на благосъстоянието

Състояние на здравето и области на здравето: Състоянието на здравето е нивото на функциониране в рамките на дадена област на здравето по МКФУЗ. Областите на здравето означават области от живота, които се тълкуват като области в рамките на понятието „здраве“, например онези, които – за целите на здравеопазването – могат да бъдат определени като най-важни за системата на здравето. МКФУЗ не налага строга граница между здравето и свързаните с него области. Възможно е да има „сива зона“, в зависимост от различната концептуализация на здравето и елементите, свързани със здравето, която да може да бъде изобразена графично в областите на МКФУЗ.

Състояния, свързани със здравето, и области, свързани със здравето: Състоянието, свързано със здравето, е нивото на функциониране в рамките на дадена област от МКФУЗ, свързана със здравето. Областите, свързани със здравето, са онези области на функциониране, които до момента, в който имат силна връзка с дадено състояние на здравето – не могат да се превърнат в области от първостепенна важност за системата на здравето, а са по-скоро част от други системи, които допринасят за общото благосъстояние. МКФУЗ обхваща само онези области на благосъстоянието, които са свързани със здравето.

Болестно състояние е обобщаващ термин за заболяване (остро или хронично), разстройство, нараняване или травма. Болестното състояние може също да включва и други състояния, например бременност, застаряване, стрес, вродена аномалия или генетично предразположение.

Болестните състояния са обозначени с кодове, които се съдържат в МКБ-10.

Функциониране е обобщаващ термин за функции на организма, структури на организма, дейности и участие. Той обозначава положителните аспекти на взаимодействието между индивида (който има болестно състояние) и контекстуалните фактори на същия индивид (факторите на околната среда и личностните фактори).

Увреждания е обобщаващ термин за нарушени функции, ограничена дейност и ограничено участие. Той обозначава отрицателните аспекти на взаимодействието между индивида (който има болестно състояние) и контекстуалните фактори на същия индивид (факторите на околната среда и личностните фактори).

Функции на организма са физиологичните функции на телесните системи, включително психичните функции. „Организъм“ се отнася за човешкия организъм като цяло, поради което включва и мозъка. Следователно, към категорията „функции на организма“ се отнасят и менталните (или психични) функции. Статистическата норма за човешките същества е приета за стандарт при тези функции.

Структури на организма са структурните или анатомичните части на тялото, например органи, крайници и техните компоненти, класифицирани съгласно системите на организма. Статистическата норма за човешките същества е приета за стандарт при тези функции.

Увреждане е загуба или аномалия на дадена структура на организма или физиологична функция (включително менталните функции). Тук „аномалия“ се използва единствено в смисъл на съществено отклонение от приетите статистически норми (тоест като отклонение от средното значение в рамките на измерени стандартни норми) и следва да се използва само в този смисъл.

Дейност е изпълнението на дадена задача или действие от страна на индивида. Тя представлява личната перспектива на функционирането.

Ограничения в дейността²⁰ са затрудненията, които индивидът среща при извършване на дейностите. Ограничението в дейността може да варира между леко и тежко отклонение, що се отнася до качеството или количеството при изпълнението на дадената дейност по начин или в размер, който се очаква при хора без болестно състояние.

Участие е участието на лицето в дадена жизнена ситуация. Терминът обозначава социалната перспектива на функционирането.

Ограничения в участието²¹ са проблеми, с които индивидът се сблъсква в различни жизнени ситуации. Наличието на ограничения в участието се определя, като се направи сравнение с това, какво се очаква от участието на който и да е индивид без увреждания в дадената култура или общество.

Контекстуални фактори са факторите, които – взети заедно – съставляват пълния контекст на живота на индивида и по-конкретно всички данни и факти, въз основа на

²⁰ Терминът „ограничения в дейността“ заменя термина „Увреждане“, използван във версията на ICIDH от 1980 г.

²¹ Терминът „ограничения в участието“ заменя термина „трайни увреждания“, използван във версията на ICIDH от 1980 г.

които МКФУЗ съставя класификация на състоянието на здравето. Контекстуалните фактори имат два структуро-образуващи компонента:

Фактори на околната среда и личностни фактори

Факторите на околната среда представляват компонент на МКФУЗ и се отнасят за всички аспекти на външния и външен свят, които формират контекста на живота на индивида и като такива оказват влияние върху функционирането на този индивид. Факторите на околната среда включват физическия свят и неговите характеристики, физическия свят, сътворен от човека, другите хора, намиращи се в различни взаимоотношения и изпълняващи различни роли, нагласите и ценностите, социалните системи и услуги, политиките, разпоредбите и законите.

Личностните фактори са контекстуални фактори, които се отнасят за самия индивид, например възраст, пол, социален статут, жизнен опит и така нататък; засега те не са класифицирани в МКФУЗ, но потребителите могат да ги включат в своето приложение на класификацията.

Фасилитаторите са фактори в околната среда на индивида, които подобряват функционирането и намаляват увреждането в зависимост от това, дали присъстват в тази среда или отсъстват от нея. Те включват аспекти от рода на достъпна физическа среда, наличие на съответните помощни средства и технологии, както и положителното отношение на другите хора към увреждането; те също включват услуги, системи и политики, които имат за цел да насърчат участието на всички хора с болестно състояние във всички области на живота. Отсъствието на някой фактор може също да бъде фасилитатор, например отсъствието на заклеяване или на отрицателна нагласа. Фасилитаторите могат предотвратят превръщането на дадено увреждане или ограничение на дейността в ограничение на участието, тъй като реалната възможност за извършване на дадено действие се увеличава, независимо от проблема с функционалната активност на индивида.

Препятствията са фактори от околната среда на лицето, които ограничават функционирането и създават увреждане в зависимост от това, дали присъстват или отсъстват. Тук са включени аспекти, като например достъпната физическа среда, липсата на необходимите помощни технологии, както и отрицателните нагласи на хората към увреждането; те също включват услуги, системи и политики, които или отсъстват, или пречат на участието на всички хора с болестно състояние във всички области на живота.

Функционалната активност е концепция, която описва, в качеството си на определител, възможно най-високата степен на функциониране, което лицето може да постигне в някоя област от списъка с „Дейности и участие“ в даден момент от времето. Функционалната активност се измерва в уеднаквена или стандартна среда, поради което отразява способността на индивида да се адаптира към околната среда. Компонентът „Фактори на околната среда“ може да се използва за описание на характеристиките на дадената уеднаквена или стандартна среда.

Ефективността е концепция, която описва, в качеството си на определител, какво правят лицата в сегашната си среда, поради което тя прибавя още един аспект – „участие на лицето в житейските ситуации“. Актуалната околна среда е описана също и с помощта на компонента „Фактори на околната среда“.

2. МКФУЗ като класификация

За да се разбере цялостната класификация на МКФУЗ, важно е да се вникне в нейната структура. Това се вижда от определенията на посочените по-долу термини, което е показано графично във Фиг. 2.

Класификация е цялостната структура и вселена на МКФУЗ. Това е висшият термин в йерархията.

Дяловете на класификацията са всяка една от двете основни подразделения на класификацията.

- Дял 1 обхваща „Функциониране и увреждане“
- Дял 2 обхваща „Контекстуалните фактори“

Компоненти са всяко от двете основни подразделения на дяловете.

Компонентите на Дял 1 са:

- Функции и структури на организма
- Дейности и участие

Компонентите на Дял 2 са:

- Факторите на околната среда
- Личностните фактори (не са класифицирани в МКФУЗ).

Концепциите са определени с помощта на определители със съответните кодове.

В Дял 1 има четири концепции, а в Дял 2 – една.

Концепциите в Дял 1 са следните:

- Изменение във функциите на организма
- Изменение в структурата на организма
- Функционална активност
- Ефективност

Концепцията в Дял 2 е следната:

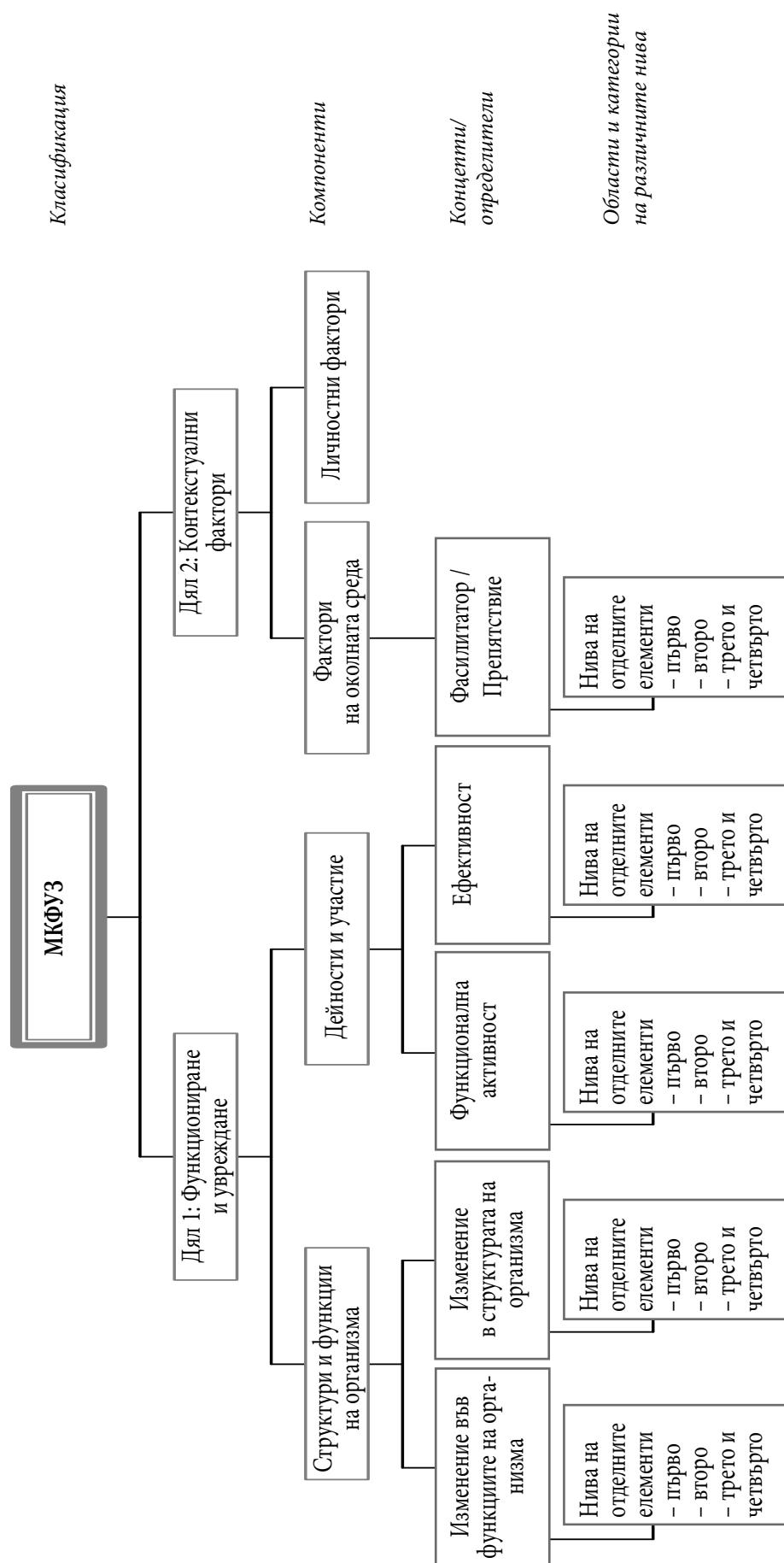
- Външните фактори като фасилитатори или като препятствия

Областите са практическа, смислена съвкупност от свързани физиологични функции, анатомични структури, действия, задачи или области от живота. Областите са част от отделните глави и блокове в рамките на всеки компонент.

Категориите са класове и под-класове в рамките на една област от даден компонент, т.е. класификационните единици.

Нивата съставят йерархичния ред, като дават индикации за подробностите в категориите (т.е. раздробяване на областите и категориите). Първото ниво обхваща всички елементи от второто ниво и така нататък.

Фиг. 2 Структура на МКФУЗ

3. Определения на категориите в МКФУЗ

Определенията са твърдения, които посочват най-важните характеристики (т.е. качества, свойства и взаимоотношения) на понятието, което е обозначено от категорията. Определението пояснява какво е нещото или признакът, обозначен с термина, а от оперативна гледна точка отбелязва по какво именно се различава от други свързани неща или събития.

При съставянето на определения в категориите на МКФУЗ са взети предвид следните идеални отличителни характеристики на работните определения, включително какво се включва и изключва, като са взети предвид следните изисквания:

- Определенията трябва да бъдат смислени и да имат логична последователност;
- Те трябва да идентифицират по уникален начин понятието, включено в категорията;
- Те трябва да притежават съществените елементи на понятието, както като намерение (какъв е вътрешният смисъл на понятието), така и в по-широк смисъл (за какви предмети и признаци/симптоми се отнася);
- Те трябва да бъдат точни и недвусмислени и да обхващат пълния смисъл на термина;
- Те трябва да бъдат изразени от оперативна гледна точка (напр. от гледна точка на тежестта, времетраенето, относителното значение и възможните връзки);
- Те трябва да избягват „цикличните определения“, т.е. самият термин или който и да е негов синоним не трябва да е включен в определението, нито трябва да включва термин, определен другаде, който използва първия термин за своето определение;
- Където е уместно, определенията трябва да се обвързват с най-близките етиологични или интерактивни фактори;
- Те трябва да отговарят на отличителните черти на термините от по-високото ниво (т.е. термин от трето ниво трябва да включва общите характеристики на категорията от второ ниво, към която принадлежи);
- Те трябва да бъдат в съответствие с отличителните черти на термините под тях (напр. характеристиките на термин от второ ниво не могат да противоречат на тези на термините от третото ниво под него);
- Те не могат да бъдат символични или метафорични; трябва да бъдат работни;
- Те трябва да съдържат емпирични твърдения, които могат да бъдат наблюдавани, изпробвани или извеждани по непряк начин;
- Доколкото е възможно, определенията трябва да бъдат изразени по неутрален начин, без ненужен отрицателен оттенък;
- Те трябва да бъдат кратки и да избягват употребата на технически термини, доколкото това е възможно (с изключение на някои термини във „Функции и структури на организма“);
- Те трябва да имат уточнения, допълнени към тях, които посочват синонимно значение и примери, като вземат предвид различията в културата и различията през целия живот;

- Те трябва да имат и „изключения“ („Изключва“), с които да предупреждават потребителите, че е възможно да има объркване с други термини, свързани с тях.

4. Допълнителна забележка по отношение на терминологията

В основата на терминологията на всяка класификация стои фундаменталната разлика между класифицираните признаци и структурата на самата класификация. По правило, важно е да се прави разлика между света и термините, които използваме, за да опишем света. Така например, термините „измерение“ и „област“ могат да бъдат много точно определени, за да се опише света, докато определението на термините „компонент“ и „категория“ се отнася единствено за класификацията.

Едновременно с това, съществува известно съответствие (т.е. съответстваща функция) между тези термини, поради което е възможно термините да бъдат взаимно заменими за голямо мнозинство от потребители. Ако изискванията са много тясно специализирани, например при съставяне на бази данни и научно моделиране, важно е потребителите да идентифицират поотделно, чрез използване на ясна терминология, елементите на концептуалния модел и тези на структурата на класификацията. Въпреки това сме на мнение, че прецизността и чистотата, характерни за този подход, не си заслужават труда поради това, че създават такова ниво на абстракция, което би могло да подкопае полезния ефект от МКФУЗ или, което е още по-важно, да отблъсне броя на потенциалните потребители на тази класификация.

Приложение 2

Насоки за обозначаване с код в МКФУЗ

МКФУЗ е съставена с цел да бъдат обозначени с код различните здравни характеристики и състоянията, свързани със здравето²².

Потребителите се съветват да прочетат Въведението към МКФУЗ, преди да преминат към изучаване на правилата за обозначаване с код и основните насоки. Освен това, настоятелно се препоръчва на потребителите да получат обучение относно използването на класификацията чрез СЗО и мрежата от партньорски центрове към Организацията.

По-долу са представени характеристики на класификацията, които имат отношение към нейната употреба.

1. Организация и структура

Дялове на класификацията

МКФУЗ е организирана в два дяла.

Дял 1 се състои от следните компоненти:

- Функции на организма и Структури на организма
- Дейности и участие

Дял 2 се състои от следните компоненти:

- Фактори на околната среда
- Личностни фактори (понастоящем те не са класифицирани в МКФУЗ).

Тези компоненти се обозначават с префикс във всеки код.

- (b) за Функции на организма
- (s) за Структури на организма
- (d) за Дейности и участие
- (e) за Фактори на околната среда (Външни фактори)

Префиксът (d) обозначава областите в рамките на компонентите „Дейности и учас-

²² Самото заболяване не трябва да бъде обозначено с код. Това може да се направи с помощта на Международната статистическа класификация на болестите и свързаните с тях проблеми на здравето, Десето преработено издание (МКБ-10), което представлява класификация, разработена с цел да даде възможност за систематично регистриране, анализ, тълкуване и сравнение на данните за смъртност и заболяемост в диагнозите на заболяванията и другите проблеми, свързани със здравето. Потребителите на МКФУЗ се насърчават да използват тази класификация заедно с МКБ 10 (виж стр. 3 от Въведението, където става дума за припокриване между двете класификации).

тие“. По усмотрение на потребителя, префиксът (d) може да се замени с (a - activity) или (p-participation), за да отговаря на първите букви на съответните термини, съответно дейност и участие.

След буквите (b), (s), (d) и (e) следва цифров код, който започва с номера на главата (една цифра), последван от второто ниво (две цифри) и третото и четвъртото ниво²³ (всяко с по една цифра). Така например, класификацията на „Функции на организма“ притежава следните кодове:

b2	Сетивни функции и болка	(елемент от първо ниво)
b210	Зрителни функции	(елемент от второ ниво)
b2102	Качество на зрението	(елемент от трето ниво)
b21022	Контрастна чувствителност	(елемент от четвърто ниво)

В зависимост от нуждите на ползвателя, на всяко ниво може да се разгърне всякакъв брой приложими кодове. Може да е необходим повече от един код на всяко ниво, за да се опише състоянието на дадено лице. Тези кодове могат да бъдат взаимно свързани или независими.

Според МКФУЗ здравословното състояние на дадено лице може да бъде обозначено с широка гама от кодове, които обхващат всички области на компонентите на класификацията. Максималният брой кодове, налични за всяко приложение, е 34 на ниво глава (8 функции на организма, 8 структури на организма, 9 кода за ефективност и 9 кода за функционална активност); общият брой кодове при позиции на две нива е 362. На трето и четвърто ниво общият брой на кодовете може да достигне 1424, които - взети заедно - съставляват пълната версия на класификацията. В реалните приложения на МКФУЗ, набор от 3 до 18 кода може да се окаже достатъчен за описване на клиничен случай с точност до две нива (три цифри). Общо взето, по-подробната версия от четири нива е предназначена за услуги, предоставяни от специалисти (напр. резултати от рехабилитацията, гериатрия, психично здраве), докато класификацията на две нива може да се използва за научни изследвания и оценка на резултатите от терапията.

Областите трябва да бъдат обозначени с код по отношение на даден момент (т.е. описанието да отговаря на даден момент, като моментна снимка); тази позиция е по подразбиране. От друга страна, когато се използват в продължение на по-дълъг период от време, възможно е да се опише траекторията им във времето или като процес. В такъв случай ползвателите трябва сами да идентифицират свой стил на обозначаване с код и да посочат времевата рамка, която използват.

Глави

Всеки компонент от класификацията е организиран в глави и области със съответното заглавие, под което следват общите категории или конкретните термини. Така например, в класификацията „Функции на организма“, Глава 1 се отнася за всички психични функции.

²³ Само класификациите на Функциите на организма и Структурата на организма съдържат елементи от четвъртото ниво.

Блокове

В много случаи главите са подразделени на „блокове“ от категории. Така например, в Глава 3 от класификацията „Дейности и участие“ (Общуване), има три блока: „Общуване - приемане“ (d310–d329), „Общуване - съставяне/ произвеждане“ (d330–d349) и „Разговор и използване на средства и техники за общуване (d350–d369). Блоковете са съставени с цел да улеснят ползвателя и строго погледнато не представляват част от структурата на класификацията, поради което по принцип не биха били използвани за целите на обозначаване с код.

Категории

В рамките на всяка глава има отделни категории от по две, три и четири нива, всяка от които има кратко определение и уточнения „Включва“ и „Изключва“, в зависимост от случая, чиято цел е да се подпомогне избора на най-подходящия код.

Определения

МКФУЗ съдържа стандартни работни определения на здравето и областите, свързани с него, за разлика от „непрофесионалните“ или дилетантски определения на здравето. Тези определения описват най-важните характеристики на всяка област (напр. качества, свойства, взаимоотношения) и съдържат информация за това, какво е включено и изключено от дадената категория. Определенията съдържат общоприети опорни точки за оценка, така че те могат да бъдат използвани в научни изследвания и въпросници; и обратно, резултатите от съществуващите средства за оценка могат да бъдат обозначени с код според условията за обозначаване на МКФУЗ. Така например, функциите на острота на зрението са определени според функциите за монокулярна и бинокулярна острота от близко и далечно разстояние, за да може тежестта на проблемите, свързани с остротата на зрението, да бъде обозначена с код на следните нива: липсва, слаба, средна, тежка или пълна.

Допълнения за включване

Уточнения и допълнения, обозначени с „Включва“, са посочени в много от категориите след определението. Те са сложени там като указател за съдържанието на категорията, без намерението да бъдат изчерпателни. Когато става дума за елементи от второ ниво, те обхващат всички включени елементи от трето ниво.

Допълнения за изключване

Обозначени с „Изключва“, са посочени уточнения там, където - поради тяхното сходство с други термини - приложението им може да се окаже проблемно. Така например, човек може да си помисли, че категорията „Тоалет“ включва категорията „Грижи за частите на тялото“. За да се получи разграничаване между двете категории, терминът „Тоалет“ е изключен от категорията a520 „Грижи за частите на тялото“ и вместо това е обозначен с код a530.

„Други, уточнени“

На края на всяка група от включени елементи от трето и четвърто ниво, както и на

края на всяка глава, има други „специфични“ категории (те са обозначени с уникален код, завършващ с цифрата 8). Те дават възможност за обозначаване с код на някои аспекти на функционирането, които не са включени в нито една от другите специфични категории. Там, където присъства изрази „други, уточнени“, ползвателят трябва да определи новия елемент в допълнителен списък.

Неуточнени

Последните категории във всички включени групи елементи от трето и четвърто ниво, както и на края на всяка глава, са категориите „неуточнени“, които дават възможност за обозначаване с код на някои функции, които могат да се вместят в групата, но за които няма достатъчно информация, която да позволи създаването на отделна специфична категория. Този код има същото значение, както и посоченият непосредствено по-горе код от второ и трето ниво, без никаква допълнителна информация (по отношение на „блоковете“, категориите „уточнени“ и „неуточнени“ са обединени в един-единствен термин, но се определят винаги чрез последната цифра на кода, а именно - 9).

Определители

Кодовете на МКФУЗ изискват използване на един или повече определители, които обозначат, например, нивото на здравето или степента на сериозност на дадения проблем. Определителите са обозначени с код като една, две или повече цифри след точка. Използването на който и да е код трябва да бъде съпроводено най-малко от един определител. Ако няма определител, кодовете нямат никакъв присъщ смисъл (по подразбиране, СЗО тълкува непълните кодове като обозначаващи отсъствие на проблем: --xxx.00).

Първият определител на „Функции и структури на организма“, определителите за ефективност и функционална активност в „Дейности и участие“ и първият определител във „Фактори на околната среда“ описват обхвата на проблемите в съответния компонент.

Всички компоненти са изразени в количествена форма чрез използване на един и същ общ (генеричен) мащаб. Наличието на проблем може да означава увреждане, ограничение или препятствие, в зависимост от концепцията. Трябва да се изберат подходящите определящи думи, както е показано по-долу в скоби, в зависимост от съответната класификационна област (където xxx е поредният номер на второто ниво на областта):

xxx.0	НЯМА проблем	(никакъв, липсващ, незначителен)	0-4 %
xxx.1	ЛЕК проблем	(слаб, в ниска степен, ...)	5-24 %
xxx.2	УМЕРЕН проблем	(среден, в достатъчна степен...)	25-49 %
xxx.3	ТЕЖЪК проблем	(във висока степен, краен, ...)	50-95 %
xxx.4	ПЪЛЕН проблем	(цялостен, ...)	96-100 %
xxx.8	не е уточнено		
xxx.9	не е приложимо		

Големи поредици от параметри са посочени по отношение на онези случаи, в които има разработени калибрирани инструменти за оценка или има други стандарти, с които се дава количествен израз на увреждането, ограничението на функционалната активност, проблемите, свързани с ефективността, или проблема, свързан с околната среда /фасилитатора. Например там, където в кода е посочено „няма проблем“ или „пълнен проблем“, допустимата граница на грешката е до 5%. Определението за „умерен проблем“ означава не повече от половината от времето или половината скала на пълно затруднение. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентили спрямо съответната съвкупност от стандарти. За да може тази класификация да се използва универсално, трябва да бъдат разработени процедури за оценка в резултат на научни изследвания.

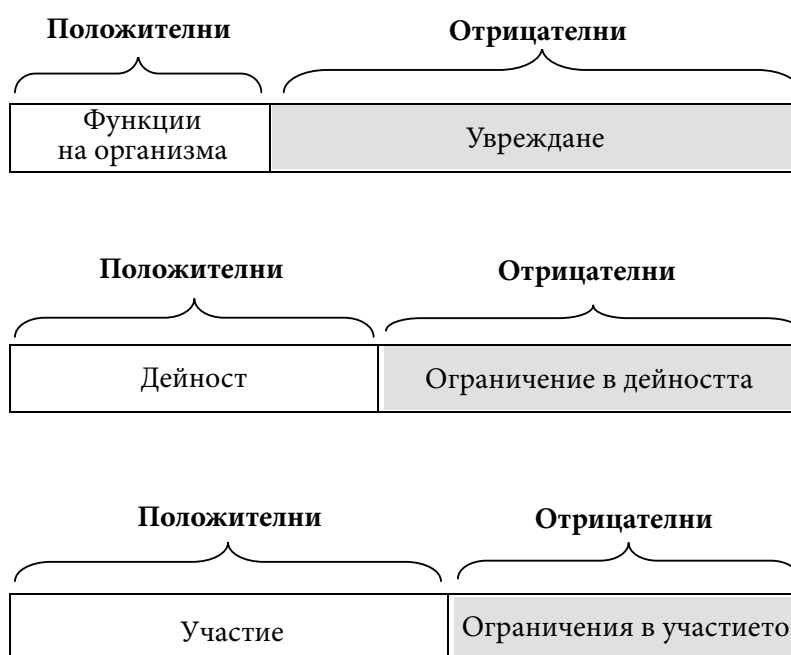
При компонента „Фактори на околната среда“ първият определител може да се използва също и за да се обозначи размера на положителното аспекти на околната среда или на фасилитаторите. За обозначаване на фасилитаторите може да се използва същата скала 0-4, но в този случай точката се замества със знак +: например, v110+2. Факторите на околната среда могат да се обозначат с код: (а) по отношение на всеки компонент поотделно или (б) без да се прави позоваване на конкретния компонент (виж раздел 3 по-долу). Първата опция е за предпочитане, тъй като тя обозначава ясно влиянието и причинно-следствената връзка.

Допълнителни определители

Може би различните ползватели ще сметат, че е уместно и полезно да добавят още информация към кода за обозначаване на всеки елемент. Има различни допълнителни определители, които могат да се окажат полезни, както ще бъде споменато по-нататък.

Обозначаване с код на положителните аспекти

По усмотрение на ползвателя скалата на кодовете може да бъде разгърната, така че да включи положителните аспекти на функционирането:

2. Общи правила за обозначаване с код

Посочените по-долу правила са от съществено значение за прецизно извличане на информацията в различните области на използване на класификацията.

Изберете поредица от кодове, за да съставите профил на индивида

МКФУЗ класифицира здравното състояние и състоянията, свързани със здравето, поради което изисква задаване на серия от кодове, които описват най-добре профила функционирането на даденото лице. МКФУЗ не е „класификация на събитията“, каквато е МКБ-10, в която дадено болестно състояние е класифицирано с един-единствен код. Тъй като функционирането на даденото лице може да бъде нарушено на телесно ниво, индивидуално ниво и обществено ниво, потребителят трябва винаги да взема предвид всички компоненти на класификацията, а именно „Функции и структури на организма“, „Дейности и участие“ и „Фактори на околната среда“. Въпреки че може да е идеалистично да се предполага, че във всеки отделен случай ще се вземат под внимание всички възможни кодове, в зависимост от обстоятелствата, свързани с посещението на пациента, потребителят трябва да избере най-ясно изразените кодове със съответната им цел, а именно - описание на историята на здравното състояние на пациента.

Информация, необходима за съставяне на кода

Кодираната информация е винаги в контекста на здравословното състояние. Въпреки че за използването на кодовете не е необходимо да се проследява връзката между болестното състояние и аспектите на функциониране и увреждане, които също са маркирани с кодове, МКФУЗ представлява класификация на състоянието на здравето, следователно предполага наличието на някакво болестно състояние.

Поради това информацията за това, какво даденото лице избира да прави или да не прави, не е свързана с функционален проблем, свързан с болестно състояние, и не трябва да бъде обозначавана с код. Така например, ако дадено лице реши да не прави нови запознанства със съседите по причини, които не са свързани с неговото/ нейното здравословно състояние, в такъв случай не е уместно да се ползва категория d7200, която включва действия, отнасящи се до формиране на взаимоотношения. И обратно, ако решението на лицето е свързано с болестно състояние (напр. депресия), то използването на този код е уместно.

Информацията, която отразява усещането на индивида за участие или удовлетворение от степента на функциониране, не е обозначена с код в МКФУЗ засега. Бъдещите изследвания може би ще предоставят допълнителни определители, с чиято помощ и тази информация ще може да бъде обозначена с код.

Трябва да се обозначават с код само онези аспекти от функционирането на лицето, които се отнасят за предварително определена времева рамка. Функции, които са свързани с предишно посещение и нямат никакво отношение към сегашното посещение, не следва да бъдат регистрирани.

Експлицитна информация, която се отнася за кода

Когато избира кодове, потребителят не трябва да прави допускане относно взаимовръзката между увреждане на функции или структура на организма, ограничения в

дейността или затруднения в участието. Така например, ако дадено лице има ограничение във функционирането, свързано с придвижване, не е допустимо да се предполага, че същото лице има увреждане в двигателните функции. По същата логика, само от факта, че дадено лице има ограничена функционална активност за придвижване, не може да се заключи, че той или тя имат проблем с ефективността на придвижването. Потребителят трябва да получи ясна и точна информация относно функциите и структурите на организма и информация - относно функционалната активност и ефективността (в някои случаи, например психичните функции, е необходимо да се направи заключение от други наблюдения, тъй като въпросната функция на организма не може да бъде наблюдавана непосредствено).

Специфична информация, която се отнася за кода

Здравето и свързаните с него състояния трябва да се регистрират колкото е възможно най-точно, като се използва най-подходящата категория на МКФУЗ. Така например, най-конкретният код за лице с никталопия е b21020 „чувствителност към светлина“. Ако обаче това ниво на подробности не може да бъде приложено поради каквато и да е причина, вместо него може да се използва съответният „висшестоящ“ код от йерархията (в дадения случай - b2102 „Качество на зрението“, b210 „Функции на зрението“ или b2 „Сетивни функции и болка“).

За да може подходящият код да бъде идентифициран бързо и лесно, най-настойчиво се препоръчва да се използва браузърът на МКФУЗ²⁴, който има търсачка с електронен индекс на пълната версия на класификацията. Освен него, може да се използва и азбучният индекс.

3. Стандарти за оформяне на кода за компонента „Фактори на околната среда“

За обозначаване с код на факторите на околната среда могат да се използват три стандарта за оформяне на кода:

Стандарт 1

Факторите на околната среда се обозначават с код независимо от другите, без да се прави връзка между тези кодове и функциите на организма, структурите на организма и дейностите и участието.

Функции на организма _____

Структури на организма _____

Дейности и участие _____

Околна среда _____

²⁴ Браузърът на МКФУЗ на различни езици може да бъде изтеглен от сайта на ICF: <http://www.who.int/classification/icf>

Стандарт 2

Факторите на околната среда се обозначават с код за всеки компонент.

Функции на организма _____ Е код _____

Структури на организма _____ Е код _____

Дейности и участие _____ Е код _____

Стандарт 3

Факторите на околната среда се обозначават с код във връзка с определителите на функционалната активност и ефективността в компонента „Дейности и участие“ за всеки елемент.

Определител на функционалната активност _____ Е код _____

Определител на ефективността _____ Е код _____

4. Правила за обозначаване с код, специфични за всеки елемент

4.1 Обозначаване с код на функциите на организма

Определения

Функциите на организма са физиологичните функции на телесните системи (включително психичните функции). Уврежданията са проблеми във функцията или структурата на организма, представляващи значително отклонение или загуба.

Използване на определителя на телесните функции

Функциите на организма са обозначени с код с един определител, който показва степента или обхвата на увреждането. Наличието на увреждане може да бъде идентифицирано като загуба или липса, редукция, добавка/придатък или излишък, и отклонение.

Увреждането на лице с хемипареза може да се определи с код b7302.

Мускулна сила от едната страна на тялото:

_____ **Степен на увреждането (първи определител)**
↓
b7302. _____

След като се определи наличие на увреждане, то може да бъде измерено според неговата сериозност, като се използва общият определител. Например:

- b7302.1 СЛАБО увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото (5–24%)
b7302.2 СРЕДНО увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото (25–49%)
b7302.3 СИЛНО увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото (50–95%)
b7302.4 ПЪЛНО увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото (96–100%)

Отсъствието на увреждане (по отношение на предварително определен праг) се обозначава със стойност „0“ на общия определител. Например:

b7302.0 НЯМА увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото

Когато няма достатъчно информация, за да се уточни степента на сериозност на увреждането, следва да се използва стойността „8“. Така например, ако в здравното досие на лицето пише, че то страда от слабост в дясната страна на тялото, без да се посочват никакви подробности, може да се използва следният код:

b7302.8 Увреждане на мускулната сила в едната страна на тялото, не е уточнено

Възможно е да има ситуации, в които не е подходящо да се използва даден код. Така например, кодът b650 „Функции на менструацията“ не е приложим при жени, които още не са навършили определена възраст или са преминали тази възраст (пременархе или след менопаузата). В такива случаи се използва стойността „9“:

b650.9 „Функции на менструацията“, не е приложимо

Структурна корелация на функциите на организма

Класификациите на „Функциите на организма“ и „Структурите на организма“ са разработени с цел да се използват паралелно. Когато се използва код на функция на организма, потребителят трябва да направи справка и да види дали е приложим съответният код на структурата на организма. Така например, функциите на организма включват основните човешки сетива, например b210-b229 „Зрителни и свързани функции“, а техните структурни корелации са посочени от s210 до s230 като „Око и свързаните с него структури“.

Взаимовръзка между уврежданията

Уврежданията могат да доведат до други увреждания; така например, увреждането на мускулната сила може да причини увреждане на двигателните функции, увреждането на сърдечните функции може да доведе до увреждане на дихателните функции, увреждането на възприятията може да доведе до увреждане на мисловните функции.

Идентифициране на уврежданията във функциите на организма

Що се отнася до увреждания, които не могат винаги да се наблюдават директно (напр. психичните функции), потребителят може да си направи изводи за увреждането чрез наблюдение на поведението. Така например, в клинични условия може да се направи аналитична оценка на паметта с помощта на стандартни тестове и въпреки че не е възможно да се „наблюдава“ реално мозъчната функция, в зависимост от резултатите на тестовете може разумно да се предположи, че психичните функции на паметта са нарушени.

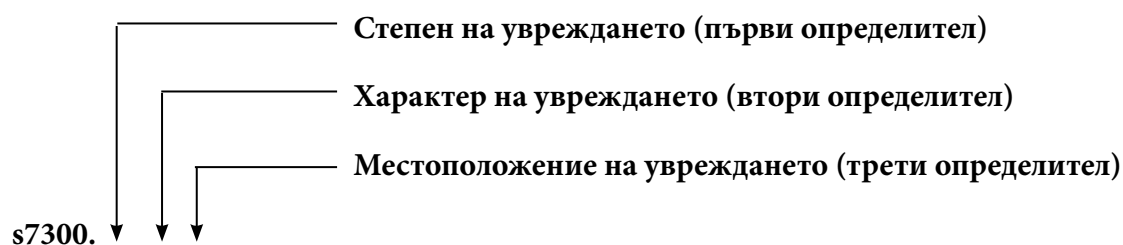
4.2 Обозначаване с код на структурите на организма

Определения

Структурите на организма са анатомичните части на тялото, например органи, крайници и техните компоненти. Уврежданията са проблеми в дадена функция или структура на организма, които представляват съществено отклонение или загуба/липса.

Използване на определители за обозначаване с код на структурите на организма

Структурите на организма се обозначават с кодове, които имат три определителя. Първият определител описва мащабите или степента на увреждането, вторият определител се използва за обозначаване на характера на изменението, а третият определител обозначава местоположението на увреждането.

В Таблица 1. са посочени описателните схеми, използвани за трите определителя

Таблица 1. Скала на определителите за структурите на организма

Първи определител Степен на увреждането	Втори определител Характер на увреждането	Трети определител (предложение) Местоположение на увреждането
0 НЯМА увреждане	0 няма промяна в структурата	0 повече от една област
1 ЛЕКО увреждане	1 пълно отсъствие	1 вдясно
2 УМЕРЕНО увреждане	2 частично отсъствие	2 вляво
3 ТЕЖКО увреждане	3 допълнителна част	3 и от двете страни
4 ПЪЛНО увреждане	4 размери, не съответстващи на нормата	4 отпред
8 не е уточнено	5 прекъсване	5 отзад
9 не е приложимо	6 изкривена позиция	6 проксимално
	7 качествени промени в структурата, включително събиране на течност	7 дистално
	8 не е уточнено	8 не е уточнено
	9 не е приложимо	9 не е приложимо

4.3 Обозначаване с код на компонента „Дейности и участие“

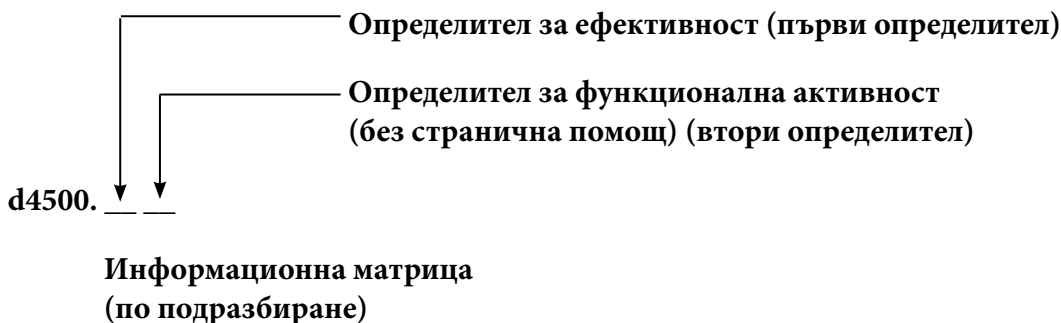
Определения

Дейност представлява изпълнение на дадена задача или действие от индивида. Участието е дейност в житейска обстановка. Ограниченията в дейността са затрудненията, които индивидът може да изпитва при изпълнение на дадена дейност(и). Ограниченията в участието са проблемите, които индивидът може да изпитва във връзка с извършване на дейности в житейски ситуации.

Класификацията на „Дейности и участие“ е дадена в общ списък с области.

Използване на определителите за функционална активност и ефективност

Компонентът „Дейности и участие“ е обозначен с код, който притежава два определителя: определител за функционална активност, който заема първата цифра след точката, и определител за ефективност, който заема втората цифра след точката. Кодът, който определя категорията в списъка с „Дейности и участие“, заедно с двата определителя, съставя информационната матрица по подразбиране.

Определителят за ефективност описва какво прави индивидът в своята среда. Тъй като сегашната среда е свързана и с обществен контекст, функционалната активност, която се регистрира от този определител, може да се подразбира и като „участие в жизнена ситуация“ или „жизненият опит“ на хората в реалния контекст на техния живот. Този контекст включва факторите на околната среда – т.е. всички аспекти на физическия и социален свят и света на нагласата, които могат да бъдат обозначени с код чрез класификацията на компонента „Фактори на околната среда“.

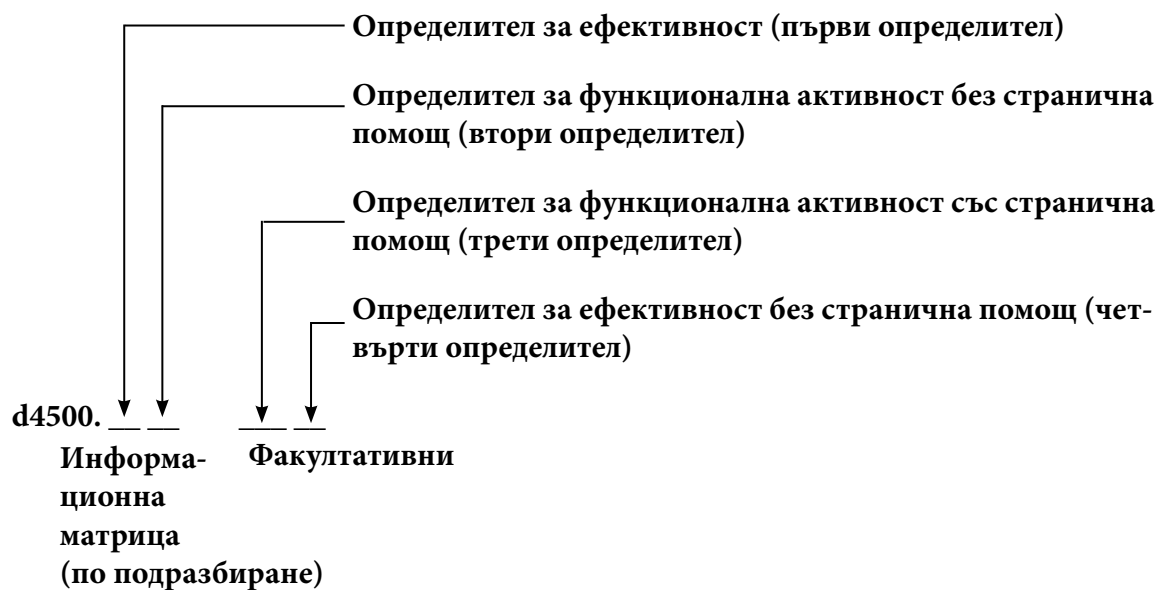
Определителят на функционалната активност описва способността на индивида да изпълнява дадена задача или действие. Тази концепция характеризира възможно най-високата вероятна степен на функциониране, която може да бъде постигната от индивида в дадена област в даден момент. Пълната функционална активност на индивида се измерва в уеднаквена или „стандартна“ среда, която неутрализира различното влияние на външната среда върху способностите на индивида. Стандартната среда може да бъде: (а) реална среда, която се използва обичайно за оценка на функционалната активност с помощта на тестове; (б) в случаите, в които това е невъзможно, използва се приета среда, за която се допуска, че притежава еднородно влияние. Тази среда може да се нарече „уеднаквена“ или „стандартна“. По този начин концепцията за функционална активност отразява способността на индивида да се адаптира към

околната среда. Тази адаптация трябва да бъде една и съща за всички лица във всички страни, за да могат да се правят сравнителни изследвания на данните. По-точно казано, характеристиките на уеднаквената или стандартна среда следва да бъдат обозначени с код от компонента „Фактори на околната среда“. Различията между функционалната активност и ефективността отразяват разликата между влиянието на сегашната среда и уеднаквената или стандартна среда и по този начин представляват полезно указание за това, какво може да се направи в околната среда на индивида, за да се подобри ефективността.

По правило, определителят за функционална активност без странична помощ се използва, за да се опише истинската способност на индивида, която не е подобрена чрез помощно средство или помощ от персонален помощник. Тъй като определителят за функционална активност е свързан със сегашната среда на индивида, наличието на помощни средства, персонален помощник или препятствия може да се наблюдава съвсем пряко. Характерът на фасилитатора или препятствието може да се опише с помощта на класификацията на компонента „Фактори на околната среда“.

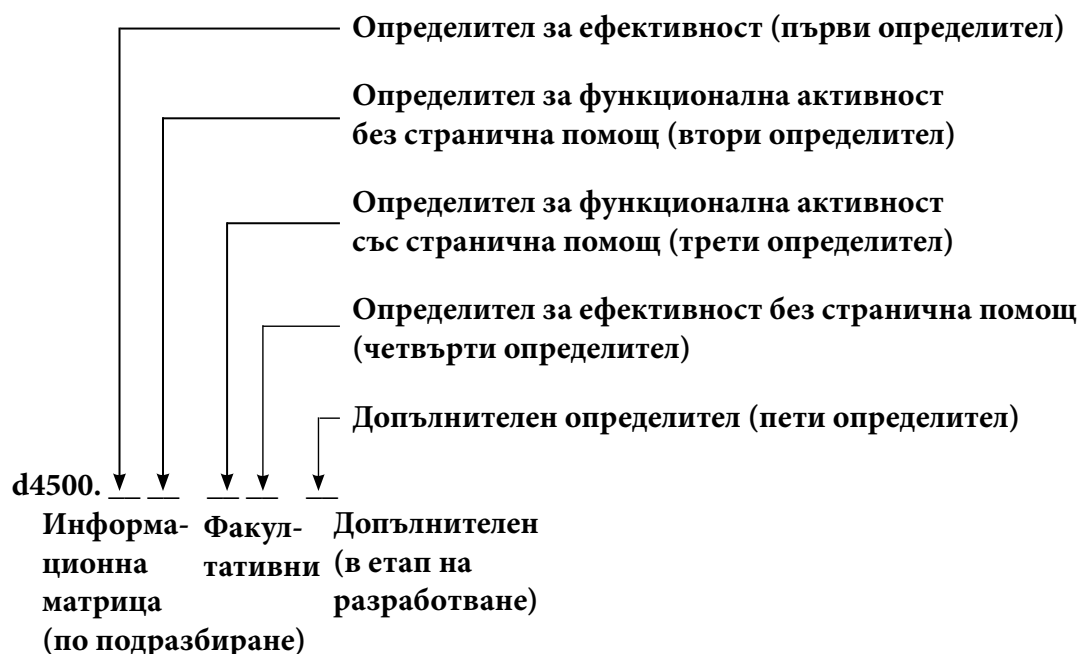
Факултативни определители

Третият и четвъртият определители (които са факултативни) дават на потребителя възможност да обозначи с код функционалната активност със странична помощ и ефективността без странична помощ.

Допълнителни определители

Петата цифрова позиция е запазена за определители, които могат да бъдат разработени в бъдеще, например определител за участие или субективна удовлетвореност.

Както определителят за функционалната активност, така и определителят за ефективността могат да се използват за обозначаване на функционална активност или ефективност със или без странична помощ или персонален помощник, в съответствие с посочената по-долу скала (където xxx означава числото на областта от второ ниво):

xxx.0	НЯМА затруднение
xxx.1	ЛЕКО затруднение
xxx.2	УМЕРЕНО затруднение
xxx.3	ТЕЖКО затруднение
xxx.4	ПЪЛНО затруднение
xxx.8	не е уточнено
xxx.9	не е приложимо

Кога да използваме определителя за ефективност и кога – определителя за функционална активност

Всеки един от тези определители може да се използва във всяка от изброените категории. От друга страна, информацията, която те предават във всеки отделен случай, е различна. Когато се използват и двата определителя, резултатът е обединение на две концепции, тоест:

d4500. 2 1 —→ d4500.2 _
d4500._ 1

Ако се използва само един определител, останалото неизползвано пространство няма да съдържа .8 или .9, а ще остане празно, тъй като и двата определителя представляват истински стойности на оценка, което подсказва, че е използван единият или другият определител.

Примери относно приложението на двата определителя

d4500 Ходене на къси разстояния

От гледна точка на *определителя за ефективност*, тази област е свързана с движение пеша в сегашната среда на индивида, например ходене по различни повърхности и при различни условия, с използване на бастун, проходилка или други помощни технологии, на разстояние, което не превишава 1 км. Така например, двигателната активност на лице, което е изгубило един крак при трудова злополука и оттогава използва бастун, обаче има средни затруднения при ходене пеша, тъй като тротоарите в неговия квартал са много високи, а повърхността им е хлъзгава, може да бъде обозначена с код, както следва:

d4500.3 _ Средни ограничения в ефективността при ходене на къси разстояния

От гледна точка на *определителя на функционалната активност*, тази област е свързана със способността на лицето да се движи без странична помощ. За да се компенсира променливото влияние на различните видове околна среда, двигателната активност може да бъде оценена в „стандартна“ среда. Тази стандартна среда може да бъде: (а) реална среда, която се използва обичайно за оценка на функционалната активност с помощта на тестове; или (б) в случаите, в които това е невъзможно, използва се приета среда, за която се допуска, че притежава еднородно влияние. Така например, реалната двигателна способност на гореспоменатото лице да се движи без бастун в стандартна среда (например в среда, която е равна и чиято повърхност не е хлъзгава) би била силно ограничена. Именно затова функционалната активност на това лице може да бъде обозначена с код, както следва:

d4500._ 3 Силно ограничение във функционалната активност при ходене на къси разстояния

Потребителите, които желаят да дадат по-конкретно описание на сегашната среда и стандартната среда за целите на използване на определителя за функционална активност и ефективност, трябва да използват класификацията на компонента „Фактори на околната среда“ (виж стандарт за оформяне на код 3 за раздел „Фактори на околната среда“ по-горе).

4.4 Обозначаване с код на факторите на околната среда

Определения

Факторите на околната среда представляват физическия и социален свят и света на нагласата, в който хората живеят и се развиват.

Използване на факторите на околната среда

Факторите на околната среда представляват компонент на Дял 2 („Контекстуални фактори“) от класификацията. Факторите на околната среда трябва да бъдат взети под вни-

мание при всеки компонент на функционирането и следва да бъдат обозначени с код в съответствие с един от трите стандарта за оформяне на код, описани в раздел 3 по-горе.

Факторите на околната среда следва да се обозначават с код от гледна точка на лицето, чието здравно състояние се описва. Така например, намаляването на височината на бордюра (рампа) на тротоар с гладка повърхност може да се обозначи с код като фасилитатор за човек с инвалидна количка, но също и като препятствие за човек с увредено зрение (незрящ).

Определителят показва степента, в която даден фактор е фасилитатор или препятствие.

Има няколко причини, поради които даден външен фактор може да се окаже фасилитатор или препятствие и ако е така, да се посочи в какъв мащаб. Във връзка с фасилитаторите, кодиращото лице трябва да помни различни важни въпроси, например степен на достъпност на съответното средство, дали достъпът зависи от нещо или е променлив, какво е неговото качество – добро или не, и така нататък. Когато се описват препятствия, би било уместно да се посочи колко често даденият фактор пречи на лицето, дали препятствието е голямо или малко, дали може да се избегне или не. Трябва също да се има предвид, че факторите на околната среда могат да бъдат препятствие било поради своето присъствие (например отрицателното отношение на другите хора към хората с увреждания) или поради отсъствие (например липса на дадена услуга, от която лицето с увреждане има нужда). Влиянието на факторите на околната среда върху живота на хората с болестно състояние е най-разнообразно и много сложно; надяваме се бъдещите научни изследвания да доведат до по-добро разбиране на това взаимодействие и, евентуално, да докажат ползата от втория определител при тези фактори.

В някои случаи различният набор от външни фактори се обобщава с един-единствен термин, например бедност, развитие, селска или градска среда, социален капитал. Тези общи термини не са посочени в класификацията. По-скоро, кодиращото лице трябва да определи кои са съставните фактори и да ги обозначи с код. Повтаряме, че е необходима допълнителна изследователска работа, която ще определи дали общите термини съдържат недвусмислени, последователни групи от фактори на околната среда, които са част от общите термини.

Първи определител

По-долу е посочена положителна и отрицателна скала, сочещи размера на въздействието на даден фактор на околната среда, когато се явява препятствие или фасилитатор. Точката, или разделителният знак, означава сама по себе се препятствие, а знакът + обозначава фасилитатор, както е посочено по-долу.

xxx.0	НЯМА препятствие	xxx+0	НЯМА фасилитатор
xxx.1	ЛЕКО препятствие	xxx+1	ЛЕК фасилитатор
xxx.2	УМЕРЕНО препятствие	xxx+2	УМЕРЕН фасилитатор
xxx.3	ТЕЖКО/СЕРИОЗНО препятствие	xxx+3	ЗНАЧИТЕЛЕН фасилитатор
xxx.4	ПЪЛНО препятствие	xxx+4	ПЪЛЕН фасилитатор
xxx.8	препятствие, не е уточнено	xxx+8	фасилитатор, не е уточнено
xxx.9	не е приложимо	xxx.9	не е приложимо

Приложение 3

Възможно приложение на списъка с „Дейности и участие“

Компонентът „Дейности и участие“ представлява неутрален списък на области, които обозначават различни дейности и сфери от живота. Всяка област съдържа категории на различни нива, подредени от най-общата към най-подробната (например областта на Глава 4 „Мобилност“ съдържа по-обща категории, например d450 „Ходене“, а под нея е включен по-подробният термин d4500 „Ходене на къси разстояния“). Списъкът на областите с дейности и участие обхваща целия диапазон на функционирането, което може да бъде обозначено с код както на личностно ниво, така и на социално ниво.

Както е посочено във Въведението, този списък може да се използва по различни начини, за да се обозначат конкретните понятия „Дейности“ и „Участие“, които се дефинирани в МКФУЗ, както следва:

В контекста на здравето:

Дейността е изпълнението на дадена задача или действие от индивида.

Участието е дейност в житейска ситуация.

Има четири алтернативни опции за структуриране на взаимоотношението между дейностите (a – activity) и участието (p – participation) в списъка с областите:

(1) Отделни групи от области с дейности и области на участие (без припокриване)

Определена група от категории е обозначена с код само като дейности (например задачи или дейности, които индивидът извършва), а друга група – само като участие (т.е. дейност в житейска ситуация). Затова тези две групи се изключват взаимно.

В тази опция групите от категории с дейности и категории с участие се определят от потребителя. Всяка категория представлява елемент от дейност или елемент от участие, но не и двете едновременно. Така например, областите могат да бъдат групирани по следния начин:

a1 Обучение и прилагане на знанията

a2 Общи задачи и изисквания

a3 Комуникация

a4 Мобилност

p5 Самостоятелна грижа

p6 Домашен бит

p7 Междуличностни взаимодействия
и взаимоотношения

p8 Основни области от ежедневи
я живот

p9 Социален и обществен живот, живот
в общността

Обозначаване на тази структура с код

а Код на категорията; q_p, q_c (категория, определена като елемент на дейност)

р Код на категорията; q_p, q_c (категория, определена като елемент на участие),

където q_p е определител на ефективността, а q_c е определител на функционалната активност. Ако се използва определителят на ефективността, то категорията – независимо от това, дали е обозначена като елемент на дейност или елемент на участие – се тълкува от гледна точка на концепцията за ефективност; ако се използва определителят на функционалната активност, за тълкуване на категорията се използва концепцията за функционална активност, без значение дали е обозначена като елемент на дейност или елемент на участие.

По този начин опция (1) предоставя пълната информационна матрица, без да има излишна информация или припокриване.

(2) Частично припокриване между съвкупностите от дейности и областите на участие

Според тази алтернатива, дадена група от дейности може да се тълкува както като елементи на дейност, така и като елементи на участие; с други думи, една и съща категория се счита за отворена за тълкуване както спрямо индивида (т.е. в качеството си на задача или дейност, която индивидът извършва), така и спрямо обществото (т.е. дейност в житейска ситуация).

Например:

a1 Обучение и прилагане на знанията

a2 Общи задачи и изисквания

a3 Комуникация

a4 Мобилност

a5 Самостоятелна грижа

a6 Домашен бит

p3 Комуникация

p4 Мобилност

p5 Самостоятелна грижа

p6 Домашен бит

p7 Междудличностни взаимодействия и взаимоотношения

p8 Основни области от ежедневиия живот

p9 Социален и обществен живот, живот в общността

Обозначаване с код на тази структура

Има ограничение на броя на категориите, които могат да бъдат обозначени с код в тази структура. Не е възможно категория, която се намира в рамките на „припокриването“, да има различни стойности на един и същ определител (било на първия определител на ефективността или на втория определител на функционалната активност), например:

а категория. 1 _   или   а категория. _ 1
р категория. 2   р категория. _ 2

Потребителят, който избере тази опция, вярва, че кодовете в припокриващите се категории могат да означават нещо друго, когато обозначават дейности, а не участие, и обратното. От друга страна, в информационната матрица трябва да бъде вписан единствен код, който ще обозначава колонката с конкретния определител.

(3) Конкретизирани категории като дейности и широки категории като участие, с или без припокриване

Друг подход към задаване на определения на дейностите и участието ограничава участието в рамките на по-широките, по-общии категории в дадена област (примерно категории от първо ниво като заглавията на главите), а дейностите влизат в по-подробните категории (напр. категории от трето и четвърто ниво). Този подход разграничава категориите в някои или всички области в термините на широко срещу по-тясно и детайлизирано различаване. От гледна точка на потребителя, някои области могат да бъдат съставени изцяло (т.е. на всички нива на детайлизирането) от дейности или изцяло от участие.

Така например, d4550 „Пълзене“ може да се тълкува като дейност, докато d455 „Движение“ може да се тълкува като участие.

Има два възможни начина на работа с този подход: (а) няма „припокриване“, т.е. ако даден елемент е дейност, той не е участие; или (б) възможно е да има припокриване, тъй като може би някои потребители ще използват пълния списък във връзка с дейностите и само някои общи заглавия – във връзка с участието.

Обозначаване с код на тази структура

Както при опция (1) и опция (2).

(4) Използване на едни и същи области както за дейности, така и за участие, с пълно припокриване на областите

При тази опция всички области от списъка „Дейности и участие“ могат да се разглеждат както като дейности, така и като участие. Всяка категория може да се тълкува както като функциониране на индивида (дейност), така и като дейност в житейска ситуация (участие).

Така например, d330 „Говорене“ може да се разглежда както като дейност, така и като участие.

Лице, което няма гласни връзки, може да говори с помощта на спомагателно устройство. Според оценките, направени с помощта на определителите на функционална активност и ефективност, това лице има:

Първи определител

Умерено затруднение по отношение на ефективността
(вероятно дължащи се на контекстуални фактори,
като личен стрес и отношението на другите хора към него) —→ 2

Втори определител

Тежко затруднение във функционалната активност
без спомагателното устройство —→ 3

Трети определител

Леко затруднение във функционалната активност
със спомагателното устройство —→ 1

Според информационната матрица на МКФУЗ, състоянието на това лице може да се обозначи с код по следния начин:

d330.231

Според опция (4), то може да се обозначи и по следния начин:

a330.231

p330.2

В опция (4), в която се използва както определителят на ефективността, така и определителят на функционалната активност, има две стойности за една и съща клетка на информационната матрица на МКФУЗ: една - за дейностите и втора - за участието. Ако тези стойности са един и същи, няма конфликт, има само излишно повторение. От друга страна, в случай на различни стойности потребителите трябва да разработят правило за вземане на решение за обозначаване с код за целите на информационната матрица, тъй като официалният стил на СЗО за обозначаване с код е следният:

d категория q_p q_c

Един от възможните начини за преодоляване на редундантността е може би да се гледа на определителя на функционалната активност (с) като дейност, на определителя на ефективността (р) като на участие.

Друга възможност е да се разработят допълнителни определители за участие, които улавят смисъла на понятието „дейност в житейска ситуация“.

Очаква се, че колкото по-дълго се използва МКФУЗ и колкото повече емпирични данни се натрупат, толкова повече доказателства ще бъдат събрани за това, коя от посочените по-горе опции е предпочитана от различните потребители на класификацията. Емпиричните изследвания също ще дадат по-ясна представа за практическото използване на понятията за дейности и участие.

Данните за това, как се използват тези понятия в различна среда в различните страни и за различни цели, могат да бъдат генерирани, след което ще послужат при следващите ревизии на схемата.

Приложение 4

Клинични примери

Посочените по-долу примери описват приложението на понятията от МКФУЗ в различни клинични случаи. Надяваме се, че те ще помогнат на потребителите да разберат намерението и приложението на основните понятия и концепции, залегнали в класификацията. Повече подробности ще намерите в ръководството на СЗО за обучение и в наръчниците за обучителните курсове.

Увреждане, което не води до ограничаване на функционалната активност и не създава проблеми с ефективността

Ражда се дете с липсващ нокът (на ръката). Тази деформация представлява увреждане на структурата, но не пречи на функцията на ръката на детето, нито на това, какво може да прави детето с тази ръка; следователно, няма ограничаване на функционалната активност на детето. Освен това, може да няма и проблем с ефективността, на пример детето може да играе с другите деца, без те да го дразнят и без да не искат да играят с него поради тази деформация. Следователно, това дете няма ограничаване на функционалната активност, нито има проблеми с ефективността.

Увреждане, което не води до ограничаване на функционалната активност, но създава проблеми с ефективността

Дете, болно от диабет, има увреждане на функция: панкреасът му не функционира в достатъчна степен, за да произвежда инсулин. Диабетът може да се контролира с медикаментозно лечение, по-точно с инсулин. Когато функциите на организма (нивото на инсулина) са под контрол, няма ограничаване на функционалната активност, свързано с увреждането. От друга страна, дете, болно от диабет, може да има проблем с ефективността, когато общува с приятели или връстници, особено ако това е свързано с ядене, тъй като детето трябва да следва хранителен режим с по-малко захар. Липсата на подходяща за него храна може да създаде пречки. Затова детето ще има по-слабо участие в общуването в сегашната си среда, освен ако не се вземат мерки за гарантиране на наличие на подходяща храна, въпреки че детето няма ограничаване на функционалната активност.

Друг пример: лице, което страда от витилиго на кожата на лицето, но няма никакви други физически оплаквания. Този козметичен проблем не води до ограничения във функционалната активност. От друга страна, лицето може да живее в среда, в която витилиго се приема неправилно за проказа, поради което се счита, че е заразно заболяване. Но в сегашната среда на лицето това отрицателно отношение представлява препятствие в околната среда, което води до съществени проблеми с ефективността в междуличностните отношения.

Увреждане, което води до ограничаване на функционалната активност и - в зависимост от обстоятелствата - до поява на проблеми с ефективността или до липса на такива проблеми

Психичните разстройства представляват значително отклонение в умственото развитие. Те могат да доведат до някои ограничения в различни области на функционалната активност на лицето. От друга страна, факторите на околната среда могат да повлияят върху степента на ефективност на лицето в различните области от живота. Така например, дете с подобно умствено увреждане може да не го усеща като пречка в среда, в която общата съвкупност от населението няма кой знае какви високи очаквания, така че детето получава набор от простички, повтарящи се, но необходими задачи, които трябва да свърши. В такава среда детето ще работи ефективно в различни житейски ситуации.

Друго дете с подобно разстройство, което расте в конкурентна среда, характеризира се с високи изисквания за успеваемост в образованието, може да се сблъска с повече проблеми в ефективността в сравнение с първото дете.

Този случай хвърля светлина върху два проблема. Първият проблем се отнася до факта, че общественият стандарт - нормата, с която обществото измерва начина на функциониране на даден индивид - трябва да се съпоставя с конкретната среда, в която живее това лице. Вторият проблем се крие във факта, че наличието или отсъствието на фактори на околната среда могат да улесняват функционирането на индивида или да го затрудняват.

Предишно увреждане, което не създава ограничения във функционалната активност, обаче все още причинява създава проблеми в ефективността

Лице, което се е възстановило след остър психотичен епизод, но продължава да живее със стигмата, че е имало „психични разстройства“, може да среща проблеми с ефективността, когато търси работа или в междуличностните си отношения поради отрицателната нагласа на хората в неговата или нейната среда. Поради тази причина участието на това лице в заетостта и социалния живот е ограничено.

Различни увреждания и ограничения във функционалната активност, които водят до подобни проблеми с ефективността

Дадено лице може да не бъде одобрено за работа, защото се счита, че степента на неговото или нейното увреждане (квадриплегия) ще попречи на изпълнението на някои изисквания в работата (например използване на компютър с ръчна клавиатура). Работното място няма условия за адаптиране с цел улесняване на ефективността на лицето във връзка с конкретните изисквания на работата (например разпознаване на гласови команди, което замества ръчната клавиатура).

Друго лице с не толкова тежка форма на квадриплегия може да притежава достатъчна функционална активност, отговаряща на изискванията на конкретното работно място, но също може да не бъде наето, защото квотата за наемане на работа на лица с увреждания е изчерпана.

Трето лице, което е в състояние да извършва дейностите, изисквани от дадената работа, може да не бъде наето, защото той или тя са с ограничена активност, която е облекчена частично чрез използване на инвалидна количка, въпреки че местоположението на работното място не е достъпно за инвалидни колички.

И накрая, лице, което се движи с помощта на инвалидна количка, може да бъде наето на работа и има необходимата функционална активност за тази работа; всъщност, лицето изпълнява задълженията си в дадения работен контекст. Въпреки всичко, това лице може да среща проблеми при изпълнението в области, свързани с междуличностните отношения със своите колеги, защото няма достъп до местата за почивка, свързани с работното място. Този проблем с ефективността при социалните контакти на местоработата може да попречи на възможностите на лицето за повишение.

И четирите лица имат проблеми с ефективността в областта на заетостта поради това, че различни фактори на околната среда взаимодействат с тяхното болестно състояние или увреждане. При първото лице препятствията в околната среда включват липса на възможност за адаптиране на работната място и вероятно има и отрицателна нагласа. Второто лице се сблъсква с отрицателната нагласа при наемане на хора с увреждания. Третото лице няма достъп в застроената среда, а последното лице се сблъсква с отрицателното отношение към хората с увреждания изобщо.

Потенциално увреждане, което води до отчетливо изразени проблеми с ефективността, без да има ограничаване на функционалната активност

Дадено лице работи с пациенти със СПИН. Това лице е в добро здраве, но трябва да си прави редовни прегледи за HIV. Лицето няма ограничения във функционалната активност. Въпреки това, хората, които го познават лично, подозират, че той/тя може да се е заразил/а с вируса на СПИН, поради което го отбягват. Това създава големи проблеми в ефективността на лицето в областта на социалните му взаимодействия, в неговия социален и обществен живот и живота му в общността. Неговото участие е ограничено, защото хората от неговата среда имат отрицателна нагласа към него.

Увреждания, които не са още класифицирани в МКФУЗ и които водят до проблеми с ефективността

Майката на дадено лице е починала от рак на гърдата. Лицето е на 45 години и неотдавна е отишла доброволно на скрининг, където са ѝ открили генетичен код, който я излага на риск от рак на гърдата. Тя няма никакви проблеми във функциите и структурите на организма, нито има ограничена функционална активност, обаче нейната здравно-осигурителна компания отказва да ѝ направи здравна застраховка поради повишения риск от рак на гърдата. Участието ѝ в областта „Грижа за здравето“ е ограничено в резултат на политиката на здравно-осигурителната ѝ компания.

Допълнителни примери

Десетгодишно момче е изпратено при логопед с диагноза на направлението „заекване“. По време на прегледа се установява, че момчето има проблеми, като неравномерен говор, между-вербално и вътрешно-вербално ускоряване, проблеми със синхронизирането на говорните движения и неадекватен говорен ритъм (увреждания). Момчето има проблеми в училище при четене на глас и разговор (ограничения във функционалната активност). По време на груповите дискусии той не проявява инициатива да участва в разговора, въпреки че би искал (проблем с ефективността в областта на общуване с много хора). Участието на това момче в разговорите е ограничено, когато се намира в група, което се дължи на обществените норми и практики, които регламентират правилното провеждане на разговорите.

Четиридесетгодишна жена с контузия на врата в резултат на сблъсък (т.н. „камшичен удар“), който се е случил четири месеца по-рано, се оплаква от болки във врата, много силно главоболие, виене на свят, намалена мускулна сила и състояние на тревожност (увреждания). Способността ѝ да ходи, да готви, да чисти, да работи с компютър и да шофира кола е ограничена (ограничаване на функционалната активност). След посещение при своя лекар двамата решават, че е по-добре тя да изчака, докато проблемите намалееят поне малко, и едва след това да се върне на старата си работа, където е на пълно работно време, с точно определени часове (проблеми с ефективността в областта на заетостта). Ако политиката на работното ѝ място в сегашната ѝ среда позволява тя да работи на гъвкаво работно време, като си взема отпуск, когато симптомите ѝ се влошават рязко, и да си ходи вкъщи или да работи от дома си, нейното участие в областта на заетостта би се подобрило съществено.

Приложение 5

МКФУЗ и хората с увреждания

От самото си начало, процесът на ревизия на МКФУЗ е извличал полза от приноса на хората с увреждания и организациите на тези хора. По-конкретно, международната организация на хора с увреждания Disabled Peoples' International посвети време и енергия на ревизирането на текста, поради което МКФУЗ изказва благодарност за нейния принос.

СЗО признава значението на пълноценното участие на хората с увреждания и техните организации в преразглеждането и преработването на всяка класификация за функционирането и уврежданията. В качеството си на такава класификация, МКФУЗ ще служи за основа както за оценката, така и за измерването на уврежданията в различен научен, клиничен, административен и обществен-политически контекст. В същото си качество МКФУЗ споделя своята загриженост да не би да се използва неправомерно по начини, които биха били в ущърб на интересите на хората с увреждания (виж „Етични насоки“ в Приложение 6).

СЗО признава, по-конкретно, че независимо от най-добрите намерения на всички съставители, самите термини, използвани в класификацията, биха могли да доведат до поставяне на клеймо или обозначаване с етикет. За да се отговори на тази загриженост, в началото на процеса беше взето решение да се изостави напълно термина „инвалидност“ (handicap) поради отрицателното значение на този термин на английски език, а терминът „трайно увреждане/увреждане“ (disability) да не се използва като наименование на конкретен елемент от класификацията, а по-скоро като обобщаващ термин с по-широко значение.

Все пак, остава да се отговори на трудния въпрос как най-добре да се обозначат хора, които имат функционални ограничения или затруднения в една или друга степен. МКФУЗ използва термина „увреждане“ (disability), за да обозначи многоизмерния феномен, който се получава в резултат на взаимодействието между хората и тяхната физическа и социална среда. Водени от различни съображения, когато се позовават на отделни лица, някои предпочитат да използват термина „хора с увреждания“, а други предпочитат да ги наричат „инвалиди“. На фона на това разногласие СЗО не може да приеме някаква универсализирана практика; не е уместно и за МКФУЗ да приеме твърдо един подход за сметка на друг. Вместо това, СЗО потвърждава отново значението на принципа, че хората имат право да се наричат с такова име, каквото изберат.

Освен това, важно е да се подчертае, че МКФУЗ изобщо не е класификация на хората. МКФУЗ представлява класификация на характеристиките на здравното състояние на хората в контекста на техните лични, житейски ситуации и с отчитане на влиянието на различни фактори на околната среда. Тя отразява взаимодействието между здравните характеристики и онези контекстуални фактори, които водят до увреждане. Именно поради това хората не могат да бъдат свеждани до степента на своето увреждане, нито могат да бъдат характеризирани единствено чрез дадено увреждане, ограничаването на дейността им или затрудненията, които имат по отношение на участието си. Така например, вместо да се позове на „лице с умствени увреждания“, класификацията из-

ползва израза „лице с проблеми в обучението“. По този начин МКФУЗ иска да избегне всякакво позоваване на лицето чрез термин, свързан с болестното му състояние или вида на увреждането, а по-скоро като използва ако не положителна, то поне неутрална и конкретна фразеология в цялата класификация.

С цел да се справят по-добре с напълно обоснованото опасение от систематичното лепене на етикети на хората, категориите в МКФУЗ са обозначели по неутрален начин - за да се избегне обезценяването, стигматизирането и неуместния под-смисъл, който се влага. От друга страна, този подход е свързан с един друг проблем - нещо, което може да се нарече „изчистване на термините“. Отрицателните характеристики на болестното състояние на даден човек и начинът, по който другите хора реагират на тях, не зависят от термините, които се използват за обозначаване на даденото състояние. Както и да се нарече дадено увреждане, то съществува, независимо от етикетите. Проблемът не е само езиков; това е преди всичко проблем, свързан с отношението и нагласата на другите хора и цялото общество към уврежданията. Това, от което имаме нужда, е да намерим точното съдържание и правилната употреба на термините и класификацията.

СЗО е поела задължението да полага непрестанни усилия, за да гарантира, че хората с увреждания ще получат повече възможности чрез класификацията и оценката, а няма да бъдат лишени от права или поставени при неблагоприятни условия.

Има надежда, че самите хора с увреждания ще допринесат за използването и развитието на МКФУЗ във всички области на класификацията. В качеството си на учени, мениджъри и политици, хората с увреждания ще съдействат за разработване на протоколи и средства, които се основават на класификацията МКФУЗ. Освен това, МКФУЗ представлява мощно средство за емпирически обоснована защита на интересите и застъпничество. Класификацията предоставя надеждни сравнителни данни за формулиране на убедителни доводи в полза на промяната. Тясната гледна точка, че уврежданията са колкото резултат на пречки в околната среда, толкова и на болестно състояние или нарушени функции трябва да бъде променена, най-напред - чрез съставяне на програма за изследвания и след това - чрез получаване на валидни и достоверни доказателства. Тези доказателства могат да доведат до реална обществена промяна за хората с увреждания в цял свят.

Използването на МКФУЗ може да даде тласък на застъпничеството. Тъй като основната цел на застъпничеството е да идентифицира мерки за намеса, които могат да подобрят степента на участие на хората с увреждания, МКФУЗ може да помогне в тази насока, като посочи къде се намира основният „проблем“ на увреждането - дали е в околната среда под формата на препятствие или липса на фасилитатор, или се крие в ограничената функционална активност на самия индивид, или е комбинация от фактори. С помощта на тази класификация всяка мярка за намеса може да бъде насочена в правилната посока, а влиянието на намесата върху степента на участие може да бъде контролирано и измерено. По този начин могат да се постигнат конкретни цели, които се основават на доказателствен материал, като по този начин ще се постигне всеобхватно изпълнение на всички цели на застъпничеството.

Приложение 6

Етични насоки за използването на МКФУЗ

Всеки научен инструмент може да се използва неправилно; с него може да се злоупотреби. Би било наивно да вярваме, че класификационна система, като МКФУЗ, няма никога да бъде използвана в ущърб на хората. Както е пояснено в Приложение 5, още в самото начало в процеса на преразглеждане на МКФУЗ участваха хора с увреждания и техните застъпнически организации. Техният принос доведе до съществени промени в терминологията, съдържанието и структурата на МКФУЗ. Това приложение съдържа някои основни насоки за етично използване на класификацията МКФУЗ. Съвсем очевидно е, че никакъв списък с препоръки не може да предвиди всички форми на злоупотреба с класификацията или с друго научно средство; освен това, няма препоръки или инструкции, които сами по себе си биха попречили на някаква злоупотреба. Този документ не е изключение от правилото. Надеждата е, че ако се обърне внимание на дадените по-долу препоръки, това би намалило риска от използването на МКФУЗ по начин, който би бил неуважителен и вреден за хората с увреждания.

Уважение и конфиденциалност

- (1) МКФУЗ трябва да се използва винаги със зачитане на присъщата ценност и независимост на всеки човек.
- (2) МКФУЗ не трябва да се използва никога, за да се дават етикети на хората или те да се окачествяват другояче, освен с термините, посочени в една или повече категории на увреждания.
- (3) В клинична среда МКФУЗ трябва да се използва винаги при пълното познаване на фактите, със сътрудничеството и съгласието на лицата, чиято степен на функциониране се класифицират. Ако дадено лице има ограничени познавателни способности, които му пречат да разбере, че участва в класификацията, застъпникът на това лице трябва да участва активно в процеса.
- (4) Информацията, която е обозначена с кодове по МКФУЗ, трябва да се третира като лична информация и следва да бъде предмет на общопризнатите правила на конфиденциалност, които съответстват на начина, по който ще се използва тази информация.

Клинична употреба на МКФУЗ

- (5) Винаги, когато това е възможно, клиничният специалист трябва да обясни на лицето или на застъпника на лицето каква е целта от използването на МКФУЗ и да поиска да се задават въпроси относно правомерността на използването на класификацията за определяне на степента на функциониране на даденото лице.
- (6) Винаги, когато това е възможно, лицето, чиято степен на функциониране е подложена на класифициране (или застъпникът на това лице), трябва да има въз-

можност да участва и по-конкретно да оспори или да потвърди съответствието на използваната категория и дадената оценка.

- (7) Тъй като отсъствието/липсата се класифицира като резултат както от болестното състояние на индивида, така и от физическия и социален контекст, в който живее този индивид, МКФУЗ трябва да се използва, като се вземат под внимание всички елементи.

Използване на информацията в МКФУЗ за обществени цели

- (8) Информацията в МКФУЗ трябва да се използва, доколкото това е възможно, съвместно със самите хора, за да се увеличат алтернативите пред тях и да се подобри контрола, който упражняват върху своя живот.
- (9) Информацията в МКФУЗ трябва да се използва за развитие на социалната политика и аз промени в политиките, целящи разширяване на участието на хората с увреждания и съвместната работа с тях.
- (10) МКФУЗ и цялата информация, която може да се получи чрез нейното използване, не трябва да се използва за лишаване от установени права или по какъвто и да е друг начин, който ограничава законните права на обезщетения и ползи, с които се ползва дадено лице или групи от лица.
- (11) Лицата, които са класифицирани заедно в МКФУЗ, могат да се различават един от друг в много отношения. Законите и наредбите, които се позовават на класификациите на МКФУЗ, не трябва приемат повече хомогенност от предполагаемата; освен това, те трябва да гарантират, че лицата, чиито степени на функциониране се класифицират, се разглеждат като отделни хора.

Приложение 7

Резюме на процеса на преразглеждане

Разработване на МКФУЗ

През 1972 г. СЗО разработи предварителна схема, която се отнасяше до последствията от заболяванията. Само няколко месеца по-късно беше предложен по-комплексен подход. Предложенията се основаваха на два съществени принципа: от една страна трябваше да се направи разграничаване между уврежданията и тяхното значение, т.е. функционалните и социални последствия от уврежданията, а от друга - различните аспекти или оси с данни трябваше да бъдат класифицирани отделно, в различни области, обозначени с кодове. По същество, този подход се състоеше в съставянето на няколко различни, макар и успоредни класификации. Този подход противоречеше на традициите на МКБ, съгласно която много на брой оси (етиология, анатомия, патология и т.н.) се интегрират в една йерархична система, която заема една-единствена област с кодове. Беше разгледана възможността тези предложения да се асимилират в една схема, съвместима с принципите, залегнали в структурата на МКБ. Едновременно с това, бяха направени предварителни опити за систематизиране на терминологията, отнасяща се до последствията от заболяванията. През 1973 г. предложенията бяха разпространени неофициално и беше поискано съдействието преди всичко на групи, имащи конкретно отношение към рехабилитацията.

През 1974 г. бяха разпространени отделни класификации в областта на вродените увреждания и трайните увреждания и обсъжданията продължиха. Получените коментари бяха обединени и бяха разработени конкретни предложения. През октомври 1975 г. тези предложения бяха внесени за обсъждане на Международната конференция относно Деветата версия на Международната класификация на болестите. След като разгледа класификациите, Конференцията препоръча тя да бъде издадена с пробна цел. През май 1976 г. Двайсет и деветата Световна здравна асамблея взе препоръката за сведение и прие резолюция WHA29.35, с която одобрява публикуването, с пробна цел, на допълнителната класификация на вродените и трайните увреждания като допълнение, но не като неразделна част, от Международната класификация на болестите. В резултат на това, през 1980 г. беше публикувано първото издание на ICIDH. През 1993 г. класификацията беше преиздадена с допълнително въведение към нея.

Първи стъпки към преразглеждане на ICIDH

През 1993 г. беше решено да се започне процес на ревизия на ICIDH. Желанията за преразглеждане на версията на класификацията, която беше временно наречена ICIDH-2, бяха следните:

- да служи като универсално средство, като отговаря на целите на отделните страни, сектори и здравни дисциплини;
- да бъде достатъчно проста, за да могат практикуващите лекари да я приемат като пълноценно описание на последствията от болестните състояния;

- да бъде лесна за ползване в практиката, т.е. да идентифицира нуждите на здравеопазването и да е подходяща за разработване на програми за интервенция (напр. профилактика, рехабилитация, социални дейности);
- да дава последователна картина на процесите, свързани с последствията от болестните състояния, така че самият процес на увреждане, а не само на изменението на болестите/ разстройствата, да може да бъде оценен, регистриран и лекуван по обективен начин;
- да взема под внимание спецификата на различните видове култура (да може да бъде преведена и приложима в различните култури и системи на здравеопазване);
- да може да се използва по взаимно свързан начин с другите класификации от семейството на СЗО.

Първоначално френският партньорски център получи задачата да състави предложение за раздела „Увреждания“ и за аспектите, свързани с езика, говора и сетивните способности. Холандският партньорски център трябваше да предложи ревизия на характерните аспекти на „Увреждания“ и „Двигателни функции“ в класификацията и да подготви преглед на литературата в тези области; Северноамериканският партньорски център трябваше да даде предложения за раздела „Трайно увреждане“. Освен това, две работни групи трябваше да внесат предложения за психичното здраве съответно при децата и при възрастните. На срещата за ревизия на ICIDH-2, състояла се в Женева през 1996 г., беше постигнат напредък - беше разработен алфа проект чрез събиране на информация от различните предложения, включително извършване на първоначални пробни изпитвания. На срещата през 1996 година беше решено, че от този момент нататък всеки партньорски център и всички работни групи ще се занимават с проекта в неговата цялост, а не с неговите предишни отделни области, които бяха разпратени за преразглеждане. От май 1996 г. до февруари 1997 г. алфа проектът беше разпространен сред партньорските центрове и в работните групи, като всички коментари и предложения по него се събираха в централата на СЗО. Освен това, беше разпространен и списък с основни въпроси; списъкът съдържаше формулировка на основните въпроси, свързани с ревизията на класификацията, и имаше за цел с цел да улесни събирането на коментарите и предложенията.

По време на ревизията бяха обсъдени следните въпроси:

- Класификацията на три нива, т.е. „вродени увреждания“, „придобити увреждания“ и „трайни увреждания“, е полезна и трябва да бъде запазена. Трябва да се обмисли включването на контекстуални фактори / фактори на околната среда, въпреки че повечето предложения бяха на ниво теоретична разработка и емпирично изпитване.
- Взаимоотношенията между „вродени увреждания“, „придобити увреждания“ и „трайни увреждания“, както и адекватната връзка между тях, бяха предмет на обсъждане. В много от критичните забележки се обръщаше внимание на причинно-следствения модел, който беше залегнал в основата на версията на ICIDH от 1980 г., на липсата на промяна в този модел и еднопосочния поток от „вродени увреждания“ към „придобити увреждания“ и оттам към „трайни увреждания“.

Процесът на ревизия предлагаше алтернативни графични изображения.

- Класификацията ICIDH-1980 беше трудна за ползване. Тя се нуждаеше от опростяване; ревизията трябваше да има за цел опростяване, а не добавяне на повече подробности.
- Контекстуални фактори (външни – факторите на околната среда и вътрешни – личностните фактори): Тези фактори, които представляваха основните компоненти на процеса на „трайните увреждания“ (така, както бяха представени във версията на ICIDH от 1980 г.), трябваше да бъдат разработени като допълнителни схеми в рамките на ICIDH. От друга страна, тъй като социалните и физически фактори на околната среда и връзката между тях и „вродените увреждания“, „придобитите увреждания“ и „трайните увреждания“ (Impairments, Disabilities and Handicaps) бяха силно обусловени от културната среда, те не трябваше да бъдат представени като отделно измерение в рамките на ICIDH. Въпреки това, всеобщо беше мнението, че класификациите на факторите на околната среда могат да се окажат полезни при анализа на положението в дадена страна и при разработването на решения на национално ниво.
- Вродените увреждания трябва да отразяват напредъка в познанието за основните биологични механизми.
- Приложимостта и универсалността на културата трябва да бъдат изведени като основна цел.
- Разработването на материали за обучение и презентации представляваше друга основна цел на процеса на ревизия.

Проектите Бета-1 и Бета-2 на ICIDH-2

През март 1997 г. беше готов проектът Бета-1, в който бяха интегрирани предложенията, събрани през предишните години. Този проект беше представен на срещата за ревизия на ICIDH през април 1997 г. След като в проекта бяха включени решенията на срещата за ревизия, през юни 1997 г. излезе проектът Бета-1 на ICIDH-2 с цел да се проведат изпитвания в условията на практическата работа. Между януари и април 1999 г. беше разработен проектът Бета-2, който се основаваше на всички данни и цялата обратна информация (бележки и коментари), получена при практическите изпитвания на проекта Бета-1. Този проект беше представен за обсъждане на годишната среща за ICIDH-2, състояла се в Лондон през април 1999 г. След като в проекта бяха включени решенията на срещата, проектът Бета-2 беше публикуван и разпратен за практически изпитвания през юли 1999 г.

Изпитвания в условията на практическата работа

Практическите изпитвания на проекта Бета-1 бяха проведени между юни 1997 г. и декември 1998 г., а практическите изпитвания на проекта Бета-2 бяха проведени между юли 1999 г. и септември 2000 г.

Изпитванията в условията на практическата работа изискваха възможно най-широко участие от страна на страните-членки на СЗО и специалисти от различни направле-

ния, включително сектори, като здравно застраховане, социално осигуряване, трудова заетост, образование, както и други групи, имащи отношение към класифицирането на болестните състояния (по силата на Международната класификация на болестите, Класификацията на медицинските сестри и Международна стандартна класификация на образованието, ISCED). Целта беше постигане на консенсус чрез ясни, действащи определения. Практическите изпитвания бяха продължителен процес на разработване, консултации, бележки и коментари, актуализиране и изпитвания.

Успоредно с практическите изпитвания на проектите Бета-1 и Бета-2 бяха осъществени следните изследвания като част от проектите:

- оценка на превода и езикова оценка;
- оценка на отделните елементи;
- отговори на основни въпроси чрез консенсусни конференции и отделни лица;
- коментари и бележки от организации и отделни лица;
- изпитване на опции;
- обоснованост и надеждност на клиничните оценки (изпитване в реални условия или кратки описания на клинични случаи);
- други (напр. изследвания на целеви групи)

Изпитванията бяха насочени към транс-културни и мултисекторни въпроси. В практическите изпитвания, резултатите от които бяха докладвани поотделно, взеха участие повече от 50 страни и над 1,800 специалисти.

Предпоследна версия на ICIDH-2

Въз основа на данните от изпитванията от проекта Бета-2 и след консултиране с партньорските центрове и Експертната комисия на СЗО по измервания и класификация, през октомври 2000 г. беше създадена предпоследната версия на ICIDH-2.

Проектът беше представен на среща по ревизията, състояла се през ноември 2000 г. След като в него бяха включени препоръките на срещата, предпоследната версия на ICIDH-2 (декември 2000 г.) беше внесена в Изпълнителния съвет на СЗО през януари 2001 г. След това последният проект на ICIDH-2 беше внесен за обсъждане на Петдесет и четвъртата Световна здравна асамблея, която се състоя през май 2001 г.

Утвърждаване на окончателната версия

След като обсъди окончателния проект, озаглавен Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето, Здравната асамблея одобри новата класификация с резолюция WHA54.21 от 22 май 2001 г. Резолюция WHA54.21 гласи следното:

Петдесет и четвъртата Световна здравна асамблея,

1. ПОДКРЕПЯ второто издание на Международната класификация на нарушените функции, уврежданията и физическата или психична инвалидност (ICIDH), като ѝ дава наименованието Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето, наричана по-долу накратко МКФУЗ (ICF);
2. ПРИЗОВАВА държавите-членки да използват МКФУЗ за целите на своите научни изследвания, епидемиологичен контрол и отчетност, както намерят за необходимо, като вземат предвид конкретната ситуация във всяка държава-членка и по-конкретно с оглед на евентуални бъдещи ревизии на документа;
3. ИЗИСКВА от Генералния директор да оказва съдействие на държавите-членки по тяхна молба във връзка с използването на МКФУЗ.

Приложение 8

Бъдещи насоки на МКФУЗ

Използването на МКФУЗ зависи в много голяма степен от нейната практическа полза: от това, в каква степен класификацията може да служи за измерване на ефективността на здравното обслужване посредством показатели, основаващи се на резултатите за потребителите, както и от степента, в която е приложима в различни култури, за да позволи извършването на сравнителни изследвания с цел да се определят нуждите и средствата за планиране и изследвания. МКФУЗ не е пряк инструмент на политиката. От друга страна, използването на класификацията може да даде положителен принос за разработване на политики чрез предоставяне на информация с оглед определяне на здравната политика, насърчаване на равните възможности за всички хора и подкрепяне на борбата срещу дискриминацията въз основа на увреждания.

Версии на МКФУЗ

Като се вземат предвид различията в нуждите на различните видове потребители, МКФУЗ е представена в различен формат и различни версии:

Основна класификация

Двата дяла на МКФУЗ и техните компоненти са представени в две версии с цел да отговорят на потребностите от различно ниво на конкретизация на различните потребители:

Първата версия е *пълната (подробна) версия*, която предлага всички нива на класификация и позволява описание на 9999 категории на компонент. От друга страна, много по-малък брой от тях се използват в практиката. Категориите от пълната версия могат да бъдат обединени в кратката версия, когато се търси само обобщена информация.

Втората версия е *кратката (сбита) версия*, която обхваща две нива от категории за всеки компонент и област/домейн. Дадени са също определенията на тези термини, както и за уточненията „Включва“ и „Изключва“.

Специални варианти

- (а) Версии за клинично използване: Тези версии ще зависят от използването на МКФУЗ в различни области на клинично приложение (напр. трудова терапия). Те ще се основават на основния обем по отношение на обозначаването с код и терминологията, обаче ще дават по-подробна информация, например насоки за оценка и клинични описания. Те ще могат да бъдат пренаредени за конкретните специалности (напр. рехабилитация, психично здраве).
- (б) Версии за изследвания: Също както при версиите за клинично използване, тези версии ще отговарят на конкретни научни потребности и ще съдържат прецизни работни определения с цел да улесни оценката на болестните състояния.

Бъдеща дейност

Тъй като МКФУЗ има много области на приложение и е силно необходима като класификация, трябва да се отбележи, че СЗО и нейните партньорски центрове извършват допълнителна работа с цел да отговорят на нуждите.

МКФУЗ е собственост на всички свои потребители. Тя е единственото международно-прието средство от този тип. Класификацията има за цел да се получи по-добра информация за механизмите на увреждане и функциониране и да се постигне широк международен консенсус. За да бъде МКФУЗ призната от различните национални и международни общности, СЗО полага всички възможни усилия, за да гарантира, че тя е удобна за ползване и е съвместима с процесите на стандартизация, например стандартите, разработени от Международната организация по стандартизация (ISO).

Бъдещите направления, в които МКФУЗ може да бъде разработвана и прилагана, могат да се обобщят, както следва:

- насърчаване на използването на МКФУЗ на национално ниво с цел създаване на национални бази данни;
- създаване на международен масив от данни, заедно с рамка, която дава възможност за сравняване на данните от отделните страни;
- идентифициране на алгоритми за оценка за пригодност за получаване на социални помощи и пенсия;
- изследване на уврежданията и функционирането на членовете на семейството (напр. изследване на увреждането на трета страна, дължащо се на болестно състояние на близки роднини);
- разработване на компонента „Личностни фактори“;
- разработване на точни работни определения на категориите за целите на научните изследвания;
- разработване на инструменти за оценка за целите на идентификацията и измерването²⁵;
- предоставяне на практически приложения чрез компютъризация и електронно въвеждане на историята на заболяването;
- създаване на връзки към концепциите за качество на живота и измерване на субективното благосъстояние²⁶;

²⁵ СЗО разработва инструменти за оценка, свързани с МКФУЗ, с оглед те да бъдат приложими в различните култури. Те се подлагат на изпитвания за надеждност и валидност. Инструментите за оценка ще бъдат три типа: кратка версия с цел скрининг и епидемиологични изследвания; версия за ежедневна употреба от страна на предоставящите грижи лица; и дълга версия за целите на подробни изследвания. Те ще бъдат на разположение в СЗО.

²⁶ Свързване с качеството на живота: Важно е да има концептуална съвместимост между концепцията за „качеството на живота“ и концепцията за увреждане. От друга страна, качеството на живота означава нещо, което човек „усеща“ за своето болестно състояние или последствията от него; следователно, това е концепция за „субективно благосъстояние“. От своя страна, концепциите за болест или увреждане се позовават на обективни симптоми на индивида, възприемани като физическа реалност.

- изследване на съответствието на лечението и процедурите;
- насърчаване на използването на научни изследвания с цел сравнение между различните болестни състояния;
- разработване на обучителни материали във връзка с използването на МКФУЗ;
- създаване на центрове за обучение по МКФУЗ и партньорски центрове във всички страни;
- по-нататъшни изследвания в областта на факторите на околната среда с цел получаване на по-детайлни подробности във връзка с описанието както на уеднаквената/стандартна среда, така и на реалната среда на индивида.

Приложение 9

Препоръчани изисквания за данните в МКФУЗ при разработване на системи и проучвания за здравна информация със задължително минимално съдържание

Функции и структури на организма	Глава и код		Блок или категория от класификацията
Зрение	2	b210–b220	Зрение и свързани с него функции
Слух	2	b230–b240	Слух и вестибуларни функции
Говор	3	b310–b340	Гласови и говорни функции
Храносмилане	5	b510–b535	Функции на храносмилателната система
Телесна екскреция	6	b610–b630	Функции на отделянето на урина
Фертилитет	6	b640–b670	Полови и репродуктивни функции
Сексуална активност	6	ф640	Полови и репродуктивни функции
Кожа и физически недостатъци	8	ф810–ф830	Функции на кожата и свързани с тях структури
Дишане	4	ф440–ф460	Функции на дихателната система
Болка*	2	ф280	Болка
Емоционални реакции*	1	b152–b180	Специфични психични функции
Сън	1	b134	Общи психични функции
Енергия / Жизненост	1	b130	Общи психични функции
Когнитивни функции*	1	b140, b144, b164	Внимание, памет и висши когнитивни функции
Дейности и участие			
Общуване / Комуникация	3	d310–d345	Общуване – приемане – възпроизвеждане
Мобилност*	4	d450–d465	Ходене и движение
Сръчност	4	d430–d445	Носене, преместване и работа с предмети
Самостоятелна грижа*	5	d510–d570	Самостоятелна грижа
Ежедневни дейности*	6 и 8		Домашен бит; Основни области от живота
Междудличностни отношения	7	d730–d770	Специални междудличностни взаимоотношения
Социално функциониране	9	d910–d930	Социален и обществен живот, живот в общността

* Елементи, които ще бъдат включени в минималния списък

Приложение 10

Благодарност

Разработването на МКФУЗ би било невъзможно без всестранныя помощ на много хора от различни части на света, които посветиха много време, енергия и организирани ресурси в рамките на международна мрежа. Не е възможно да се посочат поименно всички участници; по-долу изказваме своята признателност и благодарност към всички тях, към водещите центрове, организации и отделни лица.

Партньорски центрове на СЗО във връзка с МКФУЗ

Австралия	Australian Institute of Health and Welfare, GPO Box 570, Canberra ACT 2601, Australia. Contact: Ros Madden.
Канада	Canadian Institute for Health Information, 377 Dalhousie Street, Suite 200, Ottawa, Ontario K1N9N8, Canada. Contact: Helen Whittome.
Франция	Centre Technique National d'Etudes et de Recherches sur les Handicaps et les Inadaptations (CTNERHI), 236 bis, rue de Tolbiac, 75013 Paris, France. Contact: Marc Maudinet.
Япония	Japan College of Social Work, 3-1-30 Takeoka, Kiyosecity, Tokyo 204-8555, Japan. Contact: Hisao Sato.
Нидерландия	National Institute of Public Health and the Environment, Department of Public Health Forecasting, Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, P.O. Box 1, 3720 BA Bilthoven, The Netherlands. Contacts: Willem M. Hirs, Marijke W. De Kleijn-de Vrankrijker.
Скандинавските страни	Department of Public Health and Caring Sciences, Uppsala Science Park, SE 75185 Uppsala, Sweden. Contact: Björn Smedby.
Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия	National Health System Information Authority, Coding and Classification, Woodgate, Loughborough, Leics LE11 2TG, United Kingdom. Contacts: Ann Harding, Jane Millar.
САЩ	National Center for Health Statistics, Room 1100, 6525 Belcrest Road, Hyattsville MD 20782, USA. Contact: Paul J. Placek.

Работни групи

Международна работна група по психично здраве и аспекти на пристрастяване, поведенчески и когнитивни аспекти и аспекти на развитието към ICIDH, председател: Cille Kennedy; Офис по уврежданията, застаряването и дългосрочната политика за социални грижи, Офис на помощник-секретаря по планиране и оценка, Министерство на здравеопазването, 200 Independence Avenue, SW, Room 424E, Washington, DC 20201, USA. Co-Chair: Karen Ritchie.

Children and Youth Task Force, Chair: Rune J. Simeonsson, Professor of Education, Frank Porter Graham Child Development Center, CB # 8185, University of North Carolina, Chapel Hill, NC 27599-8185, USA. Co-Chair: Matilde Leonardi.

Environmental Factors Task Force, Chair: Rachel Hurst, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, England. Co-Chair: Janice Miller.

Мрежи

La Red de Habla Hispana en Discapacidades (испанска мрежа).

Координатор: José Luis Vázquez-Barquero, Unidad de Investigacion en Psiquiatria Clinical y Social Hospital Universitario „Marques de Valdecilla“, Avda. Valdecilla s/n, Santander 39008, Spain.

Експертна комисия по прилагането на ICIDH към Съвета на Европа, Council of Europe, F-67075, Strasbourg, France. Contact: Lauri Sivonen.

Неправителствени организации

American Psychological Association, 750 First Street, N.E., Washington, DC 20002-4242, USA. Contacts: Geoffrey M. Reed, Jayne B. Lux.

Disabled Peoples' International, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, England. Contact: Rachel Hurst.

European Disability Forum, Square Ambiorix, 32 Bte 2/A, B-1000, Bruxelles, Belgium. Contact: Frank Mulcahy.

European Regional Council for the World Federation of Mental Health (ERCWFM), Blvd Clovis N.7, 1000 Brussels, Belgium. Contact: John Henderson.

Inclusion International, 13D Chemin de Levant, F-01210 Ferney-Voltaire, France. Contact: Nancy Breitenbach

Rehabilitation International, 25 E. 21st Street, New York, NY 10010, USA.

Contact: Judith Hollenweger, Chairman, RI Education Commission, Institute of Special Education, University of Zurich, Hirschengraben 48, 8001 Zurich, Switzerland.

Консултанти

Голям брой консултанти на СЗО предоставиха безценна помощ в процеса на преразглеждане на класификацията. Имената им са посочени по-долу:

Elizabeth Badley
Jerome E. Bickenbach
Nick Glozier
Judith Hollenweger
Cille Kennedy
Jane Millar
Janice Miller
Jürgen Rehm
Robin Room
Angela Roberts
Michael F. Schuntermann
Robert Trotter II
David Thompson (редактор-консултант)

Превод на МКФУЗ на официалните езици на СЗО

МКФУЗ е редактирана на много езици, като английският език е само водещ. Преводът и лингвистичният анализ са неотменна част от процеса на ревизия. Посочените по-долу сътрудници на СЗО ръководеха превода, лингвистичния анализ и редакцията на текста на официалните езици на СЗО. На сайта на СЗО има преводи и на други езици: <http://www.who.int/classification/icf>.

Арабски

Превод и лингвистичен анализ:

Adel Chaker, Ridha Limem, Najeh Daly, Hayet Baachaoui, Amor Haji, Mohamed Daly, Jamil Taktak, Saïda Douki

Редакторска рецензия на СЗО/EMRO:

Kassem Sara, M. Haytham Al Khayat, Abdel Aziz Saleh

Китайски

Превод и лингвистичен анализ:

Qiu Zhuoying (co-ordinator), Hong Dong, Zhao Shuying, Li Jing, Zhang Aimin, Wu Xianguang, Zhou Xiaonan

Редакторска рецензия на Партньорския център на СЗО в Китай и СЗО/WPRO:

Dong Jingwu, Zhou Xiaonan and Y.C. Chong

Френски

Превод и лингвистичен анализ на СЗО/Женева:

Pierre Lewalle

Редакторска рецензия на Партньорските центрове на СЗО във Франция и Канада:

Catherine Barral and Janice Miller

Руски

Превод и лингвистичен анализ:

G. Shostka (Co-ordinator), Vladimir Y. Rysanyansky, Alexander V. Kvashin, Sergey A. Matveev, Aleksey A. Galianov

Редакторска рецензия на Партньорския център на СЗО в Русия.

Vladimir K. Ovcharov

Испански

Превод, лингвистичен анализ, редакторска рецензия на Партньорския център на СЗО в Испания, съвместно с La Red de Habla Hispana en Discapacidades (испанската мрежа) и СЗО/ПАНО:

J. L. Vázquez-Barquero (Co-ordinator), Ana Díez Ruiz, Luis Gaité Pindado, Ana Gómez Silió, Sara Herrera Castanedo, Marta Uriarte Ituiño, Elena Vázquez Bourgon Armando Vázquez, María del Consuelo Crespo, Ana María Fossatti Pons, Benjamín Vicente, Pedro Rioseco, Sergio Aguilar Gaxiola, Carmen Lara Muñoz, María Elena Medina Mora, María Esther Araujo Bazán, Carlos Castillo-Salgado, Roberto Becker, Margaret Hazlewood.

Отделни участници в процеса на ревизия:

Аржентина

Liliana Lissi
Martha Adela Mazas
Miguela Pico
Ignacio Saenz

Армения

Armen Sargsyan

Австралия

Gavin Andrews
Robyne Burridge
Ching Choi
Prem K. Chopra
Jeremy Couper
Elisabeth Davis
Maree Dyson
Rhonda Galbally
Louise Golley
Tim Griffin
Simon Haskell
Angela Hewson
Tracie Hogan Richard
Madden Ros
Madden Helen McAuley
Trevor Parmenter
Mark Pattison
Tony M. Pinzone
Kate Senior
Catherine Sykes
John Taplin
John Walsh

Австрия

Gerhard S. Barolin
Klemens Fheodoroff
Christiane Meyer-Bornsen

Белгия

Franjoise Jan
Catherine Mollman
J. Stevens
A. Tricot

Бразилия

Cassia Maria Buchalla

E. d'Arrigo Busnello
Ricardo Halpern
Fabio Gomes
Ruy Laurenti

Канада

Hugh Anton
J. Arboleda-Florez
Denise Avar
Elizabeth Badley
Caroline Bergeron
Helene Bergeron
Jerome E. Bickenbach
Andra Blanchet
Maurice Blouin
Mario Bolduc (deceased)
Lucie Brosseau
T.S. Callanan
Lindsay Campbell
Anne Carswell
Jacques Cats
L.S. Cherry
Rene Cloutier
Albert Cook
Jacques Cote
Marcel Cote
Cheryl Cott
Aileen Davis
Henry Enns
Gail Finkel
Christine Fitzgerald
Patrick Fougeyrollas
Adele Furrie
Linda Garcia
Yhetta Gold
Betty Havens
Anne Hebert
Peter Henderson
Lynn Jongbloed
Faith Kaplan
Ronald Kaplan
Lee Kirby
Catherine Lachance
Jocelyne Lacroix
Renee Langlois
Mary Law Lucie Lemieux–

Brassard Annette
Majnemer Rose
Martini Raoul
Martin-Blouin
Mary Ann McColl
Joan McComas
Barbara McElgunn
Janice Miller
Louise Ogilvie
Luc Noreau
Diane Richler
Laurie Ringaert
Kathia Roy
Patricia Sisco
Denise Smith
Ginette St Michel
Debra Stewart
Luz Elvira Vallejo
Echeverri
Michael Wolfson
Sharon Wood–Dauphinee
Nancy Young
Peter Wass
Colleen Watters

Чили

Ricardo Araya
Alejandra Faulbaum
Luis Flores
Roxane Moncayo de
Bremont
Pedro Rioseco
Benjamin Vicente

Китай

Zhang Aimin
Mary Chu Manlai
Hong Dong
Leung Kwokfai
Karen Ngai Ling
Wu Xuanguong
Qiu Zhuoying
Zhao Shuying
Li Jing
Tang Xiaoquan
Li Jianjun

Ding Buotan
Zhuo Dahong
Nan Dengkun
Zhou Xiaonan

Колумбия
Martha Aristabal
Gomez

Côte d'Ivoire
B. Claver

Хърватия
Ana Bobinac-Georgievski

Куба
Pedro Valdes
Sosa Jesiis
Saiz Sanchez
Frank Morales
Aguilera

Дания
Terkel Andersen
Aksel Bertelsen
Tora Haraldsen Dahl
Marianne Engberg
Annette Flensborg
Ane Fink
Per Fink
Lise From
Jette Haugbølle
Stig Langvad
Lars von der Lieth
Kurt Møller
Claus Vinther Nielsen
Freddy Nielsen
Kamilla Rothe Nissen
Gunnar Schiøler
Anne Sloth
Susan Tetler
Selena Forchhammer
Thønnings
Eva Wæhrens
Brita Øhlenschläger

Еквадор
Maria del Consuelo
Crespo Walter Torres

Izquierdo
Египет
Mohammed El-Banna

Ел Салвадор
Jorge Alberto Alcaron
Patricia Tovar de Canizalez

Етиопия
Rene Rakotobe

Финландия
Erkki Yrjankeikki
Markku Leskinen
Leena Matikka
Matti Ojala
Heidi Paatero
Seija Talo
Martti Virtanen

Франция
Charles Aussilloux
Bernard Azema
Jacques Baert
Serge Bakchine
Catherine Barral
Maratine Barres
Jean-Yves Barreyre
Jean-Paul Boissin
Franjois Chapireau
Pascal Charpentier
Alain Colvez
Christian Corbe
Dr. Cyran
Michel Delcey
Annick Deveau
Serge Ebersold
Camille Felder
Claude Finkelstein
Anne-Marie Gallot
Pascale Gilbert
Jacques Houver
Marcel Jaeger
Jacques Jonqueres
Jean-Claude Lafon
Maryvonne Lyazid
Joelle Loste-Berdot
Maryse Marriere

Lucie Matteodo
Marc Maudinet
Jean-Michel Mazeaux
Pierre Minaire (*deceased*)
Lucien Moatti
Bertrand Morineaux
Pierre Mormiche
Jean-Michel Orgogozo
Claudine Parayre
Gerard Pavillon
Andre Philip
Nicole Quemada
Jean-Franjois Ravaud
Karen Ritchie
Jean-Marie Robine
Isabelle Romieu
Christian Rossignol
Pascale Roussel
Jacques Roustit
Jesus Sanchez
Marie-Jose Schmitt
Jean-Luc Simon
Lauri Sivonen
Henri-Jacques Stiker
Annie Triomphe
Catherine Vaslin
Paul Veit
Dominique Velche
Jean-Pierre Vignat
Vivian Waltz

Германия
Helmi Bose-Younes
Horst Dilling
Thomas Ewert
Kurt Maurer
Jürgen Rehm
H.M. Schian
Michael F.
Schuntermann
Ute Siebel
Gerold Stucki

Гърция
Venos Mavreas

Унгария
Lajos Kullmann

Индия

Javed Abidi
Samir Guha-Roy
K.S. Jacob
Sunanda Koli
S. Murthy
D.M. Naidu
Hemraj Pal
K. Sekar
K.S. Shaji
Shobha Srinath
T.N. Srinivasan
R. Thara

Индонезия

Augustina Hendriarti

Ислямска република**Иран**

Mohamed M.R. Mourad

Израел

Joseph Yahav

Италия

Emilio Alari
Alberto Albanese
Renzo Andrich
A.Andrigo
Andrea Arrigo
Marco Barbolini
Maurizio Bejor
Giulio Borgnolo
Gabriella Borri
Carlo Caltagirone
Felicia Carletto
Carla Colombo
Francesca Cretti
Maria Cufersin
Marta Dao
Mario D'Amico
Simona Della Bianca
Paolo Di Benedetto
Angela Di Lorenzo
Nadia Di Monte
Vittoria Dieni
Antonio Federico
Francesco Fera
Carlo Francescutti
Francesca Fratello

Franco Galletti
Federica Galli
Rosalia Gasparotto
Maria Teresa Gattesco
Alessandro Giacomazzi
Tullio Giorgini
Elena Giraudo
Lucia Granzini
Elena Grosso
V. Groppo
Vincenzo Guidetti
Paolo Guzzon
Leo Giulio Iona
Vladimir Kosic
Matilde Leonardi
Fulvia Loik
Mariangela Macan
Alessandra Manassero
Domenico Manco
Santina Mancuso
Roberto Marcovich
Andrea Martinuzzi
Anna Rosa Melodia
Rosetta Mussari
Cristiana Muzzi
Ugo Nocentini
Emanuela Nogherotto
Roberta Oretti
Lorenzo Panella
Maria Procopio
Leandro Provinciali
Alda Pellegri
Barbara Reggiori
Marina Sala
Giorgio Sandrini
Antonio Schindler
Elena Sinforiani
Stefano Schierano
Roberto Sicurelli
Francesco Talarico
Gariella Tavoschi
Cristiana Tiddia
Walter Tomazzoli
Corrado Tosetto
Sergio Ujcich Maria
Rosa Valsecchi
Irene Vernerio

Ямайка

Monica Bartley

Япония

Tsunehiko Akamatsu
Masataka Arima
Hidenobu Fujisono
Katsunori Fujita
Shinichiro Furuno
Toshiko Futaki
Hajime Hagiwara
Yuichiro Haruna
Hideaki Hyoudou
Takashi Iseda
Atsuko Ito
Shinya Iwasaki
Shizuko Kawabata
Yasu Kiryu
Akira Kodama
Ryousuke Matsui
Ryo Matsutomo
Yasushi Mochizuki
Kazuyo Nakai
Kenji Nakamura
Yoshukuni Nakane
Yukiko Nakanishi
Toshiko Niki
Hidetoshi Nishijima
Shiniti Niwa
Kensaku Ohashi
Mari Oho
Yayoi Okawa
Shuhei Ota
Fumiko Rinko
Junko Sakano
Yoshihiko Sasagawa
Hisao Sato
Yoshiyuki Suzuki
Junko Taguchi
Eiichi Takada
Yuji Takagi
Masako Tateishi
Hikaru Tauchi
Miyako Tazaki
Mutsuo Torai
Satoshi Ueda
Kousuke Yamazaki
Yoshio Yazaki

Йордания

Abdulla S.T. El-Naggar
Ziad Subeih

Кувейт

Adnan Al Eidan
Abdul Aziz Khalaf
Karam

Латвия

Valda Biedrina
Aldis Dudins
Lolita Cibule
Janis Misins
Jautrite Karashkevica
Mara Ozola
Aivars Vetra

Ливан

Elie Karam

Литва

Albinas Bagdonas

Люксембург

Charles Pull
M. De Smedt
Pascale Straus

Малайзия

Sandiyao Sebestian

Мадагаскар

Caromene
Ratomahenina
Raymond

Малта

Joe M. Pace

Мексико

Juan Alberto Alcantara
Jorge Caraveo Anduaga
Maria Eugenia Antunez
Fernando R. Jimenez
Albarran
Gloria Martinez
Carrera

Maria-Elena Medina
Mora
Carmen E. Lara
Munoz

Мароко

Aziza Bennani

Нидерландия

T. van Achterberg
Jaap van den Berg
A. Bloemhof
Y.M. van der Brug
R.D. de Boer
J.T.P. Bonte
J.W. Brandsma
W.H.E. Buntinx
J.P.M. Diederiks
M J Driesse
Silvia van Duuren-Kristen
C.M.A. Frederiks
J.C. Gerritse
Jose Geurts
Gladines
K.A. Gorter
R.J. de Haan
J. Halbertsma
J. van der Haring
G. Hellema
H. Hens-Versteeg
Y. F. Heerkens
Y. Heijnen
W.M. Hirs
W. Hoek
D. van Hoeken
N. Hoeymans
C. van Hof
G.R.M. van Hoof
M. Hopman-Rock
A. Kap
E.J. Karel
Zoltan E. Kenessey
M.C.O. Kersten
M.W. de Kleijn-de
Vrankrijker
M.M.Y. de Klerk
M. Koenen
J.W. Kotten

D.W.Kraijer
T. Kraakman
Guuss Lakhhorst
W.A.L. van Leeuwen
P. Looijestein
H. Meinardi
W. van Minnen
A.E. Monteny
I. Oen
Wil Ooijendijk
W.J. den Ouden
R.J.M. Perenboom
A. Persoon
J.J. v.d. Plaats
M. Poolmans
F.J. Prinsze
C.D. van Ravensberg
K. Reynders
K. Riet-van Hoof
G. Roodbol
G.L. Schut
B. Stoelinga
M.M.L. Swart
L. Taal
H. Ten Napel
B. Treffers
J. Verhoef
A. Vermeer
J.J.G.M. Verwer
W. Vink
M. Welle Donker
Dirk Wiersma
J.P. Wilken
P.A. van Woudenberg
P.H.M. Wouters
P. Zanstra

Никарагуа

Elizabeth Aguilar
Angel Bonilla Serrano
Ivette Castillo
Hector Collado
Hernandez
Josefa Conrado
Brenda Espinoza
Maria Felix Gontol
Mirian Gutierrez
Rosa Gutierrez

Carlos Guzman

Luis Jara

Raíl Jarquin

Norman Lanzas

Jose R. Leiva

Rafaela Marengo

Maria Alejandra Martinez

Marlon Mendez

Mercedes Mendoza

Maria Jose Moreno

Alejandra Narvaez

Amilkar Obando

Dulce Maria Olivas

Rosa E. Orellana

Yelba Rosa Orozco

Mirian Ortiz Alvarado

Amanda Pastrana

Marbely Picado

Susana Rappaciolli

Esterlina Reyes

Franklin Rivera

Leda Maria Rodriguez

Humberto Roman

Yemira Sequeira

Ivonne Tijerino

Ena Liz Torrez

Rene Urbina

Luis Velasquez

Нигерия

Sola Akinbiyi

John Morakinyo

A. O. Odejide

Olayinka Omigbodun

Норвегия

Kjetil Bjorlo

Torbjorg Hostad

Kjersti Vik

Nina Vollestad

Margret Grotle Soukup

Sigrid Ostensjo

Пакистан

S. Khan

Malik H. Mubbashar

Khalid Saeed

Филиппините

L. Ladrigo-Ignacio

Patria Medina

Перу

Maria Esther Araujo

Bazon

Carlos Bejar Vargas

Carmen Cifuentes Granados

Roxana Cock Huaman

Lily Pinguz Vergara

Adriana Rebaza Flores

Nelly Roncal Velazco

Fernando Urcia

Fernandez

Rosa Zavalllos Piedra

Република Корея

Ack-Seop Lee

Румъния

Radu Vrasti

Русия

Vladimir N. Blondin

Aleksey A. Galianov

I.Y. Gurovich

Mikhail V. Korobov

Alexander V. Kvashin

Pavel A. Makkaveysky

Sergey A. Matveev

N. Mazaeva

Vladimir K. Ovtcharov S.V.

Polubinskaya

Anna G. Ryabokon

Vladimir Y. Rysnyansky

Alexander V. Shabrov

Georgy D. Shostka

Sergei Tsirkin

Yuri M. Xomarov

Alexander Y. Zemtchenkov

Словения

Andreeja Fatur-Videtic

Южна Африка

David Boonzaier

Gugulethu Gule

Sebenzile Matsebula

Pam McLaren

Siphokazi Gcaza P

hillip Thompson

Испания

Alvaro Bilbao Bilbao

Encarnacion Blanco Egido

Rosa Bravo Rodriguez

Maria Jose Cabo Gonzalez

Marta Cano Fernandez

Laura Cardenal Villalba

Ana Diez Ruiz

Luis Gaite Pindado

Maria Garcia Jose

Ana Gomez Silio

Andres Herran Gomez

Sara Herrera Castanedo

Ismael Lastra Martinez

Marta Uriarte Ituino

Elena Vazquez Bourgon

Antonio Leon Aguado Diaz

Carmen Albeza Contreras

Maria Angeles Aldana

Berberana

Federico Alonso Trujillo

Carmen Alvarez Arbesii

Jesus Artal Simon

Enrique Baca

Baldomero

Julio Bobes Garcia

Antonio Bueno

Alcantara

Tomas Castillo Arenal

Valentin Corces Pando

Maria Teresa Crespo

Abelleira

Roberto Cruz Hernandez

Jose Armando De

Vierna Amigo

Manuel Desviat Munoz

Ana Maria Diaz Garcia

Maria Jose Eizmendi

Apellaniz

Antonio Fernandez Moral

Manuel A. Franco

Martin

Luis Gaite Pinadado

Maria Mar Garcia
Amigo
Jose Giner-Ubago
Gregorio Gomez-Jarabo
Jose Manuel Gorospe
Arocena
Juana Maria
Hernandez Rodriguez
Carmen Leal Cercos
Marcelino Lopez Alvarez
Juan Jose Lopez-Ibor
Ana Maria Lopez Trencó
Francisco Margallo Polo
Monica Martin Gil Miguel
Martin Zurimendi
Manuel J. Martinez Cardena
Juan Carlos
Miangolarra Page
Rosa M.Montoliu Valls
Teresa Orihuela Villameriel
Sandra Ortega Mera
Gracia Parquina Fernandez
Rafael Penalver Castellano
Jesusa Pertejo
Maria Francisca
Peydro de Moya
Juan Rafael Prieto Lucena
Miguel Querejeta Gonzalez
Miquel Roca Bennasar
Francisco Rodriguez Pulido
Luis Salvador Carulla
Maria Vicenta
Sanchez de la Cruz
Francisco Torres Gonzalez
Maria Triquell Manuel
Jose Luis Vazquez-Barquero
Miguel A. Verdugo
Alonso
Carlos Villaro Diaz-Jimenez

Швеция

Lars Berg
Eva Bjorck-Akesson
Mats Granlund
Gunnar Grimby
Arvid Linden
Anna Christina Nilson
(deceased)

Anita Nilsson
Louise Nilunger
Lennart Nordenfelt
Adolf Ratzka
Gunnar Sanner
Olle Sjogren
Bjorn Smedby
Sonja Calais van
Stokkom Gabor Tiroler

Швейцария

Andre Assimacopoulos
Christoph Heinz
Judith Hollenweger
Hans Peter Rentsch
Thomas Spuhler
Werner Steiner
John Strome
John-Paul Vader
Peter Wehrli
Rudolf Widmer

Тайланд

Poonpit Amatuakul
Pattariya Jarutat
C. Panpreecha
K. Roongruangmaairat
Pichai Tangsin

Тунис

Adel Chaker
Hayet Baachaoui
A. Ben Salem
Najeh Daly
Saida Douki
Ridha Limam
Mhalla Nejia
Jamil Taktak

Турция

Ahmet GogUs
Elif Iyriboz
Kultegin Ogel
Berna Ulug

Обединени арабски емирства

Sheika Jamila Bint Al-
Qassimi

Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия

Simone Aspis
Allan Colver
Edna Conlan
John E. Cooper
A. John Fox
Nick Glozier
Ann Harding
Rachel Hurst
Rachel Jenkins
Howard Meltzer
Jane Millar
Peter Mittler
Martin Prince
Angela Roberts
G. Stewart
Wendy Thorne
Andrew Walker
Brian Williams

Съединени американски щати

Harvey Abrams
Myron J. Adams
Michelle Adler
Sergio A. Aguilor-Gaxiola
Barbara Altman
Alicia Amate
William Anthony
Susan Spear Basset
Frederica Barrows
Mark Battista
Robert Battjes
Barbara Beck
Karin Behe Cynthia
D. Belar
J.G. Benedict
Stanley Berent
Linas Bieliauskas
Karen Blair
F.Bloch
Felicia Hill Briggs
Edward P. Burke
Larry Burt
Shane S. Bush
Glorisa Canino

Jean Campbell	Andrew Imparato	Harold Pincus
Scott Campbell Brown	John Jacobson	Paul Placek
John A. Carpenter	Judith Jaeger	Thomas E. Preston
Christine H. Carrington	Alan Jette	Maxwell Prince
Judi Chamberlin	J. Rock Johnson	Jeffrey Pyne
LeeAnne Carrothers	Gisele Kamanou-Goune	Louis Quatrano
Mary Chamie	Charles Kaelber	Juan Ramos
Cecelia B. Collier	Cille Kennedy	Geoffrey M. Reed
William Connors	Donald G. Kewman	Anne Riley
John Corrigan	Michael Kita (<i>deceased</i>)	Gilberto Romero
Dale Cox	Edward Knight	Patricia Roberts-Rose
M. Doreen Croser	Pataricia Kricos	Mark A. Sandberg
Eugene D'Angelo	Susan Langmore	Judy Sangl
Gerben DeJong	Mitchell LaPlante	Marian Scheinholtz
Jeffrey E. Evans	Itzak Levav	Karin Schumacher
Timothy G. Evans	Renee Levinson	Katherine D. Seelman
Debbie J. Farmer	Robert Liberman	Raymond Seltser
Michael Feil	Don Lollar	Rune J. Simeonsson
Manning Feinleib	Peter Love	Debra Smith
Risa Fox	David Lozovsky	Gretchen Swanson
Carol Frattali	Perianne Lurie	Susan Stark
Bill Frey	Jayne B. Lux	Denise G. Tate
E. Fuller	Reid Lyon	Travis Threats
Cheryl Gagne	Anis Maitra	Cynthia Trask
J. Luis Garcia Segura	Bob MacBride	Robert Trotter II
David W. Gately	Kim MacDonald-Wilson	R. Alexander Vachon
Carol George	Peggy Maher	Maureen Valente
Olinda Gonzales	Ronald Manderscheid	Paolo del Vecchio
Barbara Gottfried	Kofi Marfo	Lois Verbrugge
Bridget Grant	Ana Maria Margueytio	Katherine Verdolini
Craig Gray	William C. Marrin	Candace Vickers
David Gray	John Mather	Gloriajean Wallace
Marjorie Greenberg	Maria Christina Mathiason	Robert Walsh
Arlene Greenspan Frederick	John McGinley	Seth A. Warshausky
Guggenheim Neil Hadder	Theresa McKenna	Paul Weaver
Harlan Hahn	Christine McKibbin	Patricia Welch
Robert Haines	Christopher J. McLaughlin	Gale Whiteneck
Laura Lee Hall	Laurie McQueen	Tyler Whitney
Heather Hancock	Douglas Moul	Brian Williams
Nandini Hawley	Peter E. Nathan	Jan Williams
Gregory W. Heath	Russ Newman	Linda Wornall
Gerry Hendershot	Els R. Nieuwenhuijsen	J. Scott Yaruss
Sarah Hershfeld	Joan F. van Nostrand	Ilene Zeitzer
Sarah Hertfelder	Jean Novak	Louise Zingeser
Alexis Henry	Patricia Owens	
Howard Hoffman	Alcida Perez de Velasquez	Уругвай
Audrey Holland	D. Jesse Peters	Paulo Alterway
Joseph G. Hollowell Jr	David B. Peterson	Marta Barera

Margot Barrios
Daniela Bilbao
Gladys Curbelo
Ana M. Frappola
Ana M. Fosatti Pons
Angelica Etchenique
Rosa Gervasio
Mariela Irigoin

Fernando Lavie
Silvia Nirnez
Rossana Pipplol
Silvana Toledo

Виетнам
Nguyen Duc Truyen

Зимбабве
Jennifer Jelsma
Dorcas Madzivire
Gillian Marks
Jennifer Muderredzi
Useh Ushotanwefe

Организации в системата на Обединените нации

Международна организация на труда (МОТ)
Susan Parker

Детски фонд на Обединените нации (УНИЦЕФ)
Habibi Gulbadan

Статистическо бюро на ООН
Margarat Mbogoni
Joann Vanek

Статистически институт на ООН за Азия и Тихия океан
Lau Kak En

Икономическа и социална комисия на ООН за Азия и Тихия океан
Bijoy Chaudhari

Световна здравна организация (СЗО)

Регионални бюра

Африка: C. Mandlhate

Америка (Pan American Health Organisation): Carlos Castillo-Salgado, Roberto Becker, Margaret Hazlewood, Armando Vázquez

Източно Средиземно море: A. Mohit, Abdel Aziz Saleh, Kassem Sara, M. Haytham Al Khayat

Европа: B. Serdar Savas, Anatoli Nossikov

Югоизточна Азия: Than Sein, Myint Htwe

Западен Тихи океан: R. Nesbit, Y.C. Chong

Централно управление

В процеса на ревизия участваха различни отдели в централата на СЗО. По-долу са посочени имената на членовете на персонала, които допринесоха за процеса на ревизия на класификацията, както и отдела, в който работят.

M. Argandoña, formerly of Department of Substance Abuse
Z. Bankowski, Council for International Organizations of Medical Sciences
J.A. Costa e Silva, formerly Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse
S. Clark, Department of Health Information, Management and Dissemination
C. Djeddah, Department of Injuries and Violence Prevention
A. Goerdts, formerly of Department of Health Promotion
M. Goracci, formerly of Department of Injury Prevention and Rehabilitation
M. A. Jansen, formerly of Department of Mental Health and Substance Dependence
A. L'Hours, Global Programme on Evidence for Health Policy
A. Lopez, Global Programme on Evidence for Health Policy
J. Matsumoto, Department of External Cooperation and Partnerships
C. Mathers, Global Programme on Evidence for Health Policy
C. Murray, Global Programme on Evidence for Health Policy
H. Nabulsi, formerly of IMPACT
E. Pupulin, Department of Management of Noncommunicable Diseases
C. Romer, Department of Injuries and Violence Prevention
R. Sadana, Global Programme on Evidence for Health Policy
B. Saraceno, Department of Mental Health and Substance Dependence
A. Smith, Department of Management of Noncommunicable Diseases
J. Salomon, Global Programme on Evidence for Health Policy
M. Subramanian, formerly of World Health Reporting
M. Thuriaux, formerly of Division of Emerging and other Communicable Diseases
B. Thylefors, formerly of Department of Disability/Injury Prevention and Rehabilitation
M. Weber, Department of Child and Adolescent Health and Development

Sibel Volkan and Grazia Motturi provided administrative and secretarial support.

Can Çelik, Pierre Lewalle, Matilde Leonardi, Senda Bennaissa and Luis Prieto carried out specific aspects of the revision work.

Somnath Chatterji, Shekhar Saxena, Nenad Kostanjsek and Margie Schneider carried out the revision based on all the inputs received.

T. Bedirhan Üstün managed and coordinated the revision process and the overall ICF project

МКФУЗ

АЗБУЧЕН УКАЗАТЕЛ

Забележка: Този индекс е съставен с цел да служи като най-общо средство за достъп до категориите в рамките на класификациите и за обсъждане на въпросите и ключовите термини във Въведението и Приложенията. В индекса са включени само думи и изрази, които действително съществуват в МКФУЗ и са обозначени с код. Изразяваме надежда, че ще бъде публикуван друг, по-пълнен индекс на МКФУЗ, който ще съдържа по-подробни препратки към елементите в класификацията. За да се реализира тази цел, СЗО приветства предложенията на потребителите във връзка с термините и изразите, които биха могли да се добавят в индекса и да увеличат неговата ефективност.

- А
- Абсорбция на нутриентите, 82, 83
- Абстрактно мислене, абстракция, 56
- Аварийно-спасителни служби, 206
- Автобус, 181
- Автобус, използване, 150
- Автоматичен пикочен мехур, 89
- Автоматичен рефлекс на близко разположена става, 99
- Агалактия, 92
- Агенции за недвижими имоти, 203
- Агеузия, 66
- Агресия, контролиране на вербалната и физическа, 165
- Адаптиране на моторни превозни средства, 181
- Административен контрол, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215
- Аеробен капацитет, 79
- Аерофагия, 81
- Азооспермия, 92
- Акинетичен мутизъм, 96, 97
- Активи, 189
- Активи, материални, 189
- Активи, нематериални, 189
- Активи, финансови, 189
- Алактация, 92
- Алвеоли, 114
- Алеи за движение, 202
- Алергии, 77
- Алодиния, 67
- Алопатични лекарства, 180
- Алопеция, 105
- Амбитенденция/амбивалентност, 53
- Аменорея, 91
- Амнезия, дисоциативна, 52
- Амнезия, селективна, 52
- Анаболизъм, 85
- Аналгезия, 67
- Анартрия, 70
- Анатомични части, 10, 11, 106
- Анестезия, 66
- Аномалия, 11, 220
- Анопсия, 62
- Аносмия, 66
- Антисоциално поведение, 49
- Анурия, 89
- Апетит, 50
- Апнея, 77
- Апраксия, говор, 59
- Апраксия, идеомоторна, 59
- Апраксия, мисловния процес, 59
- Апраксия, обличане, 59
- Апраксия, окуломоторна, 59
- Аритмии, 73
- Артериална дилатация, 74
- Артериална констрикция, 74
- Артерии, 114
- Артерии, констрикция на, 74
- Артерии, функции на, 74
- Артикуляционни функции, 70
- Артикуляция на речта, 70
- Артрит, 94
- Архитекти, 197
- Архитектура, 19
- Архитектурни и строителни политики, 202
- Архитектурни и строителни системи, 201
- Архитектурни и строителни услуги, 202

- Архитектурни и строителни услуги, системи и политики, 202
- Асиметрична походка, 102
- Аспирация на храна, 81
- Атаксична дизартрия, 70
- Атеросклероза, 74
- Атетоза, 101
- Атмосферно налягане, 191
- Аудио приемници и предаватели, 182
- Аутизъм, 48
- Афазия на Wernicke, 57
- Афазия на Брока, 57
- Афект, 54
- Афония, 70
- Б**
- Баби и дядовци, 168, 195
- Бавачки, 196
- Базални ганглии, 108
- Базова метаболитна скорост, 85
- Банки, 209
- Банкова сметка, поддържане, 173
- Бедност, 178, 210
- Бедро, 122
- Безвъзмезден труд, 173
- Безотговорност, 49
- Безпокойство, 49
- Белене на хранителни продукти, 155
- Бели дробове, 114
- Белодробен емфизем, 77
- Билки, 180
- Бинаурален синтез, 64
- Биомедицински стандарти, 12
- Биомедицински статус, 12
- Благонадеждност, 51
- Благополучие, 212, 213
- Благосъстояние, 220
- Благотворителни организации, участие в, 173
- Блокиран таз, 95
- Блокирана скапула, 95
- Блокирани стави, 94
- Блокирано рамо, 94
- Блокове в МКФУЗ, функция, 229
- Боклук, изхвърляне, 159
- Болест на Parkinson, 98
- Болест, 3, 4, 8, 13, 15, 16, 19, 20, 212, 219
- Болест, последствия от, 4
- Болести, предавани по полов път, профилактика, 155
- Болестно състояние, 3, 4, 7, 8, 13, 16, 17, 19, 212, 224
- Болестно състояние, етиология, 4, 13
- Болка в бедрото, 68
- Болка в главата и шията, 68
- Болка в горен крайник, 68
- Болка в гърба, 68
- Болка в гърдите, 68
- Болка в долен крайник, 68
- Болка в множество части на тялото, 69
- Болка в рамото, 68
- Болка в ставите, 68
- Болка в стомаха или корема, 68
- Болка в тазовата област, 68
- Болка в торса, 68
- Болка в част от тялото, 69
- Болка, 69-71
- Болка, генерализирана, 69
- Болка, ирадираща в дерматом, 69
- Болка, ирадираща в сегмент или област, 69
- Болки в долната част на гърба, 69
- Болници, 212, 213
- Боравене с предмети, 144
- Брадикардия, 73
- Брадилалия, 71
- Брадипнея, 77
- Брайлово писмо, общуване с, 129
- Брайлово писмо, писане, 129
- Брайлово писмо, четене, 129
- Братски, взаимоотношения, 168
- Братя и сестри, 168
- Бременност, 92, 220
- Бронхиален спазъм, 77
- Бронхиално дърво, 114
- Бруксизъм, 102

- Бръснене, 153
Будно състояние, будуване, 46, 51
Бутане на предмети с долните крайници, 146
Бутане на предмети, 146
Бутилки и кенчета, отваряне, 155
Бъбреци, 118
Бъбреци, функция, 89
Бъбречна недостатъчност, 89
Бюра и класьори, 183
- В
Вагинален канал, 118
Вагинална лубрикация, 90
Вагинизъм, 90
Вазомоторна функция, 74
Валежи, 191
Вана или душ, приемане, 152
Варене и затопляне на храната, 159
Варикозни вени, 74
Вдигане на предмети, 144
Вдигане на предмети, 145
Вегетативни състояния, 46
Вежди, 110
Велосипед, управление, 150
Велосипеди, ремонт, 161
Вени, 114
Вени, функции, 74
Венозен, 74
Венозна констрикция (стеснение), 74
Венци, 112
Вертиго (световъртеж), 65
Вестибуларна функция на равновесието, движение и определяне на положението, 65
Вестибуларни функции, 65
Вестници, 130, 208, 209
Вестници, издадени на Брайлово писмо, 208
Вещества, злоупотреба, 50
Вещества, злоупотреба, 50
Взаимодействие в съответствие с обществените норми, 165
Взаимодействие, видове, 165
Взаимодействие, контролиране на поведението в рамките на взаимодействието, 165
Взаимоотношения в семейството, създаване и поддържане, 169
Взаимоотношения между братя и сестри, поддържане, 168
Взаимоотношения между дете и родители, поддържане, 168
Взаимоотношения с връстници, създаване, 167
Взаимоотношения с познати, създаване, 167
Взаимоотношения с приятели, създаване, 167
Взаимоотношения с хора, обитаващи същото жилище, създаване, 167
Взаимоотношения с членовете на разширеното семейство, създаване, 168
Взаимоотношения със съседни, създаване, 167
Взаимоотношения, използване на физически контакт, 159
Взаимоотношения, интимни, поддържане, 169
Взаимоотношения, прекратяване, 165
Взаимоотношения, проявяване на признателност, 164
Взаимоотношения, проявяване на търпимост, 164
Взаимоотношения, проявяване на уважение и топлота, 164
Взаимоотношения, реагиране на критика, 164
Взаимоотношения, реагиране на социалните сигнали, 164
Взаимоотношения, създаване, 165
Взаимоотношения, формални, създаване, 166
Вземане на решения, 4, 57, 128
Вземане под наем на място за живеене, 157
Вибрация, 194
Видове спорт, участие в спорт, 176
Виждане на звезди и светкавици, 62

- Визуална дистракция, 192
Висше образование, 170
Висшестоящи лица, 196
Витамини и други добавки, 180
Витилиго, 246
Вкусова перцепция, 55
Вкусова функция, 66
Вкусове, 55
Влагалище, 118
Влажност, 191, 194
Влак, ползване, 147
Влечение към вещества, злоупотреба 50
Влизане и излизане с дистанционен контрол, 183, 185
Вмъкване на мисли, 56
Внимание, 57
Внимание, изместване, 57
Внимание, поддържане, 57
Внимание, разделяне, 57
Внимание, споделяне, 57
Вода и горива, снабдяване с тях, 204
Вода, приемане, 155
Воден баланс, поддържане, 86
Воднисти изпразнения, 83
Водоеми, 190
Войни, 192
Вокализация, алтернативна, 72
Вокални тикове, 101
Волеви движения, контрол, 100
Волеви движения, координация, 100
Волеви контрол, 56
Врати, електрически, 186, 187
Време, подреждане на събитията в хронологична последователност, определяйки количествата време за събитията, 57
Време, съставяне на бюджет, 134
Вродена аномалия, 220
Връстници, 195, 198
Връстници, създаване на взаимоотношения с тях, 166
Всеобща декларация на ООН за правата на човека (1948), 177
Вход и изход в сградите, продукти и технологии, обществени, 186
Възбуда на афекта, 54
Възбуда, фаза, 90
Възпитание на децата/Родителски задължения, 162
Възпитание, 16
Възраст, застаряване, 18, 220
Вълнение и възбуда, 53
Външен нос, 112
Външни гениталии, 118
Външни контролни средства, 181
Външни мускули на окото, функции, 63
Външни очни мускули, 110
Външно ухо, 110
Въпросник за приложение на МКФУЗ, 229
Въртене или извиване на ръцете, 146
Вяла дизартрия, 70
Вятър, 191

Г
Гадене, 65
Газове в стомаха, 84
Галакторея, 92
Генетично предразположение, 14, 220
Гениталии, 118
Гериатрия, 22
Главичка на пениса, 118
Главоболие, 249
Гладене на дрехи, 159
Глас, качество, 70
Глас, произвеждане, 70
Гласни гънки, 113
Гласови и говорни функции, 70, 71, 72
Гласови протези, 182
Гласови функции, 70
Гласуване, 216
Глезен и стъпало, структура, 122
Глезенен рефлекс, 99
Глезенна става и стави на краката и пръстите на краката, 122
Глобални психични функции, 47-60
Глобални психосоциални функции, 48

- Гняв, 54
- Говор, 58, 138
- Говор, модулация на мелодичните контури, 71
- Голяма устна, 118
- Горен крайник, структура, 120
- Горещи вълни по време на менопаузата, 92
- Гориво, снабдяване, 157
- Горна устна, 112
- Горски пожари, 182
- Готвене, 158
- Граждански права, ползване, 177
- Граждански спорове, 207
- Граматични структури, организиране/съставяне, 59
- Грижи за домакинството, 158-160
- Грижи за себе си и грижи за другите, служба за подпомагане, 262
- Грижи по време на менструацията, 153
- Гръбначен мозък, кауда еквина, 109
- Гръбначен мозък, 108
- Гръбначен мозък, лумбо-сакрален, 109
- Гръбначен мозък, торакален, 108
- Гръбначен мозък, цервикален, 108
- Гръбначен стълб, 123
- Гръбначномозъчни нерви, 109
- Гръден кош, 114
- Гръдни дихателни мускули, функции, 78
- Гълтане, 81
- Гълтателни функции, 82
- Гърда и зърно, 118
- Гъстота на населението, 190
- Д
- Двигателен рефлекс, 100
- Двигателна персеверация, 101
- Двигателни функции, 99-103
- Движение, структури, свързани с него, 120-124
- Дебело черво, 116
- Дейности и участие, компонент, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 21, 23, 27, 37, 126, 219, 221-224, 227, 229, 230, 232-234, 237, 242, 244, 245, 262
- Дейности и участие, опции за структуриране, 242-245
- Дейности и участие, Списък, начини на ползване, 242-245
- Действие в съответствие в обществените норми, 165
- Действие, действия, 3, 5, 10, 15, 17-19, 21, 24, 129, 213, 223, 229, 232
- Декодиране на съобщения, 57, 58
- Декубитални язви, 104
- Делириум, 46
- Деменция, 48
- Демографски изследвания и анкети, 5
- Демографски промени, 190
- Денонощни цикли, 193
- Деперсонализация, 60
- Дереализация, 60
- Дете, свързване с него, 168
- Детски игри, 176
- Дефекация, 84
- Дефекация, регулиране, 153
- Дефекация, честота, 85
- Дефиниции в МКФУЗ, 229
- Дефиниции, в класификациите, 227
- Дехидратация, 86
- Деца, 1281 1351 162, 195
- Джамия, посещение на, 177
- Диабет, 246
- Диагноза, 4
- Диаграми, съставяне, 138
- Диария, 83
- Диафрагма, 115
- Диафрагма, функция, 78
- Диета, поддържане на балансирано хранене, 155
- Дисдиадохокинезия, 100
- Дискинезия, 101
- Дискриминация, социална, 14, 18
- Дискусия с един човек, 139
- Дискусия с много хора, 139
- Дискусия, 139

- Дискусия, започване, 139
 Дискусия, поддържане, 139
 Дискусия, приключване, 139
 Дисменорея, 92
 Диспареуния, 92
 Диспнея, 72
 Дистонични движения, 101
 Дистония, 98
 Дисфагия, 81, 82
 Дисфагия, езофагеална, 82
 Дисфагия, орална, 82
 Дисфагия. фарингеална, 82
 Дисфония, 70
 Дихателен ритъм, 78
 Дихателна система, структура, 113
 Дихателна система, функции, 77, 78
 Дишане през устата, 79
 Дишане, дълбочина, 78
 Дишане, неравномерно, 78
 Дишане, парадоксално, 78
 Дишане, повърхностно или плитко, 78
 Дишане, ритъм и дълбочина, 78
 Дневен цикъл, 52
 Дневни цикли, 185
 Доброжелателност, 49
 Добросъвестност, 49
 Добър живот, 220
 Докосване, 66, 146
 Долавяне на звук, 64
 Долен крайник, структура, 122
 Дом, придобиване, 157
 Домакински вещи, пазаруване, 158
 Домакински принадлежности, 157, 160, 161, 183
 Домашен бит, 157-163
 Домашни (питомни) животни, 160, 162, 196
 Домашни уреди, поддържане, 161
 Домашно обучение, 170
 Домове за грижи с настаняване и без настаняване, 212, 213
 Допир, 56, 67, 68
 Допълнителни дихателни функции, 77
 Достъп, 16, 41, 178, 213, 241
 Достъпност, 171, 179 203, 204, 233, 240
 Дрехи, 154, 157, 158, 181
 Дрехи, обличане, 154
 Дрехи, пазаруване, 158
 Дрехи, събличане, 154
 Дрехи, шиене и поправки, 161
 Други термини:
 Дръжки на врати, 186
 Духане, 79
 Духовна медитация/съзерцание, участие в нея, 177
 Духовни практики, участие в тях, 177
 Дъвчене, 81
 Дъжд, 191
 Дългосрочни здравни услуги, 212
 Дърпане на предмети, 146
 Дясностранна, левостранна двигателна координация, 100

 Е
 Европейски съюз, 206
 Ежедневен бит, продукти и технологии, 174
 Ежедневни/рутинни действия, завършване, 134
 Ежедневни/рутинни действия, извършване, 134
 Ежедневни/рутинни действия, справяне, 134
 Езда на кон, 151
 Език на тялото, външен израз и възпроизвеждане, 137
 Език, 112
 Език, интегрирани функции, 59
 Език, ментални функции, 58
 Езофагеално гълтане, 82
 Експерти, други, 166
 Експресия на говоримия език, 57
 Експресия на езика, 57
 Експресия на жестомимичния език, 57
 Експресия на писмения език, 57
 Екстравертност, 48
 Ектопична бременност, 92

- Електричество, 192, 204
 Електролитен баланс, 85
 Електронна поща, 205
 Електро-оптични устройства, 182
 Елиминиране на фекалиите, 83
 Емация, 84
 Емоции, 54, 64
 Емоции, регулиране, 54, 165
 Емоционална безизразност, 49
 Емоция, диапазон, 54
 Емоция, уместност, 54
 Ендокринни жлези, 116
 Енергичен, усещане, 50
 Енергия, психична, 50
 Ергономични услуги, 215
 Ерготерапевти (специалисти по трудова терапия), 196
 Ерекция на клитора, 90
 Ерекция на пениса, 90
 Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека, 190-195
 Етични насоки за използване на МКФУЗ, 252-253
 Ефективност, като концепция, 8, 10, 14, 16, 18, 21, 22, 222-224, 228-233, 243
 Ефективност, като определител, 13, 23, 126-127, 230, 231, 233, 234, 237, 240, 243-245
 Ехолалия, 53
 Ехопраксия, 53
 Еякулация, 90
- Ж
- Желание за сътрудничество, 50
 Железен дефицит, 86
 Жестове, изразяване с тях, 136
 Жестомимичен език, изразяване с него и активно използване, 57, 137, 138
 Живот в общността, участие в, 175
 Животни, 188
 Животни, грижа за тях, 162
 Животни, използвани за лична мобилност, 181
 Жизнен опит, 222
- Жизнерадост, 49
 Жилище и мебелировка, поддържане, 161
 Жилищна политика, 204
 Жилищни системи, 204
 Жилищни услуги, 204
 Жилищни услуги, системи и политики, 203
 Жилищни, търговски, промишлени и обществени сгради, 201
 Жлъчен мехур и жлъчни канали, 116
- З
- Забавена еякулация, 90
 Забавление или развлечение, участие в, 176
 Загуба на тегло, 84
 Задаване на въпроси, 138
 Задавяне, 79
 Задача, 7, 10, 11, 14, 15, 123, 216, 229, 243, 239
 Задача, извършване на прости задачи, 132
 Задача, извършване на сложни задачи, 132
 Задача, предприемане на една задача в група, 132
 Задача, предприемане на една задача самостоятелно, 132
 Задачи и изисквания, изобщо, 132-135
 Задачи, завършване на множество от задачи, 133
 Задачи, предприемане на множество от задачи в група, 133
 Задачи, предприемане на множество от задачи самостоятелно, 133
 Задачи, предприемане на множество от задачи, 133
 Задачи, свързани с работата, изпълнение, 171
 Задвижване, психично, 46-60
 Задух, 79
 Задържане на вода, 86
 Задържане на урината, 89
 Заекване, 71, 249
 Заемане на поза, 53
 Заемане на политически пост, право 177

- Заетост, запазване на работата, 171
- Заетост, изпълнение на задачите, които се изискват, за наемане на работа, 171
- Заетост, краткосрочни договори, 172
- Заетост, наемане на работа и приемане на предложената работа, 171
- Заетост, напредване в дадената работа, 171
- Заетост, напускане на работата, 171
- Заетост, осъществяване на надзор над други работници, 171, 172
- Заетост, прекратяване на трудовото правоотношение, 171
- Заетост, продукти и технологии, 183
- Заетост, работа на половин работен ден, 172
- Заетост, работа под надзор, 171, 172
- Заетост, работя на пълен работен ден, 171, 172, 247
- Заетост, служебно повишение и друг служебен напредък, 171
- Заетост, търсене на работа и ангажиране на работа, 171, 172
- Заетост, търсене на работа, 171
- Заетост, ходене на работа съгласно изискванията, 171, 172
- Закони за планиране, 203
- Законодателна реформа и МКФУЗ, 5, 6
- Законодателство и закони, 203, 204, 206, 207, 211, 213, 216
- Законодателство, наредби и стандарти, 201-216
- Замайване, 65
- Заместници на лицата, които вземат решения, 196
- Замъгляване на съзнанието, 46
- Замърсяване, суша, вода и атмосферен въздух, 192
- Занаяти и хоби, занимаване с, 176
- Занаяти, занимаване с, 176
- Занаяти, занимание с тях, 176
- Заобикаляне на препятствия, 147
- Запознанства, 232
- Запознанства, създаване на взаимоотношения с, 162
- Зарастване с белег, 104
- Застрояване, 187
- Застъпничество, МКФУЗ като средство за застъпничество, 250-251
- Захапване, 81
- Защита чрез адвокат, 207
- Звук, 193
- Здраве и свързаните със здравето области, 3, 7, 8, 21-22
- Здраве на населението, 4
- Здраве, грижа за(собственото здраве), 155
- Здраве, избягване на риск за здравето, 155
- Здраве, компоненти, 4
- Здраве, определящи фактори, 4
- Здравен профил на лицето, обозначаване с код, 227
- Здравен статус/здравословно състояние, 3, 4, 16, 18, 22, 178, 210-212, 220, 241
- Здравеопазване, 6
- Здравна система, 212
- Здравна статистика, 5
- Здравни работници, 5
- Здравни специалисти, 197
- Здравни съвети, спазване, 152
- Здравни услуги при остри заболявания, 212
- Здравни услуги, системи и политики, 212
- Здравно застраховане, 5, 2481
- Здравно-информационни системи, 5
- Здравословни хранителни продукти, консумиране, 155
- Земетресения, 192
- Зеничен рефлекс, 63
- Знаци и символи, общуване чрез тях, 136
- Зрение и свързаните с него функции, 61-63
- Зрение, функции, 61, 62, 228
- Зрителна острота, 61
- Зрителна перцепция, 55
- Зрително-пространствени възприятия, 55
- Зъби, 112
- Зъби, грижа за тях, 153
- Зъбна хигиена, 153
- Зъбни протези, грижи за тях, 153

- И
- Игра на шах или карти, 176
- Игра, участие в игри, 176
- Игри, занимания с, 176
- Игри, отдиш и почивка, занимания в свободното време, 176
- Идеация, способност за формиране на идеи, 55, 56
- Идеологии, 15, 199
- Избор измежду опции, как да се направи, 129
- Избор на подходящо облекло, 154
- Издръжливост, 50, 79
- Изисквания за облекло, съобразяване с, 154
- Изкачване, 141
- Изкривяване на картината, 62
- Излъчване на мисли, 56
- Измиване на съдовете, тенджерите, тиганите и кухненските прибори, 159
- Измиване на цялото тяло, 152
- Изобилна менструация, 91
- Изопачаване на звуците, 71
- Изписване на думите, 129
- Изпитвания в условията на практическата работа по време на ревизията на ICIDH-2, 3, 255
- Използване на информацията в МКФУЗ за обществени цели, етични насоки, 253
- Използване на ръката до китката и на цялата ръка, 146
- Използване на услугата, 13
- Изправено положение, 141
- Изправено положение, поддържане, 142
- Изправителни домове и затвори, 207
- Изпразване на пикочния мехур, 89
- Изпълнение на една задача или множество от задачи, 131
- Изпълнение на планове, 56
- Изпълнителни функции, психични 56
- Изпълняване на медицински и други здравни съвети, 155
- Изразяване на обичайни приветствия, 138
- Изразяване посредством рисунки и снимки, 137
- Изразяване с думи, 137
- Изразяване с езика на тялото, 137
- Изразяване с жестове, 137
- Изразяване с официалния жестомимичен език, 137
- Изразяване със знаци и символи, 137
- Изследване на съответствието на лечението и процедурите, употреба на МКФУЗ, 261
- Изследвания в областта на здравеопазването, 6
- Изследвания на здравното състояние на населението, 6
- Изследвания, приложение на МКФУЗ, 231
- Изсушаване, 152
- Изтъняване на кожата, 104
- Изхвърляне на боклука, 159
- Изцеление, 104
- Изчисляване, 59, 130
- Изчисляване, комплекс, 59
- Изчисляване, просто, 59
- Изчистване на термините, 251
- Изящни изкуства, занимаване с или оценяване, 176
- Икономическа самостоятелност, 173
- Икономически доктрини, 210
- Икономически живот, 173-174
- Икономически операции сложни, 173
- Икономически операции, основни, 172
- Икономически политики, 210
- Икономически системи, 210
- Икономически средства, обществени, права върху тях, 173
- Икономически средства, права върху тях, 173
- Икономически услуги, 209
- Икономически услуги, системи и политики, 209
- Илюзия, 54
- Имитиращ, 128
- Императивни позиви за уриниране, 89
- Импотентност, 90

- Имунна реакция, 77
Имунна реакция, неспецифична, 77
Имунна реакция, специфична, 77
Имунна система, структура, 114
Инвалидна количка, 178, 241
Инвалидна количка, придвижване с нея, 149
Инвалидни колички и моторолери, поддържане и ремонт, 160
Индекс на телесната маса (ИТМ), 84
Индукционни линии, 186
Инконтиненция, императивна, 90
Инконтиненция, преливна, 90
Инконтиненция, рефлекторна, 90
Инконтиненция, стресова, 90
Инсомния, 50
Инспектори, 196
Институции за висше образование, 214
Институционализация, 18
Инструменти за оценка и МКФУЗ, 21, 45,, 106, 127, 179, 231, 260
Инструменти, поддържане и поправка, 161
Интелектуално израстване, 48
Интензивност на светлината, 192
Интермитентноклаудикацио, 74
Интернет, 205, 208, 209
Интимни взаимоотношения, поддържане, 165
Интонация, 71
Интровертност, 48
Информационна матрица, 13, 237, 238, 243, 244, 245
Информационни системи, 5
Информация аз смъртността, 4
Информация за заболяемостта, 4, 13
Инхибиция, 48
Ирис, 110
История на здравното състояние, 18
- К
Камерна мускулатура, сила на съкращението, 73
Камила, яздене, 151
Канализация, 204
Канцеларско оборудване, 183
Капиляри, 114
Капиляри, функции, 74
Каране на ски, 149
Кардиомиопатия, 73
Карпални кости, 95
Катаболизъм, 85
Кататония, 53
Категории в МКФУЗ, 8, 10, 13, 16, 21, 211, 217, 219, 220-3, 225, 228-230, , 242, 243, 251, 259-260
Кахексия, 84
Качество на атмосферния въздух, 194
Качество на визуалната картина, 61
Качество на въздуха в затворени помещения, 194
Качество на живота, 5, 260
Качество на звука, 193
Качество на зрението, 61, 228, 233
Качество на светлината, 192
Кашлица, 79
Квадриплегия, 96, 247
Кинестезия, 66
Кино и театър, занимаване с, 176
Кино, ходене на, 176
Киселини в стомаха, 84
Киткова става, 121
Кихане, 79
Класификация на събитията, 232
Класификация, елементи на МКФУЗ, 7-8, 10, 227
Класификация, категории, 227
Класификация, компоненти на МКФУЗ, 227
Класификация, нива, 227
Класификация, обхват на МКФУЗ 3, 7, 13
Класификация, раздробяване, 227
Класификация, универсум на МКФУЗ, 7
Класификация, части на МКФУЗ, 217, 220
Клаудикацио, 74
Клекнало положение, поддържане, 142
Клепач, 110

- Клепач, защитен рефлекс, 63
Клепач, функции, 63
Климат, 191
Климатична система, 191
Клиники, 212, 213
Клинични приложения на МКФУЗ, 5, 260-261
Клинично използване на МКФУЗ, етични насоки, 254
Клитор, 118
Клубове по интереси, участие в тях, 174
Клякане, 141
Книги, 183
Коагулация (съсирване), 75
Когнитивна гъвкавост, 56
Когнитивни функции, 48, 52, 55, 57, 59
Когнитивни функции, висши, 57
Кожа и свързаните с нея структури, функции, 104-105
Кожа на главата и шийната област, 125
Кожа на горен крайник, 125
Кожа на долен крайник, 125
Кожа на раменната област, 125
Кожа на тазовата област, 125
Кожа на торса и гърба, 125
Кожа, 70, 104, 125
Кожа, втвърдяване, 104
Кожа, възстановителни функции, 104
Кожа, грижа за нея, 152
Кожа, защитни функции, 104
Кожа, изолираща функция, 104
Кожа, качество, 104
Кожа, функции на кожните жлези, 104
Кожа, чувствителност към светлината (фоточувствителност), 104
Кожни жлези, структура, 125
Кола или каляска, теглена от коне, управление, 151
Колеги, 165, 167, 195
Коленичене, 141
Коленна става, 122
Кома, 46
Компютри, ползване, 139
Компютърен софтуер и хардуер, 182
Компютъризирани масови комуникации, 205, 208
Компютърна техника, пригодена, 182
Комунални услуги, 209
Комуникационни панели, 182
Комуникационни продукти и технологии, 182
Комуникационни системи, 205
Комуникационни услуги, системи и политики, 205
Комуникация, 136-140
Комфорт, грижи за, 155
Констипация (запек), 83
Консумиране на здравословни храни, 155
Контекстуални фактори, 7, 8, 9-11, 15, 18, 178, 221-224, 245, 250, 255
Континенция (задържане) на урината, 89
Контрол на вътрешните импулси, 50
Контрол на мисленето, 56
Контролиране на вербалната и физическа агресия, 165
Контролиране на качеството на своята дейност, 171
Конфиденциалност, етични насоки при използване на МКФУЗ, 250
Концентрация на вниманието, 51
Концепции/концепти в МКФУЗ 3, 7, 18, 19
Конюнктива, склера, хороидея, 110
Координация око-ръка, 100
Координация око-стъпало, 100
Координация ръка-око, 53
Координиране на волевите движения, 100
Копиране, 128
Копролалия, 102
Корови дялове, 108
Коронарна исхемия, 75
Коронарна недостатъчност, 74
Корпорации, 209
Коса и нокти, функции, 105
Коса, растеж, 104
Коса, структура, 125
Коса, функции, 104, 105, 152
Костен мозък, 114

- Кости на бедрото, 122
Кости на глезена и стъпалото, 122
Кости на лицето, 120
Кости на мишницата, 120
Кости на подбедрицата, 122
Кости на предмишницата, 121
Кости на раменната област, 120
Кости на ръката, 120
Кости на тазовата област, 121
Кости на шийната област, 120
Кохлеа, 111
Кохлеарни импланти, 182
Крак, структура, 122
Кратки биографични данни, съставяне, 171
Крещене, 72
Кризис, преодоляване на, 135
Критично отношение във взаимоотношенията, преодоляване на, 164
Кръв, функции, свързани с пренасянето на кислород, 77
Кръв, функции, свързани с пренасянето на метаболити, 74
Кръвно налягане, ниско, 73
Кръвно налягане, поддържане, 73
Кръвно налягане, функции, 73
Кръвоносни съдове, функции, 72
Кръвотворене, 71, 73
Ксерофталмия, 63
Култура, отдих и почивка и спорт, продукти и технологии, 176
Културни организации, 207
Културни събития, участие в, 176
Куцане, 102
Кърмене, 155
- Л
- Лактация, 92
Лакътна става, 120
Ларинкс, 113
Ларинкс, функции, 70
Латерализация на звука, 64
Легнало положение, 141
Легнало положение, заемане на такова, 141
Легнало положение, поддържане, 142
Леден дъжд, 192
Лежане по гръб, оставане в това положение, 142
Лежащо положение, поддържане, 142
Лека кола, ремонтване, 161
Лека кола, шофиране, 150
Лекари, 197
Лекарствени средства/наркотици, 180
Леки автомобили, 191
Лели, 168, 195
Леща на очната ябълка, 110
Лигавене, 81
Лигаменти и фасции на бедрото, 122
Лигаменти и фасции на главата и шийната област, 120
Лигаменти и фасции на глезена и стъпалото, 122
Лигаменти и фасции на мишницата, 120
Лигаменти и фасции на подбедрицата, 122
Лигаменти и фасции на предмишницата, 121
Лигаменти и фасции на раменната област, 120
Лигаменти и фасции на ръката, 121
Лигаменти и фасции на тазовата област, 121
Лигаменти и фасции на торса, 123
Лимфни възли и съдове, 114
Лимфни съдове, функции, 76
Лифтове и ескалатори, 186
Лица, заемащи подчинена позиция, 196
Лица, които предоставят лична грижа, и персонални помощници, 196
Лична нагласа на познати, връстници, колеги, съседи и членове на местната общност, 198
Лична перспектива относно функционирането и увреждането, 3, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 223
Личност, 47, 55
личностна нагласа, измамническа, 49
Личностни фактори, 8, 10, 15, 18, 222, 224, 227, 260

- Логопеди, 197
 Локализиране на източника на звука, 64
 Луксация (изместване) на раменна става, 94
 Луксация (изместване) на ставата, 94
 Лумбален пояс на гръбначния стълб, 122
 Лунни цикли, 193
 Любов, 54
 Любознателност, 49
 Любопитство, 49
- М**
 Малабсорбция в стомаха, 82
 Малка устна, 118
 Малък мозък, 108
 Маниеризми, 101
 Маршрутни указания, 185, 186, 187
 Маси, регулируеми, 183
 Мастни жлези, 125
 Математика, използване на математически действия, 129
 Математика, работа с, 129
 Математика, трансформиране на задачи с думи в аритметични операции, 59
 Математически знаци, използване, 129
 Математически принципи, прилагане, 130
 Матка, 118
 Машины за писане с Брайлов шрифт, използване, 139
 Мебели, 132, 157, 160, 181
 Мебели, подреждане на мебелите в мястото за живеене, 161
 Медицинска рехабилитация, услуги, 212
 Медицински сестри, 197
 Медицински социални работници, 197
 Медицинско обслужване, 20
 Междинен мозък, 108
 Междоличностни взаимодействия и взаимоотношения, 164-169
 Междоличностни взаимодействия, общи, 164-166
 Междоличностни взаимодействия, основни, 164
 Междоличностни взаимодействия, сложни, 165
 Междоличностни взаимоотношения, специални, 166-167
 Международна организация по стандартизация (ISO), 201, 260
 Международна стандартна класификация в образованието на ЮНЕСКО, 213
 Международни класификации, семейство на СЗО, 3, 4
 Международни политически организации, 216
 Междуребрени мускули, 115
 Меко небце, 112
 Мелодия на речта, 71
 Менархе, 91, 235
 Менопауза, 91, 92, 93, 135
 Менорагия, 91
 Менструален цикъл, дискомфорт, 93
 Менструален цикъл, редовност, 91
 Менструално кървене, степен, 91
 Менструално течение, 91
 Менструация, интервали, 91
 Менструация, предменструални усещания, 91
 Мерки за повишаване на общественото здраве, 4
 Местене на предмети с долните крайници, 145
 Метаболизъм и ендокринна система, функции, 85-88
 Метаболизъм на въглехидратите, 85
 Метаболизъм на мазнините, 86
 Метаболизъм на протеините, 85
 Метене, 159
 Метеоризъм, 83-4
 Методичен, 49
 Миастения гравис, 99
 Миграция, 190
 Миене на зъбите, 153
 Миене на собственото тяло, 152
 Миене на части от тялото, 152
 Миене с парцал/подомиячка, 160
 Минерален баланс, 86

- Миокардит, 73
 Миризми, 55, 66, 194
 Мислене, 128
 Мисловен процес, 55
 Мисъл, мислене, 55
 Мишница, 120
 МКФУЗ, бази данни, 260
 МКФУЗ, браузър, 233
 МКФУЗ, бъдещи насоки, 259
 МКФУЗ, версии за изследвания, 259
 МКФУЗ, версии за клинично използване, 259
 МКФУЗ, задължително минимално съдържание, 262
 МКФУЗ, като рамка, 3, 4, 6, 7, 16, 260
 МКФУЗ, компютризация, 260
 МКФУЗ, концепции, 3, 8, 18, 19
 МКФУЗ, кратка (сбита) версия, 9, 21, 259
 МКФУЗ, обучителни материали, 261
 МКФУЗ, определения, 225
 МКФУЗ, представяне на класификацията, 8
 МКФУЗ, приложения, 5
 МКФУЗ, пълна (подробна) версия, 9, 12, 21, 259
 МКФУЗ, работни определения, 21, 229, 225, 260
 МКФУЗ, сравняване с други данни, 5
 МКФУЗ, структурни характеристики, 21
 МКФУЗ, удовлетворение или чувство на участие или задоволство, обозначаване с код, 231
 МКФУЗ, употреба, 21
 МКФУЗ, уточнения за Включване, 229
 МКФУЗ, уточнения за Изключване, 229
 МКФУЗ, формуляри за историята на заболяването, 26
 МКФУЗ, характеристики, 7
 МКФУЗ, цели, 5
 Мнения и вярвания, 198
 Мобилност и транспорт, продукти и технологии, 181
 Мобилност, 141-151
 Модел на походката, 102
 Модел на увреждането, био-психологичен, 19
 Модел на увреждането, интерактивен, 8, 16, 17, 18
 Модел на увреждането, медицински, 18, 19
 Модел на увреждането, МКФУЗ, 17
 Модел на увреждането, социален, 18, 19
 Модели на движение, 102
 Модели на тичане, 102
 Модулиране на височината на гласа, 71
 Мозък, окципитален, 108
 Мозък, париетален лоб, 108
 Мозък, темпорален лоб, 108
 Мозък, фронтален лоб/дял, 108
 Мозък, функции, 11, 46, 56, 108, 221
 Монокулярна острота на зрението на близко разстояние, 61
 Монокулярна острота на зрението на далечно разстояние, 61
 Монопареза, 96, 97, 99
 Моноплегия, 96, 97, 99
 Монотонна реч, 71
 Мотивация, 46
 Моторна лодка, управление, 151
 Моторни и не моторни превозни средства, 181
 Моторни лодки, 151
 Моторни превозни средства, задвижвани от човека, използване, 150
 Моторни превозни средства, използване на частни МПС, 150
 Моторни превозни средства, поддържане, 161
 Мотоциклет, управление, 151
 Мравучкане, 66, 67, 104
 Мрачност, 49
 Мръщение, 137
 Музеи и художествени галерии, посещение, 176
 Музикални тонални звуци, произвеждане, 72
 Мускул, усещане за тежест, 102
 Мускулен спазъм, 102

- Мускулен тонус, 96-99
 Мускулен тонус, всички мускули на тялото, 99
 Мускулен тонус, мускулите на всички крайници, 99
 Мускулен тонус, мускулите на долната част на тялото, 99
 Мускулен тонус, мускулите на един крайник, 96
 Мускулен тонус, мускулите от едната страна на тялото, 96
 Мускулен тонус, отделни мускули и мускулни групи, 96
 Мускулен тонус, торс, 97
 Мускули в областта на таза, 121
 Мускули на бедрото, 122
 Мускули на главата и шийната област, 120
 Мускули на глезена и крака, 122
 Мускули на дишането, структура, 114
 Мускули на мишницата, 120
 Мускули на подбедрицата, 122
 Мускули на предмишницата, 121
 Мускули на раменната област, 120
 Мускули на ръката, 121
 Мускули на торса, 121
 Мускулна атрофия, 18
 Мускулна издръжливост, 99
 Мускулна издръжливост, всички мускули на тялото, 99
 Мускулна издръжливост, групи от мускули, 99
 Мускулна издръжливост, отделни мускули, 99
 Мускулна парализа, 96
 Мускулна пареза, 96
 Мускулна сила, 96-7
 Мускулна сила, всички мускули на тялото, 97
 Мускулна сила, изолирани мускули и мускулни групи, 96
 Мускулна сила, мускули в долната половина на тялото, 96
 Мускулна сила, мускулите на всички крайници, 96
 Мускулна сила, мускулите на един крайник, 96
 Мускулна сила, мускулите на торса, 97
 Мускулна сила, от една страна на тялото, 96, 235
 Мускулна скованост, усещане, 102
 Мускулна слабост, 96
 Мускулна спастичност, 97
 Мускулни функции, 96-9
 Мускулно-скелетни структури, свързани с движението, допълнителни, 123
 Мънкане (неясно произношение), 71
 Мързел, 49
 Място за живеене, купуване, 157
 Място за живеене, наемане, 157
 Място за живеене, придобиване, 157
- Н
 Наблюдение, 126
 Навеждане, 141
 Навици, 16
 Наводнения, 192
 Нагласа на висшестоящите лица, 198
 Нагласа на други професионалисти, 199
 Нагласа на здравните специалисти, 199
 Нагласа на най-близките членове на семейството, 198
 Нагласа на непознати лица, 199
 Нагласа на персоналните помощници и обгрижващите лица (болногледачи-те), 199
 Нагласа на подчинени лица, 199
 Нагласа на приятелите, 198
 Нагласа на членовете на разширеното семейство, 198
 Нагласа/Отношение, 18, 198-199, 248
 Нагласи, обществени 199
 Надбъбречна жлеза, 117
 Наднормено тегло, 85
 Надраскване, 106
 Наказателни дела, 207
 Наливане на напитки, 155
 Намалена чувствителност към светлина, 63

- Намиране и избор на подходяща работа, 171
- Намиране на решения на въпроси или ситуации, 130
- Напрежение на мускулите, 98
- Напрежение, 54
- Нараняване, 4, 8, 220
- Нарколепсия, 51
- Нарушена плавност, 72
- Нарязване или разчупване на храната на парченца, 155
- Население, 190
- Наследствена аномалия, 11
- Натуропатични средства, 180
- Научни символи, 137
- Начин на живот, 16
- Начини на преодоляване на проблемите, 16
- Не целево рефлекторно свиване на мускулите, 101
- Небце, 113
- Невербални съобщения, произвеждане и предаване, 136
- Невнимание, 49
- Неволеви движения, 101
- Неволеви контракции на големите мускули, 100
- Неволеви контракции на мускулите, 99
- Неволеви контракции на мускулите, 99, 101
- Неволево движение, 100, 101
- Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, 95-104
- Невропротези, 181
- Негативизъм, психологичен, 53
- Недостиг на въздух, 81
- Некомпетентност на аналния сфинктер, 84
- Ненадеждност, 49
- Непознати хора, 196
- Непреднамерени контракции на мускул, 101
- Непрекъсната инконтиненция, 84
- Непрекъснато обучение, 214
- Неравномерен сърдечен ритъм, 81
- Неравномерно дишане, 79
- Нервна система, структура, 109-110
- Нетърпимост към глютен, 84
- Неутрални термини в МКФУЗ, 219
- Неформални взаимоотношения с връстници, създаване, 167
- Неформални взаимоотношения с познати, създаване, 167
- Неформални взаимоотношения с приятели, създаване, 167
- Неформални взаимоотношения с хора, които живеят в същото жилище, създаване, 167
- Неформални взаимоотношения със съседите, създаване, 167
- Неформални сдружения, участие в тях, 168
- Неформални, неофициални събирания, участие в тях, 175
- Неща от първа необходимост, събиране, 157
- Ниво на озона, 194
- Нистагъм, 64
- Нокти на пръстите на краката, 125
- Нокти на пръстите на ръцете, 125
- Нокти, грижа за тях, 152
- Нокти, структура, 125
- Нокти, функции, 106, 125
- Нормативни вярвания, норми, 198
- Норми на поведение, етика, 198
- Нос, 113
- Носене на глава, 144
- Носене на предмети с ръце, 144
- Носене на предмети, 144
- Носене на рамене, на хълбок и на гръб, 144
- Носене на ръце, 144
- Носене, преместване и боравене с предмети, 144
- Носна преграда, 113
- Носна част на фаринкса, 113
- Носни конхи, 113
- Нотариуси, 207

- Нотно писмо, 137
- Нощна слепота, 62, 63, 233
- Нрави и обичаи, 198
- О
- Обгрижващи лица (болногледачи), 196
- Обезсърченост, чувство, 49
- Обезщетения за увреждания, 210
- Обезщетения, услуги за, 200
- Обзавеждане и поддръждане на мястото за живеене с мебели, 157
- Обзавеждане на място за живеене, 157
- Обикновена и въздушна поща, 205
- Области на здравето, 3, 7, 8, 14, 15, 22, 219-220
- Области от живота, 14, 123, 234, 235
- Обличане в зависимост от климатичните условия, 152
- Обличане, 152
- Обнадежденост, чувство, 50
- Обозначаване с код в МКФУЗ, 3, 5, 11, 13, 14, 20-22, 227,-241
- Обозначаване с код на структурите на организма, 236
- Обозначаване с код на функциите на организма, 234
- Обозначаване с код, връзка с болестното състояние, 232
- Обозначаване с код, общ (генеричен) мащаб, 22
- Обозначаване с код, опции при „Дейности и участие“, 242-245
- Обозначаване с код, стандарт на обозначаване, код „8“, 234
- Обозначаване с код, Фактори на околната среда, 233, 240
- Обозначаване с числа в МКФУЗ, 228
- Обозначаване със знаци/табелки, 188
- Обонятелна функция, 66
- Обработваема земя, 187
- Образование, 170, 171, 213-214
- Образование, висше медицинско училище или друго професионално училище, 171
- Образование, висши училища, 171
- Образование, изучаване и завършване на дадените задачи и проекти, 171
- Образование, институции за висше образование, 214
- Образование, непрекъснато, 214
- Образование, неформално, 170
- Образование, поемане на отговорностите и задълженията, свързани с обучението, 170
- Образование, получаване на достъп до обучение/училище, 170
- Образование, продукти и технологии, 180
- Образование, професионални училища, 170
- Образование, редовно посещение на училище, 170
- Образование, съвместна работа с другите студенти, 170
- Образование, университет, 170
- Образователна употреба на МКФУЗ, 5
- Образователни играчки, 181
- Образуване на калус, 105
- Образуване на круста, 105
- Образуване на кръвонасядане и келоид, 105
- Образуване на кръвонасядане, 105
- Обсесия (натрапчива идея), 56
- Обстоятелственост, 56
- Обструкция на уретера, 90
- Обувки, обуване, 154
- Обувки, поправка и ваксане, 161
- Обувки, събуване, 154
- Обучение без откъсване от работа, 171
- Обучение и прилагане на знанието, 128-131
- Обучение, основи, 128-129
- Обучители за приемане на звуци на средни вълни, 182
- Обществен живот като гражданин, участие, 177
- Обществен транспорт, използването му, 150
- Обществени взаимоотношения, неформални, създаване, 167

- Обществени норми, взаимодействие чрез съобразяване с тях, 166
- Обществени търговски услуги, кооперативни, 209
- Обществени условия, регламентиращи ролята, съобразяване с тях, 166
- Обществени церемонии или не-религиозни обреди, участие в тях, 175
- Обществено-икономически характеристики, 7
- Общи задачи и изисквания, 132-135
- Общуване чрез – приемане – невербални съобщения, 136
- Общуване чрез – приемане – общи знаци и символи, 136
- Общуване чрез – приемане – писмени съобщения, 137
- Общуване чрез – приемане – рисунки и снимки, 136
- Общуване чрез – приемане – съобщения на официалния жестомимичен език, 137
- Общуване чрез – приемане – устни съобщения, 136
- Общуване – приемане, език на тялото, 136
- Общуване – съставяне/произвеждане, 136-138
- Общуване, 136
- Ограничения в дейността, 221
- Ограничения в участието, 221
- Око, дразнене в него, 62
- Око, мускули във вътрешността, функции, 62
- Око, натиск зад него, 62
- Око, ухо и свързани структури, 111-112
- Око, фиксиране, 624
- Околна среда, непосредствена, 8
- Околна среда, реална, 10, 240
- Околна среда, сегашна, актуална 13, 14
- Околна среда, социална, 14
- Околна среда, стандартна или уеднаквена, 10,13,14
- Околна среда, фактори, 3,8,9,178
- Олигозооспермия, 93
- Олигурия, 90
- Омраза, 54
- Опашна кост, 123
- Опекуни/Попечители, , 168, 196
- Опитване на вкус, 67, 128
- Опитомени животни, 191
- Опорни точки, увреждане, 20
- Определител, 8, 10, 11-14,20, 21, 22, 23, 222-223
- Определител, структура на организма, 107, 108, 234
- Определител, фактори на околната среда, 178, 240
- Определител, функции и структура на организма, 47
- Определители, „Дейности и участие“, 1126
- Определители, по избор, за дейности и участие, 233
- Определители, скала, 222
- Оптимизъм, 48
- Оптични и слухови помощни средства, 182
- Опции за оценка, 57
- Орално гълтане, 83
- Оргазъм, 91, 92, 94
- Органи на потребителите, 201
- Организации за взаимопомощ, 207-208
- Организации за отдих и почивка, 151, 176, 202
- Организации по настаняване, 203
- Организации с идеална цел., 208
- Организации, международни политически, 201, 216
- Организации, спортни, 129, 207
- Организации, финансови, 209
- Организация на обединените нации, 6, 216
- Организирана религия, участие, 177
- Оригване, 82
- Ориентация за време, 47
- Ориентация за личност, 47
- Ортопеди-техници, протезисти, 197
- Ортостатична хипотония, 76
- Осветление, изкуствено, 192
- Осигуряване на качеството, 5

- Осигуряване срещу безработица, 210, 211, 212
- Основни области от живота, 170-174
- Основно образование, 214
- Основно обучение, 128-129
- Оставяне/Пускане на предмети, 145
- Острота на бинокулярното зрение на близко разстояние, 62
- Острота на бинокулярното зрение на далечно разстояние, 62
- Осъзнаване на положението на тялото, 60
- Осъзнаване на собствената си идентичност, 60
- Осъзнаване на собственото тяло, 60
- Осъзнаване, 5, 46, 47, 53, 57
- Отваряне на бутилки и кенчета, 155
- Отвличане на вниманието поради наличие на звук, 193
- Отвличане на вниманието, преодоляване, 135
- Отвореност към преживявания, 49
- Отглеждане на зеленчуци и плодове, 158
- Отговорности, справяне с тях, 132
- Отделяне и смесване на звука, 65
- Отдых и почивка, занимание, 176
- Открито неподчинение, 49
- Отоларинголози, 197
- Отчаяние, 49
- Официален жестомимичен език, 137-138
- Оценка на нуждите, 5
- Оценка на последствията за здравето, 4, 254
- Оценка на професионалната подготовка, 5
- Очила и контактни лещи, 182
- Очна кухня, 110
- Очна ябълка, 110
- Очна ябълка, стъкловидно тяло, 110
- Очни стимули, 55
- П
- Пазаруване, 157
- Палпитация (сърцебиене), 79
- Памет, 51
- Памет, semantic, 52
- Памет, автобиографична, 52
- Памет, дълготрайна, 52
- Памет, извличане, 52
- Памет, краткотрайна, 52
- Панкреас, 116
- Парализа, обща, 98
- Парапареза, 97, 98, 99
- Параплегична походка, 102
- Параплегия, 97, 98, 99
- Парасимпатикова нервна система, 109
- Паратироидна жлеза, 116
- Параход, придвижване с частен, 150
- Пареза, 98, 99
- Парестезия, 67, 68
- Пари, 173, 189
- Партньори, 195
- Пателарен рефлекс, 100
- Патология, 12
- Пеене, 72, 193
- Пенис, 118
- Пенсии, 211
- Перални машини, използване, 159
- Перисталтика, 82
- Персеверация, 56, 101
- Песнопение, 177
- Пигментация, 104
- Пиене на течаща вода, 155
- Пиене със сламка, 155
- Пиене, 155
- Пикочен мехур, 118
- Пикочен мехур, автоматичен, 89
- Пикочен мехур, усещане за пълнота, 90
- Пикочен мехур, функции, 89
- Пикочо-полови и репродуктивни структури, 118-119
- Писане на съобщения, 138
- Писане, 59, 130
- Писмен език, разбирането му, 130
- Писмен запис, съставяне, 130
- Пишещи машини, използване, 139
- Плаващи петна или паяжини, 62

- Плавност и ритъм на говорните функции, 71
- Планиране в областта на транспорта, 204
- Планиране и застрояване на територията, 188
- Планиране на бюджета, 130
- Планиране, 5, 56, 158, 187, 201, 202
- Планове, осъществяване, 56
- Планове, съставяне, 134
- Платена работа, 161
- Платове, 174
- Плачене с глас, 72
- Племенници, 195
- Племеннички, 195
- Плуване, 148
- Поведение, обусловено от целта (целенасочено поведение), 56
- Повръщане, 81, 82
- Повторение (репетиране), 128
- Повторение на звуци, 72
- Подбедрица, структура, 122
- Подвижност на карпалните кости, 95
- Подвижност на костите, 95
- Подвижност на скапулата, 95
- Подвижност на става, единична, 94
- Подвижност на става, няколко, 94
- Подвижност на ставите, 94
- Подвижност на таза, 95
- Подвижност на тарзалните кости, 95
- Подвижност от ставите, обща, 94
- Поддържане на теглото, 83
- Поддържащи реакции, 100
- Подкрепа и взаимоотношения, 195-197
- Поднасяне на храна, 159
- Поднасяне на ястия, 158
- Поднормено тегло, 84
- Подражание, 129
- Подреждане на събитията в хронологична последователност, 57
- Подслони за настаняване на хора, 203
- Подуване, усещане за, 84
- Поемане на отговорност, 135
- Познания, прилагане, 128-131
- Пол, 7, 16, 195, 222
- Полагане на грижи за зъбите, 153
- Полагане на грижи за кожата, 152
- Полагане на грижи за косата, 153
- Полагане на грижи за ноктите на пръстите на краката, 153
- Полагане на грижи за ноктите на пръстите на ръцете, 153
- Полагане на грижи за предметите в домакинството и помагане на други хора, 160-163
- Полагане на грижи за предметите в домакинството, 160
- Полагане на грижи за частите на тялото, 152
- Ползване на метро, 150
- Ползване на ползване на правен статут като гражданин, 177
- Полименорея, 91
- Политика в областта на здравеопазването, 6, 210
- Политика на планиране на околната среда, 203
- Политики в областта на гражданската защита, 206
- Политики в областта на комуникациите, 205
- Политики в областта на медиите, 209
- Политики в областта на образованието и обучението, 212
- Политики в областта на опазване на наследството и политики по благоустройство на околната среда, 203
- Политики в областта на социалното подпомагане, 211
- Политики в областта на труда и заетостта, 5, 213
- Политики за застрояване на градските райони, 187
- Политики за застрояване на селските райони, 187
- Политики за комунални услуги, 205
- Политики за планиране на околната среда, 203
- Политики за планиране на откритото пространство, 203

- Политики, свързани с използването на земята, 187
 Политически живот и гражданство, участие, 175
 Политически живот като гражданин, участие, 175
 Политически курс, 213
 Политически системи, 213
 Политически услуги и системи и политически курс, 213
 Политически услуги, 213
 Полиурия, 89
 Полиция, 206
 Полови и репродуктивни функции, 90-93
 Положение на колене, поддържане, 141
 Положение на тялото, поддържане, 140
 Положение на тялото, промяна в основната позиция, 142
 Положение на тялото, промяна и поддържане, 141-144
 Получаване на работа, 172
 Помагане на други хора в междуличностните отношения, 162
 Помагане на други хора в общуването, 162
 Помагане на други хора в придвижването, 162
 Помагане на други хора във връзка със самостоятелната грижа, 162
 Помагане на други хора за придвижване, 162
 Помагане на други хора при хранене, 163
 Помагане на други хора с грижи за здравето, 163
 Помагане на други хора, 162
 Помощни продукти и технологии в областта на обучението, 183
 Помощни продукти и технологии за целите на обучението, 183
 Помощни средства или персонална помощ, 14, 23, 127, 180, 182, 214, 222, 232, 238
 Помощни средства, поддръжка, 161
 Помощници за транспорт, 196
 Помятане, 92
 Поносимост към горещина, 87
 Поносимост към храна, 77
 Понс (мост), 108
 Попечители, 196
 Поправяне на дрехи, 160
 Посещение при приятели и роднини, 176
 Последващо професионално обучение, 215
 Последователно извършване на сложни движения, 59
 Последствия за здравето, 4, 5
 Последствия от заболяване, 4
 Поставяне на обозначителни знаци/табелки и улично осветление, 188
 Поставяне на предмети долу, 140
 Поставяне на указателни стълбове/табелки, 188
 Постурални реакции, 100
 Потене, 104
 Потни жлези, 125
 Потребителски стоки, политики за производството, 200
 Потребителски стоки, системи за тяхното производство, 200
 Потребителски стоки, услуги, системи и политики, 200
 Потрепване, 137
 Походка, 534, 101, 102
 Почистване на банята и тоалетната, 160
 Почистване на готварската повърхност и приборите, 160
 Почистване на дома, 160
 Почистване на жилищното пространство, 160
 Почистване на масите и пода, 160
 Почистване на мебелите въщи, 1605
 Почистване на праха, 160
 Почистване на прозорците и стените, 160
 Пощенска служба, 205
 Правен статут като гражданин, ползване, 177
 Правене на избор измежду много опции, 131
 Правене на планове, 133

- Правила, следване, 129
- Правилно произнасяне на думите, 128
- Правни политики, 207
- Правни услуги, 207
- Правни услуги, системи и политики, 207
- Право на самоопределение и автономия, 177
- Пране и сушене на дрехи, 159
- Прахосмукачки, използване, 160
- Превозни средства, задвижвани от животинска сила, 150
- Предменструално напрежение, 91
- Предмишница, структура, 121
- Представяне (на себе си), 138, 165
- Предучилищен, 170, 214
- Преждевременна еякулация, 90
- Преживяване за времето, 61
- Преживяване за собствена идентичност и време, 60
- Пренасяне на кислород чрез кръвта в сърцето, 75
- Пренасяне на предмети, 145
- Пренасяне на храната през стомаха и червата, 82
- Преодоляване на стреса и други психични изисквания, 135
- Преодоляване на стреса, 130, 132
- Препятствия в околната среда, 10, 15, 21, , 222, 223, 238, 248
- Прехвърляне на психични набори, 58
- Преценка, 58
- Приапизъм, 90
- Прибори за хранене, използване, 155
- Приветствия, изразяване на обичайни думи и фрази, 138
- Придвижване в дома, 148
- Придвижване в лежащо положение, 143
- Придвижване в седящо положение, 143
- Придвижване вътре в, извън и около сгради, 149
- Придвижване извън дома и другите сгради, 149
- Придвижване на дълги разстояния, 147
- Придвижване на къси разстояния, 147
- Придвижване на различни повърхности, 147
- Придвижване на храната в устата, 81
- Придвижване от един етаж на друг, 148
- Придвижване по улиците в квартала, в града, 149
- Придвижване с използване на специални средства, 149
- Придвижване с транспортно средство, 149-151
- Придвижване, 147
- Придвижване/Преместване, 143
- Придобиване на стоки и услуги, 157
- Придобиване на умения за писане, 129
- Придобиване на умения за смятане, 129
- Придобиване на учения за четене, 129
- Приемни родители, 195
- Приложения за възрастни хора, 228
- Приложения на МКФУЗ за психично здраве, 228
- Приложимост в културата и ICIDH, 256
- Примери от клинични случаи, 246-249
- Припомняне, 52, 53
- Природен продукт, 180
- Природни бедствия, 192
- Природни бедствия, аварийни системи, 204
- Природни явления, 192
- Притежание и управляване на магазин или друг вид дейност, 172
- Причини за връзка със услугите на здравеопазването, 4
- Причинност, етиология, 13
- Приятелски, 167
- Приятелства, намиране и създаване, 165
- Приятелства, създаване, 167
- Проводна афазия, 57
- Програми за обучение и придобиване на умения, 214
- Програми за подготовка за заетост, участие в тях, 165
- Програми за преодоляване на бедността, 211, 212

- Програми за социални обезщетения, 263
- Програми за социално осигуряване, 211
- Програми за социално подпомагане, 211, 212
- Програми за стажуване, 214
- Програми за фитнес, участие в тях, 155
- Продукти и вещества за лична консумация, 180
- Продукти и технологии в парковете, защитените зони и природните резервати, 187
- Продукти и технологии в парковете, защитените зони и природните резервати, 187
- Продукти и технологии за градските райони, 187
- Продукти и технологии за заетост, 183
- Продукти и технологии за застрояване на градските райони, 187
- Продукти и технологии за застрояване на крайградските райони, 187
- Продукти и технологии за застрояване на селските райони, 187
- Продукти и технологии за застрояване на селските райони, 187
- Продукти и технологии за застрояване на територията, 187
- Продукти и технологии за застрояване на територията, 187
- Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, помощни, 185
- Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, 184
- Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, общи, 185
- Продукти и технологии за крайградските райони, 187
- Продукти и технологии за култура, отдих, почивка и спорт, 184
- Продукти и технологии за култура, отдих, почивка и спорт, общи, 184
- Продукти и технологии за култура, отдих, почивка и спорт, помощни, 184
- Продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, общи, 181
- Продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, помощни, 182
- Продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, 1n, 181
- Продукти и технологии за лична употреба в ежедневието, 180
- Продукти и технологии за лична употреба в ежедневието, общи, 181
- Продукти и технологии за лична употреба в ежедневието, помощни, 181
- Продукти и технологии за образование, 183
- Продукти и технологии за общуване, 182
- Продукти и технологии за общуване, общи, 182
- Продукти и технологии за общуване, помощни, 182
- Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане с цел достъп до съоръженията в сградите за обществено и частно ползване, 185-186
- Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане, предназначени за намиране на пътя и маршрутни указания в обществени сгради, 186
- Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане, предназначени за намиране на пътя, маршрутни указания и описание на местоположението на обектите в обществени и частни сгради, 186
- Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане с цел влизане в и излизане от сгради за обществено и частно ползване, 185-186
- Продукти и технологии, 180-188
- Продукти, направени от човека, 180
- Продълговат мозък, 108
- Проектанти, 197

- Прозодика, 71
Прозяване, 79
Произвеждане на диапазон от звуци, 72
Произвеждане на ензими и действие, 82
Произвеждане на жлъчни сокове, 82
Произвеждане на звуци на речта, 70
Производствени мощности и услуги, 189
Произношение, 71
Проказа, 18
Променено съзнание в резултат от прием на наркотици, 46
Промени в околната среда, 5
Промени, свързани с времето, 193
Променливо настроение, 49
Променяне и запазване на положението на тялото, 141
Променяне на центъра на тежестта на тялото, 141
Проприоцептивна функция, 32, 66
Проследяващи движения на окото, 63
Простатна жлеза, 119
Протези и ортози, 161
Протези, неутрални, 161
Протези, ортози, ремонт, 161
Противопожарна служба, спешна медицинска помощ, аварийни служби, 201, 202, 206
Противопоставяне, 48
Професионални взаимоотношения, намиране, 165
Професионални обществени организации, участие в тях, 175
Професионални програми, 214
Професионални съюзи, 215
Професионално обучение, 170
Професионалното обучение като подготовка за занаят, 170
Профилактика, 6, 12, 155, 212, 255,
Проходилка, движение с нея, 149, 240
Психическа гъвкавост, 56
Психическа стабилност, 49
Психическо заболяване, 18
Психични (или психологични) функции, 149-60
Психично здраве, 228, 259, 263
Психологически изисквания/предизвикателства, преодоляване, 37, 135
Психологически качества, 16
Психомоторни функции, 31, 48, 50, 51, 53, 55, 59
Психомоторни функции, качеството им, 53
Психомоторно възбуждане, 53
Психомоторно забавяне, 53
Птоза, 63
Публично-властен живот, участие като гражданин, ползващ се с еднакви права, 177
Пушек, 194
Пълзене, 148, 244,
Пълнота, 84
Първично здравно обслужване, 212
Пързаяне с кънки, 149
Пътеки на дивите животни, 191
- Р
Работа като занаятчия или творец, 172
Работа като писател или консултант на свободна практика, 172
Работа на непълно работно време, 172
Работа, доброволна, 172
Работа, интервю, 171
Работа, напускане, 171
Работа, поддържане на темпото, 171
Работни определения в МКФУЗ, 20, 229, 259, 260
Работодатели, 166, 171, 196
Радиален рефлекс, 99
Радио, 128, 208, 209
Радост, 54
Раждане, 92
Раждане, забавено, 92
Раждане, преждевременно, 92
Разбиране на буквално и преносно значение, 136
Разбиране на думите, 129

- Разбиране на собствената личност, 47, 59, 60
- Разглеждане на забележителности, 176
- Разговор и използване на средства и техники за общуване, 38, 136-140, 229, 249
- Разговор с един човек, 136
- Разговор с много хора, 137
- Разговор, 136
- Разговор, започване, 136
- Разговор, поддържане, 136
- Разговор, приключване, 136
- Разграничаване на говора, 64
- Разграничаване на звук, 64
- Разграничаване на звуци, 64
- Раздражителност, 49
- Различия през целия живот, 225
- Различията в културата и класификацията, 164, 225, 238
- Размяна на капитал и имущество, 174
- Размяна на стоки и услуги, 173
- Размяна на стоки и услуги, 173
- Разпознаване на букви и азбуки, 128
- Разрязвани на храни, 155
- Разстройство, 4, 8, 12, 17, 212, 247
- Разшифроване на език, 58
- Рак на гърдата, 248
- Раменна област, структура, 120
- Рампи по тротоарите, 178, 241
- Рампи, портативни и стационарни, 186, 187
- Раса, 7, 16
- Растения, 183
- Растения, стайни и извън дома, полагане на грижи за тях, 191
- Реакции на коригиране позата на тялото, 100
- Реакции с неволеви движения, 100
- Реакция за равновесие, 100
- Реална среда, 237, 240
- Регионални власти, 215
- Регулаторни органи в областта на телекомуникациите, 205
- Регургитация, 81, 82
- Релеф на земната повърхност, 190
- Религиозна доктрина, 196
- Религиозни водачи, 196
- Религиозни вярвания, 196
- Религиозни сдружения, 196
- Религиозни церемонии, дейности и събития, участие в тях, 196
- Религия и духовни практики, занимаване с тях, 196
- Ремонт на неподвижно закрепените предмети и мебелите, 161
- Репетативен ритъм на речта, 71
- Репродуктивна система, структура, 89
- Репродуктивни функции, 89
- Ретенция (невъзможно спонтанно освобождаване) на урината, 89
- Ретина, 110
- Рефлекс на бицепса, 100
- Рефлекс на квадрицепса, 100
- Рефлекс на отдръпване, 100
- Рефлекси, генерирани от вредни стимули, 100
- Рефлекси, генерирани от други екстероцептивни стимули, 100
- Рефлекторна инконтиненция, 89
- Рехидратация, 86
- Рецепция на езика, 57
- Рецепция на езика, говорим, 57
- Рецепция на езика, жестомимичен език, 57
- Рецепция на езика, писмен, 57
- Реч, непрекъснат поток, 70
- Реч, плавност и ритъм, 70
- Реч, скорост, 70
- Решаване на проблеми, 57, 128-133
- Решаване на прости проблеми, 128
- Решаване на сложни проблеми, 128
- Решения на въпроси или ситуации, намиране, 128
- Рикша, возене с нея, 150
- Рискови фактори, 4
- Рисуване, 137, 138

- Рисунки и снимки, изразяване и създаване, 134
- Ритане, 145
- Роговица (корнея), 110
- Родители, 168, 180, 195
- Романтични взаимоотношения, поддържане, 165
- Романтични взаимоотношения, създаване и поддържане, 165
- Рутинна дейност, организиране, 132
- Ръка, структура, 121
- С**
- Сакрален отдел на гръбначния стълб, 109
- Салони или стадиони, достъпни седящи места, 186
- Самолет, пилотиране, 150
- Самолет, ползване като пътник, 150
- Само-обезличаване, 49
- Самопознание, 56
- Самостоятелна грижа, 162
- Самостоятелна заетост, 162
- Самостоятелни действия в социалните взаимоотношения, 162
- Самоувереност, 49
- Самоувереност, 49
- Сватби, погребения или ритуални церемонии, участие в тях, 175
- Светлина, 233
- Световна здравна асамблея, 3, 24, 254, 257, 258
- Светът на нагласата, 178, 198
- Свиране на музикален инструмент, 79, 176
- Свиркане, 195, 79
- Свърхчувствителност към светлина, 62
- Свърхчувствителност, реагиране, 76
- Свързан с въображението, 49
- Сгради – достъп, продукти и технологии, обществени, 180
- Сгради – достъп, проектиране и продукти, частни сгради, 181
- Сгради, влизане и излизане, проектиране и продукти, частни, 181
- Сгради, намиране на пътя, проектиране, продукти и технологии, обществени, 181
- Сгради, проектиране и строителни продукти, частни, 181
- Сдружения и организации, политики, 208
- Сдружения и организации, системи, 208
- Сдружения и организации, услуги, 207
- Сдружения на правистите, на лекарите и академични сдружения, членство, 173
- Сдружения, основаване на сдружения с политическа цел, 175
- Сдружения, религиозни, 175
- Сдружения, членство, 175
- Сдъвкване на храната, 81
- Северноамерикански партньорски център към ICIDH, 227
- Седене, 141
- Седящо положение, поддържане, 142
- Сезонни промени, 191
- Сексуален интерес, 90
- Сексуална възбуда, 92
- Сексуални взаимоотношения, поддържане, 169
- Сексуални функции, 91
- Сексуално сношение, 91
- Сексуално сношение, дискомфорт, свързан с него, 92
- Сексуално сношение, подготвителна фаза, 90
- Селска и градска околна среда, 203
- Селските власти, 216
- Селскостопански животни, 191
- Семантично и символично значение, организирането им, 58
- Семейство на класификациите на СЗО, 195
- Семейство, непосредствено, 168
- Семейство, разширено, 41, 42, 164, 168
- Сестринско, отношение, 168

- Сетивни функции и болка, 31, 32, 54, 66, 67
- Сетивни функции, допълнителни, 67-8
- Сетивни функции, свързани с температурата, 66
- Сила на звука, 64, 70, 193
- Силно желание, 50
- Симпатикова нервна система, 35
- Симптоми и знаци, 12, 225, 249
- Синагога, посещение, 177
- Сипкавост, 70
- Систематизиране, 56, 254
- Системи в областта на образованието и обучението, 214
- Системи в областта на социалното осигуряване, 211
- Системи за здравеопазване, 211
- Системи за комунални услуги, 204
- Системи за обозначаване, 227
- Системи за планиране на откритото пространство, 201
- Системи за предаване на звуци, 182
- Системи за социално подпомагане, 209
- Системи за условно обозначение, 137
- Системи и политики в областта на образованието и обучението, 211
- Системи на гражданска защита, 204
- Системи на организма, 4, 7, 10, 12
- Системи на труд и заетост, 212
- Системи, 199
- Системи, медийни, 209
- Системи, управлявани с глас, 181, 183
- Скапула, латерална ротация, 95
- Скапула, медиална ротация, 95
- Скачане, 148
- Скициране, 138
- Скованост, 66, 67
- Скотом, 61, 62
- Скръб, чувство, 54
- Слезка, 75
- Служби за социално осигуряване, 210
- Служители, 196
- Слухова диференциация на терена, 65
- Слухови апарати, 182
- Слухови и вестибуларни функции, 64
- Слухови функции, 64
- Слухово налягане, 64
- Слушане, 128
- Слъзни жлези, 63
- Слъзни жлези, функции, 63
- Слъзни канали и жлези, функции, 63
- Слънчева светлина, 192
- Слюноотделяне, 81
- Слюнчени жлези, 116
- Смесване на храни, 155
- Снабдяване със стоки от първа необходимост, 158, 164
- Сняг, 147, 191
- Соматизация, 56
- Социален и обществен живот, живот в общността, 175-216
- Социален и правен статут, 177, 222
- Социален капитал, 241
- Социален статут, 222
- Социална перспектива за уврежданията, 19
- Социална политика, 5
- Социална среда, 16
- Социални действия, 5
- Социални норми, практики и идеологии, 199
- Социални промени, 20
- Социални работници, 197
- Социални сигнали във взаимоотношенията, реагиране на тях, 164
- Социално осигуряване, 206-210, 257
- Социално осигуряване, 5
- Социално пространство, спазване, 166
- Спазване на правилата, 129
- Спазми на стомаха, 85
- Спазм на стомаха, 84
- Спастична дизартрия, 70
- Спастична походка, 102
- Спестяване на пари, 173

- Спешни услуги и линейки, 206
СПИН, 248
Спокойствие, чувство на, 49
Спонтанен аборт, 92
Спортни организации, 176
Способност за адаптиране към околната среда, 61, 190
Справяне с отвлечане на вниманието, стрес, 135
Сравняване на данни и МКФУЗ, 5
Срамежлив, 48
Срамежливост, 48
Среден мозък, 108
Средно училище, 132, 142, 229, 249
Средства за оценка, общи, 229
Средства за писане, специализирани, 182
Средства за придвижване, 149, 150
Средства за телекомуникация, използване на такива, 136
Средства за функционално стимулиране, 136
Средства и техники за общуване, ползване, 136
Средства, 136, 140, 141, 147, 149, 150
Сресване на косата, 153
Стабилност на няколко стави, 100
Стабилност на ставите като цяло, 100
Стабилност на ставите, 100
Стабилност на ставите, единична става, 100
Става, подвижност, 100
Стави и кости, функции, 100
Стави на главата и шийната област, 120
Стави на раменната област, 120
Стави на ръката и пръстите, 121
Стави на тазовата област, 121
Стави, обхват и лекота на движение, 68, 94
Стаж (подготовка за работа), 171
Стажване, 171
Стандарти в проектирането, 202
Стандарти за противопожарна и друга безопасност, 201
Стандартни правила за равните възможности на хората с увреждания (ООН, 1993), 219, 221
Статестезия, 66
Статистически норми, 221
Ствол на пениса, 118
Стереотипен ритъм на речта, 70
Стереотипии, 101
Стерилитет, 92
Стигма, 14, 247
Стомах, 68, 81-84, 116
Страх, 54
Стрес, 220
Стрес, преодоляване, 132, 133, 135
Стреч двигателен рефлекс, 100
Строителни норми и стандарти, 201
Строителни норми, 201
Строителство на жилище, 157, 167
Структура на менингите, 109
Структура на организма, 3, 9, 7, 10-3, 120-23, 219, 223, 225, 228, 230
Структури на организма, стандартни, 219
Структури, участващи в гласа и говора, 112-113
Студенти, 167, 196
Ступор, 46
Стягане на мускулите, 102
Субективно благосъстояние и МКФУЗ, 162, 210, 220, 260
Субфертилитет, 92
Сучене, 92
Събития в живота, 242
Събития, причинени от човека, 225
Съвети за здраве и безопасност, 155, 214
Съвети на потребителите, 155, 214
Съгласувани движения на двете очи, 63
Съдилища, трибунали и други органи, 207
Съдържание на мисленето, 47, 52, 55
Създаване на социални контакти, 164
Съзнание, 47
Съзнание, загуба, 47
Съзнание, качество, 47

- Съзнание, непрекъснатост, 47
 Съзнание, състояние, 47
 Съзнателност, 49
 Сън, REM, 50
 Сън, качество, 50
 Сън, количество, 50
 Сън, начало, 50
 Сън, поддържане, 50
 Сън, функции 50
 Съобщения в печатните издания, 208, 209
 Съпруг, връзка с или като, 169
 Съпруга, свързване като, 169
 Съпружески взаимоотношения, създаване и поддържане, 169
 Съпрузи, 169
 Сърдечен дебит, намален, 73
 Сърдечен ритъм, 73
 Сърдечен ритъм, неравномерен, 73
 Сърдечна недостатъчност, 73
 Сърдечна честота, 73
 Сърдечни клапи, функции, 73
 Сърдечно-съдова и дихателна системи, допълнителни функции и усещания, 73-80
 Сърдечно-съдова система, функции, 73-80
 Сърдечно-съдова, имунна и дихателна системи, структура, 114
 Сърдечно-съдова, хематологична, имунна и дихателна системи, функции, 73-80, 114
 Сърце, 73, 114
 Сърце, камери, 73, 114
 Сърце, предсърдия, 173, 114
 Съседни, 167, 195, 198, 232
 Съседни, създаване на взаимоотношения с тях, 167
 Съсредоточаване (концентрация), 51
 Състояние на съзнанието, 46
 Състояния на обсебване, 46
 Състояния, свързани със здравето, 3, 7, 8, 10, 15, 22, 220, 231
 Съхраняване на продукти от първа необходимост, 155
 Съхраняване на хранителни продукти и напитки, 155
 Т
 Таз, подвижност, 121
 Тазобедрена става, 121
 Тазова област, структура, 121
 Тазово дъно, 36, 118
 Таймери, 181, 183
 Такси, ползване, 150
 Таксономични и терминологични въпроси, 219-226
 Таксономични принципи, 219
 Тактилна перцепция, 31, 51, 54
 Тактилна функция, 32
 Тананикане, 72
 Тангенциалност, 55, 56
 Тарзални кости, мобилност, 95
 Тахикардия, 73
 Тахилалия, 71
 Тахипнея, 77
 Твърдо небце, 112
 Театър, посещение, 176
 Телевизия и видео уреди, 182
 Телевизия, 208
 Телесна температура, поддържане, 87
 Телесна температура, 87
 Телесни органи, 3
 Телесни увреждания, 19
 Телетип, 205
 Телефон, 145, 187, 205
 Телефони, използване, 139
 Телефонно реле, 205
 Темперамент, 31, 48, 49, 50, 54
 Температура, 32, 66, 67, 85, 87, 191
 Термини в МКФУЗ, 178, 225, 226, 228
 Термини, обозначаващи изключва в МКФУЗ, 229
 Терморегулаторни функции, 33, 85, 87
 Тестиси, 118

- Тетрапареза, 97-99
 Тетраплегия, 97-99
 Техники за общуване, използване, 136
 Тикове, 101
 Тимус, 114
 Тинитус, 65
 Тип характер, 16
 Тичане, 102, 141
 Тоалет, 152
 Торакален отдел на гръбначния стълб, 109, 123
 Торнадо, 192
 Торс, структура, 68, 96, 97, 98, 123
 Тортиколис, 97 ОК!
 Травма, 11, 220
 Традиционни лидери, 216
 Транс, 46
 Транспорт, обществен, 206
 Транспорт, услуги за подпомагане на хората в тази област, 211
 Транспортни политики, 206
 Транспортни системи, 206
 Транспортни услуги, системи и политики, 205, 206
 Транспортно-подемни устройства, 182
 Трахея, 114
 Тревожност, 54, 249
 Тремор, 101
 Тромбоемболизъм, 74
 Труд и заетост, 40, 215, 247-249, 257,
 Трудови норми и трудово законодателство, 215
 Тунелно зрение, 61
 Туризм и пътешествия за удоволствие, занимаване с, 176
 Тъмнина, адаптиране към, 62
 Тънки черва, 116
 Търговия със стоки, 172
 Търпение при взаимоотношенията, проява на, 164
 Търсене на работа, 171
 Тяло, функции, 59, 60, 221, 234
- У
 Уважение и топлина във взаимоотношенията, проява, 164
 Уважение, Етични насоки за използването на МКФУЗ, 250
 Увеличена подвижност на ставите, 94
 Увереност, 48
 Увреждане, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 17, 18, 19-21, 211, 213, 216, 242
 Увреждане, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19-21, 23, 45, 64, 67, 68, 69, 70, 106, 178, 180, 210, 211, 212, 213, 219, 221, 222, 223, 231, 232, 236, 246
 Увреждане, определяне по скала, 45, 106
 Увреждане, трайно (Handicap) , 219, 250, 255
 Увреждания на движението, свързани със съня, 101
 Увреждания, жизнен опит, 222
 Увреждания, като медицински въпрос, 3
 Увреждания, като политически въпрос, 263
 Увреждания, пенсия, 260
 Уеднаквена околна среда, 10, 13, 14, 180, 192, 221, 233, 240
 Украсяване на стаи, 157
 Укрепване на здравето, 155
 Улавяне на предмети, 63
 Улично осветление, 188
 Умело използване на ръцете, 145
 Умения, придобиване на основни умения, 129
 Умения, придобиване на сложни умения, 129
 Умения, придобиване, 129
 Уморяемост, 79
 Умствено изоставане, 48
 Универсалност и МКФУЗ, 213
 Управление на времето, 56
 Управление на кризи, 135
 Управление на моторни превозни средства, 1507
 Управление на рутинните изисквания, 134

- Управление на хранителната диета и фитнеса, 155
- Управление, местни и регионални органи и национално правителство, 203
- Управляване на превозно средство, задвижвано от животинска сила, 150
- Управляване на собственото ниво на активност, 131
- Управляване на транспортно средство, задвижвано от човешка сила, 150
- Уравновесен, 49
- Ураган, 192
- Уреди за отдих и почивка и спортни уреди, 208
- Уретери, 118
- Уретери, функция, 89
- Уретра, 118
- Урина, събиране, 89
- Уринарна система, структура, 116 , 89
- Уриниране, регулиране, 90
- Уриниране, честота, 89
- Усещане за болка, 62, 64, 102
- Усещане за бучка, 84
- Усещане за вибрации, 65
- Усещане за въртене, люлеене или накланяне, 65
- Усещане за гадене, 84
- Усещане за горчице, 65
- Усещане за замайване, 65
- Усещане за кисело, 66
- Усещане за мускулен спазъм (крампа), 102
- Усещане за натиск срещу или върху кожата, 67
- Усещане за относителното положение на частите на тялото, 66
- Усещане за падане, 65
- Усещане за парене и мравучкане, 104
- Усещане за повърхност и тяхната текстура или качество, 66
- Усещане за ползване, 104
- Усещане за присъствие на звуци, 64
- Усещане за раздуване на стомаха, 84
- Усещане за разклащане или трептене, 67
- Усещане за скованост на мускулите, 102
- Усещане за сладко, 66
- Усещане за солено, 66
- Усещане за студено и топло, 68
- Усещане за температура, 66
- Усещане на миризми, 66
- Усещане на налягане, 65
- Усещания за дразнене в ухото, 65
- Усещания за дразнене в ухото, 65
- Усещания за натиск зад ухото, 63
- Усещания за непълно изпразване на урината, 90
- Усещания за стягане на гърдите, 79
- Усещания за уморено око, 63
- Усещания за чуждо тяло в окото, 63
- Усещания, като пропускане на удар на сърцето, 79
- Усещания, свързани с кожата, 104
- Усещания, свързани с мускулите и двигателните функции, 66
- Усещания, свързани с окото и прилежащите структури, 63
- Усещания, свързани с парене в окото, 63
- Усещания, свързани с полови и репродуктивните функции, 90, 91, 92
- Усещания, свързани с функциите на пикочната система, 89, 90
- Усещания, свързани с храносмилателната система, 82, 84
- Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция, 65
- Усещания, свързани със сърдечно-съдовите и дихателните функции, 79
- Услуги в областта на гражданската защита, 206
- Услуги в областта на заетостта и труда , 215
- Услуги в областта на комуникациите, 205
- Услуги в областта на образованието и обучението, 214
- Услуги в областта на социалното подпомагане, 211
- Услуги в областта на човешките ресурси и управлението на служителите, 215

- Услуги за намиране на работа, 215
- Услуги за планиране на откритото пространство, 202
- Услуги за подобряване на здравословното състояние и профилактика на заболяванията, 212
- Услуги по трудоустрояване/пренасочване, 215
- Услуги, които имат за цел подпомагане на доходите, 211
- Услуги, медийни, 208
- Услуги, свързани с обучение, 214
- Услуги, свързани с околната среда, 202
- Услуги, свързани с рехабилитация, 5, 22, 212, 228
- Услуги, свързани с трудовите взаимоотношения, 215
- Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита, 204
- Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване, 209
- Услуги, системи и политики в областта на социалното подпомагане, 210
- Услуги, системи и политики в областта на труда и заетостта, 215
- Услуги, системи и политики за комунални услуги, 204
- Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство, 201
- Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки, 209
- Услуги, системи и политики, 200
- Усмиване, 137
- Уста, 112
- Установяване на взаимоотношения с висшестоящи лица, 164
- Установяване на взаимоотношения с връстници, 164
- Установяване на взаимоотношения с непознати хора, 164
- Установяване на взаимоотношения с подчинени, 164
- Установяване на взаимоотношения с работодател, 164
- Установяване на взаимоотношения със служител, 164
- Установяване на връзка със собствената личност, с другите, познаване и констатиране, 47
- Устна част на фаринкса, 112
- Устни, 111
- Устойчивост на студ, 87
- Ухо, 110
- Ухо, вестибуларен лабиринт, 111
- Ухо, вътрешно, 111
- Ухо, вътрешно, функции, 66
- Ухо, Евстахиева тръба, 110
- Ухо, костици, 110
- Ухо, полуокръжни канали, 111
- Ухо, средно, 110
- Ухо, тъпанчева мембрана, 110
- Участие в дейност в житейска ситуация, 12, 242
- Участие в постановка на пиеса, 126, 176
- Участие, стандарт, 126
- Училищно образование, 170
- Учители, 196
- Ф
- Фактор на околната среда, фасилитатор, 10, 23, 178, 222, 224, 241
- Фактори на околната среда, 4, 9, 10, 13, 15, 18-9, 21, 23, 28, 41, 126, 178, 180, 198, 219, 222, 227, 230-248
- Фактори на околната среда, обозначаване с код, 178, 232
- Фактори на околната среда, определител, 178
- Фактори на околната среда, препятствия, 15, 222, 230
- Фактори, обуславящи здравето, 4 ОК!
- Фалопиеви тръби, 118
- Фантомен крайник, 60
- Фарингеално гълтане, 82
- Фаринкс, 112
- Фасилитатор в околната среда, 10, 23, 222, 241, 251, 224

- Фекална консистенция, 83-4
Фекална континенция, 83-4
Фертилитет, 92
Физиологически функции, 3, 45
Физиотерапевти, 197
Физическа география, 197
Физическа дейност, осигуряване на подходящо ниво, 155
Физическа издръжливост, 79
Физически контакт във взаимоотношенията, отношение към него, 164
Фиксиране на окото, 63
Филтриране на урината, 89
Финансови организации, 200
Фитнес, организиране, 155
Флора и фауна, 191
Фокални дистонии, 97
Фонация, 70
Фонеми, артикулиране, 70
Формални сдружения, членство, 175
Форми на мисленето, 48, 52, 55
Формиране на понятие, 56
Фотофобия, 62
Френски партньорски център за ICIDH, 255
Фригидност, 90
Фронтални дялове, 56
Фуга, 46
Функции на асимилацията, 82
Функции на възприятието, 55
Функции на дихателните мускули, 77, 78
Функции на дишането, 78
Функции на емоциите, 55
Функции на ендокринните жлези, 84-87
Функции на задържането на ръката или крака, 100, 101
Функции на зрителното поле, 61, 62
Функции на имунната система, 75, 76
Функции на интелекта, 48, 52
Функции на кръвосъсирването, 75, 76
Функции на менструацията, 87, 91, 235
Функции на организма, стандартни, 221
Функции на ориентацията, 68
Функции на освобождаване, 81, 89
Функции на поносимост към физическо натоварване, 79
Функции на складиране на нутриентите в организма, 83
Функции на ставите и костите, структура, 94
Функции на сърцето, 73
Функции на уринарната система, 89-90
Функции на уринирането, 89
Функционална активност, като определител на „функционална активност без странична помощ“, 237-240
Функционална активност, концепция за, 243-249
Функциониране, 180, 219-249
Функциониране, процес, 18
Функция на обонянието, 66
- Х
- Хващане на предмети, използване на ръцете за 145
Хвърляне на предмети, 145
Хематологична и имунна системи, функции, 73-78
Хемипареза, 96, 98, 99, 234
Хемиплегична походка, 102
Хемиплегия, 96, 98, 99
Хидрамнион, 92
Хидронефроза, 89
Хипалгезия, 67
Хиперадренализъм, 87
Хиперацидитет на стомаха, 82
Хипервентиляция, 77
Хипергонадизъм, 87
Хиперестезия, 661 67
Хиперкалиемия, 86
Хипермотилитет на червата, 82
Хиперназализация, 71
Хипернатриемия, 86
Хиперпаратиреоза, 87
Хиперпатия, 67

- Хиперпитуитаризъм, 87
Хиперсомния, 50
Хипертермия, 87
Хипертиреоидизъм, 85, 87
Хипертония, артериална, 75
Хипертония, мускулна 97
Хипоадренализъм, 87
Хипогеузия, 66
Хипогонадизъм, 87
Хипокалциемия, 86
Хипоменорея, 91
Хипоназализация, 70
Хипонатриемия, 86
Хипопаратиреоидизъм, 87
Хипопитуитаризъм, 87
Хипосмия, 66
Хипотермия, 87
Хипотиреоидизъм, 85, 87
Хипотоничен пикочен мехур, 89
Хипотония, артериална, 75
Хипотония, артериална, мускулна 75,97
Хипофизна жлеза, 116
Хоби, занимания с тях, 176
Ход на мисленето, 55
Ходене и движение, 1474-149
Ходене и придвижване в сгради, които не са жилището, 1496
Ходене и придвижване в собствения дом, 148
Ходене по движещи се повърхности, 147
Ходене по лед и сняг, 147
Ходене по наклонени повърхности, 147
Ходене по палубата на кораб, във влак или друго превозно средство, 147
Ходене, 262, 38, 102
Холандски партньорски център за ICIDH, 255
Хора с увреждания, 180, 247
Хора, които живеят в същото жилище, формиране на взаимоотношения с тях, 167
Хората с увреждания и МКФУЗ, 250
Хореатични движения, 101
Хорея, 101
Хормонален баланс, 85
Храм, посещение, 177
Храна, 157, 180
Храна, нарязване на парченца, 155
Храна, обработване в устата, 81, 155
Храна, пазаруване, 157, 211
Храна, приготвяне и стопляне, 159
Храна, сервиране, 158
Храна, съхраняване в прясно състояние, 159
Хранене, 152
Хранене, организиране, 155
Хранене, приготвяне, 155
Хранопровод, 116
Храносмилателна система, функции, 81-85
Храносмилателна, метаболитна и ендокринна системи, функции, 81-88
Хриптене, 79
Хронологична последователност, 57
Художествени галерии, посещение, 176
- Ц
- Цветно виждане, 62
Целенасочена сетивност, 128
Ценности, 177, 198, 199, 222
Цервикален отдел на гръбначния стълб, 123
Цервикс (шийка на матката), 118
Церемонии, участие в, 175
Цикъл на съня, 50
Циркаден ритъм, 51
Църква, храм, джамия или синагога, посещаване, 177
Цялостен модел на поведението, 16
- Ч
- Черен дроб, 116
Череп, 120
Черепно-мозъчни нерви, 108

Честота на дишането, 77
 Четене за удоволствие, 176
 Четене по устни, 140
 Четене, 132
 Числа, изчисляване, 59, 129
 Чичовци, 168, 195
 Членове на общността, 195, 196, 198
 Човешки права, 177
 Чревна обструкция, 82
 Чревна парализа, 82
 Чувствителност към вибрации, 66
 Чувствителност към вреден стимул, 67
 Чувствителност към вредни стимули, 66, 100
 Чувствителност към контраст, 62, 228
 Чувствителност към налягане, 65, 66
 Чувствителност към светлина, 62, 233
 Чувствителност към температура, 66, 67
 Чувство за прекалена дебелина или прекалена слабост, 60

Ш

Шиене, 160, 161
 Шофиране на лек автомобил, 149, 150, 151
 Шум в ушите, 65

Щ

Щитовидна жлеза, 116

Я

Язви, 104
 Яздене на животни с цел транспорт, 151
 Яздене на слон, 151
 Яйчници, 118

ДРУГИ ТЕРМИНИ:

„Блис кутия“ („blissboard“), 137
 „Други, уточнени“, използвани термини в МКФУЗ, 229, 230
 „Неуточнен“, като термин, използван в МКФУЗ, 230, 128
 Anaesthesia dolorosa, анестезия долороза, 67
 Consumergoods, услуги за производство-то, 200
 DisabledPeoples' International, 250, 264
 Dejavu, 60
 HIV-положителен, 14, 18
 ICD-3, 4
 ICID, преразглеждане, 254-258
 ICIDH, 1980, 219, 221, 256
 Jamais vu, 60

